

Rzeczpospolita
Polska

OPOLSKIE

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

**SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU I WYNIKÓW
KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
PROJEKTU PROGRAMU REGIONALNEGO
*FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA OPOLSKIEGO 2021-2027***

30 września – 7 listopada 2021 r.

GRUDZIEŃ 2021 R.

Sprawozdanie opracowane przez:

Pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

Pod kierunkiem Zarządu Województwa Opolskiego w składzie:

Andrzej Buła – Marszałek Województwa Opolskiego

Zuzanna Donath - Kasiura – Wicemarszałek Województwa Opolskiego

Zbigniew Kubalańca – Wicemarszałek Województwa Opolskiego

Szymon Ogłaza – Członek Zarządu Województwa Opolskiego

Antoni Konopka – Członek Zarządu Województwa Opolskiego

*Składamy serdeczne podziękowania wszystkim Osobom i Instytucjom,
które wzięły udział w konsultacjach społecznych przekazując cenne uwagi
i wkład merytoryczny do projektu FEO 2021-2027*

Zarząd Województwa Opolskiego

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	6
ROZDZIAŁ I UWARUNKOWANIA PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	9
1.1 Podstawy prawne.....	9
1.2. Forma i zasady procesu konsultacji społecznych.....	9
1.3. Zakres projektu Programu przedstawionego do konsultacji.....	12
ROZDZIAŁ II PRZEBIEG I WYNIKI PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	13
2.1 Spotkania konsultacyjne	13
2.2. Statystyka procesu konsultacji	17
2.3. Metodologia rozpatrywania uwag	21
2.4. Podsumowanie konsultacji	21
ZAŁĄCZNIK 1	26
ZAŁĄCZNIK 2	243

Wykaz skrótów

IZ FEO 2021-2027	Instytucja Zarządzająca Funduszami Europejskimi dla Opolskiego 2021-2027
AO	Aglomeracja Opolska
CP	Cel polityki
CS	Cel szczegółowy
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS +	Europejski Fundusz Społeczny Plus
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KP	Kontrakt Programowy
LD	Linia demarkacyjna (wersja dla EFRR z 4 lutego 2021 r., wersja dla EFS+ z września 2021 r.)
LGD	Lokalne Grupy Działania
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MZ	Ministerstwo Zdrowia
MŚP	Mikro, małe, średnie przedsiębiorstwa
NGO	Organizacja pozarządowa (ang. Non-government organization)
OCRG	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki
ON	Osoba z niepełnosprawnościami
OP	Oś priorytetowa
OSI	Obszar strategicznej interwencji
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	Odnawialne źródła energii
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
Rozporządzenie ogólne	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.
FEO 2021-2027 FEO/ Program	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 (wersja nr 1)
FEnIKS	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
FERS	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
RPZ	Regionalny Program Zdrowotny

RSI/RSI WO2030	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2030 (wersja z 4 października 2021 r.)
SRWO/SRWO 2030	Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego – Opolskie 2030 r.
SUMP	Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej ang. <i>Sustainable Urban Mobility Plan</i>
SZOP FEO 2021-2027	Szczegółowy opis priorytetów
TIK	Technologie informacyjno-komunikacyjne
UMWO	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
UP	Umowa Partnerstwa do realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce
WLWK	Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych
WTZ	Warsztaty terapii zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZOZ	Zakład opieki zdrowotnej
ZZO	Zakład Zagospodarowania Odpadów
ZWO	Zarząd Województwa Opolskiego

ROZDZIAŁ I UWARUNKOWANIA PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

1.1 Podstawy prawne

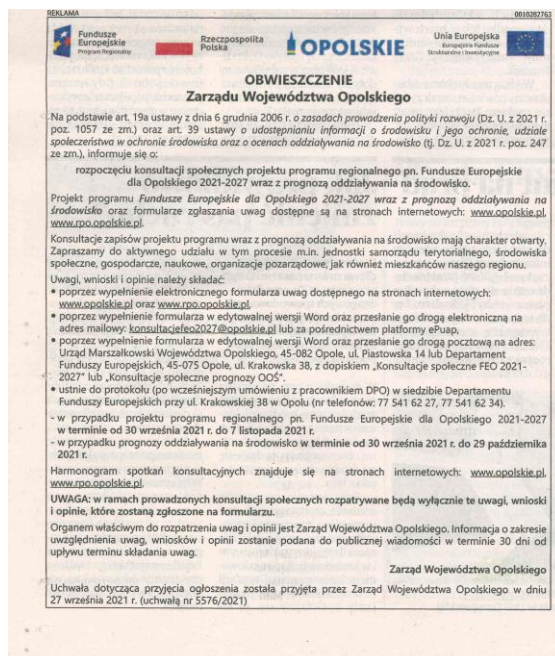
Przebieg procesu konsultacji społecznych programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027* został określony na podstawie *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹. Zgodnie z art. 19a ww. Ustawy projekty programów operacyjnych podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

Ponadto zgodnie z wymogami Komisji Europejskiej państwa członkowskie są zobowiązane do zapewnienia partnerstwa w procesie m.in. przygotowania programów finansowanych z funduszy europejskich, co zostało szczegółowo wskazane w Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (Dz.U. L 74 z 14.3.2014, s. 1). Zapisy przedmiotowego dokumentu wskazują, że zasada partnerstwa wymaga ścisłej współpracy pomiędzy władzami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

1.2. Forma i zasady procesu konsultacji społecznych

Zgodnie z art. 6 ust. 1 Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju Zarząd Województwa Opolskiego skierował do publicznej wiadomości informację o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027 poprzez ogłoszenie w dzienniku regionalnym - *Nowej Trybunie Opolskiej*, które ukazało się 30 września 2021 r.

Fot. 1 Ogłoszenie informacji o konsultacjach społecznych projektu FEO 2021-2027 w dzienniku regionalnym - *Nowej Trybunie Opolskiej*

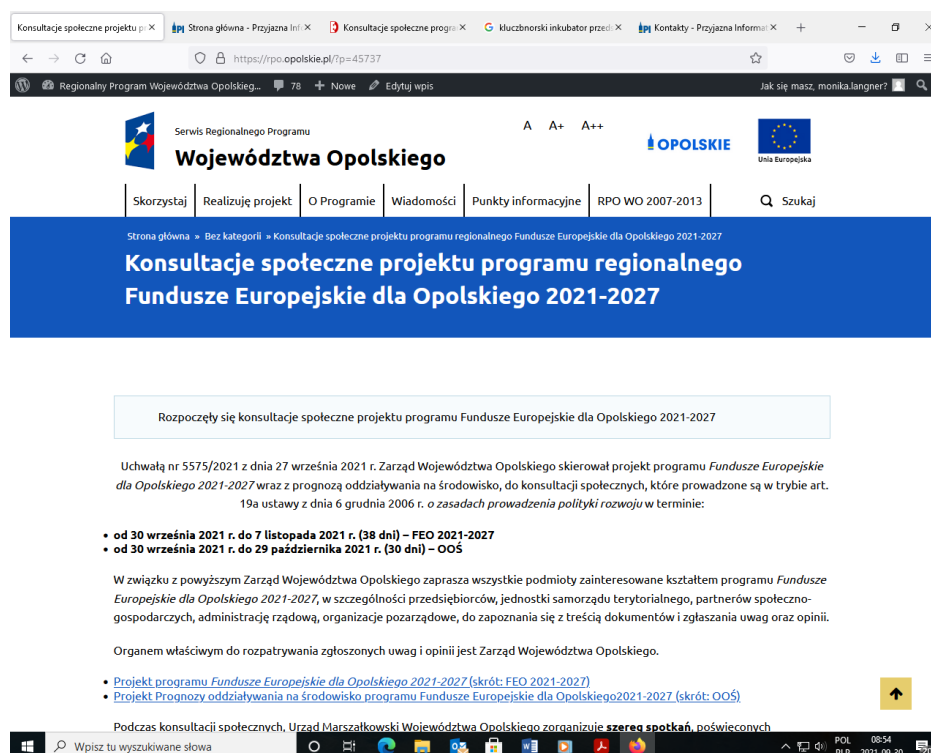
Źródło: Nowa Trybuna Opolska [30 września 2021 r.]

Informacja o konsultacjach społecznych projektu FEO 2021-2027 wraz z zaproszeniem do uczestnictwa została jednocześnie rozpowszechniona za pośrednictwem Internetu poprzez

¹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2021 r. poz. 1057 ze zm.).

ogłoszenia na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego:
www.opolskie.pl oraz www.rpo.opolskie.pl.

Fot. 2 Ogłoszenie informacji o konsultacjach społecznych projektu FEO 2021-2027 na stronie internetowej.

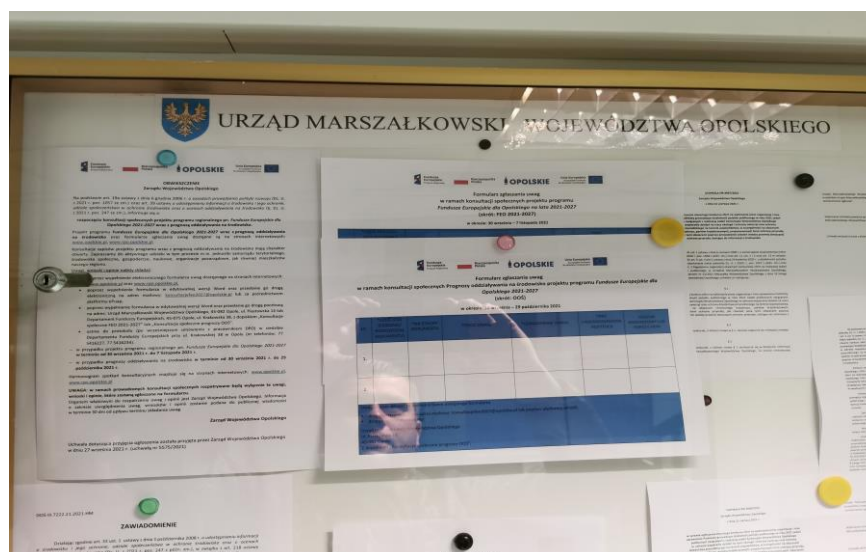

Źródło: Strona internetowa www.rpo.opolskie.pl.

Ponadto informacja o konsultacjach została:

- wysłana do **subskrybentów** za pośrednictwem **Newslettera** (30 września 2021 r.);
- wysłana poprzez system **SL2014** do wszystkich **Beneficjentów** RPO WO 2014-2020 (4 października 2021 r.);
- wysłana mailowo do wszystkich **Jednostek Samorządu Terytorialnego** woj. opolskiego;
- wywieszona na **tablicy ogłoszeń** Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

Fot. 3 Ogłoszenie informacji o konsultacjach społecznych projektu FEO 2021-2027 - tablica ogłoszeń UMWO

Źródło: Tablica ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

Dodatkowo informacje o konsultacjach zostały rozpowszechnione również **za pośrednictwem portalu społecznościowego Facebook/Fanpage Europejskie Opolskie**.

Wymóg art. 6 ust. 3 Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju został wypełniony - zgodnie z decyzją Zarządu Województwa Opolskiego proces konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027 trwał 38 dni, tj. od 30 września do 7 listopada 2021 r.

Uwagi do projektu FEO 2021-2027 można było składać:

- a) poprzez wypełnienie elektronicznego formularza uwag dostępnego na stronach internetowych: www.opolskie.pl oraz www.rpo.opolskie.pl,
- b) poprzez wypełnienie formularza w edytowalnej wersji Word oraz przesłanie go drogą elektroniczną na adres mailowy: konsultacjefeo2027@opolskie.pl lub za pośrednictwem platformy ePuap,
- c) poprzez wypełnienie formularza w edytowalnej wersji Word oraz przesłanie go drogą pocztową na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, 45-082 Opole, ul. Piastowska 14 lub Departament Funduszy Europejskich, 45-075 Opole, ul. Krakowska 38, z dopiskiem „Konsultacje społeczne FEO 2021-2027”,
- d) ustnie do protokołu (po wcześniejszym umówieniu z pracownikiem DPO) w siedzibie Departamentu Funduszy Europejskich przy ul. Krakowskiej 38 w Opolu (nr telefonów: 77 5416227, 77 5416234).

Formularz przewidywał zaproponowanie przez zgłaszającego nowej treści zapisu Programu oraz uzasadnienie uwagi.

Konsultacje zapisów projektu Programu miały **charakter otwarty**. Do aktywnego udziału w tym procesie zaproszono m.in.:

- przedstawicieli administracji rządowej;
- Posłów, Europosłów oraz Senatorów RP;
- Radnych Województwa Opolskiego;
- przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego;
- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym: działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe (w tym m.in.: lokalne grupy działania), a także podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci oraz niedyskryminacji;
- reprezentantów środowisk nauki, kultury, spraw społecznych;
- partnerów gospodarczych, przedsiębiorców, instytucji wspierających biznes;
- mieszkańców województwa opolskiego.

1.3. Zakres projektu Programu przedstawionego do konsultacji

Zaprezentowany zakres projektu FEO 2021-2027 jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, jakie zostały określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych, w tym przede wszystkim w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego - *Opolskie 2030*.

Pierwsza robocza wersja projektu FEO 2021-2027 została przekazana w ramach roboczych konsultacji do Komisji Europejskiej w grudniu 2020 r. Kolejnych zmian do projektu FEO 2021-2027 dokonano od lutego do sierpnia 2021 r. z uwagi na: określenie ostatecznej wysokości alokacji przyznanej na realizację Programu, zmianę projektu linii demarkacyjnej (wersja dla EFRR z 4 lutego 2021 r., wersja dla EFS+ z września 2021 r.), przyjęcie pakietu rozporządzeń polityki spójności na lata 2021-2027, w tym wzoru Programu zgodnie z załącznikiem V do rozporządzenia ogólnego oraz przekazanie do regionów *Umowy Partnerstwa*². Wynikiem powyższych zmian był projekt FEO 2021-2027, który został przyjęty Uchwałą nr 5575/2021 Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 27 września 2021 r., a następnie skierowany do konsultacji społecznych.

W związku z tym, iż szereg zagadnień wpływających na prace nad Programem w dalszym ciągu nie znalazło ostatecznych uzgodnień negocjacyjnych z KE oraz rozstrzygnięć na poziomie krajowym, w tym dotyczących komplementarności i demarkacji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi, projekt Programu będzie podlegać dalszym uzupełnieniom i modyfikacjom.

² Oficjalna, opublikowana wersja UP jest ze stycznia 2021 r., natomiast w sierpniu 2021 r. została przekazana regionom wersja przyjęta przez Komitet do Spraw Europejskich przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

ROZDZIAŁ II PRZEBIEG I WYNIKI PROCESU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

2.1 Spotkania konsultacyjne

Konieczność przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu programu regionalnego z JST oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi została określona w art. 6 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Realizując ten zapis oraz zasadę partnerstwa ZWO przyjął, że zapisy Programu powinno współtworzyć, a następnie oceniać, jak najwięcej środowisk zainteresowanych rozwojem regionu.

W ramach procesu konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027 zaprezentowano zakres dokumentu szerokiemu gronu zainteresowanych na niżej wymienionych spotkaniach konsultacyjnych:

1. **30 września – 1 października 2021 r.** - oficjalne rozpoczęcie konsultacji społecznych FEO 2021-2027 (wersja nr 1).

Celem spotkania było zaprezentowanie po raz pierwszy założeń projektu FEO 2021-2027 (wersja nr 1). Adresatami spotkania była kadra zarządzająca UMWO i jednostek organizacyjnych SWO.

Fot. 4 Spotkanie kadry zarządzającej UMWO wraz z jednostkami organizacyjnymi SWO - oficjalne rozpoczęcie konsultacji społecznych FEO 2021-2027 (wersja nr 1).

Źródło: Zasoby własne.

2. **4 października 2021 r.** – Uroczysta sesja Sejmiku WO.

Przewodnim celem sesji było przyjęcie Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 oraz przedstawienie głównych założeń projektu programu FEO 2021-2027. Strategia *Opolskie 2030* składa się z dwóch części. Pierwsza to wnioski z diagnozy, czyli charakterystyka województwa w trzech obszarach: społecznym, środowiskowym i gospodarczym. Natomiast druga część zawiera opis celów strategicznych oraz służących ich realizacji celów operacyjnych wraz z kierunkami działań. Trzy cele strategiczne, czyli: człowiek i relacje; środowisko i rozwój oraz silna gospodarka dzielą się na tzw. opolską 11-tkę, czyli jedenaście celów operacyjnych oraz odpowiednie do ich osiągnięcia kierunki działań. Uczestnikami uroczystej sesji byli m.in.: radni

Sejmiku Województwa Opolskiego, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, reprezentanci środowisk naukowych, a także eksperci.

Fot. 5 Sesja Sejmiku Województwa Opolskiego – uchwalenie Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku.

Źródło: Zasoby własne.

3. **7 października 2021 r.** *Spotkanie z Lokalnymi Grupami Działania.*

Uczestnikami spotkania byli m.in.: przedstawiciele 10 LGD funkcjonujących na terenie woj. opolskiego.

4. **12 października 2021 r.** *Forum Seniorów Województwa Opolskiego.*

Uczestnikami spotkania byli m.in.: przedstawiciele Rad Seniorów, przedstawiciele organizacji pozarządowych i przedstawiciele grup nieformalnych.

5. **19 października 2021 r.** *spotkanie z przedstawicielami Wojewódzkiej Rady Dialogu Obywatelskiego.*

6. **19 października 2021 r.** *Spotkanie w ramach konsultacji społecznych projektu programu regionalnego FEO 2021-2027 (wersja nr 1) z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.* Uczestnikami spotkania byli m.in.: przedstawiciele Komisji Europejskiej, departamentów UMWO, jednostek SWO, jednostek samorządu terytorialnego, reprezentanci środowisk naukowych.

Fot. 6 Spotkanie w ramach konsultacji społecznych projektu programu regionalnego FEO 2021-2027 z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.

Źródło: Zasoby własne.

7. **21 października 2021 r.** Spotkanie z przedstawicielami Wojewódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego i organizacji pozarządowych.
8. **21 października 2021 r.** Posiedzenie Zespołu do Spraw Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST) – on-line.

Na posiedzeniu omówiono założenia projektu FEO 2021-2027 (wersja nr 1), który został przesłany do opiniowania 05.10.2021 r. Nie zgłoszono uwag do projektu programu.
9. **22 października 2021 r.** - V Opolskie Targi Ekonomii Społecznej. Uczestnikami spotkania były m.in.: podmioty zajmujące się ekonomią społeczną.
10. **22 października 2021 r.** Spotkanie z przedstawicielami Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Opolu.
11. **26 października 2021 r.** - Sesja Sejmiku Województwa Opolskiego. Uczestnikami spotkania byli Radni Sejmiku Województwa Opolskiego.
12. **26 października 2021 r.** Spotkanie konsultacyjne z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) – on-line.

Uczestnikami spotkania byli m.in.: przedstawiciele MRiRW. W trakcie spotkania zgłoszono ustnie uwagi, które w wersji papierowej tj. na formularzu konsultacyjnym zostały przesłane po terminie konsultacji i uwzględnione w ogólnym zestawieniu uwag.
13. **27 października 2021 r.** Spotkanie z przedstawicielami Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy w Opolu.

14. **3 listopada 2021 r.** Spotkanie w ramach konsultacji społecznych projektu programu FEO 2021-2027 (wersja nr 1) oraz podsumowujące prace nad Regionalną Strategią Innowacji Województwa Opolskiego do 2030 r. (RSI WO 2030).

Uczestnikami spotkania byli m.in.: przedstawiciele uczelni i organizacji badawczych oraz przedsiębiorcy. Celem spotkania było przedstawienie informacji o przebiegu prac nad RSI WO 2030 oraz zaprezentowanie założeń FEO 2021-2027.

Fot. 7 Spotkanie w ramach konsultacji społecznych projektu programu regionalnego FEO 2021-2027 oraz podsumowujące prace nad Regionalną Strategią Innowacji Województwa Opolskiego do 2030 roku.

Źródło: Zasoby własne.

15. **4 listopada 2021 r.** Forum Ludzi Kultury i Edukacji.

Uczestnikami spotkania byli m.in.: przedstawiciele instytucji kultury w woj. opolskim. Podczas spotkania zaprezentowano założenia FEO 2021-2027.

16. **4 listopada 2021 r.** Spotkanie konsultacyjne z Ministerstwem Zdrowia (MZ) – on-line.

Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele MZ. W trakcie spotkania zgłoszono ustnie uwagi do zapisów Programu, które zostały przekazane również w wersji papierowej, tj. na formularzu konsultacyjnym i zostały uwzględnione w ogólnym zestawieniu uwag.

17. **4 listopada 2021 r.** Spotkanie z przedstawicielami organizacji pozarządowych.

Podczas spotkań uczestnicy mieli możliwość zgłaszania uwag i propozycji zmian do projektu FEO 2021-2027. Zgłaszane kwestie dotyczyły m.in.: rozszerzenia grup docelowych, doprecyzowania i uzupełnienia zapisów w zakresie typów beneficjentów, dodania nowych lub doprecyzowania zapisów w zakresie typów przedsięwzięć, zwiększenia alokacji, przeformułowania / poszerzenia definicji wskaźników, określenia wartości docelowych wskaźników.

2.2. Statystyka procesu konsultacji

W trakcie procesu konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027 wpłynęło ogółem **471 uwag**, które były zgłoszone przez **49 podmiotów**. Wykaz kategorii podmiotów zgłaszających uwagi został zaprezentowany w Tabeli 2.

Tabela 2. Wykaz kategorii podmiotów zgłaszających uwagi w procesie konsultacji społecznych FEO 2021-2027.

WYSZCZEGÓLNIENIE	IŁOŚĆ PODMIOTÓW
Jednostki samorządu terytorialnego	9
Podmioty gospodarcze	3
Osoby fizyczne	1
Organy administracji rządowej	3
Przedstawiciele środowisk przyrodniczych	8
Przedstawiciele świata polityki	1
Środowisko naukowe	4
Partnerzy społeczni	13
Podmioty reprezentujące samorząd województwa opolskiego	3
Pozostałe podmioty	4
OGÓŁEM	49

Źródło: Opracowanie własne.

Zgłaszane uwagi dotyczyły większości rozdziałów projektu FEO 2021-2027. Pod względem zawartości tematycznej dotyczyły przede wszystkim opisu i zakresu Osi priorytetowych zaproponowanych do realizacji (typy przedsięwzięć, grupy docelowe, rodzaje beneficjentów, alokacja środków). Znaczna część zaproponowanych zmian odnosiła się do diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego. Wpłynęły również 4 uwagi dotyczące *Prognozy oddziaływania na ochronę środowiska programu FEO 2021-2027*, które nie zostały rozpatrzone. Uwagi te zostały ujęte w zbiorczym zestawieniu (załącznik nr 1) w wierszu „*uwagi zgłoszone w terminie konsultacji nie dotyczące Programu FEO 2021-2027*”. Szczegółowa statystykę uwag zebranych w trakcie konsultacji w podziale na obszary tematyczne zaprezentowano w Tabeli 3.

Tabela 3. Liczba zgłoszonych uwag w układzie poszczególnych rozdziałów FEO 2021-2027.

ROZDZIAŁ	WYSZCZEGÓLNIENIE	ILOŚĆ
	Najważniejsze skróty	8
Rozdział I.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne	45
Rozdział II.	Priorytety inne niż pomoc techniczna	-
	2.1 Innowacyjne i konkurencyjne Opolskie	28
	2.2 Zielone Opolskie	113
	2.3 Niskoemisyjne Opolskie	19
	2.4 Lepiej połączzone Opolskie	4
	2.5 Opolskie silne społecznie	204
	2.6 Europa bliżej mieszkańców Opolskiego	21
	2.A Cel szczegółowy dotyczący przeciwdziałania deprywacji materialnej	3
	2.T.A Priorytet pomocy technicznej – EFRR	-
	2.T.B Priorytet pomocy technicznej – EFS+	-
Rozdział III.	Plan finansowy	-
	3.A Przesunięcia i wkłady	-
	3.1 Środki finansowe w rozbiu na poszczególne lata	-
	3.2 Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe	-
Rozdział IV.	Warunki podstawowe	3
Rozdział V.	Instytucje programu	4
Rozdział VI.	Partnerstwo	1
Rozdział VII.	Komunikacja i widoczność	-
Rozdział VIII.	Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowanie niepowiązanego z kosztami	1
	Uwagi ogólne	13
Razem uwagi FEO		467
Uwagi do OOS		4
OGÓŁEM		471

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o uwagi, które wpłynęły w procesie konsultacji społecznych FEO 2021-2027.

W sprawozdaniu zostały zaprezentowane również uwagi/opinie stanowiące głos w dyskusji nad kształtem i zakresem FEO 2021-2027, które wpłynęły mailowo na formularzu konsultacyjnym po upływie terminu zgłaszania uwag, jednakże zgłaszane one były ustnie podczas spotkań konsultacyjnych i z uwagi na poszanowanie zasady partnerstwa zostały również uwzględnione i wzięte pod uwagę. Odnosi się to do uwag otrzymanych od Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szpitala Specjalistycznego MSWiA w Głucholazach im. św. Jana Pawła II, POLREGIO Sp. z o.o., Powiatu Prudnickiego oraz Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego. Uwagi te zostały ujęte w zbiorczym zestawieniu (załącznik nr 1) w wierszu „uwagi zgłoszone po terminie konsultacji”.

Spośród wszystkich 471 uwag, które wpłynęły w ramach konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027:

- uwzględniono: **185** uwag,
- częściowo uwzględniono: **67** uwag,
- nieuwzględniono: **175** uwag,
- pozostawiono do rozważenia na dalszym etapie prac: **44** uwagi.

Najważniejsze kwestie zgłoszone podczas konsultacji społecznych dotyczyły w szczególności: grup docelowych, beneficjentów, alokacji, wskaźników, typów przedsięwzięć.

Uwagi zgłoszone do poszczególnych Osi priorytetowych FEO 2021-2027 przedstawiono poniżej.

W ramach uwag do **Osi Priorytetowej 1** najważniejsze postulaty dotyczyły w szczególności:

- uwzględnienia dotacji jako formy wsparcia na wdrożenie prac B+R;
- rozszerzenia zakresu interwencji o m.in.: realizację przedsięwzięć w obszarze terenów inwestycyjnych, możliwość cyfryzacji procesów występujących wewnątrz sektora administracji publicznej, w tym zakup sprzętu i oprogramowania itp.

W ramach uwag do **Osi Priorytetowej 2** najważniejsze postulaty dotyczyły w szczególności:

- rozszerzenia zakresu interwencji o m.in.: budowę, przebudowę lub modernizację sieci elektroenergetycznych na potrzeby zwiększenia możliwości przyłączania OZE,
- dodania inwestycji w zakresie ochrony przed pożarami lasów,
- likwidacji dzikich wysypisk odpadów,
- przedsięwzięć dotyczące restrukturyzacji rzek, małej retencji i melioracji,
- doposażania OSP i straży miejskiej,
- możliwość tworzenia kolekcji zachowawczych ex situ i uwzględnienia gatunków innych niż rodzime.

W ramach uwag do **Osi Priorytetowej 3** najważniejsze postulaty dotyczyły w szczególności:

- rozszerzenia zakresu interwencji o m.in.: działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury transportu niezmotoryzowanego, kampanie dotyczące szeroko pojętej zrównoważonej mobilności mającej na celu zmianę zachowań komunikacyjnych mieszkańców na bardziej ekologiczne, możliwość zakupu autobusów niskoemisyjnych.

W ramach uwag do **Osi Priorytetowej 4** najważniejsze postulaty dotyczyły w szczególności:

- rozszerzenia zakresu interwencji o m.in.: inwestycje w infrastrukturę kolejową,
- wydzielenia alokacji finansowej na subregiony.

W ramach uwag do **Osi Priorytetowej 5 (EFRR, EFS+)** najważniejsze postulaty dotyczyły w szczególności:

- w obszarze edukacji: propozycji objęcia wsparciem w ramach działań dotyczących infrastruktury edukacyjnej ośrodków wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów, objęcia nauczycieli kształcenia ogólnego oraz nauczycieli zawodu wsparciem psychologicznym i coachingem, wsparcia zdrowego stylu życia, inwestycji w infrastrukturę sportową,

- w obszarze włączenia społecznego: możliwości realizacji usług środowiskowych dla osób bezdomnych, objęcia wsparciem dzieci i młodzież przebywającą w placówkach instytucjonalnych, realizacji przedsięwzięć wspierających aktywne starzenie się oraz tworzenia warunków sprzyjających samodzielnemu i satysfakcjonującemu życiu osób starszych, rozszerzenie katalogu wspieranych form mieszkalnictwa,
- w obszarze zdrowia: uszczegółowienia działań możliwych do realizacji w ramach usług opiekuńczych, rozszerzenia zakresu regionalnych programów zdrowotnych przewidzianych do realizacji, objęcia wsparciem szpitali i innych placówek świadczących instytucjonalną opiekę.

W ramach uwag do **Osi Priorytetowej 6** najważniejsze postulaty dotyczyły w szczególności:

- rozszerzenia zakresu interwencji o m.in.: tworzenie i rozwijanie systemów bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego, w tym rozwoju monitoringu miejskiego, inwestycje w zakresie budowy/przebudowy targowisk na cele związane ze sprzedażą lub promocją lokalnych produktów, możliwość renowacji zabytkowych cmentarzy itp.,
- podania definicji lub trybu uzgadniania Kontraktu Programowego,
- doprecyzowania zapisów dotyczących działań na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji.

2.3. Metodologia rozpatrywania uwag

Wszystkie zgłoszone podczas konsultacji uwagi dotyczące zapisów projektu FEO 2021-2027 podlegały indywidualnemu rozpatrzeniu przez ZWO na podstawie przyjętej metodologii:

- **uwaga uwzględniona** – w przypadku uwag, które zostały całkowicie uwzględnione (nie wskazuje się uzasadnienia),
- **uwaga częściowo uwzględniona** – w przypadku częściowego uwzględnienia uwag (wskazuje się uzasadnienie),
- **uwaga nieuwzględniona** – w przypadku nieuwzględnienia uwag (wskazuje się uzasadnienie ich odrzucenia),
- **uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac** – w przypadku tego rodzaju uwag wskazuje się uzasadnienie.

2.4. Podsumowanie konsultacji

Sprawozdanie z konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027 było przedmiotem posiedzenia ZWO w celu rozpatrzenia wszystkich zgłoszonych uwag, których zestawienie stanowi Załącznik nr 1.

Zestawienie uwag opracowano w następujący sposób:

- kolumna 1 – liczba porządkowa prezentująca nr uwagi,
- kolumna 2 – identyfikacja osób i podmiotów zgłaszających uwagi oraz odniesienie do części/miejsca w projekcie FEO 2021-2027,
- kolumna 3 – treść uwagi/propozycja zmiany do projektu FEO 2021-2027,
- kolumna 4 – uzasadnienie proponowanych zmian do projektu FEO 2021-2027,
- kolumna 5 – status uwagi, tj. decyzja ZWO (zgodna z przyjętą metodologią i kryteriami rozpatrywania uwag) wraz z ewentualnym uzasadnieniem.

Kolejność przedstawianych uwag nie ma charakteru wartościującego – zestawiono je w oparciu o strukturę projektu FEO 2021-2027. Treści zaprezentowane w kolumnie 3 i 4 są cytataми z formularzy konsultacyjnych przesłanych przez poszczególne podmioty. W wyjątkowych przypadkach (np. przekazania zbyt obszernego uzasadnienia do uwag), zgłoszone uwagi podlegały edycji (skróceniu) – było to konieczne ze względu na objętość i przejrzystość sprawozdania.

Efektem konsultacji społecznych będzie uwzględnienie przyjętych uwag w kolejnej wersji programu regionalnego FEO 2021-2027.

Jednakże, niezależnie od ich obecnej kwalifikacji, może dojść do sytuacji, że ostatecznie, z przyczyn obiektywnych, np. w wyniku późniejszych rozstrzygnięć na szczeblu krajowym lub europejskim, kwalifikacja uwagi może ulec zmianie.

Tabela 4. Zestawienie podmiotów, które zgłosiły uwagi do projektu FEO 2021-2027 w ramach konsultacji społecznych.

Lp.	Nazwa podmiotu	Numer uwagi
Jednostki Samorządu Terytorialnego		
1.	Gmina Kędzierzyn-Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle	40; 45; 66; 253; 293; 297; 364; 394; 395; 396; 411;
2.	Gmina Murów	83; 95;
3.	Powiat Kędzierzyński-Kozielski	467;
4.	Powiat Krapkowicki	112; 179; 186; 234; 237; 238; 242; 250; 261; 298; 357; 358; 373; 381; 392; 398;
5.	Powiat Prudnicki	456; 457; 458; 459; 460; 461; 462; 463; 464; 465; 466;
6.	Urząd Gminy w Popielowie	113; 137; 226; 232; 235; 300; 308; 315; 351;
7.	Urząd Miasta Brzeg	93; 94; 120; 138; 141; 158; 181; 185; 189; 195; 231; 406; 429;
8.	Urząd Miasta Opole	12; 20; 39; 44; 60; 62; 70; 71; 72; 73; 85; 86; 87; 88; 89; 90; 91; 96; 102; 103; 104; 108; 127; 128; 129; 130; 132; 133; 134; 135; 139; 148; 149; 161; 170; 173; 174; 175; 177; 192; 193; 194; 241; 246; 247; 248; 321; 323; 324; 330; 331; 346; 362; 365; 368; 378; 379; 380; 389; 390; 391; 401; 402; 403; 404; 407; 408; 409; 410; 433; 434;
9.	Urząd Miejski w Prudniku	131; 178; 283;
Podmioty gospodarcze		
10.	Tauron Polska Energia S.A.	105;
11.	PGE Polska Grupa Energetyczna SA	30; 54; 65; 84;
12.	ATMOTERM S.A.	98;
13.	POLREGIO Sp. z o.o.	454; 455;
Osoby fizyczne		
14.	Grzegorz Stolarczyk	47; 48; 51; 68
Organy administracji rządowej		
15.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	19; 97; 107; 109; 136; 166; 167; 196; 197; 205; 208; 210; 211; 217; 218; 219; 223; 228; 257; 259; 260; 266; 267; 279; 281; 296; 302; 305; 314; 335; 338; 339; 342; 343; 344; 383; 384; 387; 422; 435
16.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	438; 439; 440; 441; 442; 443; 444; 445; 446; 447; 448; 449;

Lp.	Nazwa podmiotu	Numer uwagi
		450; 451; 452; 453;
17.	Ministerstwo Zdrowia	25; 27; 28; 29; 61; 62; 63; 224; 316; 317; 318; 320
Przedstawiciele środowisk przyrodniczych		
18.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kędzierzyn	69; 117;
19.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kluczbork	32; 33; 157;
20.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kup	122;
21.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olesno	74; 75; 77; 153; 154; 155;
22.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Prószków	21; 201; 206;
23.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie	14; 36; 125; 156; 176; 467; 468; 469; 470;
24.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Zawadzkie	18; 164;
25.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach	13; 76; 111; 118; 119; 121; 142; 162; 165; 168; 172; 190; 399;
Przedstawiciele świata polityki		
26.	Poseł na Sejm Janusz Kowalski	426; 427;
Środowisko naukowe		
27.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu	22; 199; 200; 225; 251; 284; 292; 366; 413; 419; 420;
28.	Politechnika Opolska	1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 31; 50; 52; 57; 58; 59; 67; 78; 100; 239; 360; 414; 415; 416;
29.	Uniwersytet Opolski	15; 16; 17; 42; 43; 49; 159; 160; 163; 171; 221; 377;
30.	Zespół Szkół Specjalnych im. J. Tuwima w Krapkowicach	24;
Partnerzy społeczni		
31.	Czepczyński Family Foundation	240; 243; 244; 245; 249;

Lp.	Nazwa podmiotu	Numer uwagi
32.	Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym	203;
33.	Fundacja Geko	204;
34.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	41; 46; 282; 289; 290; 291; 319; 322; 326; 327; 328; 329; 336; 341; 347; 348; 349; 352; 353; 356; 359; 367; 369; 370; 371; 372; 375; 376; 385; 386;
35.	Fundacja Razem dla Środowiska	99;
36.	Kampania Przeciw Homofobii	198; 202; 227; 265; 299; 334; 361; 374; 382; 393; 405; 425;
37.	Oddział Wojewódzki ZOSP RP woj. opolskiego	110;
38.	Ogólnopolski Konwent Agencji Pracy	428;
39.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	263; 264; 268; 273; 274; 275; 276; 277; 278; 280; 285; 288; 295; 301; 304; 309; 310; 311; 312; 313; 332; 333; 337; 345;
40.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla subregionu północnego/ PROFES Spółdzielnia Socjalna	270; 271; 272;
41.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	53; 55; 56; 79; 106; 114; 115; 116; 123; 124; 140; 143; 144; 169; 180; 182; 183; 184; 187; 188; 191; 220; 229; 230; 252; 303; 306; 307; 340; 350; 354; 355; 388; 397; 400; 430; 431; 432;
42.	Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych "Dobra Rodzina"	325; 421;
43.	Zakład Aktywności Zawodowej w Nysie przy InfirmiCare non profit sp. z o.o.	209;
Podmioty reprezentujące Samorząd Województwa Opolskiego		
44.	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki	9; 10; 11;
45.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu	23; 26; 126; 207; 212; 222; 233; 236; 254; 255; 256; 258; 262; 269; 286; 287; 294; 363; 412; 417; 418; 423; 424;
46.	Departament Ochrony Środowiska Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	34; 35; 37; 38; 79; 145; 146; 147; 150; 150; 151; 152;
Pozostałe podmioty		
47.	Centrum Medyczne „Na dobre i na złe” - Ortopedia s.c. Orski, Zaklika i Pełka	213; 214; 215; 216;
48.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie	80; 81; 82; 101;

Lp.	Nazwa podmiotu	Numer uwagi
49.	SP ZOZ Szpital Specjalistyczny MSWiA w Głucholazach im. św. Jana Pawła II	436; 437;

ZAŁĄCZNIK 1

Zestawienie uwag dotyczących projektu FEO 2021-2027 w ramach konsultacji społecznych

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
NAJWAŻNIEJSZE SKRÓTY				
1.	Politechnika Opolska str. 4-8	Brak zastosowań części skrótów w tekście.	Doprecyzowanie zapisów i spójność dokumentu	uwaga uwzględniona
2.	Politechnika Opolska str. 5	Skrót FEO 2021-2027 Program proponuje się wykreślić słowo „PROGRAM” i zmienić na FEO 2021-2027.	Doprecyzowanie zapisów	uwaga nieuwzględniona Skrót Program oraz FEO 2021-2027 stosowane są zamiennie.
3.	Politechnika Opolska str. 6	Od 01.01.2021 r. funkcjonuje Ministerstwo Edukacji i Nauki (MEiN). W związku z tym, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego - skrót MNiSW- zniesiono od 01.01.2021 r. Ponadto brak zastosowania tego skrótu w tekście.	Doprecyzowanie zapisów	uwaga uwzględniona
4.	Politechnika Opolska str. 47	Proponuje się rozwinięcie skrótu w następującym fragmencie: * Informacje dotyczące tej tabeli będą służyć jako wkład techniczny przy wypełnianiu innych pól i tabeli we wzorze w formacie elektronicznym. Nie dotyczy EFMR.	Brak rozwinięcia skrótu EFMR w Najważniejszych skrótach; Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona
5.	Politechnika Opolska str. 261	Proponuje się rozwinięcie w Najważniejszych skrótach - skrótu RWP zastosowanego w przypisie 197.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona
6.	Politechnika Opolska str. 270	Proponuje się rozwinięcie w Najważniejszych skrótach - skrótów: RPOWO 2014-2020, PO IR, POWER, PO IŚ.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
7.	Politechnika Opolska str. 306	Brak rozwinięcia w Najważniejszych skrótach - skrótu PS.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona
8.	Politechnika Opolska str. 307	Brak rozwinięcia w Najważniejszych skrótach - skrótu PIFE.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona
ROZDZIAŁ I. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU I ODNOŚNE ROZWIĄZANIA POLITYCZNE				
9.	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki str. 5	GIKS Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej - w obecnej strukturze KAS nie ma takiego stanowiska	Do uaktualnienia	uwaga uwzględniona
10.	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki str. 5	Błędne nazwy ministerstw	Do uaktualnienia	uwaga uwzględniona
11.	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki str. 7	Dokument aktualny przyjęty na ZWO w dniu 04.10.2021 to: Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego 2030	Do aktualizacji	uwaga uwzględniona
12.	Urząd Miasta Opole str. 13	Proponuje się rozszerzenie zapisów w podrozdziale dot. zapobiegania zagrożeniom o informacje dot. roli melioracji.	Melioracja ma duże znaczenie w kontekście zagrożenia suszą, o której jest mowa w projekcie dokumentu.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć dot. małej retencji. Niektóre działania z zakresu melioracji wpisują się w ten typ. Zgodnie z polityką KE wsparcie melioracji może być finansowane pod warunkiem, iż służy poprawie bilansu wodnego w zlewni (opóźnieniu spływu wód

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				powierzchniowych).
13.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 13	Aby zapobiegać zagrożeniom wynikającym ze zmian klimatycznych tj. powodzie, susze należy działać kompleksowo. Proponuje dopisać do działań jakie należy podjąć szeroko rozumianą małą retencję, która zabezpiecza przed powodzią jak również przez suszą.	Do kwestii zmian klimatu należy podejść kompleksowo, nie tylko skupiając się na działaniach, kiedy wystąpi już zjawisko ekstremalne tj. powódź czy sucha, ale przede wszystkim na działaniach, które mogą zapobiec takim zagrożeniom. Dlatego do szeregu działań proponuje wpisać również małą retencję.	uwaga nieuwzględniona Działania z zakresu małej retencji wskazane są w cs (iv).
14.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 14	Sugerujemy zmianę sformułowania zawartego w zdaniu: „Posiadane potencjały zawarte w zasobach naturalnych stanowią atuty rozwojowe województwa, ale w wielu przypadkach mogą stanowić również naturalne bariery, ograniczające możliwości rozwoju”, w taki sposób, aby ten potencjał różnorodności biologicznej nie był traktowany jako bariera rozwoju.	W kilku częściach dokumentu wskazuje się na wagę różnorodności biologicznej a mianowicie: - na str.15, w akapicie zaczynającym się trzecim wierszem od góry : „...odnotowywany jest jednak ciągły spadek różnorodności biologicznej,, - na str.21,szósty wiersz od góry: „ Potencjał województwa w tym zakresie jest mniejszy w stosunku do otaczających regionów” - na str.28, w tabeli, w kolumnie Uzasadnienie (streszczenie) „negatywne trendy i ciągły spadek różnorodności biologicznej województwa będące wynikiem degradacji środowiska naturalnego”. Ta różnorodność ma być też magnesem i bazą dla innych rodzajów działalności- może nie warto więc nazywać jej barierą.	uwaga uwzględniona
15.	Uniwersytet Opolski str. 14	Proponuję zmienić zapis zdania: "„Wyzwaniem wszystkich regionów, w tym także woj. opolskiego, jest obecnie optymalne wykorzystanie środowiska naturalnego” na: "„Wyzwaniem wszystkich regionów, w tym także woj. opolskiego, jest obecnie optymalna ochrona środowiska naturalnego”.	Pierwsze zdanie w części "Różnorodność biologiczna" nie jest spójne z intencjami Komisji Europejskiej. Nie chodzi o „wykorzystanie” środowiska, tylko przede wszystkim o „ochronę” bioróżnorodności. Zatem zdanie wprowadzające rozdziału „Wyzwaniem wszystkich regionów, w tym także woj. opolskiego, jest obecnie optymalne wykorzystanie środowiska naturalnego” jest niedopasowaniem do ducha przepisów UE w zakresie ochrony bioróżnorodności.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
16.	Uniwersytet Opolski str. 14	Proponujemy zmianę zastosowania słownictwa: "środowisko naturalne" na "środowisko przyrodnicze".	Nie ma w woj. opolskim „środowiska naturalnego” – powinno się używać sformułowania „środowisko przyrodnicze”.	uwaga uwzględniona
17.	Uniwersytet Opolski str. 14	Proponuje się doprecyzować czy w tekście mowa jest o różnorodności przyrodniczej czy o różnorodności biologicznej.	W tekście myli się definicje: różnorodność biologiczna z różnorodnością przyrodniczą. Jeśli mowa o siedliskach, to chodzi o różnorodność przyrodniczą. Należy albo dodać coś o gatunkach, populacjach, zasobach genowych, albo zmienić różnorodność biologiczna na różnorodność przyrodniczą.	uwaga uwzględniona
18.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Zawadzkie str. 14	Proponujemy dopisanie do ostatniego zdania słów: „która będzie również zapobiegać problemom zaśmiecania środowiska naturalnego”	Zagadnienie zaśmiecania środowiska przyrodniczego, stanowi istotny problem nie tylko na terenach leśnych jak również pozostałych obszarów przyrodniczych, również pod względem finansowym	uwaga uwzględniona
19.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 14	Proponujemy nową wersję zdania „Posiadane potencjały zawarte w zasobach naturalnych stanowią atuty rozwojowe województwa, ale ich wykorzystanie wymaga szczególnego planowania i niekiedy nakładów w wielu przypadkach mogą stanowić również naturalne bariery, ograniczające możliwości rozwoju”	Zdanie w pierwotnej wersji jest merytorycznie wewnętrznie sprzeczne – atuty rozwoju nie mogą być jego barierami.	uwaga uwzględniona
20.	Urząd Miasta Opole str. 14-15	Proponuje się dopisać konieczność „wsparcia przebudowy i rozwoju potencjału istniejących terenów zieleni miejskiej” oraz „poprawy bioróżnorodności poprzez działania zmierzające do odtwarzania istniejących korytarzy ekologicznych”.	Celem zapisu jest doszczegółowienie możliwości realizacji zadań na terenach istniejących, nie tylko nowopowstałych.	uwaga nieuwzględniona Strategia ze względu na ograniczoną liczbę znaków koncentruje się na najważniejszych kwestiach problemowych, do których, zgodnie z podejściem KE należy areał obszarów zielonych na obszarach miejskich i podmiejskich. Kwestia korytarzy ekologicznych

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				nie została poruszona w FEO 2021-2027 - zakres będzie realizowany na poziomie krajowym.
21.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Prószków str. 15	„Mimo, iż w ramach 2014-2020 wsparto, zgodnie z założeniami beneficjentów, ponad 77 tys. Ha terenu w celu zapewnienia lepszego statusu ochrony oraz ponad 600 siedlisk/zbiorowisk roślinnych (...)”	Informacja bardzo nieprecyzyjna. Te ponad 77 tys. ha terenu obejmuje te ponad 600 siedlisk/zbiorowisk roślinnych? Zbiorowiska mogą być bardzo małe, tak że 600 obiektów to nie musi być duży areał i nie musi świadczyć o jakiś szczególnych osiągnięciach w zakresie ochrony przyrody.	uwaga uwzględniona
22.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 15-16	Zalecenia pod kątem kontynuacji działań zorientowanych na podnoszenie jakości kształcenia we wszystkich typach szkół oraz zapewnienia możliwie najbardziej dostępnych i adekwatnych form podnoszenia kwalifikacji w formule kształcenia ustawicznego, edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnego uczenia się, które będą kluczowe w kolejnym okresie programowania w obszarze edukacji.	Jest to istotne dopowiedzenie przedstawionej myśli z jednoczesnym wskazaniem różnorodnych ścieżek uczenia się, nie tylko w formule kształcenia ustawicznego. Propozycja zmiany spójna jest z ideą Lifelong Learningu, gdzie mowa jest o uczeniu się formalnym, pozaformalnym i nieformalnym uczeniu się.	uwaga uwzględniona
23.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 17	Zdanie: „W 2030 r. w porównaniu do 2018 r. ujemny współczynnik przyrostu naturalnego w województwie zwiększy się trzykrotnie (z -2,1% do -5,5%)” nie jest prawdziwe. Trzykrotne zwiększenie współczynnika to wartość -6,3%	Trzykrotne zwiększenie współczynnika wynosi -6,3%. Proponuję zmienić zapisy na „prawie trzykrotnie” lub „o 3,4%”.	uwaga uwzględniona
24.	Zespół Szkół Specjalnych im. J. Tuwima w Krapkowicach str. 18	Brak zapisów dotyczących włączania i integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci. Należy zapewnić dogodne warunki do powstawania miejsc pracy chronionej, bądź Zakładów Aktywizacji Zawodowej dla osób niepełnosprawnych. Należy również zwrócić uwagę na aktywizację zawodową i społeczną matek lub ojców samotnie	Specyfika placówki wskazuje na duże braki i zapotrzebowanie w tym obszarze.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wychowujących niepełnosprawne dzieci		
25.	Ministerstwo Zdrowia str. 18	Użycie sformułowania „służba zdrowia”	Sugestia przeredagowania i użycia innego określenia np. „system opieki zdrowotnej”, „opieka zdrowotna”, etc.	uwaga uwzględniona
26.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 19	Wyzwaniem dla samorządu województwa będzie zatem intensyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym skutkom pandemii, właściwa identyfikacja grup potrzebujących oraz dobór usług ich potrzeb i możliwości.	Niezrozumiały zapis.	uwaga uwzględniona
27.	Ministerstwo Zdrowia str. 20	Przedstawione w 3 akapicie podrozdziału dane o lekarzach nie posiadają źródeł, natomiast przytaczana w tym samym akapicie „Prognoza GUS” nie zostaje poparta danymi.	Proszę uzupełnić o brakujące przypisy lub dane liczbowe. Użycie liczb działa na korzyść Programu i stanowi merytoryczne poparcie postulatów programowych	uwaga uwzględniona
28.	Ministerstwo Zdrowia str. 20	Zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej mamy zakres opieki paliatywnej i hospicyjnej. Fragment: Zwiększy się zatem zapotrzebowanie na usługi z zakresu m.in. opieki paliatywnej, hospicyjnej i długoterminowej. Proponujemy przeformułować: Zwiększy się zatem zapotrzebowanie na usługi z zakresu m.in. opieki paliatywnej i hospicyjnej oraz długoterminowej.	Doprecyzowanie zapisu.	uwaga uwzględniona
29.	Ministerstwo Zdrowia str. 20	Treść: Należy postawić na działania profilaktyczne. Byłyby one kontynuacją realizowanych w latach 2014-2020 programów zdrowotnych, w tym w zakresie chorób cywilizacyjnych (głównie z zakresu otyłości i cukrzycy). Proponujemy przeformułować, akcentując jedynie konieczność działań profilaktycznych.	Działania w perspektywie 2021+ nie powinny wprost stanowić kontynuacji działań z 2014-2020.	uwaga uwzględniona
30.	PGE Polska Grupa	Zamiast: „MŚP” winno być: „przedsiębiorstw” /	Nieuzasadnione zawężenie tylko do sektora MŚP	uwaga do rozważenia na dalszym

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Energetyczna SA str. 23	„przedsiębiorstwach”	wsparcia	etapie prac W ramach polityki spójności 2021-2027 wsparcie z funduszy unijnych co do zasady powinno być kierowane do MŚP. W ramach FEO 2021-2027 planowane jest wyłącznie wsparcie mikro, małych oraz średnich przedsiębiorstw (MŚP), których status określają konkretne kryteria (Załącznik I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu) W chwili przekroczenia kryteriów przedsiębiorstwo traci status MŚP i staje się dużym przedsiębiorstwem. Zastosowanie zapisu „przedsiębiorstw” / „przedsiębiorstwach” jest zbyt ogólne i nie określa precyzyjnie podmiotów dla których planowane jest wsparcie. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
31.	Politechnika Opolska str. 23	Proponuje się dodanie w uzasadnieniu: „Konieczność dalszego wspierania inwestycji dot. rozwoju elektronicznych usług dla obywateli i przedsiębiorstw, a także przedsięwzięć dotyczących wdrażania technologii cyfrowych w MŚP oraz	Cel szczegółowy odwołuje się do organizacji badawczych i instytucji publicznych.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		organizacjach badawczych i instytucji publicznych”.		
32.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kluczbork str. 26	Rozbudowa infrastruktury związanej z małą retencją wodną na terenach leśnych.	Działania związane ze zwiększeniem infrastruktury na obszarach leśnych związanej z małą retencją dotyczącą magazynowania wody na cele środowiskowo-leśne. Działanie związane z zapobieganiem negatywnego wpływu zmian klimatycznych.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć: Projekty z zakresu małej retencji (...). Ponadto zgodnie z Linią Demarkacyjną wsparcie małej retencji w ramach projektów realizowanych przez podmioty podlegające/ nadzorowane przez administrację centralną (np. Lasy Państwowe) realizowane będzie z poziomu krajowego.
33.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kluczbork str. 26	Rozbudowa infrastruktury związanej z magazynowaniem wody do prowadzenia akcji ratowniczych związanych z zagrożeniem pożarowym na terenach leśnych.	Działania inwestycyjne związane z dostępem do wody oraz infrastruktury drogowej w mało dostępnych obszarach leśnych.	uwaga uwzględniona
34.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 26	Zapis” infrastruktura przeciwpowodziowa jest niewystarczająco rozwinięta,” zamienić na „niewystarczająca infrastruktura związana z gromadzeniem i retencjonowaniem wody opadowej”.	Problemem, w kontekście zmian klimatycznych, jest brak wody, w szczególności w Polsce, która może się pochwalić najniższymi w Europie zasobami. W związku z tym Infrastruktura powodziowa nie zapewni retencjonowania wody opadowej tylko jak najszybszy jej spływ do Bałtyku.	uwaga częściowo uwzględniona W Strategii zostanie uwzględniona zarówno kwestia ochrony przeciwpowodziowej, jak i kwestia związana z gromadzeniem i retencjonowaniem wody.
35.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 26	istotnym problemem jest niezadowalający stan techniczny części istniejącej sieci kanalizacyjnej wynikający z wieku i struktury materiałowej rur kanalizacyjnych. Zamienić na: istotnym problemem jest niezadowalający stan techniczny części istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków wynikający z wieku i struktury materiałowej rur	Zmiana zapisu z uwagi na konieczne modernizacje istniejących oczyszczalni ścieków.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		kanalizacyjnych.		
36.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 27	w kolumnie Cel szczegółowy lub odrębny priorytet* Jest: Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej „ . Powinno być: Wspieranie transformacji w kierunku przechodzenia gospodarki na gospodarkę o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej.	Drobny błąd redakcyjny (zmiana pozycji słowa „przechodzenia”).	uwaga uwzględniona
37.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 28	R.1/Tabela 1/cel polityki CP2/cel szczegółowy (viii) Dodać: Zdewastowana lokalna sieć kolejowa w subregionach.	Jeżeli popatrzymy na województwo poza Opolem i Aglomeracja Opolską to można zauważyć, że problemem jest wewnętrzna integracja pozostałych subregionów. Między innymi pod względem ich wewnętrznego skomunikowania za pomocą transportu komunalnego. Przemieszczanie się na terenie powiatów poza dniami pracy, w praktyce bazuje wyłącznie na indywidualnym transporcie samochodowym. Jedyną z alternatyw mogłaby być rewitalizacja linii kolejowych łączących ośrodki subregionalne np. kędzierzyńsko-kozielski (linia kolejowa pomiędzy Strzelcami Opolskimi a Kędzierzynem-Koźlem).	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 nie przewidziano inwestycji związanych z infrastrukturą kolejową.
38.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 28	R.1/Tabela 1/cel polityki CP3/cel szczegółowy (ii) wzrost natężenia ruchu, liczne „wąskie gardła” powodują narastanie niekorzystnych oddziaływań transportu drogowego na środowisko (hałas, wibracje i zanieczyszczenia powietrza) oraz uciążliwości dla uczestników ruchu drogowego, w tym strat czasu i zagrożeń bezpieczeństwa.	Nie da się ograniczyć emisji poprzez upłynnienie ruchu w postaci likwidacji „wąskich gardeł”. Ograniczenie emisji powinna się wiązać z zastąpieniem komunikacji indywidualnej – komunikacją zbiorową. Doświadczenia, zarówno krajów rozwiniętych jak i Polski tylko to potwierdza. Ograniczanie ruchu samochodowego poprzez zwężanie ruchu, wprowadzanie zamkniętych dla samochodów stref w centrach miast, współdzielenie jezdni (tzw woonerfy) czy wręcz ich likwidacja jest jedynym sposobem na	uwaga nieuwzględniona Zapis nie ma charakteru uwagi. Zwiększenie płynności jazdy (likwidacja wąskich gardeł, kanalizowanie lub odkolizywanie skrzyżowań) wpływa bezsprzecznie na płynność jazdy, unikanie konieczności gwałtownego hamowania i przyspieszania, która występuje zwykle na trasach o

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			załatwienie kwestii problemów z zanieczyszczeniem.	dużym obciążeniu ruchem i tym samym prowadzi to do zmniejszenia emisji szkodliwych substancji do środowiska.
39.	Urząd Miasta Opole str. 29	Proponuje się dopisać nowy pkt: „ programy introdukcji gatunków chronionych”. Prosimy o uwzględnienie tego typu przedsięwzięć w części aplikacyjnej (typy przedsięwzięć).	Cel pozwoli na czynną ochronę przyrody działaniami zmierzającymi do odtwarzania gatunków chronionych, w tym w Ogrodach Zoologicznych.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z priorytetami KE możliwa jest reintrodukcja gatunków zagrożonych, chronionych oraz ich ochrona ex situ. Introdukcja jako wprowadzanie do ekosystemu gatunków obcych jest potencjalnie szkodliwa i niebezpieczna. W opracowaniach naukowych jest to postrzegane jako jedna z przyczyn spadku wskaźników bioróżnorodności. W FEO 2021-2027 zostanie uwzględniony typ projektu dotyczący ochrony ex-situ, w ramach którego potencjalnie będzie można wspierać ogrody zoologiczne.
40.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 31	Doprecyzowanie jednostki. „Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych w 2019 r. w woj. opolskim wynosiła 186 (wzrost o 85 w stosunku do 2015 r.)”. Wzrost o 85%, czy miejsc?	Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach, oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.	uwaga uwzględniona
41.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 33	Postulujemy uzupełnienie uzasadnienia do celu szczegółowego (iii) o rekomendacje dla rozwoju i wdrażania w woj. opolskim: 1) mieszkalnictwa społecznego rozumianego jako: (i) mieszkalnictwo	W uzasadnieniu do celu szczegółowego (iii) zupełnie pominięto rekomendacje dla rozwoju i wdrażania całego katalogu rozwiązań mieszkaniowych. Są odniesienia m.in. do liczby mieszkań chronionych,	uwaga nieuwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5,

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkalnictwo chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu), jak również 2) mieszkań adaptowalnych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych, zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji usług.	lokali socjalnych, DPS-ów, brakuje rekomendacji dla mieszkalnictwa społecznego, adaptowalnego i innych form zdeinstytucjonalizowanych usług społeczno-mieszkaniowych służących włączeniu społecznemu różnych grup mieszkańców. Proponujemy przyjęcie pojęcia mieszkalnictwa społecznego wraz ze wskazaniem otwartego katalogu rozwiązań mieszczących się w tym pojęciu. Zważywszy na powstające różnorodne formy wsparcia mieszkaniowego, warto uwzględnić te działania w FEO21-27. Dopuszczenie różnorodnych form mieszkalnictwa i usług społeczno-mieszkaniowych zwiększy potencjał wykorzystania Programu dla efektywnego wsparcia beneficjentów. Elastyczny katalog rozwiązań mieszkaniowych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych jest zgodny z rekomendacjami MFiPR (1) (1)Włączenie społeczne w Programach Regionalnych, Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, 21 lipca 2021, Punkt 3 Włączenie społeczne w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego, str.4-6.	nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego. Uzasadnienie do wsparcia mieszkań chronionych zostało wskazane w cs (iii), w ramach którego będzie największa możliwość realizacji wsparcia infrastrukturalnego (IZ RPO WO dysponowała danymi statystycznymi tylko w zakresie mieszkań chronionych).
42.	Uniwersytet Opolski str. 37	Zdanie „cukrzyca, choroby aorty i naczyń obwodowych, przewlekłe choroby układu oddechowego, choroby krwi i układu odpornościowego są głównymi przyczynami zgonów na Opolszczyźnie” jest nieprawdziwe. Głównymi przyczynami zgonów są choroby układu krążenia (w tym zawał serca, niewydolność serca, udar mózgu i choroby aorty i naczyń obwodowych) oraz nowotwory.	Powyższe potwierdzają dane US Opole.	uwaga uwzględniona
43.	Uniwersytet Opolski	Zdanie „brak kadry medycznej, szczególnie lekarzy	Analiza danych US Opole.	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 42	specjalistów (m.in. w dziedzinie pediatrii, geriatrii) ograniczeniem w dostępie do opieki zdrowotnej” – w nawiasie należy podkreślić również inne specjalności, których są ewidentne braki na Opolszczyźnie lub nie wymienić żadnych specjalności. W szczególności jak widać w danych US, w stosunku do częstości zachorowań i kolejek o czym wspomniano w następnym zdaniu: „długie kolejki do świadczeń oraz niedostatecznie rozwinięta podstawowa i ambulatoryjna opieka zdrowotna, w szczególności dotycząca chorób układu krążenia, chorób cywilizacyjnych, onkologicznych czy zdrowia psychicznego”, należy podkreślić braki w specjalnościach takich jak: onkologia, choroby płuc, psychiatria i kardiologia		Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzanie zbyt szczegółowych opisów, sformułowanie "m.in.." powoduje, że mamy otwarty katalog specjalizacji lekarskich, a wymienione zostały te, które dla naszego regionu mają kluczowe znaczenie.
44.	Urząd Miasta Opole str. 45-46	Prosimy o uwzględnienie konieczności wsparcia psychologicznego, szkoleniowego oraz organizacyjnego dla rodzin sprawujących opiekę faktyczną nad osobami przewlekle chorymi i ze szczególnymi potrzebami (w tym szczególnie nad dziećmi i osobami starszymi) oraz uwzględnienie tego typu działań w części postulatywnej dokumentu (typy działań).	Uwzględnienie zapisów przyczyni się do większej spójności dokumentu i osiągnięcia celu FEO.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Z uwagi na limit znaków w tab. 1 Główne wyzwania w zakresie rozwoju (...), prezentowane są jedynie wybiórcze dane. Uszczegółowienie wsparcia nastąpi na etapie opracowywania SZOP.
45.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 46	„46% bezrobotnych to osoby w wieku 41-60 lat, dzieci stanowią 3-4% szacowanej populacji”. Czy na pewno mowa o bezrobotnych?	-	uwaga uwzględniona
46.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 47	Postulujemy uzupełnienie uzasadnienia do celu szczegółowego (I) o rekomendacje dla rozwoju i wdrażania w woj. opolskim: 1) mieszkalnictwa społecznego rozumianego jako: (i) mieszkalnictwo	W uzasadnieniu do celu szczegółowego (I) zupełnie pominięto rekomendacje dla rozwoju i wdrażania całego katalogu rozwiązań mieszkaniowych. Są odniesienia m.in. do liczby mieszkań chronionych,	uwaga nieuwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkalnictwo chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu), jak również 2) mieszkań adaptowalnych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych, zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji usług.	lokali socjalnych, DPS-ów, brakuje rekomendacji dla mieszkalnictwa społecznego, adaptowalnego i innych form zdeinstytucjonalizowanych usług społeczno-mieszkaniowych służących włączeniu społecznemu różnych grup mieszkańców. Proponujemy przyjęcie pojęcia mieszkalnictwa społecznego wraz ze wskazaniem otwartego katalogu rozwiązań mieszczących się w tym pojęciu. Zważywszy na powstające różnorodne formy wsparcia mieszkaniowego, warto uwzględnić te działania w FEO21-27. Dopuszczenie różnorodnych form mieszkalnictwa i usług społeczno-mieszkaniowych zwiększy potencjał wykorzystania Programu dla efektywnego wsparcia beneficjentów. Elastyczny katalog rozwiązań mieszkaniowych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych jest zgodny z rekomendacjami MFIPR.	infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego. Uzasadnienie do wsparcia mieszkań chronionych zostało wskazane w cs (iii), w ramach którego będzie największa możliwość realizacji wsparcia infrastrukturalnego (IZ RPO WO dysponowała danymi statystycznymi tylko w zakresie mieszkań chronionych).
ROZDZIAŁ II. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA				
2.1 INNOWACYJNE I KONKURENCYJNE OPOLSKIE				
47.	Grzegorz Stolarczyk str. 48	"Odsetek podmiotów przemysłowych wprowadzających innowacje jest najwyższy w kraju" - to stwierdzenie nie ma poparcia w dokumencie, który jest rzekomo cytowany i jest niezgodne z faktycznymi danymi statystycznymi.	Autorzy, zgodnie z przypisem, powołują się na "Opolskie 2030 (...) op. cit., s.56". Biorąc pod uwagę wcześniejsze cytaty Opolskie 2030 powinno oznaczać dokument: Opolskie 2030. Diagnoza regionalna – opracowanie na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole listopad 2020. W dokumencie tym jednak nie ma, na wskazanej stronie, żadnej informacji o odsetku podmiotów przemysłowych wprowadzających innowacje o i tym, że jest on najwyższy w kraju. Jest w	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			tym dokumencie natomiast, na stronach 67-68, informacja "W 2018 roku województwo opolskie zajmowało 8 pozycję w kraju zarówno w zakresie odsetka wprowadzających innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych (23,7%), jak i pod względem odsetka innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych (18,7%)...W latach 2011–2018 stały trend wzrostowy w województwie opolskim, podobnie jak w kraju, wykazywał wskaźnik liczby podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. mieszkańców. Niemniej jednak w każdym roku był on niższy niż średnio w kraju. W 2017 roku nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (ceny bieżące, w %) były na niskim poziomie w skali kraju...". Informacja o tym, że "Odsetek podmiotów przemysłowych wprowadzających innowacje jest najwyższy w kraju" powinna zostać usunięta albo zmieniona na zgodną z prawdą. Informacja ta wpływa myląco na pozostałe wnioski dotyczące konieczności mocniejszego wspierania innowacji w przedsiębiorstwach usługowych niż w przedsiębiorstwach przemysłowych, co jest niezgodne z prawdą oraz nie wpłynie pozytywnie na rozwój województwa, które potrzebuje większego wsparcia dla przedsiębiorstw przemysłowych, ponieważ w tym obszarze, podobnie jak w całej Polsce, jest najwięcej innowacji, działalności badawczo - rozwojowej oraz potencjału do wdrożenia wyników prac badawczych.	
48.	Grzegorz Stolarczyk str. 48	"Wsparcie w ramach cs (i) zostanie również przeznaczone na budowę, rozbudowę oraz zakup wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego w celu rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, wdrożenie wyników badań (jako	Wsparcie na wdrożenie wyników badań dla przedsiębiorców czyli wsparcie wdrażania innowacyjnych produktów i procesów powstałych w oparciu o wyniki prac badawczo – rozwojowych, jest kluczowe dla rozwoju województwa opolskiego.	uwaga nieuwzględniona Wsparcie dot. wdrożenia prac B+R zostało zaplanowane w ramach FEO 2021-2027 w dwóch celach

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		element projektu)" - wsparcie na wdrożenie wyników badań nie powinno występować tylko jako element innego projektu, szczególnie dotyczącego budowy, rozbudowy oraz zakupu wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego. Wsparcie na wdrożenie wyników badań dla przedsiębiorców powinno być osobnym wsparciem, działaniem, konkursem. Te dwa obszary wsparcia powinny mieć swoje osobne konkursy.	Kluczowym narzędziem do budowania trwałej przewagi konkurencyjnej regionów są i będą innowacje, oparte na pracach B+R. Możliwość uzyskania dotacji na wdrożenie wyników prac B+R jest bardzo dużym bodźcem dla przedsiębiorców do rozpoczęcia i prowadzenia tych badań, szukania innowacji w swojej branży, szukania nowych technologii, które mogą zakupić i wdrożyć (transfer również z IOB, jednostek naukowych). Widać to również po wskaźnikach w Polsce dotyczących kosztów prac B+R ewidencjonowanych w przedsiębiorstwach i zgłoszeń wynalazków czy wzorów do Urzędu Patentowego. Te dane bezpośrednio są związane z projektami inwestycyjnymi planowanymi przez przedsiębiorców oraz dotacjami na wdrożenia wyników prac B+R, które wymagają prowadzenia, ewidencjonowania kosztów prac B+R i wdrażania tylko efektów prac badawczych. Dodatkowo w konkursach dotyczących wdrażania wyników prac B+R, dodatkowe punkty podczas oceny uzyskują projekty zgłoszone do ochrony, posiadające stosowne sprawozdania o stanie techniki z Urzędu Patentowego potwierdzające nowość rozwiązania lub objęte już ochroną. Dotacje inwestycyjne są bardzo ważnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorstw i prowadzenia przez nich działalności innowacyjnej. Jeżeli region ma się rozwijać i polepszać mają się wskaźniki dotyczące prowadzonych, ewidencjonowanych prac B+R, zwiększania zatrudnienia w tym obszarze, współpracy z jednostkami badawczymi (skutecznymi), liczby zgłaszanych i udzielanych patentów czy wzorów użytkowych i przemysłowych, to w ramach FEO 2021-2027 muszą znaleźć się również dotacje na wsparcie	szczegółowych: (i) - wdrożenie wyników badań - jako element projektu (w formie bezzwrotnej - dotacja) (iii) - wdrożenie prac B+R dla MŚP - jako osobny typ projektu (w formie zwrotnej - instrumenty finansowe).

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			wdrażania innowacyjnych produktów i procesów powstałych w oparciu o wyniki prac badawczo – rozwojowych. Z kolei wsparcie na budowę, rozbudowę oraz zakup wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach powinno również mieć swoje osobne miejsce w FEO i osobne konkursy, niezależnie od konkursów i projektów dotyczących wdrażania wyników prac B+R oraz finansowania procesu powstawania innowacji czyli projektów badawczo - rozwojowych. Jednym z możliwych typów projektów w ramach ostatniego 1.1 RPO WO było tworzenie/rozbudowa infrastruktury B+R – są to inwestycje bardzo pożądane przez Wnioskodawców. Bardzo dużym ograniczeniem jednak było powiązanie tego typu projektu z koniecznością realizowania projektu badawczego związanego z opracowaniem innowacji i maksymalnym udziałem tego pierwszego typu projektu w całości kosztów nie większym niż 50%. Takie limity znacząco ograniczają możliwość tworzenia centrów badawczo-rozwojowych w ramach RPO WO (są to typowe projekty inwestycyjne dot. infrastruktury, np. budowa czy zakup aparatury badawczej). Osobne wsparcie dotacyjne dla projektów z zakresu budowy, rozbudowy oraz zakupu wyposażenia dla zaplecza badawczo-rozwojowego, pozwoli na rozwój zarówno przedsiębiorcom, którzy chcą realizować bardzo kosztowne inwestycje w tworzenie infrastruktury B+R, jak i tym, którzy chcą realizować tylko projekt badawczy i ponosić znacznie mniejsze koszty. Wnioskodawcy którzy będą chcieli realizować projekty mieszane, również będą mieli możliwość aplikowania – każdy z Wnioskodawców powinien móc dofinansować dany projekt osobno, tj.	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			składając osobne wnioski. Warto zaznaczyć, że w budżecie 2014-2020, możliwość oddzielnego realizowania tych dwóch typów projektów, oferowały programy na poziomie krajowym oraz inne RPO.	
49.	Uniwersytet Opolski str. 50	Fragment „Możliwe będzie również wsparcie kompetencji, jako uzupełniający element projektu, jak również finansowanie procesu powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybranych elementów m.in.: - badań naukowych i przemysłowych, - prac rozwojowych (w tym etap prac demonstracyjnych), - linii pilotażowych, - działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, - zaawansowanych zdolności produkcyjnych, - pierwszej produkcji” - należy uzupełnić o „- badania kliniczne produktów leczniczych i procedur diagnostycznych i terapeutycznych”.	Rozwój branży medycznej, komercjalizacja prac badawczo-rozwojowych i współpraca z innymi branżami uwarunkowany jest prowadzeniem licznych oraz drogich niekomercyjnych badań klinicznych przez pracowników naukowo-badawczych Wydziału Lekarskiego UO oraz pracowników jednostek służby zdrowia Opolszczyzny.	uwaga nieuwzględniona Badania kliniczne wpisują się w badania naukowe - IZ nie widzi konieczności rozszerzania katalogu - Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzenie treści zbyt szczegółowych. W ramach cs (i) realizowane będą jedynie projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych w RSIWO 2030 jako inteligentne specjalizacje regionalne.
50.	Politechnika Opolska str. 50	Przypis 57 wymaga przeredagowania. Proponuje się: Zgodnie z projektem projekt FENG na lata 2021-2027, który zakłada wsparcie regionów w zakresie budowania potencjału B+R, w ramach którego regiony będą partycypować celem zdobycia wiedzy związanej z prowadzeniem działań z zakresu wsparcia B+R w formie odpowiadającej potrzebom danego regionu.	Poprawność językowa i gramatyczna	uwaga uwzględniona
51.	Grzegorz Stolarczyk str. 51	Planowane typy przedsięwzięć powinny zawierać również (nawet jako m.in.): - wsparcie wdrażania innowacyjnych produktów, usług i procesów powstałych w oparciu o wyniki prac	Bardzo ważny temat dla opolskich przedsiębiorców w aspekcie nowego budżetu 2021-2027: dotacje na inwestycje/wdrażanie innowacji. W RPO 2014-2020 nie mieliśmy takich dotacji z wyjątkiem terenów przygranicznych. Patrząc na możliwości jakie miały i	uwaga nieuwzględniona Wsparcie dot. wdrożenia prac B+R zostało zaplanowane w FEO 2021-2027 w ramach dwóch celów

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		badawczo – rozwojowych.	pewnie nadal będą mieć firmy z innych województw czyli dotacje inwestycyjne dostępne w konkursach regionalnych i dodatkowo krajowych, nasze opolskie firmy, w szczególności produkcyjne, najbardziej innowacyjne, są bardzo pokrzywdzone. Przez cały budżet 2014-2020 przedsiębiorstwa z województwa opolskiego miały możliwość startować tylko w konkursach krajowych, a statystyki pokazują wyraźnie jak mało tych wnioskodawców i beneficjentów miało nasze województwo. W dwóch kluczowych konkursach krajowych: Badania na rynek oraz Kredyt na innowacje technologiczne, czasami dotacje otrzymywały maks 1-2 firmy na konkurs, jednak w większości konkursów żadna. Liczba projektów planowanych do realizacji w woj. opolskim, które otrzymały dotację z dwóch, powyższych poddziałań krajowych w budżecie 2014-2020 to zaledwie 30 sztuk, a są w tym zestawieniu również firmy, które otrzymywały dotację kilka razy. Według danych, w naszym województwie, zostało dofinansowanych najmniej projektów, w porównaniu z województwami z całej Polski. Są to bardzo trudne konkursy: ciężkie kryteria i ocena, panel ekspertów, konkurencja w skali kraju itp. Na pewno w nowym budżecie, po większe pieniądze np. powyżej 10 mln dotacji, firmy będą i tak musiały nadal startować do tego typu konkursów, ale mniejsze projekty powinny mieć możliwość dofinansowania na poziomie województwa - tak jak miały i będą mieć nadal możliwość firmy realizujące inwestycje w innych województwach. Można przygotować odpowiednie kryteria oceny i regulaminy konkursów tak, aby dofinansowanie ze środków FEO otrzymywały faktycznie innowacyjne projekty. Każdą innowację	szczegółowych: (i) - wdrożenie wyników badań - jako element projektu (w formie bezzwrotnej - dotacja) (iii) - wdrożenie prac B+R dla MŚP - jako osobny typ projektu (w formie zwrotnej - instrumenty finansowe). Zgodnie z priorytetami KE co do zasady domyślną formą wsparcia dla przedsiębiorstw są instrumenty finansowe. Uzasadnieniem wsparcia dotacyjnego jest działalność stricte B+R, lecz bez wdrożenia. Ostateczna forma wsparcia w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowana będzie uzgodnieniami zapisów z KE.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			można odpowiednio zweryfikować i mieć pewność, że dotacje trafią tylko do faktycznie innowacyjnych przedsiębiorców. A te dotacje są na pewno potrzebne - same dotacje na projekty B+R czy infrastrukturę B+R nie wystarczą. Przedsiębiorcy realizują wiele prac badawczych, nawet bez dofinansowania, ale dotacje są potrzebne na pewno na wdrażanie wyników prac B+R.	
52.	Politechnika Opolska str. 53	Proponuje się dodanie Wskaźnika produktu : Organizacje badawcze objęte wsparciem.	Projekty w ramach celu szczegółowego 1. i zgodnie z informacją w punkcie: główne grupy docelowe, mają być skierowane nie tylko do przedsiębiorstw ale również do organizacji badawczych.	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanego wskaźnika na LWK 2021-2027 - EFRR. Wskaźnik dotyczący organizacji badawczych będzie monitorowany na poziomie projektu.
53.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 58	Zmiana treści dokumentu: Przed zmianą: Jednocześnie dostęp do treści cyfrowych, będących w posiadaniu regionalnych instytucji publicznych, pozwoli im na ich skuteczne wykorzystanie do prowadzenia działalności gospodarczej. Proponowana zmiana: Jednocześnie dostęp do treści cyfrowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, pozwoli im na ich skuteczne wykorzystanie do prowadzenia działalności gospodarczej.	Usunięcie wyrażenia „regionalnych” rozszerzy potencjalny krąg odbiorców działań. Z punktu widzenia mieszkańców istotny jest dostęp do treści cyfrowych instytucji publicznych każdego szczebla.	uwaga uwzględniona
54.	PGE Polska Grupa Energetyczna SA str. 58	Zamiast: „MŚP” winno być: „przedsiębiorstw” / „przedsiębiorstwach”.	Nieuzasadnione zawężenie tylko do sektora MŚP wsparcia.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac W ramach polityki spójności 2021-2027 wsparcie z funduszy unijnych co do zasady powinno być kierowane do MŚP. W ramach FEO 2021-2027 planowane jest

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				wsparcie mikro, małych oraz średnich przedsiębiorstw (MŚP), których status określają konkretne kryteria (Załącznik I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu) W chwili przekroczenia kryteriów przedsiębiorstwo traci statut MŚP i staje się dużym przedsiębiorstwem. Zastosowanie zapisu „przedsiębiorstw” / „przedsiębiorstwach” jest zbyt ogólne i nie określa precyzyjnie podmiotów dla których planowane jest wsparcie. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
55.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 59	Uzupełnienie planowanych typów przedsięwzięć: Usługi w zakresie e – zdrowia i e – administracji	Konieczne jest wzmocnienie działań w zakresie świadczenia e-usług w administracji. W planowanych przedsięwzięciach są wymienione e – platformy, jednak zapisy powinny odnosić się nie tylko do jednego narzędzia. Sytuacja covidowa pokazała, że obszar e – administracji wymaga nadal wzmocnienia i wsparcia.	uwaga częściowo uwzględniona Zapisy Programu FEO 2021-2027 zostaną doprecyzowane poprzez zmianę typu przedsięwzięć na: - usługi w zakresie e-administracji, w tym e-platformy.
56.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Proponuje się rozszerzyć typy projektów o: cyfryzacja urzędów i jednostek organizacyjnych np. jednostek oświatowych, służby zdrowia, ośrodków kultury, bibliotek itd.; tworzenie i wprowadzanie	Rozszerzenie typów projektów pozwoli na realizację kompleksowego wsparcia w obszarze cyfryzacji, szczególnie w odniesieniu do instytucji publicznych.	uwaga częściowo uwzględniona Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzenie treści zbyt

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 59	mobilnych aplikacji do realizacji i wspomagania cyfrowych usług publicznych; Typ projektu: udostępnianie zasobów naukowych, kulturowych i administracji o sformułowanie: digitalizacja i udostępnianie (...)		szczegółowych. Zapisy FEO 2021-2027 zostaną rozszerzone w zakresie transformacji cyfrowej usług publicznych na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i regionalnym. Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE.
57.	Politechnika Opolska str. 59	Proponuje się zastosowanie skrótów dla: Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) oraz Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC)	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona
58.	Politechnika Opolska str. 59	Proponuje się dodać jednostki naukowe do wskazanych grup docelowych	W Planowanych typach przedsięwzięć wymienia się m.in. udostępnianie zasobów naukowych	uwaga nieuwzględniona Jednostka naukowa jest beneficjentem a grupą docelową jest odbiorca wsparcia, tutaj - przedsiębiorstwo.
59.	Politechnika Opolska str. 61	Proponuje się dodanie Wskaźnika : Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na wdrażanie technologii cyfrowych w MŚP i administracji publicznej	W Opisie celu szczegółowego oraz planowanych typach przedsięwzięć wymienia się jako możliwe do sfinansowania tego typu działania	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanego wskaźnika na LWK 2021-2027 - EFRR. Wskaźnik dot. instytucji publicznych będzie monitorowany na poziomie projektu.
60.	Urząd Miasta Opole str. 61-62	FEO akcentuje potrzebę promowania transformacji cyfrowej, dalsze inwestowanie w rozwój elektronicznych usług, wdrażanie technologii cyfrowych dla obywateli. FEO wskazuje	Transformację cyfrową należałoby rozpocząć od cyfryzacji procesów występujących wewnątrz administracji publicznej wzbogaconą o rozwiązania AI i BI by w ten sposób lepiej wykorzystać gromadzone	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		na możliwość dofinansowania platform e-usług publicznych, projektów w zakresie cyberbezpieczeństwa, rozwoju infrastruktury danych przestrzennych, a także udostępniania zasobów administracji. Proponuje się wpisanie do katalogu typów przedsięwzięć: cyfryzacja procesów występujących wewnątrz sektora administracji publicznej, w tym zakup sprzętu i oprogramowania	dane dla dobra obywateli i zwiększenia stopnia dojrzałości eUsług. Potrzeba efektywnego i skutecznego zarządzania administracją publiczną wymaga wdrożenia nowoczesnych rozwiązań informatycznych wzbogaconych o funkcjonalności z obszaru Business Intelligence (BI) i Artificial Intelligence (AI) usprawniających procesy zarządcze, które przekładają się na efektywną obsługę klienta oraz świadczenie dojrzałych usług elektronicznych. Obecna informatyzacja urzędów administracji publicznej koncentruje się wokół zagadnienia gromadzenia danych oraz wymiany ich pomiędzy podmiotami. W wyniku tych działań tworzone są systemy informatyczne mające charakter rejestrów. Pozwalają one dotrzeć do danych, ale nie umożliwiają ich analizy w celu usprawnienia procesów zarządzania działaniami administracji. Stopień dojrzałości jednostek administracji publicznej w zakresie wykorzystania gromadzonych danych wydaje się niesatysfakcjonujący. Brak rozwiązań analitycznych, które można określić jako standardowe w świecie komercyjnym, powoduje, że dostarczenie odpowiednich danych dla decydentów jest procesem pracochłonnym i trwa długo. Dlatego w dobie cyfryzacji, szybkiego rozwoju technologii i dążenia do ciągłego podnoszenia efektywności procesów zarządczych sztuczna inteligencja będzie nieodzownym składnikiem postępu.	
61.	Ministerstwo Zdrowia str. 61	„infrastruktura informatyczna”(…)	Należy mieć na uwadze wartość, która powinna powstać dzięki wsparciu infrastruktury. W bieżącym programowaniu postulowane jest opisywanie wsparcia inwestycji i uwzględnienie ich oczekiwanego rezultatu,	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			celu.	
62.	Urząd Miasta Opole str. 62	W ramach 2.1.2 (ii) zaplanowano m.in. następujący typ działań: „Rozwój infrastruktury danych przestrzennych”. Wnioskujemy aby w ramach tego typu działań możliwe było również finansowanie: tworzenia, aktualizacji warstw GIS-owych dotyczących infrastruktury technicznej: m.in. kanalizacji deszczowej, sanitarnej, sieci wodociągowej, rowów komunalnych oraz sieci oświetleniowej.	Tworzenie, aktualizacja warstw GIS-owych dotyczących infrastruktury technicznej: kanalizacji deszczowej, sanitarnej, sieci wodociągowej, rowów komunalnych oraz sieci oświetleniowej istotne jest z punktu widzenia rozwoju tego typu systemów.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięcia: rozwój infrastruktury danych przestrzennych. Proponowane rozszerzenie zapisów ww. typu projektu potencjalnie zawiera się w tym zakresie. Zapisy zostaną doprecyzowane poprzez doszczegółowienie: "Dopuszczalne są projekty z zakresu cyfryzacji powiatowego i wojewódzkiego zasobu geodezji. Wnioski o dofinansowanie dla tych projektów wymagają pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju. Projekty z zakresu infrastruktury informacji przestrzennej leżącej w zakresie kompetencji JST będą mogły być realizowane bez potrzeby uzyskania opinii GGK" - zgodnie z podziałem demarkacji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi. Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (i) w typie przedsięwzięć dot. rozwoju infrastruktury danych przestrzennych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
63.	Ministerstwo Zdrowia str. 62	„Dla przedsięwzięć dotyczących cyfryzacji zasobów i platform e-usług publicznych szczebla lokalnego i regionalnego oraz rozwoju systemu usług w zakresie e-zdrowia nie określa się grup docelowych, (...)”	Prośba o uzupełnienie, w bieżącym programowaniu jest silny nacisk na możliwe dokładne określenie końcowego odbiorcy wsparcia. Tu np.: kadra medyczna, pacjenci	uwaga uwzględniona
64.	Ministerstwo Zdrowia str. 62	Fragment: Inwestycje te polegać będą przede wszystkim na tworzeniu systemów informatycznych w placówkach opieki zdrowotnej w regionie oraz zapewnienie ich interdyscyplinarności, cyfryzacji, tj. na przykład informatyzacja, e-rejestracja, elektroniczna dokumentacja medyczna, elektroniczna archiwizacja ze szczególnym naciskiem na bezpieczeństwo danych. Konieczne wydaje się doprecyzowanie, że działania w zakresie e-rejestracji i EDM będą miały na celu wdrożenie w regionie lub podmiotach leczniczych rozwiązań centralnych.	Doprecyzowanie dla jasności działań – e-rejestracja i EDM to usługi tworzone centralnie.	uwaga uwzględniona
65.	PGE Polska Grupa Energetyczna SA str. 65	Zamiast: „MŚP” winno być: „przedsiębiorstw” / „przedsiębiorstwach”	Nieuzasadnione zawężenie tylko do sektora MŚP wsparcia.	uwaga nieuwzględniona Inwestycje planowane do realizacji w ramach celu szczegółowego (iii) w ramach Polityki Spójności na lata 2021-2027 przeznaczone są na "wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne" (nazwa wskazana w art. 3 ust.1 pkt a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				Funduszy Spójności).
66.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn- Koźle str. 66	„(...) za wyjątkiem przedsiębiorców z terenów OSI krajowych i ZIT-u Południowego, dla którego istnieje możliwość wsparcia dotacyjnego” – usunąć bądź uzupełnić zapis.	Niewłaściwe jest różnicowanie przedsiębiorców w tych trudnych czasach. Zwłaszcza, że w dalszej części argumentuje się, iż „Możliwość stosowania preferencji dla MŚP z terenów wpisujących się w OSI krajowe: miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzują się niższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego oraz OSI regionalne”.	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie z podejściem KE co do zasady domyślną formą wsparcia dla przedsiębiorców są instrumenty finansowe. Uzasadnieniem wsparcia dotacyjnego jest działalność stricte B+R, lecz bez wdrożenia. Zapisy cs (iii) zostaną ujednolicone poprzez ustanowienie preferencji w formie wsparcia dotacyjnego dla przedsiębiorców z terenów OSI krajowych i ZIT-u Południowego dla typów przedsięwzięć: - wdrażanie prac B+R, - inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt, w tym szkolenia i inwestycje w rozwój przedsiębiorstw zwiększających skalę ich działalności. Mając na uwadze uwarunkowania społeczno-gospodarcze obszarów ZIT Południowego oraz OSI krajowych, niezbędne jest wsparcie przedsiębiorców z tych obszarów w formie dotacji bezpośrednich. Ostateczna forma wsparcia w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowana będzie

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				uzgodnieniami zapisów z KE.
67.	Politechnika Opolska str. 67	Zgodnie z wykazem zawartym w informacji dot. planowanych działań na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans w ramach priorytetu CP1, celu 1. iii: wspierane będą inkubatory przedsiębiorczości, rozwój ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką oraz nowopowstałe firmy m.in. dla osób doświadczających dyskryminacji. W związku z tym proponuje się dodać takie działanie do Planowanych typów przedsięwzięć (str. 66) oraz uzupełnić listę wskaźników produktu o: inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki wspierające przedsiębiorczość akademicką objęte wsparciem.	Spójność dokumentu i opisów jego celów.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z założeniami Programu na lata 2021-2027 w cs (iii) planowany jest m.in. typ przedsięwzięcia w postaci wsparcia dla nowopowstałych firm. Powyższe działanie swym zakresem będzie m. in. umożliwiało nowopowstałym podmiotom gospodarczym (do 24 miesięcy) na korzystanie z usług doradczych świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości na które udzielane będą np. bony lub granty. Zapisy w zakresie typu przedsięwzięcia oraz działań na rzecz równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji zostaną odpowiednio zmodyfikowane. Brak proponowanego wskaźnika na LWK 2021-2027 - EFRR. Wskaźnik może być monitorowany na poziomie projektu.
68.	Grzegorz Stolarczyk str. 68	Wdrożenia wyników prac B+R powinny być wspierane za pomocą dotacji na terenie całego województwa, nie tylko na terenie subregionu południowego i terenach wpisujących się w OSI krajowe: miastach średniej wielkości tracących	W RPO 2014-2020 nie mieliśmy takich dotacji z wyjątkiem terenów przygranicznych. Patrząc na możliwości jakie miały i pewnie nadal będą mieć firmy z innych województw czyli dotacje inwestycyjne dostępne w konkursach regionalnych i dodatkowo	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami FEO 2021-2027, w ramach celu szczegółowego (iii) "wdrożenie prac B+R dla MŚP"

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		funkcje społeczno-gospodarcze.	krajowych, nasze opolskie firmy, w szczególności produkcyjne, najbardziej innowacyjne, są bardzo pokrzywdzone. Przez cały budżet 2014-2020 przedsiębiorstwa z województwa opolskiego miały możliwość startować tylko w konkursach krajowych, a statystyki pokazują wyraźnie jak mało tych wnioskodawców i beneficjentów miało nasze województwo. W dwóch kluczowych konkursach krajowych do Badania na rynek oraz Kredyt na innowacje technologiczne, czasami dotacje otrzymywały maks 1-2 firmy na konkurs, jednak w większości konkursów żadna. Liczba projektów planowanych do realizacji w woj. opolskim, które otrzymały dotację z dwóch, powyższych poddziałań krajowych w budżecie 2014-2020 to zaledwie 30 sztuk, a są w tym zestawieniu również firmy, które otrzymywały dotację kilka razy. Według danych, w naszym województwie, zostało dofinansowanych najmniej projektów, w porównaniu z województwami z całej Polski. Są to bardzo trudne konkursy: ciężkie kryteria i ocena, panel ekspertów, konkurencja w skali kraju itp. Na pewno w nowym budżecie, po większe pieniądze np. powyżej 10 mln dotacji, firmy będą i tak musiały nadal startować do tego typu konkursów, ale mniejsze projekty powinny mieć możliwość dofinansowania na poziomie województwa - tak jak miały i będą mieć nadal możliwość firmy realizujące inwestycje w innych województwach. Warto tutaj przytoczyć poniższe dane: Liczba dofinansowanych projektów w ramach wybranych RPO na wdrażanie innowacji produktowych/procesowych tj. realizację inwestycji w przedsiębiorstwach:	wsparcie przewidziano wyłącznie w formie zwrotnej, tj. instrumenty finansowe - dla wszystkich MŚP z terenu województwa opolskiego. Preferencje dla OSI krajowych oraz ZIT południowego (tj. w formie dotacji) zostały wskazane dla "inwestycji w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt, w tym szkolenia oraz inwestycji w rozwój przedsiębiorstw zwiększających skalę ich działalności". Zgodnie z podejściem KE co do zasady domyślną formą wsparcia dla przedsiębiorstw są instrumenty finansowe. Uzasadnieniem wsparcia dotacyjnego jest działalność stricte B+R, lecz bez wdrożenia. Ostateczna forma wsparcia w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowana będzie uzgodnieniami zapisów z KE.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			RPO Łódzkie: 429 projektów RPO Lubuskie: 82 projekty RPO Zachodniopomorskie: 166 projektów. Źródło: Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 - stan na 5 września 2021 r. / List of projects in Poland co-financed by European Funds in the years 2014-2020 as of 5th September 2021. Wzięte są pod uwagę tylko trzy przykładowe, województwa, które miały i będą mieć taki sam poziom pomocy regionalnej jak opolskie. To są liczby dotyczące tylko projektów dofinansowanych z RPO, oczywiście firmy z tych województw zdobywały systematycznie również dotacje z POIR w ramach poddziałania Badania na rynek oraz Kredyt na innowacje technologiczne. Można przygotować odpowiednie kryteria oceny i regulaminy konkursów tak, aby dofinansowanie ze środków FEO otrzymywały faktycznie innowacyjne projekty. Każdą innowację można odpowiednio zweryfikować i mieć pewność, że dotacje trafią tylko do faktycznie innowacyjnych przedsiębiorców. A te dotacje są na pewno potrzebne. Przedsiębiorcy realizują wiele prac badawczych, nawet bez dofinansowania, ale dotacje są potrzebne na pewno na wdrażanie wyników prac B+R dla przedsiębiorców w całym województwie. Firmy z terenów subregionu południowego i terenów wpisujących się w OSI krajowe: miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, mogłyby mieć preferencje w kryteriach oceny wniosków. Biorąc pod uwagę jednak jak kluczowe są inwestycje w całym województwie, dotyczące wdrażania wyników prac B+R, poprawy	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			wskaźników dotyczących ewidencjonowanych kosztów prac B+R, zgłoszeń do Urzędu Patentowego, dotacje na wdrożenia są niezbędne, aby te inwestycje były faktycznie realizowane, w skali, która gwarantuje poprawę innowacyjności całego regionu. IF nie są żadnym bodźcem do realizacji innowacyjnych projektów wdrożeniowych dla przedsiębiorców, którzy się liczą w regionie i mają realny wpływ na jego innowacyjność. Takie firmy mogą w każdej chwili wziąć kredyty w swoim banku, bez zbędnych i olbrzymich formalności jak w przypadku unijnych IF. IF na wdrożenia wyników prac B+R nie wpływają na innowacyjność naszego regionu - z tych instrumentów korzystają małe firmy, z małym potencjałem, na mało innowacyjne projekty, a tym samym nie mające praktycznie żadnego realnego wpływu na poziom innowacyjności naszego województwa.	
69.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kędzierzyn str. 68	Instrumenty finansowe wspierające małe i średnie przedsiębiorstwa w zakresie inwestycji w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz sprzęt, w tym szkolenia to bardzo ważna część tego programu	prowadzenie gospodarki leśnej w obecnych czasach napotyka wiele problemów, przede wszystkim związanych z ograniczoną podażą pracowników do tych ciężkich prac. Instrumenty wsparcia pozwalające zwiększyć mechanizację tych prac to realna szansa dla przedsiębiorców leśnych na efektywną pomoc a dla zarządzających lasami (gł. PGL LP) – to zwiększenie szans na realizację planowych zadań gospodarczych, wskazanych w Planach Urządzania Lasów, mających wpływ na zachowanie trwałości lasów i zwiększanie ich odporności.	uwaga nieuwzględniona Zapis nie ma charakteru uwagi
70.	Urząd Miasta Opole str. 78	Wysokość alokacji założonej na cel szczegółowy (iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości, w kwocie 8 mln Euro nie jest	Założona alokacja jest zbyt niska w stosunku do istniejących potrzeb w regionie.	uwaga nieuwzględniona Osie priorytetowe FEO 2021-2027 są objęte minimalnymi limitami koncentracji tematycznych, które

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wystarczająca w stosunku do istniejących potrzeb. Proponujemy jej zwiększenie.		wymuszają alokowanie określonych, minimalnych kwot, stąd nie ma możliwości zwiększenia alokacji na dany cel szczegółowy.
71.	Urząd Miasta Opole str. -	Prosimy o uwzględnienie w FEO typów umożliwiających realizację przedsięwzięć w obszarze terenów inwestycyjnych (np. inwestycje polegające na przygotowaniu terenu inwestycyjnego, w tym m.in. uzbrojenie terenu inwestycyjnego w media; rozwój wewnętrznej infrastruktury niezbędnej do właściwego skomunikowania terenu inwestycyjnego) wraz z wydzieleniem odpowiedniej alokacji.	Strategia rozwoju Opolskie 2030 akcentuje konieczność poprawy klimatu inwestycyjnego w regionie. W kontekście tym wskazuje się na potrzebę rozwoju konkurencyjnych terenów inwestycyjnych. Cele polityki przestrzennej wskazane w strategii wskazują również na potrzebę rozwijania stref aktywizacji gospodarczej. Potrzeba rozwoju terenów inwestycyjnych wynika również z zapotrzebowania na poziomie lokalnym (miasta).	uwaga nieuwzględniona Mając na uwadze doświadczenia z poprzedniej perspektywy 2014-2020, gdzie wystąpił problem z osiągnięciem wskaźników oraz bardzo niski poziom zainteresowania wsparciem terenów inwestycyjnych z uwagi na trudne do spełnienia kryteria, podjęto decyzje o braku wsparcia tego typu działań w FEO 2021-2027.
72.	Urząd Miasta Opole str. -	Brak informacji jacy beneficjenci będą mogli ubiegać się o dofinansowanie.	Opis grup docelowych nie powinien skupiać się wyłącznie na ostatecznych odbiorcach wsparcia ale powinien wskazywać także jakie podmioty będą mogły ubiegać się o dofinansowanie.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenie dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
73.	Urząd Miasta Opole str. -	Brak informacji nt. wartości docelowych proponowanych wskaźników produktu i rezultatu. Brak informacji nt. planowanych wskaźników rezultatu.	Brak informacji nt. wartości docelowych wskaźników produktu oraz brak informacji nt. planowanych do osiągnięcia wskaźników rezultatu uniemożliwia analizę założeń programu. Powyższe informacje służą do oceny założonych w Programie celów, szczególnie pod	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			kątem czy są realne do osiągnięcia.	
2.2 ZIELONE OPOLSKIE				
74.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olesno str. 27 i 93	Dodanie treści: - konieczne inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów	Dalszego inwestowania wymaga system ochrony przeciwpożarowej lasów obejmujący zarówno monitoring jak i system obserwacyjno-alarmowy	uwaga uwzględniona
75.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olesno str. 27 i 93	Dodanie treści: - wzmacnianie odporności ekosystemów leśnych na szkody od wiatru, tworzenie barier przeciwwietrznych na terenach rolniczych.	Szkody powstałe w wyniku huraganowych wiatrów wciąż mają charakter klęskowy.	uwaga nieuwzględniona Wzmacnianie odporności ekosystemów leśnych może być realizowane w cs (vii) w ramach typu przedsięwzięć: <i>Zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (...)</i> stąd nie ma potrzeby dodawania dodatkowych zapisów. Tworzenie infrastruktury na terenach rolniczych nie jest przewidziane w ramach Polityki Spójności.
76.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 28	Należy do wymienionych działań rekultywacyjnych tereny, na których znajdują się różnego rodzaju niewybuchy stanowiące pozostałości po II wojnie światowej.	Niewybuchy znajdują się na obszarach leśnych ogólnodostępnych stanowiących duże zagrożenie dla życia ludzi i zwierząt.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć: Kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych (...). Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				zasadne tak duże uszczegółowienie.
77.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olesno str. 28 i 111	Dodanie treści: - konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zwalczania gatunków inwazyjnych.	Temat nie został w programie podjęty, jednak znaczenie gatunków inwazyjnych wciąż rośnie zagrażając gatunkom rodzimym.	uwaga uwzględniona
78.	Politechnika Opolska str. 74	Proponuje się dodanie do Tabeli nr 2 następującego wskaźnika produktu: - liczba wspólnych projektów Uczelni w obszarze zgodnym z RSI, oraz do Tabeli nr 3 następującego wskaźnika rezultatu: - liczba powstałych sieci współpracy w obszarze zgodnym z RSI.	Zgodnie z wskazanymi Planowanymi typami przedsięwzięć możliwe będzie w ramach CP 1 1.iv sieciowanie uczelni w związku z tym proponuje się adekwatne wskaźniki.	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanych wskaźników na LWK 2021-2027 - EFRR.
79.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 75	2.2 Zielone Opolskie/cel szczegółowy 2.2.1 Planowane do realizacji działania...: kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej	Podłączenie do sieci powinno uwzględniać ubóstwo energetyczne mieszkańców. Rozbudowa sieci powinna uwzględniać również dofinansowanie lub sfinansowanie przyłączy i być konkurencyjna do wymiany lub zakupu nowego pieca. Sieci ciepłownicze powinny być rozbudowywane w centrach (starówkach) miast. Jednocześnie obszary te są zamieszkane przez osoby zagrożone ubóstwem energetycznym. Działania w tym punkcie powinny uwzględniać ten paradoks.	uwaga częściowo uwzględniona Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzenie treści zbyt szczegółowych. Wszystkie działania w zakresie cs (i) dot. efektywności energetycznej uwzględniają ubóstwo energetyczne, natomiast główne cele działań w tym zakresie są tak skonstruowane, by promować i finansować przeciwdziałanie ubóstwu i rozwój sieci gazowych/ciepłych. Kwestie ubóstwa oraz zasady finansowania przyłączy gazowych/ciepłych zostaną

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				doprecyzowane w dokumentach wdrożeniowych.
80.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie str. 75	W wykazie planowanych typów przedsięwzięć wymienione są efektywne sieci ciepłownicze (budowa i modernizacja). Wnioskujemy o nieograniczanie wsparcia tylko do sieci, które są elementem efektywnych systemów ciepłowniczych.	W naszej ocenie, ograniczanie wsparcia tylko do systemów efektywnych, nie ma już uzasadnienia w warunkach pomocy publicznej, z uwagi na interpretację Komisji Europejskiej, tj. artykułu 46 (Pomoc inwestycyjna na efektywny energetycznie system ciepłowniczy i chłodniczy) rozporządzenia GBER (ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (UE) NR 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.), przedstawioną w Wytycznych KE dotyczących pomocy publicznej[1], gdzie stwierdzono, że „dozwolone jest wsparcie dla modernizacji sieci, nawet jeśli cały system ciepłowniczy nie jest jeszcze efektywny energetycznie, pod warunkiem, że inwestycje mające na celu budowę lub modernizację urządzeń wytwarzających energię ciepłą w celu uczynienia systemu "efektywnym energetycznie" zostaną zrealizowane (a prace rozpoczęte) w ciągu trzech lat od rozpoczęcia prac mających na celu modernizację sieci dystrybucyjnej”. Nowe podejście KE do tego zagadnienia zostało potwierdzone w projekcie dokumentu: Komunikat Komisji dot. wytycznych w sprawie pomocy państwa na ochronę klimatu i środowiska oraz cele związane z energią na 2022 r.[2], w którym zapisano, że „jeżeli państwo członkowskie inwestuje w modernizację systemu ciepłowniczego i chłodniczego, nie spełniając przy tym normy efektywności energetycznej, musi zobowiązać się do rozpoczęcia prac służących spełnieniu tej normy w ciągu trzech lat od przeprowadzenia prac modernizacyjnych” (punkt 343, rozdział 4.10 Pomoc na systemy ciepłownicze lub chłodnicze). Podejście to znalazło również	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			potwierdzenie w projekcie rozporządzenia zmieniającego GBER (zmieniony GBER ma wejść w życie na początku 2022 r.), gdzie zgodnie z art. 46 ust. 1a: "Pomoc przyznaje się wyłącznie na budowę lub modernizację systemów ciepłowniczych i chłodniczych, które są lub staną się efektywne energetycznie. Jeżeli w wyniku prac objętych pomocą system nie stanie się jeszcze efektywny energetycznie, dalsze modernizacje wymagane do osiągnięcia standardu efektywności energetycznej, muszą rozpocząć się w ciągu trzech lat od rozpoczęcia prac objętych pomocą." W związku z tym, wnioskujemy, aby w uszczegółowieniu FEO nie ograniczać dofinansowania tylko do efektywnych systemów ciepłowniczych, lecz zaplanowanie wsparcia, które jest zgodne z przepisami o pomocy publicznej, również dla projektów sieci ciepłowniczych, realizowanych w systemach nieefektywnych (pod wyżej wspomnianymi warunkami). [1] https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/coronavirus/rrf-guiding-templates_en [2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX%3A52014XC0628%2801%29	
81.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie str. 75-76	Nie mamy uwag do sposobu opisu grup docelowych dla „pozostałych przedsięwzięć”, jednak rozumiejąc, że doprecyzowanie grup dla „pozostałych przedsięwzięć”, nastąpi w dokumencie szczegółowym dla programu FEO, chcielibyśmy zwrócić uwagę na późniejsze zapisy szczegółowe dotyczące określenie beneficjenta i związanej z tym kwalifikowalności typów projektów w kontekście linii demarkacyjnej z programem FEnIKS.	Struktura przedsiębiorstw ciepłowniczych pod względem wielkości technicznych, jak i własności, jest bardzo różnorodna. W przeważającej większości przedsiębiorstwa działające na rynku ciepła komunalnego, bez względu na ich wielkość „techniczną”, są przedsiębiorstwami „dużymi”. Wynika to z definicji wielkości przedsiębiorstwa wg rozporządzenia GBER (Załącznik I do ROZPORZĄDZENIA KOMISJI (UE) NR 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.), gdzie przedsiębiorstwo nie może być uznane za małe	uwaga nieuwzględniona Zapis nie ma charakteru uwagi. Zgodnie z podziałem demarkacji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi w ramach cs (i) na poziomie regionalnym wsparcie w tym zakresie będzie możliwe dla inwestycji do 5 MW mocy zamówionej. Stosowne

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			lub średnie, jeżeli 25% lub więcej jego kapitału lub głosów jest kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio, łącznie lub indywidualnie, przez jeden lub kilka podmiotów publicznych. W przypadku przedsiębiorstw ciepłowniczych ten warunek jest często spełniony poprzez udziały gmin, które są właścicielami większości podmiotów ciepłowniczych w Polsce, w szczególności tych o małej lub średniej mocy zainstalowanej (ale wg definicji GBER – duże przedsiębiorstwo). Zwracamy uwagę, że gdyby kryterium wielkości zostało zastosowane w stosunku do przedsiębiorstw komunalnych i przedsiębiorstw energetycznych, to wykluczone byłyby również przedsiębiorstwa o niedużej lub średniej mocy zainstalowanej, będące własnością gminy. Wnioskujemy o określenie potencjalnych beneficjentów oraz kwalifikujących się do wsparcia typów projektów, zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym według dokumentu pt. „Linia demarkacyjna - podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 4.02.2021 r.), czyli w oparciu o wielkość systemu ciepłowniczego/instalacji, a nie na podstawie kryterium wielkości przedsiębiorstwa. Dokument pt. „Linia demarkacyjna ...” został wypracowany w grupach roboczych oraz podczas spotkań z Instytucjami Zarządzającymi RPO w celu wsparcia programowania interwencji polityki spójności, a także w celu zabezpieczenia przed wykluczeniem niektórych rodzajów beneficjentów/typów projektów ze wsparcia w ramach funduszy europejskich. Zgodnie z podziałem	doprecyzowanie zostanie wprowadzone do programu. Szczegółowe zasady i typy beneficjentów zostaną określone na poziomie dokumentów wdrożeniowych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			interwencji projekty budowy/modernizacji systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła, które realizowane są w systemach ciepłowniczych o mocy do 5 MW mocy zamówionej, powinny być wspierane z poziomu regionalnego, natomiast o mocy zamówionej powyżej 5 MW – z poziomu krajowego (FEnKS), bez względu na wielkość przedsiębiorstwa i strukturę własnościową. Zastosowanie innych kryteriów niż te, określone jako linia demarkacyjna, spowoduje, że całkowicie bez wsparcia (zarówno z poziomu regionalnego i krajowego) pozostać mogą niektóre rodzaje beneficjentów lub projekty, planowane na terenie Województwa Opolskiego.	
82.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie str. 75-76	Proponujemy, aby w uszczegółowieniu programu FEO, w typach projektów dot. kompleksowej modernizacji energetycznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej (obiekty użyteczności publicznej oraz wielorodzinne budynki mieszkalne), uwzględnić projekty polegające na wymianie węzłów cieplnych w termomodernizowanych budynkach i dla tych typów projektów, proponujemy poszerzyć listę beneficjentów o przedsiębiorstwa ciepłownicze, bez względu na ich wielkość i formę własności.	Nasza propozycja wynika z faktu, że w niektórych przypadkach właściciele budynków użyteczności publicznej, wspólnoty lub spółdzielnie mieszkaniowe nie chcą być właścicielami węzłów cieplnych. W takich sytuacjach, brak przedsiębiorstw ciepłowniczych na liście beneficjentów, uniemożliwia pozyskanie przez te przedsiębiorstwa dofinansowania na wymianę węzłów.	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie z zapisami FEO 2021-2027 w ramach cs (i) w zakresie efektywności energetycznej wspierane będą inwestycje dot. kompleksowej modernizacji energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkalnych i ich podłączenie do sieci, przy założeniu, że podłączenie do sieci stanowi element projektu. W tym zakresie finansowanie przyłączy i węzłów cieplnych możliwe jest jedynie pod warunkiem pozostania ich we własności Wnioskodawcy i będzie doprecyzowane na etapie dokumentów wdrożeniowych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				Budowa i modernizacja efektywnych sieci ciepłowniczych stanowi oddzielny typ projektu wskazany w FEO 2021-2027 i tam mogą starać się o dofinansowanie przedsiębiorstwa ciepłownicze.
83.	Gmina Murów str. 77	Dopisanie w akapicie zaczynającym się od słów: „Warunkiem wstępnym przyznania wsparcia dla inwestycji w MŚP oraz w obiektach użyteczności publicznej ...” przed zdaniem rozpoczynającym się od słów: „Odnosnie indywidualnych źródeł ciepła, wsparte projekty muszą ...” następującej treści: „Planuje się także wsparcie pilotażowe dla budowy nowych pasywnych obiektów użyteczności publicznej, które spełniać będą wysokie standardy efektywności energetycznej.”	Rozszerzenie planowanego zakresu interwencji o pilotażowe wsparcie dla inwestycji w budowę nowych, pasywnych obiektów użyteczności publicznej umożliwi realizację takich inwestycji w sytuacji gdy nie jest uzasadnione ekonomicznie inwestowanie w istniejącą infrastrukturę. Przykładem są obiekty użyteczności publicznej w gminie Murów, które ze względu na swój stan techniczny nie umożliwiają przeprowadzenia działań poprawiających ich efektywność energetyczną. nakłady, które byłyby do poniesienia przewyższają w znaczny sposób szacowane koszty budowy nowych, niskoemisyjnych obiektów.	uwaga uwzględniona
84.	PGE Polska Grupa Energetyczna SA str. 77	Zamiast: „MŚP”, „mikro i małych” winno być: „przedsiębiorstw” / „przedsiębiorstwach”.	Nieuzasadnione zawężenie tylko do sektora MŚP wsparcia.	uwaga nieuwzględniona W ramach polityki spójności 2021-2027 wsparcie z funduszy unijnych co do zasady mają być wspierane MŚP. W odniesieniu do efektywności w przedsiębiorstwach na poziomie regionalnym możliwe wsparcie wyłącznie dla mikro i małych przedsiębiorstw (wsparcie średnich przedsiębiorstw na poziomie kraju).
85.	Urząd Miasta Opole	FEO wskazuje, że warunkiem wstępnym przyznania wsparcia dla inwestycji w MŚP oraz w obiektach	Należy określić standard w jakim ma być wykonany audyt by dokument mógł stanowić czytelny element	uwaga nieuwzględniona Warunki i podstawa prawna, na

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 77	użyteczności publicznej jest przeprowadzenie audytu energetycznego stanowiącego kompleksowy element projektu. Czy audyt energetyczny będzie opracowany na podstawie ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej lub czy będą przygotowane wytyczne jak było z ocenami energetycznymi? Proponuje się zgodnie z treścią uzasadnienia.	do dalszej oceny wniosków (musi być jasno wskazana metodyka wykonania i jego zakres).	jakiej powinien zostać sporządzony audyt zostaną określone na poziomie dokumentów wdrożeniowych oraz Regulaminów konkursów. Warunkiem wstępnym wsparcia dla inwestycji jest przeprowadzenie audytu energetycznego na podstawie ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej.
86.	Urząd Miasta Opole str. 77	FEO wskazuje, że dofinansowanie uzyskają projekty spełniające kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami w stosunku do planowanych nakładów finansowych, przy czym priorytetowo traktowane będą inwestycje dotyczące budynków o znaczącej funkcji społecznej. Proponuje się zmianę zapisów dotyczących kryterium efektywności kosztowej zgodnie z treścią uzasadnienia obok.	Niektóre inwestycje są bardzo kosztowne a mogą dać efekt energetyczny wyższy niż inwestycje tańsze. Kryterium efektywności kosztowej może faworyzować termomodernizację istniejących już budynków, wykluczając np. budowę nowych niskoemisyjnych budynków. Ponadto instalacja pompy ciepła będzie stanowiła wyższy koszt, ale będzie miała większą efektywność energetyczną, natomiast przy kryterium efektywności kosztowej droższe bardziej efektywne energetycznie rozwiązania będą miały słabszy wskaźnik kosztowy.	uwaga częściowo uwzględniona Inwestycje w zakresie kompleksowej modernizacji energetycznej dotyczyć będą wyłącznie istniejących budynków. Dla istniejących budynków kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami społeczno-gospodarczymi (w tym zmniejszenie kosztów zużycia paliw) w stosunku do planowanych nakładów finansowych (wskaźnik ekonomicznej wartości netto ENPV>0) jest bezwzględnie do spełnienia. W ramach FEO 2021-2027 w cs (i) planuje się rozszerzenie zakresu interwencji o pilotażowe wsparcie dla inwestycji w budowę nowych, pasywnych obiektów użyteczności

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				publicznej (których nie będzie dotyczyć kryterium efektywności kosztowej).
87.	Urząd Miasta Opole str. 77	FEO wskazuje, że preferencje uzyskają projekty, w efekcie których osiągnięta zostanie oszczędność energii na poziomie co najmniej 60%, natomiast do dofinansowania nie będą kwalifikowały się przedsięwzięcia zakładające oszczędność energii poniżej 30% (za wyjątkiem budynków wpisanych do rejestru zabytków lub podlegających ochronie konserwatorskiej). Odnosnie indywidualnych źródeł ciepła, wsparte projekty muszą skutkować redukcją CO2 w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zamiany spalanego paliwa). Proponuję się zmianę zapisów wskazujących, że preferencje uzyskają projekty, w efekcie których osiągnięta zostanie oszczędność energii na poziomie co najmniej 40%, natomiast do dofinansowania nie będą kwalifikowały się przedsięwzięcia zakładające oszczędność energii poniżej 25% (z wyjątkiem budynków wpisanych do rejestru zabytków lub podlegających ochronie konserwatorskiej). Proponuje się jednocześnie zmniejszenie progu 30% redukcji CO2 w odniesieniu do istniejącej instalacji w przypadku podpięcia do sieci ciepłowniczej.	Oszczędność energii na poziomie 60% może być trudna do osiągnięcia. Próg 30% może dyskwalifikować wiele zadań, w premii termomodernizacyjnej było 25%. Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa należy przyjąć minimalny próg oszczędności, zależny od formy wsparcia i typu beneficjenta, jednak na poziomie nie niższym niż 25%. Przy przejściu z gazu na ciepło systemowe osiągnięcie wskazanego w projekcie FEO progu może być niewykonalne.	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE w zakresie działań na rzecz efektywności energetycznej promować należy oszczędność energii powyżej 30%. Zapisy Programu zostaną zmodyfikowane - preferowane będą projekty o jak największej oszczędności energii. Zapisy FEO 2021-2027 wskazują, że próg redukcji CO2 na poziomie 30% dot. indywidualnych źródeł ciepła, nie podłączenia do sieci.
88.	Urząd Miasta Opole str. 77	Prosimy wyjaśnić definicję ubóstwa energetycznego.	Brak definicji.	uwaga uwzględniona
89.	Urząd Miasta Opole	FEO wskazuje, że inwestycje w wymianę źródeł	Zapis ten powinien dotyczyć tylko budynków	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 78	ciepła na źródła niskoemisyjne będą możliwe jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie będzie możliwe lub uzasadnione ekonomicznie.	wielorodzinnych. Ponadto zawsze powinny być dopuszczone pompy ciepła, niezależnie czy jest sieć gazowa czy jej nie ma.	Zgodnie ze stanowiskiem KE inwestycje w wymianę kotłów mogą być stosowane jedynie w przypadku braku możliwości technicznej lub opłacalność ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej. Zapis ten będzie obowiązywał wszystkie budynki mieszkalne, gdyż głównym celem działania w tym zakresie jest rezygnacja z indywidualnych źródeł ciepła na rzecz ciepła z sieci/gazu z sieci. Ponadto KE stoi na stanowisku by inwestycje dotyczące likwidacji/wymiany źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych były realizowane wyłącznie z poziomu krajowego. Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE.
90.	Urząd Miasta Opole str. 77	Dokument wskazuje, że „Niedopuszczalna jest wymiana pieców gazowych na nowsze”. Prosimy o doprecyzowanie zapisu czy pod pojęciem "nowsze" mamy na myśli nowsze ogrzewanie gazowe czy ogólnie nie dopuszcza się wymiany gazowego ogrzewania na inne np. sieć ciepłowniczą. W naszej opinii celowe jest dopuszczenie wymiany ogrzewania gazowego na inne np. przyłącz do sieci	Efekt takiej inwestycji również może być bardzo duży. Obecnie w wielu budynkach system jest mieszany - indywidualne piece i gaz. Jeśli kosztem kwalifikowanym będzie tylko zmiana ogrzewania dla lokali gdzie jest obecnie piec to wspólnoty nie będą chciały realizować takich zadań z uwagi na zbyt duży koszt. Tym samym piece węglowe docelowo nie zostaną wymienione.	uwaga nieuwzględniona Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzenie treści zbyt szczegółowych. Szczegółowe zapisy zostaną doprecyzowane na etapie dokumentów wdrożeniowych oraz Regulaminów konkursów. W ramach cs (i) nie jest dopuszczalna wymiana istniejącego

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		ciepłowniczej dla lokali w budynkach wielorodzinnych.		kotła gazowego na nowszy kocioł gazowy. Zapisy FEO 2021-2027 zakładają likwidację kotła gazowego w celu przyłączenia do sieci ciepłowniczej.
91.	Urząd Miasta Opole str. 78	FEO wskazuje, że priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Proponuje się doprecyzowanie dokumentu w tym zakresie – zgodnie z treścią obok.	Prosimy doprecyzować czy przez OZE rozumiemy również biomasę tj. pellet? Jeśli projekty dot. OZE mają być traktowane priorytetowo nie mogą być objęte wskaźnikiem efektywności kosztowej.	uwaga częściowo uwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 dot. energii z OZE zostaną doprecyzowane w cs (ii). W ramach cs (i) dopuszczalne będą projekty, w których oszczędność energii jest powyżej 30%. Instalacje OZE są jedynie elementem projektów kompleksowych w zakresie modernizacji energetycznej budynków.
92.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 79	W planowanych typach przedsięwzięć wskazano na możliwość realizacji projektów grantowych. Równocześnie nie wyjaśniono przedmiotowego pojęcia w kontekście projektów realizowanych w ramach EIS oraz EIM dla klimatu.	Warto rozważyć podanie bardziej szczegółowych informacji dotyczących realizacji projektów grantowych dla czytelności całego dokumentu.	uwaga nieuwzględniona Definicja projektów grantowych wynika z ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020, a także projektu ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Dalsze uszczegółowienie zakresu wsparcia zostanie dokonane na etapie sporządzania innych dokumentów wdrożeniowych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
93.	Urząd Miasta Brzeg str. 79	Proponuję wpisać w planowane typy przedsięwzięć: budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych (w tym źródeł ciepła) o mocy do 5 MWe.	W opisie jest mowa o możliwości realizacji tego typu przedsięwzięć, natomiast brakuje tego zapisu w enumeratywnie podanych typach przedsięwzięć. Wydaje się, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby taki typ projektu wpisać wprost w FUE dla Opolskiego.	uwaga częściowo uwzględniona Zapisy ogólne są wystarczające. Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 przewiduje typ projektu "efektywne sieci ciepłownicze (budowa i modernizacja)". Zapis zostanie doprecyzowany poprzez uwzględnienie poziomu mocy "do 5MWe".
94.	Urząd Miasta Brzeg str. 79	Proponuję wpisać w planowane typy przedsięwzięć: montaż systemów OZE na obiektach użyteczności publicznej, które w poprzednich latach zostały poddane kompleksowej termomodernizacji ewentualnie ten typ projektu proszę wprowadzić do celu szczegółowego 2.2.2. wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.	W poprzednich okresach programowania UE szereg JST wykonywało kompleksowe termomodernizacje swoich obiektów użyteczności publicznych. Ze względu jednak na warunki konkursowe oraz stosunkowo nowe i drogie instalacje OZE samorządy nie decydowały się wówczas na ich zastosowanie. W chwili obecnej, również z uwagi na galopujące ceny energii elektrycznej, wydaje się w pełni zasadne umożliwienie JST montażu instalacji OZE (głównie ogniw fotowoltaicznych) na dachach budynków publicznych (szkół, przedszkoli, urzędów itp.). Będzie to miało ogromne znaczenia dla ograniczenia emisji (pozytywny efekt środowiskowy), jak również spowoduje oszczędności na rachunkach bieżących, co jest jednym z zagrożeń dla bieżącej płynności budżetów samorządowych. Można w tym zakresie przewidzieć Instrumenty Finansowe, ale z opcją częściowego umorzenia pożyczki, podobnie jak to ma miejsce w programach krajowych, po spełnieniu określonych w programie wskaźników.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowane w uwadze rozszerzenie wsparcia o obiekty użyteczności publicznej nie zostanie uwzględnione z uwagi na zbyt dużą szczegółowość typu wsparcia. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że zapisy w FEO 2021-2027 w cs (ii) nie wykluczają realizacji wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej. Typ projektu został zaplanowany w ramach FEO 2021-2027 w Osi priorytetowej 2 <i>Zielone Opolskie</i> w zakresie celu szczegółowego (ii) - w formie zwrotnej poprzez instrumenty finansowe.
95.	Gmina Murów	Dodanie listy planowanych przedsięwzięć: - pilotażowe inwestycje dotyczące budowy nowych	Rozszerzenie planowanego zakresu interwencji o pilotażowe wsparcie dla inwestycji w budowę nowych, pasywnych obiektów użyteczności publicznej umożliwi	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 79	pasywnych obiektów użyteczności publicznej,	realizację takich inwestycji w sytuacji gdy nie jest uzasadnione ekonomicznie inwestowanie w istniejącą infrastrukturę. Przykładem są obiekty użyteczności publicznej w gminie Murów, które ze względu na swój stan techniczny nie umożliwiają przeprowadzenia działań poprawiających ich efektywność energetyczną. nakłady, które byłyby do poniesienia przewyższają w znaczny sposób szacowane koszty budowy nowych, niskoemisyjnych obiektów.	
96.	Urząd Miasta Opole str. 79	Dokument wskazuje na możliwość wsparcia w zakresie likwidacji indywidualnych źródeł ciepła w celu przyłączenia do sieci ciepłowniczych lub sieci gazowych wraz z niezbędnymi pracami termomodernizacyjnymi. Proponuje się doprecyzowanie zgodnie z treścią uwagi obok.	Doprecyzować co w przypadku gdy nie będzie to możliwe ze względów ekonomicznych (tak aby wtedy była możliwość skorzystania z innych źródeł ciepła np. pellet, pompa ciepła, fotowoltaika).	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 w cs (i) zaplanowano w tym zakresie odpowiednie przedsięwzięcie "wymiana indywidualnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne wraz z niezbędnymi pracami termomodernizacyjnymi", które będą możliwe jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie będzie możliwe lub uzasadnione ekonomicznie.
97.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 79	Główne grupy docelowe: • w przypadku przedsięwzięć dotyczących efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym realizowane projekty będą skierowane do właścicieli budynków jednorodzinnych, wspólnot mieszkaniowych oraz JST zamierzających inwestować w poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych przez nie zarządzanych, • w przypadku interwencji w formie instrumentów	Zwracamy uwagę, że zgodnie z obowiązującą linią demarkacyjną na poziomie regionalnym nie ma wsparcia budynków jednorodzinnych z uwagi na to, że tego typu wsparcie zaplanowano w ramach KPO. Dodatkowo, KE w uwagach do Umowy Partnerstwa 2021-27 przedstawia następujące stanowisko: „Wsparcie w zakresie wymiany kotłów i termomodernizacji budynków mieszkalnych nie będzie kierowane z programów regionalnych w celu zapewnienia jednolitych warunków wsparcia na	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		finansowych realizowane projekty skierowane będą do w mikro i małych przedsiębiorstwach z sektora MŚP zamierzających zwiększyć efektywność energetyczną, Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: • budowa i rozbudowa instalacji produkcji energii z odnawialnych źródeł energii wraz z magazynami energii (jednostki wraz z przyłączeniem do sieci o sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych: biogaz / promieniowanie słoneczne poniżej 0,5 MWe, energia wiatrowa /biomasa / woda poniżej 5MWe).	terenie całego kraju.” Ponadto prosimy o weryfikację czy planowane jest jedynie wspieranie produkcji energii elektrycznej - tak wynika z zapisów jednostki mocy. Jest to sprzeczne z opisem celu i wskaźników, gdzie jest odniesienie do produkcji energii elektrycznej i ciepła.	
98.	ATMOTERM S.A. str. 80	Wnosimy o uwzględnienie wsparcia finansowego w ramach priorytetu „Zielone opolskie” rozwiązań systemowych w zakresie usług ekosystemowych i przedsięwzięć związanych z: - rozwojem zielono-błękitnej infrastruktury (zapewniającej łączność przestrzenną między obszarami) - uwzględnianiem w planowaniu przestrzennym korytarzy ułatwiających przewietrzanie (w celu poprawy jakości powietrza i obniżenie temperatury na terenach zabudowanych), - łączeniem ze sobą istniejących terenów zieleni i zwiększania ich powierzchni, szczególnie na terenach miejskich, - adaptacją do zmian klimatu m.in. poprzez rozszczelnienie powierzchni miast w wyniku wprowadzenia zieleni w zwartą zabudowę w postaci (eko)parków, ogrodów botanicznych, tworzenia ogrodów deszczowych, stawów retencyjnych, niecek i rowów bioretencyjnych.	W dokumencie FEO 2021-2027 wskazano wśród głównych wyzwań w zakresie rozwoju m.in. istotność przedsięwzięć mających na celu ograniczenie utraty wody w obiegu, w tym mikroretencję oraz działania w zakresie niebieskiej i zielonej infrastruktury w obszarach miejskich. Wskazania te nie znalazły jednak odzwierciedlenia w powiązanych rodzajach działań objętych wsparciem. Dlatego wnosimy o uzupełnienie FEO o wskazane obszary wsparcia. Przedsięwzięcia te są zgodne z celem strategicznym „2: środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi” Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego – Opolskie 2030.. Ponadto wypełni cele operacyjne: „Opolskie zeroemisyjne” poprzez m.in. wdrożenie nieobciążających środowisko rozwiązań techniczno-technologicznych, wsparcie badań i współpracy służących rozwojowi i wdrażaniu zielonych technologii i innowacji, a także „przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami” poprzez wdrożenie prośrodowiskowych rozwiązań w podmiotach publicznych, rozwój i promocję	uwaga częściowo uwzględniona Doprecyzowano typ przedsięwzięć związany z zieloną infrastrukturą w cs (vii) (proponowany zapis po zmianie: Rozwój bioróżnorodności poprzez inwestycje w zieloną infrastrukturę na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime (np. parki miejskie, ekoparki)). W FEO 2021-2027 nie jest zasadne dodatkowe uszczegółowienie. Ponadto przedsięwzięcia z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury są możliwe do realizacji w cs (iv).

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			modelowych rozwiązań na rzecz ochrony środowiska, rozwój zielono-błękitnej infrastruktury, rozwój i optymalizację systemu ochrony przyrody, w tym wzmocnienie ochrony korytarzy ekologicznych.	
99.	Fundacja Razem dla Środowiska str. 80	Wnosimy o uwzględnienie wsparcia finansowego w ramach priorytetu „Zielone opolskie” rozwiązań systemowych w zakresie usług ekosystemowych i przedsięwzięć związanych z: - rozwojem zielono-błękitnej infrastruktury (zapewniającej łączność przestrzenną między obszarami) - uwzględnianiem w planowaniu przestrzennym korytarzy ułatwiających przewietrzanie (w celu poprawy jakości powietrza i obniżenie temperatury na terenach zabudowanych), - łączeniem ze sobą istniejących terenów zieleni i zwiększania ich powierzchni, szczególnie na terenach miejskich, - adaptacją do zmian klimatu m.in. poprzez rozszczelnienie powierzchni miast w wyniku wprowadzenia zieleni w zwartą zabudowę w postaci (eko)parków, ogrodów botanicznych, tworzenia ogrodów deszczowych, stawów retencyjnych, niecek i rowów bioretencyjnych.	W dokumencie FEO 2021-2027 wskazano wśród głównych wyzwań w zakresie rozwoju m.in. istotność przedsięwzięć mających na celu ograniczenie utraty wody w obiegu, w tym mikroretencję oraz działania w zakresie niebieskiej i zielonej infrastruktury w obszarach miejskich. Wskazania te nie znalazły jednak odzwierciedlenia w powiązanych rodzajach działań objętych wsparciem. Dlatego wnosimy o uzupełnienie FEO o wskazane obszary wsparcia. Przedsięwzięcia te są zgodne z celem strategicznym „2: środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi” Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego – Opolskie 2030.. Ponadto wypełni cele operacyjne: „Opolskie zeroemisyjne” poprzez m.in. wdrożenie nieobciążających środowisko rozwiązań techniczno-technologicznych, wsparcie badań i współpracy służących rozwojowi i wdrażaniu zielonych technologii i innowacji, a także „przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami” poprzez wdrożenie prośrodowiskowych rozwiązań w podmiotach publicznych, rozwój i promocję modelowych rozwiązań na rzecz ochrony środowiska, rozwój zielono-błękitnej infrastruktury, rozwój i optymalizację systemu ochrony przyrody, w tym wzmocnienie ochrony korytarzy ekologicznych.	uwaga częściowo uwzględniona Doprecyzowano typ przedsięwzięć związanych z zieloną infrastrukturą w celu szczegółowym (vii) (proponowany zapis po zmianie: Rozwój bioróżnorodności poprzez inwestycje w zieloną infrastrukturę na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime (np. parki miejskie, ekoparki)). W FEO 2021-2027 nie jest zasadne dodatkowe uszczegółowienie.
100.	Politechnika Opolska str. 81	Proponuje się uzupełnić zapis dot. planowanego wykorzystania instrumentów finansowych: „Zadania realizowane przez podmioty publiczne wymagają	W ramach tego priorytetu możliwa jest termomodernizacja nie tylko JST, ale te innych podmiotów publicznych np. jednostek naukowych.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z podziałem demarkacji pomiędzy programami krajowymi i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		sporych nakładów przy ograniczonych środkach, dlatego system dotacyjny dla JST oraz m.in. jednostek naukowych, (w których zasobach jest bardzo dużo budynków publicznych oraz budynków użyteczności publicznej) jest szczególnie potrzebny.		regionalnymi w ramach cs (i) (projekt UP) - budynki uczelni wyższych będą wspierane z poziomu krajowego.
101.	Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie str. 82	Nie mamy uwag do sposobu opisu grup docelowych jednak rozumiejąc, że doprecyzowanie zapisów nastąpi w dokumencie szczegółowym dla programu FEO, chcielibyśmy zwrócić uwagę na późniejsze zapisy szczegółowe dotyczące wsparcia dla OZE.	Struktura przedsiębiorstw ciepłowniczych pod względem wielkości technicznych, jak i własności, jest bardzo różnorodna. W przeważającej większości przedsiębiorstwa działające na rynku ciepła komunalnego, bez względu na ich wielkość „techniczną”, są przedsiębiorstwami „dużymi”. Wynika to z definicji wielkości przedsiębiorstwa wg rozporządzenia GBER (Załącznik I do ROZPORZĄDZENIA KOMISJI (UE) NR 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r.), gdzie przedsiębiorstwo nie może być uznane za małe lub średnie, jeżeli 25% lub więcej jego kapitału lub głosów jest kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio, łącznie lub indywidualnie, przez jeden lub kilka podmiotów publicznych. W przypadku przedsiębiorstw ciepłowniczych ten warunek jest często spełniony poprzez udziały gmin, które są właścicielami większości podmiotów ciepłowniczych w Polsce, w szczególności tych o małej lub średniej mocy zainstalowanej (ale wg definicji GBER – duże przedsiębiorstwo). Zwracamy uwagę, że gdyby kryterium wielkości zostało zastosowane w stosunku do przedsiębiorstw komunalnych i przedsiębiorstw energetycznych, to wykluczone byłyby również przedsiębiorstwa o niedużej lub średniej mocy zainstalowanej, będące własnością gminy. Wnioskujemy, aby określenie potencjalnych beneficjentów oraz kwalifikujących się do wsparcia typów projektów w szczegółowym opisie do programu FEW, było zgodne z podziałem	uwaga nieuwzględniona Zapis nie ma charakteru uwagi. Zgodnie z podziałem demarkacji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi w ramach cs (ii) na poziomie regionalnym wsparcie w tym zakresie będzie możliwe dla inwestycji w oparciu o moc instalacji (w zależności od źródła OZE). Stosowne doprecyzowanie zostanie wprowadzone do programu. Szczegółowe zasady i typy beneficjentów zostaną określone na poziomie dokumentów wdrożeniowych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			interwencji pomiędzy poziomem regionalnym a krajowym według dokumentu pt. „Linia demarkacyjna - podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 4.02.2021 r.), czyli w oparciu o wielkość systemu ciepłowniczego/instalacji, a nie na podstawie kryterium wielkości przedsiębiorstwa. Dokument pt. „Linia demarkacyjna ...” został wypracowany w grupach roboczych oraz podczas spotkań z Instytucjami Zarządzającymi RPO w celu wsparcia programowania interwencji polityki spójności, a także w celu zabezpieczenia przed wykluczeniem niektórych rodzajów beneficjentów/typów projektów ze wsparcia w ramach funduszy europejskich. Projekty wytwarzania energii z OZE mają być wspierane z poziomu regionalnego i krajowego (FENIKS) a podział interwencji powinien być określony w oparciu o moc instalacji (w zależności od źródła OZE), bez względu na wielkość przedsiębiorstwa i strukturę własnościową. Zastosowanie innych kryteriów niż te, określone jako linia demarkacyjna, spowoduje, że całkowicie bez wsparcia (zarówno z poziomu regionalnego i krajowego) pozostać mogą niektóre rodzaje beneficjentów lub projekty, planowane na terenie Województwa Opolskiego.	
102.	Urząd Miasta Opole str. 83	2.2.1.1 (i) Interwencje w ramach funduszy FEO wskazuje na możliwość wsparcia kompleksowej modernizacji energetycznej. Proponuje się zmienić zapisy dokumentu tak, aby dodać nowy typ przedsięwzięć: budowa pasywnych budynków	Typ inwestycji umożliwiający budowę nowych pasywnych budynków użyteczności publicznej jest bardzo istotny z punktu widzenia zmniejszenia emisji oraz z punktu widzenia rosnących potrzeb samorządów w tym zakresie. Takie inwestycje są już obecnie realizowane i planowane do realizacji ze	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		użyteczności publicznej	środków programów regionalnych w innych województwach Polski. Wskazane inwestycje powinny być realizowane przez samorządy wyłącznie w formie dotacji. FEO powinno uwzględniać również realizację tego typu inwestycji w formie działań pilotażowych realizowanych przez samorządy.	
103.	Urząd Miasta Opole str. 83	W katalogu planowanych typów przedsięwzięć prosimy o uwzględnienie możliwości dofinansowania termomodernizacji budynków użyteczności publicznej.	Bazując na potrzebach występujących w regionie istnieje konieczność realizacji tego typu przedsięwzięć (jako główny typ wsparcia).	uwaga nieuwzględniona Typ projektu został zaplanowany w ramach FEO 2021-2027 w Osi priorytetowej 2 <i>Zielone Opolskie w zakresie cs (i)</i> .
104.	Urząd Miasta Opole str. 83	Projekt FEO przewiduje możliwość wsparcia inwestycji w obszarze modernizacji oświetlenia ulicznego na energooszczędne. Wnioskujemy o zmianę dopuszczającą możliwość realizacji zadania w zakresie rozwoju energooszczędnego oświetlenia na terenie miasta polegającego na budowie, rozbudowie, przebudowie, remoncie, montażu oraz wszelkich innych czynności mających wpływ na poprawę efektywności świetlnej.	Plany samorządów obejmują nie tylko działania związane z modernizacją, ale również z budową, rozbudową, przebudową, remontem, montażem itp. Wsparcia wymagają inwestycje m.in. na terenach ulic, placów, skwerów i dróg, a także terenów wewnętrznych komunalnych (np. cmentarze, podwórza, tereny rekreacyjne, place zabaw, obiekty sportowe, placówki szkolno-oświatowe itp.). Aktualne zapisy dokumentów ograniczają się jedynie do modernizacji. Budowa, rozbudowa... również może być realizowana z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie podziałem interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów na lata 2021-2027 dopuszczalna na poziomie regionalnym jest jedynie modernizacja oświetlenia ulicznego.
105.	TAURON Dystrybucja S.A. str. 86	Proponujemy dodać planowany typ przedsięwzięcia: budowa, przebudowa lub modernizacja sieci elektroenergetycznych na potrzeby zwiększenia możliwości przyłączania OZE.	Zwiększenie wykorzystania energii z OZE nie jest możliwa bez dostosowania sieci elektroenergetycznych na potrzeby przyłączania nowych OZE. Tylko działania prowadzone jednocześnie wobec zarówno producentów OZE jak i dystrybutorów energii z tych źródeł są w stanie zapewnić realizację	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac W ramach polityki spójności 2021-2027 wsparcie z funduszy unijnych co do zasady powinno być kierowane do MŚP. Zgodnie z

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			założonych celów. Wsparcie w tym zakresie wymaga także dopuszczenia możliwości finansowania projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa. Postulujemy także, ze względu na bardzo duże znaczenie społeczne tych projektów, dofinansowanie w formie dotacji.	podziałem demarkacji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi w ramach cs (i) projekty dot. budowy lub przebudowy sieci umożliwiających odbiór energii z OZE będą wspierane tylko na poziomie krajowym (wsparcie dla Operatora Systemu Przesyłowego (OSP) lub Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (OSD)). Ostateczny kształt zapisów będzie zależny od wyników negocjacji z KE.
106.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 86	Uzupełnienie planowanych typów przedsięwzięć: projekty z zakresu energetyki rozproszonej (np. klastry energetyczne, spółdzielnie energetyczne)	Oprócz klastrów energetycznych drugą formą prawną dla podmiotu realizującego tego typu zadania jest spółdzielnia energetyczna.	uwaga uwzględniona
107.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 86	Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: • budowa i rozbudowa instalacji produkcji energii z odnawialnych źródeł energii wraz z magazynami energii (jednostki wraz z przyłączeniem do sieci o sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych: biogaz / promieniowanie słoneczne poniżej 0,5 MWe, energia wiatrowa /biomasa / woda poniżej 5MWe)	Jak wyżej - prosimy o weryfikację czy planowane jest jedynie wspieranie produkcji energii elektrycznej.	uwaga uwzględniona
108.	Urząd Miasta Opole str. 88-94	Czy jest realne znalezienie pośredników finansowych dla inwestycji zaplanowanych w ramach celu szczegółowego (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	W perspektywie 2014-2020 ten obszar wsparcia nie cieszył się zainteresowaniem ze strony pośredników finansowych i pomimo kilku prób nie dokonano wyboru pośredników a środki w wysokości 10 mln Euro zostały przesunięte. W nowej perspektywie na podobne działanie również w formie instrumentów finansowych zaplanowano kwotę 20 mln Euro.	uwaga nieuwzględniona Zapis nie ma charakteru uwagi. W ramach FEO 2021-2027 inwestycje w zakresie OZE będą realizowane zgodnie z oczekiwaniami KE w formie

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				zwrotnej poprzez instrumenty finansowe.
109.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 89	Kody interwencji są niezgodne z typami OZE, które zostały wskazane do wsparcia na stronie 86.	Należy wskazać prawidłowe kody interwencji zgodnie z kodami dla OZE z załącznika 1 rozporządzenia ogólnego.	uwaga uwzględniona
110.	Oddział Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Opolskiego str. 90	Proszę o zmianę zapisu: "zakup sprzętu, w tym samochodów ratowniczo-gaśniczych do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub awarii chemiczno-ekologicznych, czy też sanitarno-epidemiologicznych," na : Zakup lekkich samochodów ratowniczo rozpoznawczych z wyposażeniem dla OSP woj. opolskiego do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub awarii chemiczno-ekologicznych, czy też sanitarno-epidemiologicznych,	Zmiana zapisu:" samochody ratowniczo gaśnicze" na: "samochody lekkie ratowniczo- rozpoznawcze" zwiększy operatywność, możliwości operacyjne na danym terenie oraz z racji parametrów technicznych pojazdów lekkich są one bardziej ekonomiczne i ekologiczne w trakcie prowadzonych działań. Charakterystyka pojazdów lekkich umożliwia szybszy i bezpieczniejszy dojazd do trudno dostępnych miejsc przy jednoczesnym zaangażowaniu mniejszej ilości środków.	uwaga częściowo uwzględniona Typ projektu zostanie preredagowany (proponowany zapis: Zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub awarii chemiczno-ekologicznych czy też sanitarno-epidemiologicznych). W FEO 2021-2027 nie jest zasadne dodatkowe uszczegółowienie.
111.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 91	„Dlatego też pomimo, że w ramach RPO WO 2014-2020 zakupiono samochody ratowniczo-gaśnicze oraz doposażono niektóre OSP w sprzęt specjalistyczny, konieczne są dalsze inwestycje w tym zakresie, szczególnie że większość samochodów ratowniczo-gaśniczych, którymi dysponują OSP w regionie ma ponad 20 lat”.	Sama inwestycja w sprzęt ratowniczo-gaśniczy nie przyniesie widocznych efektów. Należy inwestować w infrastrukturę hydrotechniczną tak, aby wcześniej móc zapobiegać powstawaniu powodziom.	uwaga uwzględniona
112.	Powiat Krapkowicki str. 91-94	Dopisanie konieczności podejmowania działań na rzecz zwiększania bioróżnorodności w aspekcie rewitalizacji istniejących obszarów zielonych, a także troski o zasoby przyrodnicze kulturowo związane ze specyfiką regionu (np. przydrożne nasadzenia drzewami owocowymi). Dopisanie konieczności zwiększania liczby zadrzewienia w kontakcie	Troska o środowisko naturalne jest wyznacznikiem szeregu podejmowanych działań. Wśród nich na większą uwagę zasługuje problem utrzymania istniejących obszarów przyrodniczych, zwłaszcza śródmiejskich, w znaczeniu pielęgnacji zadrzewienia, objęcia fachową opieką ogrodniczą. Przykładem mogą być parki, skwery i zadrzewienia miejskie, w których	uwaga częściowo uwzględniona Nadrzędnym celem bioróżnorodności jest poprawa lub zachowanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		bioróżnorodności miejskiej.	podejmowane są działania radykalne w postaci wycinki, aniżeli przewencyjne np. okresowa pielęgnacja, usuwanie jemioty, podlewanie lub tworzenie warunków do naturalnej retencji wodnej. Jednym z cennych walorów Opolszczyzny, łączących wartość przyrodniczą i kulturową, są przydrożne zadrzewienia owocowe, np. w rejonie Góry Św. Anny. Obserwuje się ponadto niekorzystną tendencję kształtowania terenu w obszarach zurbanizowanych, polegającą na dominacji terenów utwardzonych, bądź zielonych, kosztem zadrzewień. Oczywistym jest, że drzewa wpływają na zacienienie, poprawę mikroklimatu w miastach, obniżenie temperatury oraz umożliwiają bytowanie szeregu gatunkom owadów i ptaków, co – przy spadku populacji i liczby gatunkowej – zasługuje na upowszechnienie w świadomości mieszkańców i osób decyzyjnych.	(zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i promowanie zielonej infrastruktury opartej na zasobach przyrody). Powyższe dotyczy więc gatunków rodzimych, które należy chronić i przywracać w ekosystemach. Zasoby przyrodnicze kulturowo związane ze specyfiką regionu nie są w tym kontekście priorytetem Komisji Europejskiej. Natomiast zgodnie z Unijną Strategią na rzecz bioróżnorodności 2020, w FEO 2021 -2027 zostanie uwypuklona konieczność zwiększania zadrzewień na obszarach miejskich.
113.	Urząd Gminy Popielów str. 91, 93	Proponuje się dodanie zapisów o konieczności wspierania OSP w kontekście społecznym – organizowania działań/programów zapewniających zastępowalność pokoleń w OSP i angażowania w funkcjonowanie OSP najmłodszych pokoleń.	OSP coraz częściej dotyka problem braku Druhów i Druhen Ochotników. Konieczna jest realizacja projektów poprawiających wyposażenie OSP, ale także udział społeczności w działaniach (życiu) OSP. Projekty takie powinny być adresowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Proponuje się jednocześnie rozważenie zmiany w typach projektów – w tiret 5 „działania edukacyjne ...” poprzez dodanie również zapisów dotyczących tworzenia dziecięcych/młodzieżowych grup OSP i programów dla tej grupy wiekowej i/lub innych programów włączających nowych członków (również dorosłych) - jako zachęt do wstąpienia w struktury OSP.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z Umową Partnerstwa w zakresie rozwoju potencjału służb publicznych, w tym OSP dopuszczone zostały tylko działania wpływające bezpośrednio na likwidację skutków zjawisk katastrofalnych, takie jak: doposażenie w sprzęt oraz rozwój monitoringu.
114.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Proponuje się uzupełnić tekst: (...) konieczne są dalsze inwestycje w tym zakresie, szczególnie że	Konieczność tego typu działań wskazała m.in. Ekspertyza z zakresu urządzeń przeciwpowodziowych	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 91	większość samochodów ratowniczo-gaśniczych, którymi dysponują OSP w regionie ma ponad 20 lat. Należy zwrócić uwagę na potrzeby w zakresie pomp wysokiej wydajności niezbędnych w czasie działań powodziowych. Konieczne jest zwiększenie liczby pomp wysokiej wydajności na terenie województwa.	oraz działań prowadzonych w czasie powodzi, zasobów wodnych w postaci rzek i zbiorników wód powierzchniowych oraz innej infrastruktury wodnej zlokalizowanej na terenie Aglomeracji Opolskiej z 2019 r., rodz. 7. Ponadto zapisy w tym zakresie znajdują się również w np. w Planie operacyjnym ochrony przed powodzią miasta Opola z 2019 r.	przedsięwziąć: zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...). Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
115.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 91-92	Proponuje się uzupełnić tekst: Ponadto skutki postępujących zmian klimatu wywołują, oprócz zagrożenia powodzią, nasilenie także innych zjawisk ekstremalnych, takich jak susze, fale upałów, porywiste wiatry i inne. W tym występujące przerwy w dostawie energii elektrycznej spowodowane nagłymi ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi. W związku z tym, że region posiada tereny rolnicze o znacznym potencjale, zwraca się uwagę, że zagrożenia suszami oraz opadanie poziomu wód gruntowych mogą spowodować w przyszłości znaczne zahamowanie rozwoju społeczno-gospodarczego. Wśród działań ukierunkowanych na łagodzenie skutków tego zjawiska jest poprawa zarządzania zasobami wodnymi m.in. poprzez wykorzystanie wód pochodzących z opadów atmosferycznych w miejscu występowania opadu. Ponadto należy wspierać działania związane z dążeniem do zabezpieczenia dostaw energii elektrycznej w postaci zakupu przewoźnych agregatów prądotwórczych dużej mocy.	Zagrożenie związane z przerwami w dostawie energii wynika z analiz przeprowadzonych m.in. na potrzeby aktualizacji Programu Solidarni w obliczu zagrożeń (program Aglomeracji Opolskiej).	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwziąć: zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...). Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
116.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Proponuje się uzupełnić zapisy: (...) Dzięki skoordynowanej współpracy kilku lub kilkunastu podmiotów wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu i zapobiegania	Doprecyzowanie zapisów o niezwykle istotne kwestie dotyczące łączności oraz możliwości zintegrowanego zarządzania sytuacją kryzysową (na podstawie aktualizacji Programu Solidarni w obliczu zagrożeń).	uwaga częściowo uwzględniona W FEO 2021-2027 figurują typy przedsięwziąć:

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 92	innym ryzykom będzie efektywniejsze, umożliwi wymianę informacji w sytuacji kryzysowej i pozwoli poprawić infrastrukturę wykorzystywaną podczas zdarzeń nadzwyczajnych. Zapewnić to mogą modernizowane systemy łączności lub budowane aplikacje do wymiany informacji między jednostkami a także modernizacja i budowa systemów ostrzegania mieszkańców. Ponadto nowoczesne działania związane z usuwaniem skutków ekstremalnych zdarzeń pogodowych uwzględniają wykorzystanie dronów ze specjalistycznymi kamerami, w tym termowizyjnymi. Najbardziej odpowiednimi użytkownikami powinny być jednostki OSP.	Uszczegółowienie zapisów powinno mieć również odzwierciedlenie w typach projektów, a na etapie uszczegółowienia FEO 2021-2027 w możliwych rodzajach wydatków.	- zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...) Przedmiotowe wydatki potencjalnie zawierają się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie. W zakresie systemów łączności zostanie doprecyzowany typ przedsięwzięć dotyczący systemów ratownictwa (proponowany zapis po zmianie: Rozwijanie systemów ratownictwa, w tym rozwój monitoringu, łączności, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi).
117.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kędzierzyn str. 92	proponujemy następujące brzmienie drugiego punktu planowanych przedsięwzięć „rozwijanie systemów ratownictwa, w tym rozwój monitoringu, łączności, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi”	Dodanie rozwoju systemów łączności do wykazu przedsięwzięć mających wpływ na przystosowanie się do zmian klimatu, zapobieganie i zwalczanie negatywnych skutków tego zjawiska jest bardzo ważne z punktu widzenia bezpieczeństwa pożarowego terenów leśnych woj. opolskiego. Pomimo podejmowanych przez PGL LP działań z zakresu małej retencji, zmiany klimatyczne (a zwłaszcza brak pokrywy śnieżnej w okresie zimowym i występujące okresy suszy w okresie letnim) powodują wzrost potencjalnego zagrożenia pożarami lasów. Biorąc pod uwagę dużą lesistość, zwłaszcza północnej, centralnej i wschodniej części województwa, ma to istotne znaczenie dla naszego regionu. Rozwój systemów łączności, w tym rozbudowa sieci radiofonii cyfrowej jest dużym i kosztownym przedsięwzięciem, który	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			powinien otrzymać wsparcie funduszy europejskich	
118.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 92	Hierarchia ważności planowanych typów przedsięwzięć.	Wymieniony jako 1. Zakup sprzętu jest w moim przekonaniu mniej istotne aniżeli słusznie wskazane działania pkt 2- 4.	uwaga uwzględniona
119.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 92	Poszerzenie planowanych typów przedsięwzięć o: - modernizację dostrzegalni przeciwpożarowych, - doposażenie w sprzęt do lokalizacji pożarów, - doposażenie baz lotniczych, - wsparcie lotów patrolowo gaśniczych.	System ochrony przeciwpożarowej istotny dla całego regionu Opolszczyzny to nie tylko jednostki straży pożarnej, ale także infrastruktura PGL LP, w tym sieć dostrzegalni, czy loty patrolowo gaśnicze które są niezbędne do wykrywania zagrożenia pożarowego na terenach przyrodniczych.	uwaga częściowo uwzględniona W FEO 2021-2027 zostanie wprowadzony typ przedsięwzięć (proponowany zapis: Budowa, przebudowa, rozbudowa i remont budowli i urządzeń dla celów ochrony przed pożarami). Natomiast wsparcie lotów patrolowych jest możliwe w ramach typu przedsięwzięć: Rozwijanie systemów ratownictwa, w tym rozwój monitoringu, systemów prognozowania (...). Nie ma potrzeby dodawania kolejnych zapisów.
120.	Urząd Miasta Brzeg str. 92, 93	Proponuję w typach projektów uwzględnić: a) doposażenie Straży Miejskich w sprzęt niezbędny w sytuacjach kryzysowych: m.in. : samochód, kamery przenośne (fotopułapki), drony z pełnym oprzyrządowaniem do mierzenia poziomu stężeń zanieczyszczeń w atmosferze, systemy monitoringu itp. b) Wnioskuje o uwzględnienie w typach projektu klap zwrotnych, zasuw w studniach kanalizacji	Wspieranie przystosowania do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami wymaga wzmocnienia również miejskich służb kryzysowych, do których należy zaliczyć również Straż Miejską. Jednocześnie adaptacja do zmian klimatu wymusza inwestycje w niebieską infrastrukturę, w tym systemy kanalizacji deszczowej, ale również w działania które powodować będą zwiększoną wodochłonność obszarów miejskich	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figurują typy przedsięwzięć: - zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...), - rozwijanie ratownictwa, w tym rozwój monitoringu, systemów

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		deszczowej, przelewów burzowych, separatorów wylotów kanalizacji deszczowej itp. urządzeń związanych z kanalizacją deszczową oraz zabezpieczającą. c) Wnioskuję o uwzględnienie w typach projektu likwidacji nawierzchni utwardzonych placów i parkingów miejskich celem zwiększenia powierzchni retencji wód opadowych na terenach miejskich.	(placów, parkingów, traktów komunikacyjnych)	prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi, - projekty z zakresu małej retencji (...). Przedmiotowe wydatki potencjalnie zawierają się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie. Ww. typy przedsięwzięć wpisują się w priorytety KE i są zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa. W ramach przedsięwzięć określonych w FEO 2021-2027 nie wskazano konkretnych podmiotów, które zostaną doposażone, stąd Straż Miejska będzie mogła skorzystać ze wsparcia o ile jej działania będą wpisywać się w przedmiotowy zakres.
121.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 92-93	Planowane typy przedsięwzięć, należy zmienić hierarchie punktów: 1 -> kompleksowe projekty w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrony przed zagrożeniami związanymi z klimatem, w tym m.in. dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych zjawisk pogodowych i ich skutków, 2 -> projekty z zakresu małej retencji, retencji przydomowej oraz zielonej i niebieskiej Infrastruktury.	Istotnym aspektem będzie inwestycja w infrastrukturę hydrotechniczną, budowa rowów, zbiorników wodnych do gromadzenia wody. Należy zapobiegać wcześniej zjawiskom pogodowym poprzez przygotowaną odpowiednio infrastrukturę.	uwaga uwzględniona
122.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kup	W treści dokumentu brak jest odniesienia do ekstremalnych zjawisk pogodowych - długoterminowych okresów bez opadów atmosferycznych i pogłębiających się susz. W opinii Nadleśnictwa treść dokumentu powinna zostać uzupełniona w odniesieniu do tego zjawiska	W ostatnich dziesięcioleciach obserwujemy w lasach konsekwencje zmieniającego się klimatu w wyniku wzrostu temperatur oraz zwiększania ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym długoterminowych okresów bez opadów atmosferycznych i pogłębiających się susz. Dlatego też ważnym jest	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 ujęto zapisy odwołujące się do zjawisk ekstremalnych, takich jak susze i fale upałów.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 92	klimatycznego i jego niekorzystnego wpływu na środowisko. Propozycja treści uzupełniającej: „W ostatnich dziesięcioleciach obserwujemy w lasach konsekwencje zmieniającego się klimatu w wyniku wzrostu temperatur oraz zwiększania ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym długoterminowych okresów bez opadów atmosferycznych i pogłębiających się susz. Dlatego też ważnym jest wdrażanie takich rozwiązań, które będą zwiększać odporność leśnego środowiska przyrodniczego na zmiany klimatu w sytuacjach ekstremalnych i kryzysowych. Zwiększanie odporności środowiska powinno być realizowane poprzez działania łagodzące i dostosowanie tego środowiska, w ramach zapobiegania niekorzystnym wpływom długookresowych susz szczególnie ich niekorzystnemu oddziaływaniu na dzikie zwierzęta żyjące w lasach; oraz zwielokrotnieniu zagrożeniu powstawania pożarów w obszarach leśnych.” W treści dokumentu: Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: - Budowa ujęć wód podziemnych do poboru wody na cele leśno-środowiskowe z możliwością wykorzystania w czasie zdarzeń kryzysowych i nadzwyczajnych w tym ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych. - Zwiększanie retencji naturalnej, sztucznej a także działania inwestycyjne dla magazynowania wody w zbiornikach podziemnych w obszarach leśnych na cele leśno-środowiskowe. - Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie	wdrażanie takich rozwiązań, które będą zwiększać odporność leśnego środowiska przyrodniczego na zmiany klimatu w sytuacjach ekstremalnych i kryzysowych. Zwiększanie odporności środowiska powinno być realizowane poprzez działania łagodzące i dostosowanie tego środowiska, w ramach zapobiegania niekorzystnym wpływom długookresowych susz szczególnie ich niekorzystnemu oddziaływaniu na dzikie zwierzęta żyjące w lasach; oraz zwielokrotnieniu zagrożeniu powstawania pożarów w obszarach leśnych. Dążąc do minimalizacji zagrożeń w obszarach leśnych, zasadnym jest realizacja między innymi niżej wymienionych projektów adaptacyjnych i zapobiegawczych, wpływających na łagodzenie skutków wynikających z niekorzystnych zmian klimatu. 1. Budowa ujęć wód podziemnych do poboru wody na cele leśno-środowiskowe z możliwością wykorzystania w czasie zdarzeń kryzysowych i nadzwyczajnych w tym ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych. 2. Zwiększanie retencji naturalnej, sztucznej a także działania inwestycyjne dla magazynowania wody w zbiornikach podziemnych w obszarach leśnych na cele leśno-środowiskowe. 3. Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie wzrostu dostępności zasobów wodnych w środowisku leśnym dla dziko żyjących zwierząt. 4. Działania zwiększające bioróżnorodność w obszarach leśnych poprzez zapewnianie dziko żyjącym zwierzętom utrzymywania dostępności do zasobów wodnych w obszarach leśnych. 5. Zachowanie bioróżnorodności poprzez realizację czynnej ochrony zagrożonych siedlisk w obszarach	Odnosząc się do propozycji dodania: - "budowy ujęć wód podziemnych do poboru wody na cele leśno-środowiskowe (...)", - "realizacji działań inwestycyjnych (...) dla dziko żyjących zwierząt", - "(...) zapewnienie dziko żyjącym zwierzętom utrzymania dostępności do zasobów wodnych w obszarach leśnych" nie ma możliwości ich zrealizowania w ramach celu szczegółowego (iv), który dotyczy przystosowania się do zmian klimatu. Powyższe działania mogłoby się jedynie wpisać do celu szczegółowego (vii), który dotyczy wzmocnienia ochrony i zachowania przyrody, bioróżnorodności. W odniesieniu do wsparcia małej retencji, zgodnie z Linią Demarkacyjną projekty realizowane przez podmioty podlegające/ nadzorowane przez administrację centralną (np. Lasy Państwowe) realizowane będą z poziomu krajowego.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wzrostu dostępności zasobów wodnych w środowisku leśnym dla dziko żyjących zwierząt. - Działania zwiększające bioróżnorodność w obszarach leśnych poprzez zapewnianie dziko żyjącym zwierzętom utrzymywania dostępności do zasobów wodnych w obszarach leśnych. - Zachowanie bioróżnorodności poprzez realizację czynnej ochrony zagrożonych siedlisk w obszarach leśnych.	leśnych.	
123.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 92-93	Proponujemy uzupełnić typy projektów o: - zakup pomp wysokiej wydajności, agregatów prądotwórczych, dronów dla OSP ze specjalistycznymi kamerami w tym termowizyjnymi, - modernizacja i budowa systemów łączności, przesyłania danych związanych z usuwaniem skutków ekstremalnych zjawisk oraz systemów ostrzegania i alarmowania mieszkańców o zbliżających się zagrożeniach, - rozwój i wdrożenie rozwiązań IT służących zarządzaniu w sytuacjach kryzysowych.	Rozszerzenie typów projektów pozwoli na realizację kompleksowych i zintegrowanych przedsięwzięć, w pełni odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby.	uwaga częściowo uwzględniona W FEO 2021-2027 figurują typy przedsięwzięć: - zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...) Przedmiotowe wydatki potencjalnie zawierają się w tym zakresie. Na etapie FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie. W zakresie systemów łączności zostanie doprecyzowany typ przedsięwzięć dotyczący systemów ratownictwa (proponowany zapis po zmianie: Rozwijanie systemów ratownictwa, w tym rozwój monitoringu, łączności, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi).
124.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Proponujemy rozszerzyć typ projektu: - działania edukacyjne i informacyjne związane z klimatem i	Proponowana zmiana umożliwi również realizację szeroko zakrojonej kampanii informacyjno –	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 92-93	ochroną zasobów wodnych, wyłącznie jako element większego projektu Proponowana zmiana: - działania edukacyjne i informacyjne związane z klimatem, ochroną zasobów wodnych oraz bezpieczeństwem mieszkańców, wyłącznie jako element większego projektu.	edukacyjnej w zakresie bezpiecznych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia życia lub zdrowia mieszkańców na skutek ekstremalnych zjawisk będących m.in. skutkiem zmian klimatycznych. Kampania wyłącznie jako element szerszego projektu.	Typ projektu wynika z zapisów Linii Demarkacyjnej. Ponadto zgodnie z przyjętą Unijną strategią na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz Umową Partnerstwa celem wspieranych działań informacyjno-edukacyjnych jest podniesienie świadomości o ochronie zasobów wodnych, zmianie klimatu i wpływu każdej osoby na powstrzymanie zachodzących, negatywnych zmian. Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców nie wpisują się w ten cel.
125.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 93	Wnioskujemy o dopisanie w wyszczególnieniu noszącym nazwę „Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: ...” przedsięwzięcia dotyczącego renaturyzacji rzek i innych cieków wodnych.	W treści projektu znajdują się sformułowania wskazujące na wagę zagrożenia powodziowego na Opolszczyźnie, np. na str.13 : „Zagrożenia powodziowe stanowią istotne zagrożenia dla rozwoju lokalnego. Zrealizowane do tej pory inwestycje przeciwpowodziowe wciąż nie zapewniają pełnego bezpieczeństwa mieszkańcom Opolszczyzny.” Potwierdzenie tego stanu można znaleźć również w innych częściach : -na str.27: tabela , w kolumnie „Uzasadnienie (streszczenie) zawierającej uzasadnienie do celu priorytetowego nr IV wpisano: „infrastruktura przeciwpowodziowa jest niewystarczająco rozwinięta” - na str. 92 : w akapicie zaczynającym się wierszem trzecim od góry, w odniesieniu do zagrożenia powodziowego wspomina się o konieczności spowolnienia spływu wód. Nie wymienia się jednak takich przedsięwzięć w wyszczególnieniu zawartym w	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z LD renaturyzacja przekształconych cieków wodnych będzie realizowana na poziomie krajowym.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			„Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: ...” Zapisy te w szczególności nie uwzględniają istotnego przedsięwzięcia wskazanego w kluczowych dokumentach planistycznych województwa (Strategia Województwa Opolskiego, PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO NA LATA 2021-2027) a mianowicie renaturyzacji odcinków rzek i innych cieków wodnych. Zagadnienie to zostało natomiast ujęte w dokumencie „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027” w tabeli na str. 200. (Rekomendacje)	
126.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 94	Korekty wymaga zdanie: Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wskarciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych	Błąd pisowni – należy skorygować słowo: wsparciem.	uwaga uwzględniona
127.	Urząd Miasta Opole str. 95-97	Proponuje się zmienić zapisy FEO zgodnie z poniższą propozycją: Dlatego też pomimo, że w ramach RPO WO 2014-2020 zakupiono samochody ratowniczo-gaśnicze oraz doposażono niektóre OSP w sprzęt specjalistyczny, konieczne są dalsze inwestycje w tym zakresie, szczególnie że większość samochodów ratowniczo-gaśniczych, którymi dysponują OSP w regionie ma ponad 20 lat. Należy zwrócić uwagę na potrzeby w zakresie pomp wysokiej wydajności niezbędnych w czasie działań powodziowych. Konieczne jest zwiększenie liczby pomp wysokiej wydajności na terenie województwa.	Potrzebę rozszerzenia zapisów uzasadniają plany związane z poprawą bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń ze strony ekstremalnych zdarzeń pogodowych wynikających ze zmian klimatu.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć: zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...). Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
128.	Urząd Miasta Opole str. 95-97	Proponuje się zmienić zapisy FEO zgodnie z poniższą propozycją: Ponadto skutki postępujących zmian klimatu	Potrzebę rozszerzenia zapisów uzasadniają plany związane z poprawą bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń ze strony ekstremalnych zdarzeń	uwaga częściowo uwzględniona W FEO 2021-2027 wzmocnione zostaną zapisy dot. poprawy

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wywołują, oprócz zagrożenia powodzią, nasilenie także innych zjawisk ekstremalnych, takich jak susze, fale upałów, porywiste wiatry i inne (w tym występujące przerwy w dostawie energii elektrycznej spowodowane nagłymi ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi). W związku z tym, że region posiada tereny rolnicze o znacznym potencjale, zwraca się uwagę, że zagrożenia suszami oraz opadanie poziomu wód gruntowych mogą spowodować w przyszłości znaczne zahamowanie rozwoju społeczno-gospodarczego. Wśród działań ukierunkowanych na łagodzenie skutków tego zjawiska jest poprawa zarządzania zasobami wodnymi m.in. poprzez wykorzystanie wód pochodzących z opadów atmosferycznych w miejscu występowania opadu. Ponadto należy wspierać działania związane z dążeniem do zabezpieczenia dostaw energii elektrycznej w postaci zakupu przewoźnych agregatów prądotwórczych dużej mocy.	pogodowych wynikających ze zmian klimatu.	gospodarowania zasobami wodnymi, w tym poprzez wykorzystania wód opadowych. Odnosząc się do agregatów prądotwórczych w FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć: zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...). Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
129.	Urząd Miasta Opole str. 95-97	Proponuje się zmienić zapisy FEO zgodnie z poniższą propozycją: Zapobieganie negatywnym skutkom zmian klimatu, czy też awarii chemiczno-ekologicznych lub sanitarno-epidemiologicznych stanowi dziś istotne wyzwanie w zakresie zarówno zapewnienia bezpieczeństwa ludności, jak i zachowania sprawności gospodarki. Dzięki skoordynowanej współpracy kilku lub kilkunastu podmiotów wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu i zapobiegania innym ryzykom będzie efektywniejsze, umożliwi wymianę informacji w sytuacji kryzysowej i pozwoli poprawić infrastrukturę	Potrzebę rozszerzenia zapisów uzasadniają plany związane z poprawą bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń ze strony ekstremalnych zdarzeń pogodowych wynikających ze zmian klimatu.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wykorzystywaną podczas zdarzeń nadzwyczajnych. Zapewnić to mogą modernizowane systemy łączności lub budowane aplikacje do wymiany informacji między jednostkami, a także modernizacja i budowa systemów ostrzegania mieszkańców. Ponadto nowoczesne działania związane z usuwaniem skutków ekstremalnych zdarzeń pogodowych uwzględniają wykorzystanie dronów ze specjalistycznymi kamerami, w tym termowizyjnymi. Najbardziej odpowiednimi użytkownikami powinny być jednostki OSP.		
130.	Urząd Miasta Opole str. 95-97	W przystosowaniu do zmian klimatu całkowicie pominięto działania związane z przystosowaniem istniejącej infrastruktury miejskiej, drogowej i komunikacyjnej. Nie ma żadnych zadań związanych z poprawą komfortu termicznego mieszkańców i innych użytkowników infrastruktury miasta, brak działań w zakresie m.in.: rozwoju kurtyn wodnych, źródeł miejskich, wodnych placów zabaw, rozwoju zieleni. Budowa infrastruktury lub przebudowa infrastruktury miasta celem poprawy komfortu termicznego mieszkańców. Rozwój zieleni w mieście celem obniżenia temperatury w mieście, zwiększenia wilgotności podczas fal upałów. Proponuje się dodać do katalogu przedsięwzięć tego typu działania.	W Miejskim Planie Adaptacji do zmian klimatu miasto zdiagnozowało konieczne działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu i obejmują one również działania w zakresie konieczności poprawy komfortu termicznego mieszkańców i niwelacji miejskiej wyspy ciepła. Adaptacja do zmian klimatu nie obejmuje jedynie ekstremalnych zjawisk pogodowych w zakresie nadmiernych opadów i ekstremalnych zjawisk ale również fal upałów oraz suszy.	uwaga częściowo uwzględniona Do FEO 2021-2027 wprowadzony zostanie typ projektu dotyczący adaptacji terenów zurbanizowanych do zmian klimatu. Jednakże zgodnie z Linią Demarkacyjną działania w tym zakresie dedykowane będą: '- w FEO 2021-2027 miastom poniżej 100 tys. mieszkańców nieposiadającym planów adaptacji, '- w programie krajowym miastom objętych wsparciem z POIiŚ 2014-2020 na przygotowanie planów adaptacji.
131.	Urząd Miejski w Prudniku str. 96	Proponuję by akapit na tejże stronie przyjął brzmienie ..."W kontekście poprawy funkcjonowania gospodarki odpadami w województwie kluczowy jest więc dalszy rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów zapewniających pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu, rozwój	Podzielając trafność diagnozy istniejących problemów zawartych w Planie Gospodarki Odpadami Województwa Opolskiego a przywołanych w niniejszym dokumencie a w szczególności problemu odnoszącego się do "...braku kompleksowych rozwiązań zapewniających zagospodarowanie	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE transformacja gospodarki o obiegu zamkniętym oraz hierarchia postępowania z odpadami są

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		instalacji do przetwarzania bioodpadów oraz instalacji termicznego przetwarzanie odpadów komunalnych".	odpadów wydzielonych w RIPOK-ach (Regionalna Instalacja Zbierania Odpadów Komunalnych), zwłaszcza frakcji nienadających się do recyklingu, a posiadających ciepło spalania większe od 6 MJ/kg..." zasadnym jest przyjęcie możliwości zastosowania rozwiązań (np. w postaci budowy instalacji termicznej utylizacji) skutecznie wpływających na zmniejszenie ilości odpadów składowanych w postaci frakcji, które nie nadają się do recyklingu. W przypadku akceptacji powyższej propozycji rozszerzeniu winien zostać poddany katalog planowanych typów przedsięwzięć o przedsięwzięcie pn. "termiczne przetwarzanie odpadów komunalnych".	priorytetem w cs (vi). Zapisy projektu UP i FEO 2021-207 nie przewidują działań dot. utylizacji odpadów w ramach realizacji założonych celów w zakresie gospodarki odpadami, tj. dążenia do gospodarki o obiegu zamkniętym, zwiększanie recyklingu odpadów oraz usprawnienie ich selektywnej zbiórki. Zakłada się, że planowanym odstępstwem będą jedynie działania dot. termicznego przetwarzania odpadów medycznych w związku ze skutkami pandemii COVID - 19. Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE.
132.	Urząd Miasta Opole str. 96-97	Proponuje się rozszerzyć katalog dotyczący typów projektów możliwych do dofinansowania zgodnie z poniższą propozycją. Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: - zakup pomp wysokiej wydajności, agregatów prądotwórczych, dronów dla OSP ze specjalistycznymi kamerami w tym termowizyjnymi.	Potrzebę rozszerzenia zapisów uzasadniają plany związane z poprawą bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń ze strony ekstremalnych zdarzeń pogodowych wynikających ze zmian klimatu.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć: zakup sprzętu (...) do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych (...). Przedmiotowe wydatki potencjalnie zawierają się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
133.	Urząd Miasta Opole str. 96-97	Proponuje się rozszerzyć katalog dotyczący typów projektów możliwych do dofinansowania zgodnie z poniższą propozycją. Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: - modernizacja i budowa systemów łączności, przesyłania danych związanych z usuwaniem skutków ekstremalnych zjawisk oraz systemów ostrzegania i alarmowania mieszkańców o zbliżających się zagrożeniach.	Potrzebę rozszerzenia zapisów uzasadniają plany związane z poprawą bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń ze strony ekstremalnych zdarzeń pogodowych wynikających ze zmian klimatu.	uwaga uwzględniona
134.	Urząd Miasta Opole str. 96-97	2.2.3.1 (iv) Interwencje w ramach funduszy Planowane typy przedsięwzięć Wnioskujemy o dodanie zapisu umożliwiającego realizację przedsięwzięć w zakresie przebudowy/budowy odwodnienia dróg, placów z wykorzystaniem elementów zielonej i niebieskiej infrastruktury, retencjonowania wód opadowych na terenie gminy, miasta. Do grupy Beneficjentów dodać jednostki gminne.	Obecne rozwiązania w zakresie zagospodarowania wód opadowych często są powodem lokalnych podtopień z uwagi na zbyt niską wydajność infrastruktury kanalizacji deszczowej.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenia dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
135.	Urząd Miasta Opole str. 97	Prosimy rozważyć, czy nie trzeba doprecyzować możliwości aplikowania stowarzyszeń w formie spółek wodnych	Spółki wodne realizują zadania z zakresu melioracji.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenia dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
136.	Ministerstwo Funduszy i	Zakres dla gospodarki wodno-ściekowej w celu	-	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Polityki Regionalnej str. 98	szczegółowym (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej powinien być zweryfikowany po ustaleniu z KE ostatecznego zakresu wsparcia ze środków unijnych w NPF 2021-2026 (linia demarkacyjna).		
137.	Urząd Gminy Popielów str. 102	Kwota (w EUR): 10 000 000 Proponuje się znacznie zwiększyć alokację środków na planowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (oczyszczalnie i sieci) w ramach KPOŚK i budowę instalacji odwadniania i kompostowania osadów ściekowych na oczyszczalniach ścieków.	Istniejąca infrastruktura kanalizacyjna i związana z oczyszczaniem ścieków z uwagi na wiek i wydajność wymaga modernizacji. Ponadto rozwijająca się sieć kanalizacyjna powoduje zwiększoną ilość dopływających ścieków do istniejących oczyszczalni ścieków i wymusza tym samym potrzebę ich modernizacji/rozbudowy w celu zapewnienia optymalnego i bezawaryjnego procesu oczyszczania a także zagospodarowania osadów ściekowych zgodnie z aktualnymi przepisami prawa, co wymaga znacznych nakładów finansowych.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z rozporządzeniem KE kat. interwencji 065, w ramach której planuje się realizację projektów w ramach gospodarki wodno-ściekowej nie realizuje współczynnika związanego ze zmianami klimatu. Natomiast IZ FEO zobowiązana jest do osiągnięcia poziomów koncentracji tematycznej, w tym na cele klimatyczne.
138.	Urząd Miasta Brzeg str. 104	Błąd w nazewnictwie RIPOK.	Nie ma już pojęcia RIPOK (Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych), są Instalacje Komunalne (IK).	uwaga uwzględniona
139.	Urząd Miasta Opole str. 104	Proponuje się zwiększenie alokacji na cel szczegółowy (v) <i>wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej</i> w przypadku wyodrębnienia alokacji na ZIT.	Biorąc pod uwagę niską alokację na cel szczegółowy (v), wyodrębnienie alokacji środków na obszary subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach ZIT może uniemożliwić realizację projektów inwestycyjnych o dużej wartości dofinansowania w efekcie czego samorządy będą zmuszone do zapewnienia dużego wkładu własnego i znacznego zadłużania budżetów gminnych.	uwaga nieuwzględniona Osie priorytetowe FEO 2021-2027 są objęte minimalnymi limitami koncentracji tematycznych, które wymuszają alokowanie określonych, minimalnych kwot, stąd nie ma możliwości zwiększenia alokacji na dany cel szczegółowy.
140.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Doprecyzowanie zapisów planowanych typów przedsięwzięć: - projekty z zakresu gospodarki	Proponuję oprócz działań związanych z instalacjami do przetwarzania odpadów uwzględnić również instalacje	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami projektu UP i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 105	odpadami komunalnymi (np. systemy selektywnego zbierania odpadów, PSZOK, ZZO, instalacje do przetwarzania i utylizacji odpadów, projekty w zakresie recyklingu, kompostowania i/lub sortowania).	do ich utylizacji, jako odmiennego procesu.	FEO 2021-2027 nie przewiduje się działań dot. utylizacji odpadów w ramach realizacji założonych celów w zakresie gospodarki odpadami, tj. dążenia do gospodarki o obiegu zamkniętym, zwiększanie recyklingu odpadów oraz usprawnienie ich selektywnej zbiórki. Dopuszczone zostały tylko działania dot. termicznego przetwarzania odpadów medycznych w związku ze skutkami pandemii COVID - 19
141.	Urząd Miasta Brzeg str. 105	Błąd w wyrazie	Powinno być wdrażanie, a nie wdrożanie.	uwaga uwzględniona
142.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 105	Dopisanie do listy planowanych typów przedsięwzięć: uszczelnienie systemu odbioru odpadów.	Wnoszę o dodanie konieczności podjęcia realnych działań skierowanych na uszczelnienie systemu odbioru odpadów. Dotychczasowe praktyki związane z porzucaniem odpadów zmieszanych, budowlanych, niebezpiecznych przez osoby fizyczne, osoby podejmujące działalność zarobkową bez oficjalnie zgłoszonej działalności w zasadniczej mierze powodują zaśmiecenie, odpadami pozornie przeznaczonymi na wysypisko.	uwaga częściowo uwzględniona W FEO 2021-2027 wskazano typ przedsięwzięcia "projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi (np. systemy selektywnego zbierania odpadów, PSZOK, ZZO, instalacje do przetwarzania odpadów, projekty w zakresie recyklingu, kompostowania i/lub sortowania)". Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
143.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Doprecyzowanie zapisów planowanych typów przedsięwzięć:	Oprócz edukacji o gospodarce obiegu zamkniętego, konieczna jest kontynuacja edukacji w zakresie	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie z zapisami FEO, w zakresie

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 106	- edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i prawidłowych postawach społecznych w zakresie gospodarowania odpadami, w tym prowadzenie kampanii edukacyjno - informacyjnych	prawidłowych postaw społecznych dotyczących wytwarzania, segregowania i powtórnego wykorzystania odpadów. Edukacja powinna powiązana być z informacją i promocją prawidłowych postaw.	projektów dot. PSZOK, priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia łączące PSZOK z innymi formami usług, w tym z działaniami edukacyjnymi.
144.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 106	Proponujemy rozszerzyć typ projektu: - edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. Proponowana zmiana: - edukacja ekologiczna oraz systemy doradztwa, mające na celu zwiększenie świadomości konsumentów, przedsiębiorców i podmiotów publicznych oraz zmianę ich zachowań i modeli biznesowych na zgodne z GOZ;	Rozszerzenie typu projektu o szeroko pojęte zagadnienia ekologiczne (ze szczególnym uwzględnieniem GOZ) umożliwi realizację bardziej kompleksowych i szerokich kampanii edukacyjno – informacyjnych dla szerokiego grona odbiorców. Zaproponowany typ projektu zgodny jest z projektem UP.	uwaga nieuwzględniona Nie ma konieczności rozszerzania brzmienia wskazanego typu w FEO. Przytoczone działania mieszczą się w typie edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. Dalsze uszczegółowienie zakresu wsparcia zostanie dokonane na etapie sporządzania innych dokumentów programowych.
145.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 107	2.2 Zielone Opolskie/cel szczegółowy 2.2.6.1 (vii) Powinno być: Dodatkowo ważnym działaniem komplementarnym jest budowa świadomości społecznej poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną związaną z celem szczegółowym i promocję obszarów i gatunków cennych przyrodniczo.	Prowadzona edukacja ekologiczna powinna bezpośrednio wpisywać się w cele EFO, a nie być prowadzona dla samego prowadzenia.	uwaga uwzględniona
146.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 108	2.2 Zielone Opolskie/cel szczegółowy 2.2.6.1 (vii) Powinno być: opracowanie planów / programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo poza obszarami Natura 2000, inwentaryzacji przyrodniczej oraz monitoringu przyrodniczych,	Literówka	uwaga uwzględniona
147.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony	2.2 Zielone Opolskie/cel szczegółowy 2.2.6.1 (vii) kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów	Jeżeli celem szczegółowym ma być: (...)Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej....(...) to działania priorytetowe powinny	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Środowiska str. 108	zdegradowanych, przywrócenie im funkcjonalności użytkowej i potencjału rozwojowego, zamienić na: "kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych, przywrócenie im funkcjonalności użytkowej i potencjału przyrodniczego,"	uwzględniać bioróżnorodność a dopiero później rozwój. Bardzo często (jeśli nie praktycznie zawsze) rozwój jest sprzeczny z zachowaniem stanu przyrody i bioróżnorodnością.	
148.	Urząd Miasta Opole str. 108-111	W obszarze gospodarki odpadami wnioskuje się o dopuszczenie jako kosztu kwalifikowalnego kosztów prac budowlanych w działaniach edukacyjnych np. posadowienie urządzeń edukacyjnych, które są robotami budowlanymi.	Uwzględnienie postulatu pozwoli na sprawną realizację projektów w tematyce odpadowej (np. plac zabaw w tematyce odpadowej, gdzie koszty budowlane będą stanowić ok. 50% wartości zadania). Proponowana zmiana jest bardzo ważna i umożliwi realizację takiej inwestycji w przypadku pozyskania dofinansowania. Roboty budowlane występują również np. przy budowie wiat edukacyjnych, posadowieniu urządzeń, np. tablic edukacyjnych itd.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Warunki dot. finansowania prac budowlanych w projektach edukacyjnych zostaną określone na poziomie dokumentów wdrożeniowych i Regulaminów konkursów.
149.	Urząd Miasta Opole str. 109	Planowane typy przedsięwzięć. Na stronie 109 w pierwszym myślniku proponuje się dodać "rozwiązania zmniejszające ilość powstających odpadów komunalnych".	Dodanie wskazanego typu przyczyni się do osiągnięcia założonych w FEO celów. Propozycja wpisuje się w przyjętą przez Sejmik Strategię Opolskie 2030 w obszarze „Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami”.	uwaga nieuwzględniona Obszar wsparcia wskazany w uwadze potencjalnie wpisuje się w typ projektu "wdrażanie rozwiązań z zakresu ekoinnowacji i zarządzania efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej (...), technologie bezodpadowe (...)".
150.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 110	2.2.6.2 (vii) Wskaźniki Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia.	Proszę sprawdzić czy zapis jest poprawny. Nie powinien być poza obszarami Natura 2000?	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
151.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 110	2.2.6.2 (vii) Wskaźniki Powierzchnia nowych obszarów przyrodniczo cennych objętych ochroną prawną.	Jeśli to możliwe proszę uwzględnić następujący wskaźnik.	uwaga częściowo uwzględniona Dodany zostanie wskaźnik zgodny z LWK: Powierzchnia obszarów chronionych i cennych przyrodniczo innych niż Natura 2000 objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi.
152.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Ochrony Środowiska str. 110	2.2.6.2 (vii) Wskaźniki Powierzchnia obszarów objętych odtworzeniem, regeneracją lub monitoringiem.	Jeśli to możliwe proszę uwzględnić następujący wskaźnik.	uwaga częściowo uwzględniona Dodany zostanie wskaźnik zgodny z LWK: Powierzchnia obszarów chronionych i cennych przyrodniczo innych niż Natura 2000 objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi.
153.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olesno str. 111	dodanie treści: - ochrona zasobów wodnych poprzez likwidację dzikich wysypisk odpadów.	dzikie wysypiska są zagrożeniem zarówno dla bioróżnorodności, jak i dla zasobów wodnych wód powierzchniowych oraz podziemnych.	uwaga uwzględniona
154.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olesno str. 111	dodanie treści: Ze względu na niekorzystne uwarunkowania środowiskowe wskazuje się, iż w zakresie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, kluczowa jest ochrona czynna i bierna zagrożonych siedlisk i gatunków, zarówno w ich naturalnym środowisku, jak i w ekosystemach zastępczych.	konieczne jest podkreślenie różnych rodzajów ochrony, zarówno czynnej, jak i biernej.	uwaga uwzględniona
155.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy	Właściwszym jest wyrażenie „banków genów” niż „banków genowych”.	Bank genów służy do przechowywania zasobów genowych.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Państwowe Nadleśnictwo Olesno str. 111			
156.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 111	„Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych, przywrócenie im funkcjonalności użytkowej i potencjału rozwojowego, Proponujemy dopisać w powyższym wyszczególnieniu, po słowach „potencjału rozwojowego”, słowa : „w tym likwidacja dzikich wysypisk odpadów”.	Projekt ma co do zasady charakter ogólny ale problem dzikich wysypisk jest poważny, a nie jest ujęty w części projektu odnoszącej się do gospodarki odpadami. W lasach Skarbu Państwa stanowi to bardzo poważny problem również w wymiarze finansowym. W lasach nie stanowiących Skarbu Państwa jest to problem równie poważny, ze względu na to, że właściciele bagatelizują problem lub nie mają środków na usunięcie odpadów.	uwaga uwzględniona
157.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Kluczbork str. 111	Realizacja celu ochrony poszczególnych elementów środowiska związana jest dodatkowymi zabiegami mającymi na celu przywrócenia ich do stanu pierwotnego lub jego dostosowania do negatywnego wpływu niekorzystnych warunków klimatycznych i antropogenicznych.	Dodatkowy zapis mający na celu wskazanie ochrony czynnej jak podstawowej przy zapobieganiu negatywnemu wpływowi zmieniających się warunków klimatycznych.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody ochrona czynna oznacza: <i>stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów. Zakres ten mieści się w typie przedsięwzięć FEO 2021-2027: zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.</i>
158.	Urząd Miasta Brzeg str. 111	Po frazie cyt. „m.in. parków miejskich i ogrodów botanicznych proponuję ująć również: skwery, ogrody miejskie oraz parki kieszonkowe.	Proponujemy szersze spectrum terenów zielonych na których będą mogły być prowadzone działania z zakresu ochrony różnorodności biologicznej.	uwaga częściowo uwzględniona Doprecyzowany zostanie typ przedsięwzięć związanych z zieloną

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				infrastrukturą (proponowany zapis po zmianie: Rozwój bioróżnorodności poprzez inwestycje w zieloną infrastrukturę na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime np. parki miejskie, ekoparki).
159.	Uniwersytet Opolski str. 111	Proponuje się wskazanie jako największego problemu w zakresie ochrony bioróżnorodności WO: wielkopowierzchniowe melioracje i zmiany stosunków wodnych oraz funkcji zagospodarowania przestrzeni.	Nasze wątpliwości budzi stwierdzenie, że największym problemem w zakresie ochrony bioróżnorodności jest degradacja siedlisk leśnych związana z zanieczyszczeniami atmosfery. Zdanie mówiące o tym nie jest do końca spójne z następnym, w którym Autorzy wymieniają także wody. W naszej opinii największym problemem dla bioróżnorodności woj. opolskiego są wielkopowierzchniowe melioracje i zmiany stosunków wodnych oraz funkcji zagospodarowania przestrzeni. Niwelowanie tego problemu wymaga wsparcia funduszy.	uwaga uwzględniona
160.	Uniwersytet Opolski str. 111	Akapit „W związku z powyższym wsparcie należy kierować na rzecz poprawy potencjału środowiskowego poprzez ochronę istniejących oraz odbudowę zdegradowanych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych, a także koordynację i koncentrację ruchu turystycznego w celu ochrony terenów i gatunków cennych przyrodniczo, przy czym projekty, których celem jest rozwój turystyki i rekreacji nie będą realizowane w tym celu szczegółowym” proponujemy zmienić/ usunąć - zgodnie z poniższym uzasadnieniem.	W naszej opinii, przyjęty kierunek jest niebezpieczny dla ochrony bioróżnorodności. Nie należy dopuszczać do sytuacji potencjalnego niszczenia bioróżnorodność (szczególnie łąk w projektach ochrony bioróżnorodności), w których tak naprawdę chodzić może o wykonanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (ścieżki, parkingi, sceny, grille itd). Nie należy dopuszczać takich sytuacji, aby w ramach odbudowy siedlisk łąkowych zaprojektowano obsadzenie łąk drzewami i to w dodatku obcymi i inwazyjnymi gatunkami.	uwaga uwzględniona
161.	Urząd Miasta Opole	Proponuje się zwiększenie alokacji na cel szczegółowy (vi) wspieranie transformacji w	Biorąc pod uwagę niską alokację na cel szczegółowy (vi), wyodrębnienie alokacji środków na obszary	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 111	kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej w przypadku wyodrębnienia alokacji na ZIT.	subregionalne, które będą realizowały projekty w ramach ZIT może uniemożliwić realizację projektów inwestycyjnych o dużej wartości dofinansowania w efekcie czego samorządy będą zmuszone do zapewnienia dużego wkładu własnego i znacznego zadłużania budżetów gminnych.	Osie priorytetowe FEO 2021-2027 są objęte minimalnymi limitami koncentracji tematycznych, które wymuszają alokowanie określonych, minimalnych kwot, stąd nie ma możliwości zwiększenia alokacji na dany cel szczegółowy.
162.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 111, 112	1. Zakres negatywnego oddziaływania zakładów przemysłowych. 2. Ekosystemy zastępcze. 3. Obszary cenne przyrodniczo. 4. Literówka.	1. Kwestionuję wykazany zakres i postępujący rozmiar uszkodzeń drzewostanów determinowany przez zanieczyszczenia przemysłowe w całym województwie. Wobec aktualnych wymagań środowiskowych jeżeli negatywne oddziaływanie występuje to miejscowo. 2. Skoro cały obszar woj. Jest objęty negatywnym oddziaływaniem przemysłu jak wybrać ek. zastępcze. 3. Wskazane w jednym z planowanych działań opracowanie planów/programów ochrony wymaga definicji obszaru cennego przyrodniczo. Plan ochrony dotyczy wybranych form ochrony przyrody, program ochrony dotyczy zwykle projektów. 4. w słowie Inwentaryzacji popełniono literówkę s → n.	uwaga uwzględniona
163.	Uniwersytet Opolski str. 114	Proponujemy dopisać w ramach interwencji : "tworzenia kolekcji zachowawczych ex situ", "powstrzymywanie inwazji gatunków obcych".	Wśród planowanych interwencji brakuje " tworzenia kolekcji zachowawczych ex situ". Dotyczy to zarówno ogrodu botanicznego jak również Banku Genów, które były wcześniej wymienione. Warto byłoby także dodać temat związany z powstrzymywaniem inwazji gatunków obcych.	uwaga uwzględniona
164.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Zawadzkie str. 112	W planowanych typach przedsięwzięć proponujemy dopisanie punktu – kompleksowe działania zmierzające do ograniczania powstawania dzikich wysypisk.	-	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 nie przewiduje się działań zmierzających do ograniczania powstawania dzikich wysypisk (takiego wsparcia nie

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				przewiduje Umowa Partnerstwa). Natomiast zgodnie z tym dokumentem możliwe jest wsparcie likwidacji dzikich wysypisk udzielane wyłącznie w sytuacji, gdy podmiot odpowiedzialny za nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany i prowadzące do całkowitej remediacji zanieczyszczonych terenów. Taki typ przedsięwzięć jest uwzględniony w FEO 2021-2027.
165.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 112	Poszerzenie planowanych typów przedsięwzięć o wzmacnianie ochrony przyrody poprzez działania wpływające na zmniejszenie ilości dwutlenku węgla w atmosferze.	Działania tego typu zapobiegają negatywnym zmianom klimatycznym, do których głównie przyczynia się zbyt wysoka ilość dwutlenku węgla w atmosferze. Działania polegające np. na zwiększeniu pochłaniania dwutlenku węgla przez ekosystem leśny, głównie drzewostany i glebę, przełoży się znacząco korzystnie na realizację priorytetu 2.2.6	uwaga nieuwzględniona Działania z zakresu ograniczania emisji CO2 wskazane są w cs (i).
166.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 112	Proponujemy zmienić zdanie: „opracowanie planów / programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo poza obszarami Natura 2000, inwentaryzacji przyrodniczej” na: „opracowanie planów / programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo, parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, których powierzchnia nie pokrywa się z obszarami Natura 2000, inwentaryzacja przyrodnicza”.	Ustalenia Linii demarkacyjnej z programami krajowymi i poprawki redakcyjne.	uwaga uwzględniona
167.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Proponujemy uzupełnienie zdania słowami tu podkreślonymi: „kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz	Zasada horyzontalna UE.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 112	rekultywacji terenów zdegradowanych, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci” zgodnie z Dyrektywą 2004/35/WE , przywrócenie im funkcjonalności użytkowej i potencjału rozwojowego”.		
168.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 112, 113	Oprócz działań mających na celu ochronę i regenerację istniejących obszarów chronionych, niezbędne są również działania rekultywacyjne na terenach zdegradowanych i przemysłowych.....jak również terenach na których w dalszym ciągu zalegają niewybuchy, będące pozostałością po II wojnie światowej.	Istotny aspekt mający wpływ na życie ludzi i zwierząt.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figuruje typ przedsięwzięć: Kompleksowe działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych (...). Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. Na etapie FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
169.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 112	Uzupełnienie typów projektów o wskazane w projekcie UP: - rozwój zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich; - rozwój miejsc edukacji ekologicznej oraz prowadzenie działań z zakresu edukacji i komunikacji, rozpowszechniania wiedzy o wartościach i zasadach ochrony obszarów, w tym sieci Natura 2000; - ograniczenie antropopresji poprzez budowę i rozwój infrastruktury turystycznej w celu ukierunkowania ruchu turystycznego na terenie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo.	Umożliwienie realizacji różnorodnych działań przyczyniających się do realizacji celów związanych z wzmocnieniem ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury. Proponowane dodatkowe typy projektów zgodne są z projektem UP a równocześnie wpisują się w plany i oczekiwania potencjalnych wnioskodawców.	uwaga częściowo uwzględniona Doprecyzowany zostanie typ przedsięwzięć związany z zieloną infrastrukturą (proponowany zapis po zmianie: Rozwój bioróżnorodności poprzez inwestycje w zieloną infrastrukturę na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, np. parki miejskie, ekoparki). Dodany zostanie typ projektu dotyczący rozwoju infrastruktury związanej z właściwym ukierunkowaniem ruchu

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo służącej ograniczeniu antropopresji i degradacji środowiska. Dodany zostanie typ projektu dotyczący rozwoju infrastruktury miejsc edukacji ekologicznej oraz doprecyzowany typ projektu dotyczący kampanii edukacyjno - ekologicznych (proponowany zapis po zmianie: Działania w zakresie edukacji, komunikacji i rozpowszechnienia wiedzy dotyczącej ochrony przyrody i przyrodniczego potencjału regionu (jako element szerszego projektu).
170.	Urząd Miasta Opole str. 113	Prosimy o zweryfikowanie czy program nie powinien obejmować kodu 067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu.	Prosimy o zweryfikowanie czy kody odpowiadają określonymu w FEO zakresowi typów przedsięwzięć.	uwaga uwzględniona
171.	Uniwersytet Opolski str. 113	Proponujemy dodać dwa typy wskaźników: - powierzchnia siedlisk objęta Natura 2000 objętych projektami, - liczba gatunków zagrożonych objętych projektami.	To dwa kluczowe „obiekty” przyrodnicze, które nie są wymienione a powinny być wskaźnikami.	uwaga nieuwzględniona Obszary Natura 2000 zgodnie z proponowaną linią demarkacyjną nie będą wspierane w ramach programów regionalnych. Natomiast zaproponowany wskaźnik dot. gatunków zagrożonych może być monitorowany na poziomie

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				projektu.
172.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 114	Poszerzenie wskaźnika CP2 2.vii RCO 37 – nie tylko o obszary NATURA 2000.	Konieczne jest przywracanie do pierwotnego stanu terenów zniszczonych i niebezpiecznych, poprzez oczyszczanie terenów z materiałów niebezpiecznych stwarzających zagrożenie dla życia ludzi (np. niewybuchy), które zalegają na terenach leśnych poza obszarem NATURA 2000.	uwaga uwzględniona
173.	Urząd Miasta Opole str. 115-116	W dokumencie nie uwzględnia się ochrony bioróżnorodności fauny w ekosystemach zastępczych (ex situ) - np. ogrody zoologiczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt. W FEO mówi się o: tworzeniu centrów ochrony różnorodności biologicznej, centrów edukacyjnych i ekoturystycznych, m.in. parków miejskich i ogrodów botanicznych, ekoparków czy banków genowych, co zasadniczo dotyczy flory. W FEO należy zabezpieczyć ochronę bioróżnorodności obejmującą również zwierzęta w ekosystemach zastępczych. Proszę o uwzględnienie w planowanych typach przedsięwzięć działań ukierunkowanych na projekty dotyczące ochrony różnorodności biologicznej w obrębie ogrodów zoologicznych.	Aby zabezpieczyć ochronę bioróżnorodności obejmującą również zwierzęta w ekosystemach zastępczych (poza miejscem naturalnego występowania), należy zwiększyć i wzmocnić ilość ośrodków rehabilitacji zwierząt dzikich oraz promować projekty ochrony różnorodności biologicznej obejmujące ginące i cenne przyrodniczo gatunki fauny (co ma miejsce np. w ogrodach zoologicznych). Proponuje się rozszerzyć typy możliwych przedsięwzięć zgodnie z niniejszą uwagą, tak aby nie wykluczyć np. ogrodów zoologicznych z możliwości aplikowania o dofinansowanie (zarówno na etapie programu, jego uszczegółowienia, czy kryteriów wyboru). Wsparcie bioróżnorodności powinno mieć szeroki zakres i zapewniać realizację ważnych inwestycji również w ogrodzie zoologicznym.	uwaga uwzględniona
174.	Urząd Miasta Opole str. 116	Zastąpienie typu przedsięwzięć pn. „tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime” na zapis „tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich”.	Wsparcie centrów bioróżnorodności powinno mieć szeroki zakres i nie powinno ograniczać się jedynie do gatunków rodzimych.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Nadrzędnym celem bioróżnorodności jest poprawa lub zachowanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				(zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i promowanie zielonej infrastruktury opartej na zasobach przyrody). Powyższe dotyczy więc gatunków rodzimych, które należy chronić i przywracać w ekosystemach. Wprowadzanie gatunków obcych jest postrzegane w opracowaniach naukowych jako jedna z przyczyn spadku wskaźników bioróżnorodności. Typ przedsięwzięć jest zgodny z aktualną LD. Ewentualna zmiana podejście będzie uwarunkowana od ostatecznych zapisów LD.
175.	Urząd Miasta Opole str. 116	W planowanych typach przedsięwzięć w "obszarze wzmocnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia" proponuje się rozszerzyć katalog przedsięwzięć o: - tworzenie/rozbudowę parków miejskich, - rozwój terenów zieleni w miastach, - utrzymanie i pielęgnację obiektów chronionych.	Tereny zieleni gromadzą wodę deszczową. Powiększenie powierzchni terenów zieleni oraz powiązanie ich w system zieleni na obszarach zurbanizowanych oraz poza nimi stworzy możliwość bardziej skutecznego gromadzenia wody. Stworzenie większych obszarów zieleni powiązanych funkcjonalnie posłuży utworzeniu większej powierzchni biologicznej do gromadzenia wody deszczowej na większym obszarze, a przez to zasilającej większą ilość ekosystemów. Takie działania przyczynią się do zachowania i rozwoju bioróżnorodności na tym obszarze oraz poprawią jakość środowiska na obszarach sąsiadujących z tymi obszarami np. na obszarach zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej, w przypadku zieleni przyulicznej spełni ona rolę bariery (pasa) zieleni ochronnej np. w zakresie redukcji (pochłaniania) zanieczyszczeń pochodzących z dróg lub zapobiegając przemieszczaniu się ich na tereny	uwaga częściowo uwzględniona Doprecyzowano typ przedsięwzięć związany z zieloną infrastrukturą (proponowana zmiana: Rozwój bioróżnorodności poprzez inwestycje w zieloną infrastrukturę na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu przede wszystkim o gatunki rodzime (np. parki miejskie, ekoparki)). W tym zakresie mieści się tworzenie/rozbudowę parków miejskich oraz rozwój terenów zieleni w miastach. Utrzymanie i pielęgnacja obiektów chronionych jest natomiast możliwa do realizacji w oparciu o typ przedsięwzięć: Ochrona, regeneracja i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			sąsiadujące z drogami. Istnieje potrzeba realizacji i dofinansowania tego typu przedsięwzięć.	zrównoważone wykorzystanie obiektów chronionych. Nie ma potrzeby dodawania kolejnych zapisów.
176.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. -	Proponujemy umieszczenie w projekcie jednego z elementów związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym a mianowicie zadań z zakresu przebudowy drzewostanów.	Projekt w wielu punktach odnosi się do potrzeby działań dostosowawczych do postępujących zmian klimatu ale nie ma w nim odniesienia do drzewostanów w lasach Opolszczyzny, stanowiących jej istotny potencjał przyrodniczy i znaczący gospodarczy. Działanie dotyczące drzewostanów są natomiast wskazane jako istotne w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego .	uwaga nieuwzględniona Przedmiotowe działanie jest zadaniem własnym Lasów Państwowych, które dysponują środkami na ten cel.
177.	Urząd Miasta Opole str. -	Wnioskujemy o ujęcie w FEO możliwości realizacji, dofinansowania działań w obszarze: - przebudowy, rozbudowy oraz modernizacji infrastruktury (cieków, rowów oraz kanalizacji deszczowej) służącej do odprowadzania wód opadowych, - wykonania opracowań w zakresie gospodarowania wodami opadowymi w miastach (np. w zakresie bilansu wód, wyznaczania kierunków inwestycyjnych z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury i małej retencji, a także koncepcji i projektów odwodnienia poszczególnych obszarów).	Potrzeby związane z adaptacją do zmian klimatu stanowią istotne wyzwanie rozwojowe. Ujęcie w FEO tego typu działań przyczyni się do osiągnięcia celów programu regionalnego.	uwaga nieuwzględniona W cs (iv) figuruje typ projektu: Kompleksowe projekty w zakresie dostosowania do zmiany klimatu (...). Zaproponowane działania potencjalnie wpisują się w ten zakres. Natomiast na poziomie regionalnym nie ma możliwości finansowania opracowań np. z zakresu gospodarowania wodami opadowymi.
2.3 NISKOEMISYJNE OPOLSKIE				
178.	Urząd Miejski w Prudniku str. 110	W pełni zgadzając się z diagnozą mobilności miejskiej proponuję by przyjąć skorygowany zapis zdania otwierającego akapit a mianowicie: "... W związku z powyższym w celu ograniczenia ruchu samochodowego pomiędzy i w miastach należy	Jak podkreślono w komentowanym rozdziale "...słabo rozwinięty transport publiczny i długi czas dojazdów do miejsc pracy na obszarach miejskich powoduje dalsze uzależnienie mieszkańców od transportu indywidualnego, co prowadzi do zatorów	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		prowadzić przede wszystkim działania ukierunkowane m.in. na rozwój i poprawę dostępności transportu publicznego, w tym promowaniu zintegrowanego, ekologicznego i bezpiecznego transportu publicznego."	komunikacyjnych i dużej liczby wypadków oraz znacznego zanieczyszczenia środowiska", Diagnoza ta jest bardzo trafna i charakteryzuje wszystkie większe miasta Opolszczyzny a szczególnie te w których komunikacja zbiorowa w chwili obecnej nie funkcjonuje. Dodanie słowa "rozwój" umożliwi wsparcie projektów zmierzających do stworzenia systemu zbiorowej komunikacji miejskiej w miastach, które nadal takiej komunikacji nie posiadają.	
179.	Powiat Krapkowicki str. 117-121	Dopisanie emisji akustycznej jako czynnika negatywnego, który należy ograniczać lub eliminować.	Emisja zanieczyszczeń postrzegana jest powszechnie przez pryzmat emisji zanieczyszczeń gazowych, pyłowych i zanieczyszczeń wody. Intensywność ruchu na szlakach komunikacyjnych sprawia, że obok gazowej emisji liniowej ze środków transportu, występuje również emisja akustyczna, ograniczająca jakość życia mieszkańców, mogąca mieć wpływ na funkcjonowanie fauny w środowisku naturalnym.	uwaga uwzględniona
180.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 117	Aktualny zapis brzmi: „Brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej i wyeksploatowany, nieekologiczny tabor przyczyniają się do znacznego wzrostu zanieczyszczeń komunikacyjnych, a co za tym idzie, do systematycznego spadku zainteresowania mieszkańców usługami komunikacji publicznej”. Proponuje się zmienić szyk zdania na następujący: „Brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej i wyeksploatowany, nieekologiczny tabor przyczyniają się do systematycznego spadku zainteresowania mieszkańców usługami komunikacji publicznej a co za tym idzie, do znacznego wzrostu zanieczyszczeń komunikacyjnych.”	Uwaga redakcyjna, zachowanie spójności związków przyczynowo – skutkowych.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
181.	Urząd Miasta Brzeg str. 117, 118	Błąd literowy w słowie Komisja oraz w wyrazie przede wszystkim		uwaga uwzględniona
182.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 118	Aktualny zapis: „Mając powyższe na uwadze konieczna jest intensyfikacja działań ukierunkowanych na rozwój proekologicznych rozwiązań systemu transportu publicznego oraz infrastruktury rowerowej.” Proponowana zmiana: „Mając powyższe na uwadze konieczna jest intensyfikacja działań ukierunkowanych na rozwój proekologicznych rozwiązań systemu transportu publicznego oraz infrastruktury transportu niezmotoryzowanego.”	Rozszerzenie zakresu możliwego wsparcia. Rower to jeden z możliwych sposobów przemieszczania się. Coraz większą popularność zyskują również inne formy (hulajnogi, UTO). Warto pomyśleć o udogodnieniach również dla użytkowników takich środków transportu, co jest zgodne z idea równoważonej mobilności. W tej kategorii zawierać również powinna się infrastruktura ruchu pieszego, jako jednej z form przemieszczania się.	uwaga uwzględniona
183.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 118	W tekście przywoływana jest Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych województwa opolskiego, jako dokument w oparciu o który realizowane będą inwestycje rowerowe w perspektywie 2021-2027. Proszę o podanie linka do dokumentu (w przypisie).	Czytelność dokumentu.	uwaga uwzględniona
184.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 118	Aktualny zapis: „Jednocześnie konieczne jest także prowadzenie kampanii informacyjnej dla uczniów i osób dorosłych związanej z ruchem rowerowym, poruszaniem się rowerem na drogach publicznych, czy też korzystaniem z dróg rowerowych i ścieżek pieszo-rowerowych.” Proponuje się rozszerzyć o kampanie dotyczące szeroko pojętej zrównoważonej mobilności mające na celu zmianę zachowań komunikacyjnych mieszkańców na bardziej ekologiczne.	Proponowana zmiana zgodna jest z założeniami UP oraz pozwoli na realizację akcji i kampanii nie tylko edukujących w zakresie bezpieczeństwa ale również zachęcających do korzystania z bardziej ekologicznych środków przemieszczania się.	uwaga uwzględniona
185.	Urząd Miasta Brzeg str. 118	Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych województwa opolskiego.	Proszę o udostępnienie wszystkim potencjalnym Beneficjentom tego dokumentu, w oparciu o który mają być realizowane projekty dot. rozwoju ścieżek	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			rowerowych.	
186.	Powiat Krapkowicki str. 118	Wskazane uzupełnienie celu szczegółowego o inwestycje służące modernizacji istniejących przepraw promowych przez rz. Odrę oraz/lub budowy nowych przepraw mostowych, jako istotnych dla układu komunikacyjnego regionu.	W planowanych typach przedsięwzięć mowa jest o inwestycjach w infrastrukturę drogową niezbędną dla transportu publicznego. Transport publiczny należy rozumieć jako sieć połączeń drogowych, w tym infrastruktury łączącej istniejące szlaki komunikacyjne – przeprawy promowe i mostowe. W powiecie krapkowickim szczególne znaczenie ma przeprawa promowa przez Odrę w Zdieszowicach, łącząca szlaki komunikacyjne trzech gmin: Zdieszowic, Walec i Reńskiej Wsi. Na terenie ww. gmin znajdują się duże zakłady pracy, do których codziennie dojeżdżają setki pracowników, m.in. w Zdieszowicach – Arcelor Mittal Poland, Technical Solutions Zakład Produkcji Betonów, Nordfolien Polska Sp. z o.o. oraz w Walcach - Bischof + Klein Polska GmbH sp.k. Prom, jest najszybszym i najkrótszym możliwym sposobem pokonania trasy, a także elementem infrastruktury komunikacyjnej o szczególnych walorach turystycznych i industrialnych.	uwaga nieuwzględniona Przez Publiczny transport zbiorowy należy rozumieć powszechnie dostępny regularny przewóz osób wykonywany w określonych odstępach czasu i po określonej linii komunikacyjnej, liniach komunikacyjnych lub sieci komunikacyjnej zgodnie z <i>ustawą o publicznym transporcie zbiorowym</i> (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1371). Ponadto zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie EFRR i FS działania realizowane w ramach cs (viii) skierowane są wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej (...) tj. infrastruktury niezbędnej dla publicznego transportu zbiorowego. Infrastruktura drogowa realizowana będzie w ramach działań zaplanowanych w Osi priorytetowej 4 w ramach cs (ii). Działania z zakresu infrastruktury drogowej będą musiały m.in. poprawiać dostępność do infrastruktury sieciowej i węzłowej TEN-T.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
187.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 119	Aktualny zapis: „W przypadku miasta wojewódzkiego posiadanie SUMP jest warunkiem w dostępie do środków.” Proponuje się dodanie, iż SUMP może być opracowany nie tylko dla samego miasta wojewódzkiego, ale dla miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego.	Przygotowanie SUMP dla obszarów wykraczających poza granice administracyjne miast, na podstawie delimitacji uwzględniającej rzeczywiste powiązania funkcjonalne (np. dojazdy do pracy), zgodne jest z podejściem KE. Wskazanie, iż dla miast wojewódzkich warunkiem w dostępie do środków jest SUMP dla miasta lub miasta i jego obszaru funkcjonalnego pozwoli uniknąć nieścisłości (brak konieczności opracowania dwóch dokumentów w przypadku, gdy miasto wojewódzkie będzie posiadało SUMP obejmujący cały obszar funkcjonalny).	uwaga uwzględniona
188.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 119-120	Proponuje się uzupełnić typy projektów o następujące działania: - działania na rzecz integracji transportu zbiorowego i wdrażania nowych sposobów przemieszczania się, w tym szczególnie w zakresie integracji taryfowej i wdrożenia koncepcji „Mobilność jako usługa” (działania w rozwój systemów biletowych i aplikacji służących mobilności, systemów współdzielenia środków transportu i rozwój innowacyjnych środków transportu); - podnoszenie świadomości mieszkańców, pracodawców i władz samorządowych wszystkich szczebli w zakresie propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego.	Proponowane dodatkowe typy projektów zgodne są z zapisami UP.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE. Ze względu na równoległe prowadzone prace nad dokumentami, ewentualne zmiany będą możliwe do wprowadzenia na późniejszym etapie prac.
189.	Urząd Miasta Brzeg str. 119	Wśród planowanych typów przedsięwzięć proponuję ująć kładki pieszo-rowerowe.	Realizacja sieci ścieżek pieszo-rowerowych powinna uwzględniać obiekty architektoniczne typu kładki pieszo-rowerowe. W przypadku Brzegu, ze względu na wymiary mostu przez Odrę, celem skomunikowania pieszo-rowerowego centrum miasta z wyspą odrzańską oraz dalej z gminami położonymi na północ od Brzegu, konieczna jest budowa kładki pieszo-	uwaga nieuwzględniona Zaproponowane w uwadze rozszerzenie o budowę obiektów architektonicznych typu architektonicznego typu kładki pieszo-rowerowej nie zostanie

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			rowerowej przez Odrę, co zneutralizuje niebezpieczne „wąskie gardło” jakim jest dzisiaj most na Odrze.	uwzględnione z uwagi na zbytnią szczegółowość typu projektu. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że zapisy w FEO 2021-2027 odnoszące się do ścieżek rowerowych (budowa, rozbudowa) nie wykluczają realizacji ww. typu inwestycji.
190.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 119	Należy dołączyć finansowanie infrastruktury dla samochodów elektrycznych.	W dokumencie uwzględniono jedynie inwestycje z transport miejski i zbiorowy. Brak wspierania rozwoju indywidualnego transportu elektrycznego w tym montażu pkt. ładowania. Elektro mobilność jest jednym z kluczowych priorytetów związanych z polityką ekologiczną państwa.	uwaga uwzględniona
191.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 120	Doprecyzowanie zapisów planowanych typów przedsięwzięć: Tekst przed zmianą: - działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne promujące transport zbiorowy, w tym kolejowy, indywidualny rowerowy i bezpieczeństwo ruchu w transporcie publicznym Tekst po zmianie: - działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne podnoszące świadomość mieszkańców i władz w zakresie propagowania i promocji korzystania z transportu zbiorowego i niemotoryzowanego oraz bezpieczeństwa korzystania z niego.	Uwaga redakcyjna	uwaga uwzględniona
192.	Urząd Miasta Opole str. 123	Planowane typy przedsięwzięć obejmują m.in. zakup oraz modernizację niskoemisyjnego taboru autobusowego dla połączeń miejskich i podmiejskich z niezbędną infrastrukturą (stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje tankowania paliw alternatywnych), w tym dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	Nie jest w praktyce możliwa modernizacja niskoemisyjnych autobusów na mniej emisyjne, ponieważ wiązałoby się to z wymianą silnika i powiązanych z nim układów (np. wydechowy). Nie wiadomo jaka jeszcze modernizacja miałaby zostać przeprowadzona.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z przyjętą nomenklaturą modernizacja rozumiana jest w kontekście wymiany taboru na nowy.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		Proponuje się usunąć pojęcie modernizacji.		
193.	Urząd Miasta Opole str. 123	Proszę o informację czy w ramach FEO będzie można zakupić autobusy niskoemisyjne i zeroemisyjne czy też możliwy będzie zakup autobusów wyłącznie zeroemisyjnych. Wnioskujemy aby dopuszczalny był zakup autobusów niskoemisyjnych (należy jednak zdefiniować to pojęcie. np. w oparciu o spełnianie normy emisji EURO VIe lub wyższej) oraz autobusów zeroemisyjnych (definicja z ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych), z przeznaczeniem większej puli alokacji na te ostatnie właśnie.	Wątpliwości dotyczące taboru autobusowego wynikają z rozbieżności między typami przedsięwzięć w których uwzględniony został tabor niskoemisyjny a kategoriami interwencji 081 i 082 gdzie w definicjach tych kategorii znajdują się zapisy ograniczające wsparcie jedynie do taboru bezemisyjnego. Miasto Opole planuje zakup taboru autobusowego w kolejnej perspektywie finansowej.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zgodnie z priorytetami KE należy ustalić hierarchię ważności, tj. inwestycje w bezemisyjne rozwiązania w zakresie mobilności mają mieć pierwszeństwo przez inwestycjami w np. autobusy niskoemisyjne. Rozporządzenie KE zawiera jedynie kody interwencji dla pojazdów zeroemisyjnych. W przypadku inwestycji w niskoemisyjne pojazdy transportu miejskiego (autobusy), a także w infrastrukturę dla niskoemisyjnych pojazdów transportu miejskiego będzie możliwy do zastosowania inny kod interwencji.
194.	Urząd Miasta Opole str. 123	W obszarze gospodarki niskoemisyjnej w FEO wskazuje się działania związane z taborom autobusowym oraz przebudową infrastruktury transportu publicznego (FEO akcentuje inwestycje w obszarze infrastruktury drogowej, taborowej i okołotaborowej). Wzmocnienia i ujęcia w FEO wymagają inwestycje związane z infrastrukturą pasażerską - działaniami na rzecz poprawy jakości obsługi pasażerów w komunikacji miejskiej/podmiejskiej (m.in. budowa/przebudowa pętli i zatok autobusowych; budowa/przebudowa infrastruktury przystankowej - m.in. wiaty,	Zgodnie z wykonaną na rzecz FEO diagnozą konieczna jest intensyfikacja działań ukierunkowanych na rozwój proekologicznych rozwiązań systemu transportu publicznego. W związku z powyższym w celu ograniczenia ruchu samochodowego pomiędzy i w miastach należy prowadzić przede wszystkim działania ukierunkowane m.in. na poprawę dostępności transportu publicznego, w tym promowaniu zintegrowanego, ekologicznego i bezpiecznego transportu publicznego. Zaproponowany typ działań związany z infrastrukturą	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wsparcie w ramach Programu FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE. Ze względu na równoległe prowadzone prace nad dokumentami, ewentualne zmiany będą możliwe do wprowadzenia na późniejszym etapie prac.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		biletomaty, tablice dynamicznej informacji pasażerskiej; infrastruktura związana z bezpieczeństwem na przystankach i dojściem do przystanków; infrastruktura związana z wsiadaniem/wysiadaniem z autobusów - chodniki, krawężniki itp.; budowa i modernizacja oświetlenia; inne inwestycje wpływające na bezpieczeństwo i komfort pasażerów). Prosimy o uwzględnienie tego typu działań w FEO.	pasażerską jest komplementarny i niezbędny do osiągnięcia założonych w FEO celów. Propozycja w obszarze infrastruktury pasażerskiej przyczyni się do wsparcia systemu transportu publicznego, wzmocnienia konkurencyjności niskoemisyjnego transportu publicznego, a także szeroko pojmowanego bezpieczeństwa.	Inwestycje związane z infrastrukturą pasażerską potencjalnie wpisują się w typy przedsięwzięć wskazane w cs (viii). W FEO 2021-2027 możliwe będą inwestycje w infrastrukturę drogową niezbędną dla transportu publicznego (wyłącznie). Zgodnie ze stanowiskiem KE inwestycje w infrastrukturę drogową w cs (viii) możliwe będą wyłącznie na rzecz transportu publicznego (nie należy wspierać inwestycji przynoszących korzyści zarówno dla transportu publicznego, jak i indywidualnego samochodowego).
2.4 LEPIEJ POŁĄCZONE OPOLSKIE				
195.	Urząd Miasta Brzeg str. 127	Nie przewiduje się puli środków na drogi lokalne dla Subregionów. Proponuję wydzielić alokację środków w tym działaniu dla Subregionów i Aglomeracji Opolskiej.	Obszar wspierania dróg lokalnych jest bardzo istotnym czynnikiem rozwojowym, a potrzeby i oczekiwania JST w tym zakresie są wciąż bardzo duże. Dlatego też wnioskujemy o wydzielenie alokacji w tym obszarze dla poszczególnych subregionów.	uwaga nieuwzględniona Planowane jest wydzielenie alokacji na przedsięwzięcia dot. infrastruktury drogowej (drogi lokalne) realizowane w ramach procedury konkursowej. Dodatkowo KE wskazała ograniczenia dla tego typu inwestycji, tj. wszelkie inwestycje w drogi regionalne i lokalne mogą być wspierane tylko wtedy, gdy

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				prowadzą do zapewnienia brakujących połączeń z siecią TEN-T, przejść granicznych, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.
196.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 125-126	W opisie interwencji w ramach funduszy kilkakrotnie są wymieniane warunki finansowania w programie inwestycji drogowych o znaczeniu regionalnym oraz lokalnym (w tekście oraz w przypisie). Propozycja ujęcia tych warunków (kryteria dostępowe do TEN-T i innych węzłów) w jednym miejscu.		uwaga uwzględniona
197.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 126	Nie wskazano grup docelowych. Rekomendujemy zmianę zapisu na określający ogólnie użytkowników dróg tj. główną grupą docelową wsparcia będą mieszkańcy województwa opolskiego oraz pozostali użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z dofinansowanej środkami europejskimi infrastruktury.	Grupą docelową dla wybudowanej infrastruktury drogowej są jej użytkownicy, dlatego rekomendujemy zmianę zapisu.	uwaga uwzględniona
2.5 OPOLSKIE SILNE SPOŁECZNIE				
198.	Kampania Przeciw Homofobii str. 30-44	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	w obecnej sytuacji często osoby nieheteronormatywne są dyskryminowane, a tym samym pomijane społeczne, a tym samym konieczne są działania umożliwiające ich włączenie społeczne, uwzględnianie ich potrzeb na co dzień - zarówno tych czysto społecznych, jak i dotyczących opieki zdrowotnej, instytucjonalnej, środowiskowej, czy - tym bardziej rodzinnej (równe traktowanie powinno obejmować także rodziny nieheteronormatywne).	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.
199.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 37	"- odsetek młodzieży w regionie, która w 2018 r. nie uzyskała zaliczenia z egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie wynosił ok. 26% (natomiast w kraju świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie otrzymało 75,28%), - zastosowanie kompleksowych rozwiązań i narzędzi, które pozwolą na zdobywanie kwalifikacji w odniesieniu do wszystkich grup w tym całego systemu szkolnictwa oraz kształcenie i zdobywanie kwalifikacji przez osoby dorosłe. Istotne znaczenie ma zatem skorzystanie z rozwiązań, jakie oferuje Zintegrowany System Kwalifikacji i stwarzanie warunków do walidacji i certyfikacji nabywanych efektów uczenia się prowadzących do zdobywania kwalifikacji rynkowych przez uczniów i absolwentów szkół branżowych, technicznych, i uczelni wyższych oraz osoby dorosłe. – słabością kształcenia jest niewystarczające przygotowanie do zawodu oraz kształcenie praktyczne,"	W Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji publikowane są m.in. kwalifikacje rynkowe będące bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby rynkowe. ZSK i ZRK są odpowiednimi narzędziami Podstawa prawna Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. (z późn. zmianami) o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji Dz. U. 2016 poz. 64 Kwalifikacje rynkowe oraz proces walidacji i certyfikowania zapewnia zdobywanie kwalifikacji nie tylko przez uczniów szkół średnich technicznych, branżowych I i II stopnia, ale również pozwala osobom dorosłym na zdobywanie kwalifikacji pozwalających na zmianę miejsca pracy, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej i zawodowej oraz dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.	uwaga uwzględniona
200.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 38	"– szkoły i uczelnie z opóźnieniem reagują na zmiany zachodzące na rynku pracy, - nawiązywanie i budowanie współpracy sektorów: edukacja – biznes, biznes – edukacja w celu podnoszenia standardów edukacji i dopasowania do potrzeb pracodawców oraz dynamicznych zmian zachodzących na rynku pracy, – wyniki badania PIAAC wskazują na niski poziom kompetencji kluczowych Polaków,"	Budowanie sieci współpracy i mostu łączącego sektor edukacji i biznesu. Budowanie sieci współpracy pozwoli na szybsze dopasowanie się do zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie rynku pracy, na podstawie współpracy szkół średnich technicznych, branżowych I i II stopnia, i uczelni wyższych z pracodawcami.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 w ramach cs (f) zaplanowano współpracę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe o charakterze strategicznym i praktycznym z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, zwłaszcza z pracodawcami oraz

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				uczelniami wyższymi, instytucjami rynku pracy. Działania te zawierają w sobie zaproponowane w uwadze wsparcie dotyczące współpracy na poziomie edukacja - biznes i reagowania na zmieniające się trendy na rynku pracy czy też sugestie odnośnie niskiego poziomu kompetencji kluczowych Polaków. Nie ma zatem potrzeby powielania zapisów w tym zakresie.
201.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Prószków str. 43	„46% bezrobotnych to osoby w wieku 41-60 lat, dzieci stanowią 3-4% (...)”	Zapewne chodzi o osoby bezdomne, a nie bezrobotne.	uwaga uwzględniona
202.	Kampania Przeciw Homofobii str. 44-45	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	dziedzictwo kulturowe obejmuje również dzieła kultury osób nieheteronormatywnych (nawiązując w szczególności do wymienionych wprost oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych i konieczności wsparcia zintegrowanych działań)	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie. .
203.	Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym str. 113	Nie jestem pewna czy moje uwagi odnoszą się precyzyjnie i wyłącznie do zaznaczonego rozdziału, ale właśnie tutaj widzę miejsce dla zaproponowanych przeze mnie działań. Chodzi o zapewnienie środków inwestycyjnych na	Osoby z niepełnosprawnością, niesamodzielne których opiekunowie umierają skazane są na zamieszkanie w DPS. Wiąże się to z zakończeniem możliwości uczestnictwa w formach terapii społecznej i zawodowej(WTZ, SdŚ, ZAZ) oraz brak możliwości	uwaga częściowo uwzględniona W celu uwydatnienie kompleksowości wsparcia w cs (h) dodano typ projektu związany z

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wybudowanie i prowadzenie ośrodków mieszkalnych z programem terapeutycznym dla dorosłych osób z niepełnosprawnością. Chodzi w szczególności o sytuacje w której opiekunowie faktyczni dorosłej osoby z niepełnosprawnością odchodzą a ona sama w obecnym systemie opieki instytucjonalnej trafia do DPS- jako jedynej dostępnej formy opieki całodobowej dla osób niesamodzielnych, niezależnie od przyczyn. Pragniemy złożyć deklarację współpracy w zakresie prac nad rozwiązaniami dotyczącymi mieszkalnictwa w różnych formach dla osób z niepełnosprawnością.	kontynuowania zatrudnienia. Są to przeważnie osoby w wieku 40-50 lat, które mogłyby zostać aktywne społecznie i zawodowo przez jeszcze wiele lat. Umieszczenie tych osób w DPS to obniżenie jakości życia oraz zaprzepaszczenie wielu lat terapii a pośrednio marnowanie środków publicznych przeznaczonych na tą rehabilitację między innymi z PFRON i NFZ. Problem 1: Osoby z niepełnosprawnościami całkowicie zależne, które nie są w stanie zatroszczyć się o siebie, wymagające wsparcia w czynnościach dnia codziennego oraz całodobowej kontroli. Rozwiązanie: Dom mieszkalny z programem terapeutycznym, z opieką pielęgniarzką i asystencką 24 godzinną. Program terapeutyczny ukierunkowany na trening umiejętności społecznych. Program zapewniający zagospodarowanie czasu wolnego: różne formy terapii (arteterapia, trening relaksacyjny itp., uprawianie ogródka, terapia psychologiczna w tym nastawiona na rozwiązywanie problemów agresji i seksualności). Problem: Osoby wymagające wsparcia w życiu codziennym, pracujące lub uczestniczące w różnych formach wsparcia. - pomoc w zakresie: ubierania, jedzenia, czynności higienicznych, - załatwiania spraw formalnych, - przemieszczania się. Rozwiązanie: Dom mieszkalny – ze wsparciem asystentów ON oraz opiekunów w zakresie niezbędnym do prowadzenia samodzielnego życia. Pokoje indywidualne. Wspólna kuchnia przygotowująca posiłki (prowadzona przez osoby niepełnosprawne pod opieką instruktora - również na	tworzeniem mieszkań wspomaganych i chronionych w szczególności dla osób uczestniczących w ZAZ, WTZ, CIS, KIS. Możliwość tworzenia takich mieszkań była już wskazana w cs (k) oraz w cs (iii) finansowanym z EFRR. W ramach FEO 2021-2027 brak jest wystarczających środków na finansowanie domów mieszkalnych z programem terapeutycznym lub wsparciem asystentów ON.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			potrzeby lokalnej społeczności np. stołówka dla mieszkańców dzielnicy). Pomoc opiekuna w przygotowaniu do wyjścia do pracy lub innych form wsparcia. Pomoc opiekuna, asystenta ON w organizacji i realizacji życia społecznego (kino, teatr, wycieczka, zakupy, spotkania towarzyskie). Problem: Osoby z niepełnosprawnościami gotowe do pełnienia ról społecznych (rodziny lub rodziny z dziećmi, gdzie rodzice są osobami z niepełnosprawnościami, również psychicznymi lub intelektualnymi). Rozwiązanie: Mieszkania wspomagane i chronione. Pod warunkiem że, umieszczenie takiej rodziny w budynku np. TBS lub w innych mieszkaniach osiedlowych (koszty utrzymania ponad możliwości finansowe ON) nie spowoduje jej izolacji przez środowisko lokalne (tzw. „zdrowych mieszkańców budynku”). Należałoby jednak przemyśleć, czy taka rodzina lub osoba nie będzie narażona na wykluczenie ze względu na dysfunkcje, oraz ewentualnie jak temu zapobiegać. Możliwość zamieszkania w lokalach komunalnych i socjalnych przystosowanych do potrzeb ON (bez barier, parter, winda) byłaby w przypadku tej grupy wystarczającym rozwiązaniem. Wsparcie (asystent/opiekun przydzielony rodzinie) w zakresie pomocy przy załatwianiu spraw urzędowych (przygotowanie dokumentów i wskazanie drogi a nie wyręczanie). Pomoc pracownika socjalnego w zakresie opłacania rachunków i gospodarowania pieniędzmi jako zapobieganie popadaniu w spiralę długów. Pomoc w opiece nad dzieckiem - prawo pierwszeństwa w placówkach (żłobek, przedszkole). W sytuacjach braku możliwości sprawowania właściwej opieki nad	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			dzieckiem lub dziećmi (np. pobyt rodzica w szpitalu) pomoc w opiece. Istnieją co prawda hostele, w Opolu np. przy szpitalu dla osób potrzebujących 24-godzinnej opieki, ale koszt takiego pobytu to 135 zł za dobę, co przekracza możliwości osób utrzymujących się ze świadczeń. Program edukacyjny w zakresie funkcjonowania w środowisku, trening ekonomiczny, organizacja czasu itp. Dofinansowania mieszkania dla osób o niskich dochodach, istnieje obecnie (dodatek mieszkaniowy jednak nie każdy z tego korzysta z uwagi na sporą liczbę dokumentów, załączników i niezbyt wysokie dodatki. Dodatek przyznawany na okres 6 m-cy). Problem: Przygotowanie osób z niepełnosprawnościami (przebywających jeszcze w domach rodzinnych) na etapie uczestnictwa w WTZ, SDŚ lub pracy w ZAZ, do samodzielnego funkcjonowania. Rozwiązanie: Mieszkanie treningowe Problem: Osoba niepełnosprawna zależna w sytuacji gdy rodzic/opiekun potrzebuje czasu dla siebie (na odpoczynek, lekarza, szpital, itp.). Rozwiązanie: Hostel dla osób niepełnosprawnych zależnych z 24-godzinną opieką i zapewnieniem terapii zajęciowej lub innej formy spędzania czasu. Niedopuszczalna jest sytuacja umieszczania osoby niepełnosprawnej w łóżku i „przetrzymywania” jej tam przez czas pobytu w hostelu. - Przystępna odpłatność za taką usługę (dofinansowanie do opłaty, która musi ponieść klient), - wysoka jakość usługi, aby rodzic/opiekun nie musiał się martwić co dzieje się z jego dzieckiem, - kompetentny personel: pielęgniarka, opiekun, terapeuta zajęciowy, - dostosowanie lokalu do możliwie maksymalnej	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			niezależności klienta. Problem: Matki lub rodziny wychowujące niepełnosprawne dzieci, dorosłe osoby niepełnosprawne całkowicie samodzielne lub niepełnosprawne ruchowo – samodzielne przy sprzyjających warunkach (dostosowanie lokalu). Rozwiązanie: Pula mieszkań miasta lub gminy (o dostępnym czynszu). Lokale komunalne i socjalne przydzielane zgodnie z rodzajem niepełnosprawności i prawem pierwszeństwa do takich lokali. Wywiad środowiskowy przed przyznaniem lokalu mieszkalnego ze wskazaniem (np. mieszkanie wyłącznie na parterze bez barier architektonicznych, centralne ogrzewanie dla osób z ograniczeniami ruchowymi; mieszkanie bez barier architektonicznych, dopuszczalne umieszczenie do II piętra bez windy z centralnym ogrzewaniem przy ograniczeniach widzenia lub niedosłuchu). Osoba na wózku powinna zatem dostać lokal bez barier, a lokal ze schodami powinna dostać osoba chodząca np. niedosłyszająca lub niedowidząca – nadzór urzędniczy nad zasadnością i adekwatnością przyznawanego lokalu. Zdarzają się sytuacje, że osoba niedowidząca z dwójką dzieci dostała mieszkanie na parterze w 100 % bez barier, a małżeństwo gdzie mąż jest na wózku dostało mieszkanie na parterze z wejściem po schodach. W kwestiach przydzielanych mieszkań dla ON brak jest zainteresowania ze strony urzędników sytuacją zdrowotną i stanem fizycznym ON starających się o lokal mieszkalny z zasobów gminy. Osoby, które mogłyby funkcjonować samodzielnie wciąż są zależne od rodziców i zdane na „cztery kąty” w ich mieszkaniach, mimo iż z całych sił chciałyby być niezależne. Obecnie mieszkania bez barier	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			przydzielane są osobom, które poradziłyby sobie w każdym innym środowisku mimo swojej niepełnosprawności np. osobom niedowidzącym, niedosłyszącym, z karłowatością itp. Natomiast osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi (np. na wózku) proponuje się mieszkania w lokalach, gdzie do budynku z obu jego stron prowadzą schody, zdarzają się również mieszkania na wyższych piętrach bez windy lub mieszkania opalane węglem. Dzieje się tak mimo, iż we wniosku o mieszkanie często zamieszcza się opis schorzenia i stan fizyczny oraz prośbę o lokal bez ogrzewania węglowego, co w przypadku ON nie jest zachcianką i wymysłem. Często ON przyjmują te mieszkania, ale tak naprawdę zostają odizolowane od społeczności, gdyż nie są w stanie samodzielnie wyjść i wejść do własnego mieszkania inaczej niż tylko z osobą towarzyszącą. Rozwiązania powyższe muszą być systemowe i zapewniać dom do końca życia (poza opieką wytchnieniową). Nie może to funkcjonować na bazie projektów czy grantów czasowych, będących obietnicą, która kończy się wraz z zakończeniem projektu. W kontekście deinstytucjonalizacji stoimy na stanowisku, że nie da się zupełnie usunąć z systemu ośrodków opiekuńczych choćby ze względu na funkcjonowanie osób całkowicie zależnych i całkowicie niesamodzielnych. Należy natomiast zadbać o jakość opieki i terapii prowadzonej w takich domach. Programy terapeutyczne powinny być kontynuacją terapii prowadzonej niejednokrotnie od urodzenia osoby z dysfunkcjami. Zauważamy u naszych podopiecznych, o których wcześniej ze wszystkich sił zabiegali rodzice i rzesza terapeutów, którzy z różnych	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			powodów (np. choroba lub śmierć rodzica) trafili do DPS, że zaniechanie właściwej terapii i rehabilitacji skutkuje regresem stanu fizycznego, psychicznego, intelektualnego i społecznego – co kolokwialnie mówiąc jest zmarnowaniem publicznych pieniędzy wydanych na terapię przez 20, 30, 40, 50 lat! Jest to obniżenie jakości życia, ponieważ rehabilitacja jest równie ważna w okresie rozwoju jak i w okresie obniżania się możliwości organizmu ze względu na wiek. Mówiąc o rehabilitacji powinno się przez to rozumieć rehabilitację leczniczą, społeczną i zawodową, która jest gwarancją osiągnięcia możliwie maksymalnej samodzielności.	
204.	Fundacja Geko str. 131	Cele szczegółowe w tym obszarze odnoszą się wyłącznie do wzmacniania rynku pracy i kształcenia/edukacji przyszłych pracowników z naciskiem na formalną edukację. Nie ma żadnego celu odnoszącego się do budowania społeczeństwa obywatelskiego w oparciu o działania społeczne (wolontariat, członkostwo w NGO i inne formy partycypacji społecznej). Wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców województwa powinno być również ujęte jako priorytet w tym programie.	W całym FEO pomija się działalność III sektora i jego wsparcie, który naturalnie działa tam, gdzie sektor administracyjny nie dociera swoim oddziaływaniem i zasobami. Pokazuje to też brak połączenia ze Strategią Województwa 2030, w której te działania są podkreślone przez pierwszy CEL: TRWAŁE WIĘZI SPOŁECZNE. W związku z tym planowane fundusze w ramach programu FEO nie powinny pomijać dofinansowania działań i obszarów wynikających ze Strategii Województwa, w szczególności tak kluczowego obszaru jak działalność społeczna.	uwaga uwzględniona
205.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 131		Należy uwzględnić w Programie informację, że działania prowadzone przez PUP będą rozliczane wyłącznie w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS. Metodyka wyliczenia stawki pozytywnie zaopiniowana przez Instytucję Audytową została do przekazana do IZ PR mailowo i powinna zostać uwzględniona w Programie.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
206.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Prószków str. 132	„(pracownicy często w pierwszej kolejności starają się zwolnić osoby 50+)”	Pracodawcy, nie pracownicy.	uwaga uwzględniona
207.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 132	„Z kolei rosnący udział w społeczeństwie osób starszych, ich pogarszająca się sytuacja na rynku pracy związana z pandemią koronawirusa (pracownicy często w pierwszej kolejności starają się zwolnić osoby 50+) sprawiają,...” Powinno być: „Z kolei rosnący udział w społeczeństwie osób starszych, ich pogarszająca się sytuacja na rynku pracy związana z pandemią koronawirusa (pracodawcy często w pierwszej kolejności starają się zwolnić osoby 50+) sprawiają,...”	Błąd w zapisie	uwaga uwzględniona
208.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 132	Z tekstu należy wykreślić następujący fragment „W dalszym ciągu wspierane będą także osoby zatrudnione, ale posiadające niestabilną sytuację na rynku pracy. Osoby te wspierane będą w zakresie m.in.: podnoszenia kwalifikacji i kompetencji oraz zakładania działalności gospodarczej w celu polepszenia warunków pracy (wyższego wynagrodzenia lub przejścia z zatrudnienia na umowach krótkoterminowych / cywilnoprawnych na zatrudnienie w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony).”	Wsparcie w postaci dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej zostało ograniczone wyłącznie do osób bezrobotnych. Osoby pracujące mogą ubiegać się o wsparcia na ten cel w postaci pożyczki. Ten rodzaj wsparcia będzie natomiast udzielany wyłącznie z poziomu centralnego w ramach FERS. Jednocześnie należy przypomnieć, że wsparcia w postaci dotacji na rozpoczęcie działalności będzie udzielane co do zasady przez PUP. W przypadku udzielania tej formy wsparcia przez WUP może mieć ono wyłącznie charakter uzupełniający do działań PUP.	uwaga nieuwzględniona Regiony podjęły działania zmierzające do umożliwienia wojewódzkim urządowi pracy udzielania dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Do czasu ostatecznych uzgodnień w tym zakresie oraz zatwierdzenia Umowy Partnerstwa woj. opolskie nie będzie rezygnować z tych działań.
209.	Zakład Aktywności Zawodowej w Nysie przy infirmiCare non profit sp. z o.o.	Prosimy o ujęcie w projekcie planowanych typów przedsięwzięć wydatków na cele inwestycji dla podmiotów ekonomii społecznej związanych z budową mieszkań wspomaganych dla osób z	W toku prowadzonej w naszym ZAZie aktywności zawodowej spotykamy się z częstym problemem usamodzielnienia się ON z powodu braków lokalowych. W celu rehabilitacji koniecznym wydaje	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 133	niepełnosprawnościami (nie tylko na poziomie EFRR ale także EFS)	się tu budowa mieszkań w systemie wspomagany. Sytuacja taka dotyczy głównie istniejących już ZAZów i aktywizowanych w nich Osób z Niepełnosprawnościami (ON). Według naszej opinii oraz pracujących u nas ON inwestycje takie znacznie poprawią dobrostan tych osób i przyczynią się do wzrostu skuteczności aktywizacji zawodowej.	
210.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 133	W celu a) ukierunkowanym na aktywizację zawodową zaplanowali Państwo również działania skierowane do instytucji rynku pracy. Tego typu działania mogą być realizowane wyłącznie w ramach celu szczegółowego b)	Zgodnie z linią demarkacyjną i podziałem celów szczegółowych w rozporządzeniu EFS+ wsparcie dotyczące modernizacji instytucji rynku pracy powinno być realizowane w ramach celu szczegółowego b). W ramach celu a) realizowane powinny być wyłącznie działania dotyczące aktywizacji zawodowej.	uwaga nieuwzględniona Ze względu na bardzo mały zakres interwencji dotyczący wsparcia publicznych służb zatrudnienia (szkolenia dla tych pracowników tych podmiotów) postanowiono nie dodawać kolejnego cs. Wsparcie w zakresie szkoleń będzie realizowane tylko w wyjątkowych sytuacjach na zasadzie wsparcia uzupełniającego.
211.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 133	Należy pamiętać, że rozliczanie projektów PUP będzie możliwe jedynie w oparciu o przekazane do Państwa stawki jednostkowe. Metodyka wyliczenia stawki jednostkowej powinna zostać załączona do programu.	Brak uwzględnienia opracowanej przez IK EFS metodyki będzie skutkowało brakiem możliwości udzielania wsparcia przez PUP w tym obszarze	uwaga uwzględniona
212.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 137	Obecny zapis: „Liczba osób które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” Proponowany zapis: „Liczba osób które uzyskały kwalifikacje i kompetencje po opuszczeniu programu”	Proponuje się wprowadzenie do wskaźnika zapisu ... i kompetencji... zgodnie z planowanymi typami przedsięwzięć celu szczegółowego (a) a także stosowanie podobnych zapisów w obecnym okresie programowania 2014-2021.	uwaga nieuwzględniona Nazwa wskaźnika jest zgodna z LWK 2021-2027 - EFS+. Wskaźnik dot. kompetencji będzie monitorowany na poziomie projektu.
213.	Centrum Medyczne "Na	Włączenie do planowanych typów przedsięwzięć	Odpowiedź na problem rosnącej degeneracji stawów,	uwaga do rozważenia na dalszym

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	dobre i na złe" - Ortopedia s.c. Orski, Zaklika, Pełka. str. 139, 140, 142	działań jako uzupełnienie programów zdrowotnych dotyczących rehabilitacji medycznej ułatwiającej powrót do pracy poprzez finansowanie: - profilaktyki, zachowania i rehabilitacji stawów	ze względu na tryb życia, czego efektem jest rosnąca z roku na rok grupa pacjentów, bez względu na wiek wymagająca kosztownego leczenia operacyjnego. Wspieranie innowacyjnych metod diagnostyczno-chirurgicznych nastawionych na zachowanie i rehabilitację stawów, a w konsekwencji obniżenie kosztów leczenia. Promowanie alternatywnych metod ortobiologicznych umożliwiających pacjentom dłuższą sprawność ruchową i odsuwanie w czasie interwencji chirurgicznych.	etapie prac Zgodnie z linią demarkacyjną w ramach cs (d) można realizować: regionalne programy zdrowotne obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu związanych ze środowiskiem pracy, rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy oraz eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Wskazane typy przedsięwzięć wymagają analizy regionalnej potwierdzającej potrzebę wdrażania działania. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie opracowany na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowym, jakim jest m.in. SZOP.
214.	Centrum Medyczne "Na dobre i na złe" - Ortopedia s.c. Orski, Zaklika, Pełka. str. 139, 140, 142	"- Włączenie do planowanych typów przedsięwzięć działań jako uzupełnienie programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki nowotworów poprzez finansowanie: - badań przesiewowych grup ryzyka w zakresie raka prostaty"	W chwili obecnej rak prostaty to najczęstszy nowotwór w grupie wiekowej 50+ wśród mężczyzn. Szansą na odwrócenie rosnącego trendu zachorowań są badania przesiewowe grup ryzyka, pozwalająca na wczesne wykrycie zmian nowotworowych. Wspieranie diagnostyki onkologicznej w urologii na poziomie Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zgodnie z linią demarkacyjną w ramach cs (d) można realizować: regionalne programy zdrowotne obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu związanych ze środowiskiem pracy, rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy oraz eliminowanie zdrowotnych

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				czynników ryzyka w miejscu pracy. Wskazane typy przedsięwzięć wymagają analizy regionalnej potwierdzającej potrzebę wdrażania działania. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie opracowany na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowym, jakim jest m.in. SZOP.
215.	Centrum Medyczne "Na dobre i na złe" - Ortopedia s.c. Orski, Zaklika, Pełka. str. 139,140,142	"- Włączenie do planowanych typów przedsięwzięć działań jako uzupełnienie programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki nowotworów poprzez finansowanie: - działań w zakresie diagnostyki onkologicznej na poziomie AmbulATORYJNEJ Opieki Specjalistycznej w obszarze gastroenterologii i chorób układu pokarmowego"	Choroby układu pokarmowego to w chwili obecnej drugi pod względem występowania nowotwór w Polsce. Specyfika choroby wskazuje na wysokie szanse wyleczenia w przypadku wczesnej diagnozy oraz znikome w przypadku, gdy stopień zaawansowania oznacza wyłącznie konieczność kosztownego leczenia. Duże ryzyko społecznego wykluczenia chorych, ze względu na uciążliwość choroby i drastyczne obniżenie komfortu życia. Szansą jest wspieranie diagnostyki onkologicznej na poziomie AmbulATORYJNEJ Opieki Specjalistycznej.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zgodnie z linią demarkacyjną w ramach cs (d) możemy realizować: regionalne programy zdrowotne obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu związanych ze środowiskiem pracy, rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy oraz eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Wskazane typy przedsięwzięć wymagają analizy regionalnej potwierdzającej potrzebę wdrażania działania. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie opracowany na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowym jakim jest m.in. SZOP.
216.	Centrum Medyczne "Na dobre i na złe" -	"- Włączenie do planowanych typów przedsięwzięć działań jako uzupełnienie programów zdrowotnych	Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Nowotworów nowotwory głowy i szyi stanowiły w 2012 roku 9 proc.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Ortopedia s.c. Orski, Zaklika, Pełka. str. 139, 140, 142	w zakresie profilaktyki nowotworów poprzez finansowanie: - badań przesiewowych na grupach ryzyka na poziomie Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej w zakresie nowotworów głowy i szyi "	wszystkich nowotworów rozpoznanych u mężczyzn oraz 5 proc. u kobiet Rak krtani jest najczęstszym nowotworem złośliwym w grupie nowotworów głowy i szyi. W Polsce roczne zachorowania szacuje się na około 2500 przypadków. Zdecydowanie częściej chorują mężczyźni (8 razy częściej niż kobiety) a szczyt zachorowań przypada pomiędzy 55 a 65 rokiem życia. Tylko wczesne wykrycie zmian, daje szansę na całkowite wyleczenie. W przeciwnym razie, nieuniknionym etapem leczenia jest usunięcie krtani, co w konsekwencji niesie ryzyko społecznego wykluczenia (problem z mową). Szansą są badania przesiewowe w grupach ryzyka na poziomie Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej.	Zgodnie z linią demarkacyjną w ramach cs (d) możemy realizować: regionalne programy zdrowotne obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu związanych ze środowiskiem pracy, rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy oraz eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Wskazane typy przedsięwzięć wymagają analizy regionalnej potwierdzającej potrzebę wdrażania działania. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie opracowany na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowym jakim jest m.in. SZOP.
217.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 139	Wskazano EFRR, a powinno być: EFS+ oraz jest CP3, a powinno być: CP4	Uwaga techniczna	uwaga uwzględniona
218.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 140	Jeżeli planują Państwo wykorzystanie uproszczonych metod rozliczania w przypadku programów profilaktycznych należy pamiętać, że każda metodyka kosztów uproszczonych stosowana w Programie podlega opinii ex-ante IK EFS oraz IA.	Zgodnie z obowiązującą procedurą wszystkie metodyki opracowywane przez IZ podlegają opinii IK UP i IA.	uwaga uwzględniona
219.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Proszę o dodanie informacji o realizacji wsparcia w obszarze adaptacyjności poprzez BUR-PSF w systemie popytowym. Jednocześnie zwracamy uwagę na konieczność podjęcia działań	Zgodność z linią demarkacyjną	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 140-142	zapobiegających podwójnemu finansowaniu tych samych wydatków w obszarze elastycznych form zatrudnienia (KPO-PR) oraz tematyki szkoleń w obszarze adaptacyjności w obszarach kluczowych dla rozwoju regionu (FERS-PR). Sugeruję wskazanie odpowiednich zapisów w PR zapewniających, że dany podmiot nie otrzyma identycznego wsparcia na poziomie regionalnym i krajowym.		
220.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 142	Uzupełnienie planowanych typów przedsięwzięć: - realizacja programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki nowotworów i chorób cywilizacyjnych	Badania wskazują, że choroby cywilizacyjne np. cukrzyca, nadciśnienie, otyłość prowadzą do dezaktywizacji zawodowej i uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym, stąd propozycja uzupełnienia zapisów.	uwaga nieuwzględniona W cs (d) realizowane będą działania profilaktyczne ściśle związane ze środowiskiem pracy, tj. skierowane do osób w wieku aktywności zawodowej, w związku z tym profilaktyka chorób cywilizacyjnych ujęta jest w cs (k) i skierowana do szerszej grupy docelowej.
221.	Uniwersytet Opolski str. 142	We fragmencie „Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: 1. Wsparcie przyczyniające się do zapobiegania przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy, poprzez m.in.: • realizację programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki nowotworów,” należy dodać punkt: • realizację programów zdrowotnych w zakresie profilaktyki chorób sercowo-naczyniowych.	Rozwój branży medycznej, komercjalizacja prac badawczo-rozwojowych i współpraca z innymi branżami uwarunkowany jest prowadzeniem licznych oraz drogich niekomercyjnych badań klinicznych przez pracowników naukowo-badawczych Wydziału Lekarskiego UO oraz pracowników jednostek służby zdrowia Opolszczyzny.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zgodnie z linią demarkacyjną w ramach cs (d) będą realizowane regionalne programy zdrowotne obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (choroby wyodrębniane na podstawie analiz regionalnych) związanych ze środowiskiem pracy oraz rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy. Szczegółowy zakres wsparcia

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				zostanie opracowany na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowym, jakim jest m.in. SZOP.
222.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 143	Zapis przed zmianą: Pkt 2. „Wsparcie przyczyniające się do wzmocnienia zasobów rynku pracy poprzez promocję elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej (m.in. subsydiowanie zatrudnienia)”. Zapis po zmianie: Pkt 2. „Wsparcie przyczyniające się do wzmocnienia zasobów rynku pracy poprzez wdrożenie elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej (m.in. poprzez subsydiowanie zatrudnienia, doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy) oraz kampanię informacyjną.	Proponuję się zmianę zapisu typu przedsięwzięcia w tym zmianę zapisu „promocja” na „wdrożenie” gdyż w ramach przedmiotowego typu przedsięwzięcia planuje się szerszy zakres działań wdrożeniowych niż promocja.	uwaga uwzględniona
223.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 145-146	Proszę o uzupełnienie listy o inne wskaźniki, wskazane na WLWK, adekwatne do zaplanowanej interwencji.	Zgodność z WLWK	uwaga częściowo uwzględniona Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.
224.	Ministerstwo Zdrowia str. 146	Brak informacji o powiązaniu interwencji w zdrowie z krajowymi/regionalnymi strategiami, np. „Zdrowa przyszłość”, wojewódzkim planem transformacji, etc.	Prośba o uzupełnienie fragmentów dot. odniesienia do innych dokumentów.	uwaga uwzględniona
225.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds.	W tym kontekście grupami traktowanymi priorytetowo powinny być m.in. osoby młode z kwalifikacjami często niedopasowanymi do	Takim systemowym narzędziem jest Zintegrowany System Kwalifikacji i Rejestr. W Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji publikowane są m.in. kwalifikacje	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027, w cs (a) figurują

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 146	wymagań rynku pracy. Należałoby wykorzystać w tym celu wszystkie dostępne narzędzia i możliwości, w tym Zintegrowany System Kwalifikacji, który umożliwia zdobywanie kwalifikacji rynkowych, które są odpowiedzią na zmieniający się rynek pracy i zapotrzebowanie różnych branż na wykwalifikowaną kadrę pracowniczą. W przypadku osób młodych sytuację dodatkowo pogarsza każdorazowy spadek koniunktury, w tym aktualny, wywołany pandemią COVID-19.	rynkowe będące bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby rynkowe, rynku pracy w oparciu o zapotrzebowanie we wszystkich branżach na wykwalifikowaną kadrę pracowniczą. Podstawa prawna Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji Dz. U. 2016 poz. 64 z późn. Zmianami.	zapisy dotyczące trudnej sytuacji osób młodych na rynku pracy. Osoby młode zostały również wskazane jako priorytetowa grupa docelowa w tym cs. Dalsze uszczegółowienie zapisów nie jest zasadne.
226.	Urząd Gminy Popielów str. 149	Powiązane rodzaje działań. W opisie dotyczącym wychowania przedszkolnego, proponuje się dodać zapisy mówiące też o tym, że w województwie opolskim występuje konieczność wspierania wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (chodzi w tym wypadku zarówno o rozszerzenie oferty edukacyjnej, jak i o wyposażenie placówek w nowoczesne środki dydaktyczne), jak i wsparcie w zakresie ewentualnych deficytów rozwojowych dzieci (m.in. pomoc psychologa, logopedy, zajęcia niwelujące wady postawy).	Edukacja przedszkolna to bardzo ważny etap w rozwoju dziecka. Niestety w dalszym ciągu, w szczególności na obszarach wiejskich, jest utrudniony dostęp do wysokiej jakości oferty edukacyjnej na tym poziomie kształcenia. Wielu placówek nie stać też na nowoczesne środki dydaktyczne. Ponadto w ostatnich latach dynamicznie wzrasta zapotrzebowanie na zajęcia niwelujące deficyty rozwojowe. Ponieważ zapotrzebowanie na tego typu wsparcie jest tak duże, środki unijne powinny uzupełniać środki finansowe organów prowadzących przeznaczone na ten cel (w tym wypadku brak zasadności do wykluczenia z możliwości finansowania ze środków unijnych wsparcia – które było finansowane wcześniej przez organy prowadzące, tak jak było to w perspektywie 2014-2020).	uwaga częściowo uwzględniona Uwzględniono uwagę w cs (f) odnośnie wyposażenia ośrodków wychowania przedszkolnego w nowoczesne środki dydaktyczne. Niemniej jednak wsparcie w postaci zajęć z psychologiem, logopedą przewidziane są zgodnie z Linią Demarkacyjną na poziomie krajowym w cs (f) w działaniu: kompleksowe wsparcie dla poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz rozszerzenie oferty poradni. Jednocześnie w FEO 2021-2027 nie zaplanowano zajęć niwelujących wady postawy z uwagi na fakt, iż są to działania z obszaru zdrowia, które również przewidziane są w programach na poziomie krajowym.
227.	Kampania Przeciw Homofobii	Konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób	Edukacja nt. przemocy powinna również obejmować akty dyskryminacji, przestępstwa z nienawiści oraz ich	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 149-157	LGBT+	prawno-psychologiczne konsekwencje; edukacja seksualna uwzględniać rzetelne informacje merytoryczne nt. osób i rodzin LGBT+; kompetencje cyfrowe także świadomość, iż obiektywnie nie	Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.
228.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 149	Sugerujemy edycję zdania „Największą grupę wśród osób, które ukończyły naukę, stanowią absolwenci szkół zawodowych (ok. 30%).”	W zdaniu wykorzystano skrót myślowy i nie jest jasne jak należy rozumieć to sformułowanie i jaki jest punkt odniesienia.	uwaga uwzględniona
229.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 150	Zapis: „Konieczne jest więc wsparcie działań skierowanych do nauczycieli oraz uczniów uwzględniających rozwój kompetencji cyfrowych, takich jak: umiejętność tworzenia, wyszukiwania oraz selekcjonowania informacji, netykieta, świadomość zagrożeń w internecie, cyberbezpieczeństwo.” Proponuje się uzupełnić o umiejętności wykorzystania w procesie edukacji nowoczesnych narzędzi IT.	Czas epidemii pokazał, iż pomimo uzupełnienia wyposażenia placówek edukacyjnych w sprzęt, nie zawsze nauczyciele i uczniowie potrafili w efektywny sposób z niego skorzystać, by zajęcia prowadzone on-line nie sprowadzały się tylko do wysłuchiwanie wykładu nauczyciela, ale również wykorzystywały metody aktywizujące uczestników, co jest warunkiem koniecznym do rzetelnego przekazania wiedzy oraz nabycia umiejętności przez uczniów.	uwaga uwzględniona
230.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 150	Typ projektu: - rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe i transferowalne oraz o zajęcia służące preorientacji zawodowej tj. pobudzające i rozwijające zainteresowania Proponuje się uzupełnić o zagadnienia dotyczące pobudzania postaw przedsiębiorczych u najmłodszych.	Od najmłodszych lat ważne jest pobudzanie i kształtowanie postaw przedsiębiorczych u dzieci. Edukacja przedszkolna jest tym etapem, na którym można w odpowiedniej formie rozpocząć edukację przedsiębiorczą, która kontynuowana będzie na dalszych etapach edukacji.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
231.	Urząd Miasta Brzeg str. 150	Proponuję wśród planowanych typów przedsięwzięć dodać: <i>adaptacja pomieszczeń budynków użyteczności publicznej na potrzeby przedszkoli publicznych</i>	Proponowany typ projektu ma na celu poprawę stanu infrastruktury przedszkolnej, poprzez lepsze wykorzystanie już istniejącej bazy oświatowej.	uwaga częściowo uwzględniona Uwzględniono propozycję dodania zapisów w cs (f) odnośnie dostosowania i doposażenia infrastruktury wychowania przedszkolnego. Działania nie ograniczą się jednak wyłącznie do przedszkoli publicznych, lecz dotyczyć będą wszystkich podmiotów działających w obszarze wychowania przedszkolnego. Ponadto ewentualne dostosowanie czy adaptacja będzie możliwe wyłącznie w ramach cross-finansingu objętego limitem finansowym, jako działania dodatkowe w projekcie współfinansowanym z EFS+. Ostateczny kształt zapisów zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
232.	Urząd Gminy Popielów str. 150	Planowane typy przedsięwzięć. 1. Wsparcie wychowania przedszkolnego m.in. poprzez: Proponuje się wprowadzić następujące typy przedsięwzięć: · doposażenie bazy dydaktycznej w sprzęt i materiały niezbędne dla zapewnienia efektywnego procesu nauczania, · wsparcie społecznej roli przedszkoli w zakresie m.in. profilaktyki/promocji zdrowia psychicznego i fizycznego oraz w zakresie innych aspektów rozwoju, np.: edukacji kulturowej, ekologicznej, zdrowotnej.	Dostosowanie typów przedsięwzięć do aktualnych potrzeb występujących w edukacji przedszkolnej. Wczesny dostęp do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej pozwoli wyrównywać szanse edukacyjne dzieci, zwłaszcza wywodzących się z rodzin o najniższym potencjale do samodzielnego przygotowania dzieci do szkoły. Ponadto, aby zwiększyć skuteczność działań profilaktycznych, np. w zakresie zdrowia i ekologii powinny one być prowadzone od najwcześniejszych lat.	uwaga częściowo uwzględniona Uwzględniono uwagę w cs (f) odnośnie doposażenia bazy dydaktycznej ośrodków wychowania przedszkolnego w sprzęt i materiały niezbędne dla zapewnienia efektywnego procesu nauczania. Niemniej jednak wsparcie społecznej roli przedszkoli w zakresie m.in. profilaktyki/promocji zdrowia

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				psychicznego i fizycznego oraz w zakresie innych aspektów rozwoju, np.: edukacji kulturowej, ekologicznej, zdrowotnej nie jest priorytetem Komisji Europejskiej. Ostateczny kształt zapisów FEO 2021-2027 w tym zakresie zależeć będzie od wyników negocjacji z Komisją Europejską.
233.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 150-152	Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: 1. Wsparcie wychowania przedszkolnego m.in. poprzez: - indywidualizacja pracy z dziećmi, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych, z uwzględnieniem realizacji różnych form edukacji dla rodziców,(...) 2. Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego m.in. poprzez: - indywidualizacja podejścia do ucznia, w tym z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez zapewnienie specjalistycznych narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym prowadzenie różnych form edukacji dla rodziców,(...) dostosowanie kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób dorosłych do potrzeb rynku pracy, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość),	Czy w związku z planowaną realizacją różnych form edukacji dla rodziców nie powinien zostać dodany wskaźnik uwzględniający tę grupę w pkt. 2.5.3.2 (f) Wskaźniki ? Podobna sytuacja dot. osób dorosłych.	uwaga nieuwzględniona W Programie wskazano wskaźniki zgodne z LWK 2021-2027 - EFS+. Monitorowanie wskazanych grup może mieć miejsce na poziomie projektów za pomocą wskaźników specyficznych.
234.	Powiat Krapkowicki str. 150	Wsparcie przedszkoli poprzez zatrudnienie dietetyków – specjalistów zdrowego żywienia.	Zgodnie z powszechnymi opiniami środowiska lekarskiego, zwłaszcza lekarzy pediatrów, istnieje znaczący problem otyłości wśród dzieci i młodzieży.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			Jest on związany m.in. z niewłaściwymi nawykami żywieniowymi, brakiem wiedzy i świadomości o zdrowym żywieniu oraz dostępem do żywności wysoce kalorycznej. Problem obserwuje się także w niektórych szkolnych stołówkach, oferujących w przedszkolach posiłki niewłaściwie zbilansowane. Nawyki zdrowego żywienia powinny być szeroko propagowane i wdrażane nie tylko przez rodziców w domach ale również w przedszkolach pod okiem specjalistów.	zdrowy styl życia jest ważny dla zapobiegania problemom zdrowotnym, jednakże w kontekście istniejących wyzwań w zakresie edukacji i umiejętności nie jest priorytetem i nie powinien być finansowany z EFS+. Biorąc pod uwagę powyższe w ramach FEO 2021-2027 nie ma możliwości wsparcia szkół poprzez zatrudnienie dietetyków - specjalistów zdrowego żywienia.
235.	Urząd Gminy Popielów str. 151	Planowane typy przedsięwzięć. 2. 2. Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego m.in. poprzez: • wsparcie działań wzmacniających atrakcyjność, stabilność i prestiż zawodu nauczyciela	W chwili obecnej narasta problem niedoboru nauczycieli, który w nadchodzącym czasie znacznie się pogłębi (wielu nauczycieli zbliża się do wieku emerytalnego, natomiast diametralnie spadła liczba nauczycieli w młodszym wieku).	uwaga nieuwzględniona Opisane działania realizowane będą zgodnie z Linią Demarkacyjną z poziomu krajowego w ramach cs (e), w którym zaplanowano wsparcie w obszarze systemu oświaty. Z uwagi na powyższe nie jest możliwe wsparcie działań wzmacniających atrakcyjność, stabilność i prestiż zawodu nauczyciela z poziomu regionalnego. Wymaga to bowiem rozwiązań systemowych.
236.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 151	Zapis przed zmianą: - doradztwo zawodowe w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym szkolenia dla doradców zawodowych, Zapis po zmianie: - doradztwo zawodowe w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego oraz osób dorosłych w tym	Proponuję zmianę zapisu o dopisanie osób dorosłych do typu przedsięwzięcia dot. dostosowania kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób dorosłych do potrzeb rynku pracy (...) – myślnik nr 11.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		szkolenia dla doradców zawodowych,		
237.	Powiat Krapkowicki str. 151	Proponuje się rozszerzenie brzmienia pkt. 2..Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego m.in. poprzez: - wsparcie szkoły zakresie szerokiej dostępności do specjalistów zdrowia psychicznego, coachów, terapeutów, tutorów (rozwiązywanie problemów z zakresu motywacji, technik uczenia się, skuteczniejszego rozwiązywania problemów, ustalania celów i priorytetów oraz ich osiągania, symptomów wypalenia zawodowego nauczycieli oraz ich zdrowia psychicznego) - wsparcie w zakresie wprowadzania do szkół kwalifikacji rynkowych w rozumieniu ustawy o ZSK, które mogą być odpowiedzią na potrzeby rynku pracy a także dostosowania wiedzy i umiejętności zawodowych absolwentów do potrzeb pracodawców.	Wprowadzone w znowelizowanej ustawie o prawie oświatowym przepisy (art. 122a) umożliwiające uzyskiwanie kwalifikacji rynkowych włączonych do ZSK otwierają nowe możliwości łączenia edukacji i rynku pracy. Wspomniany przepis umożliwia uczniom jednokrotne nieodpłatne przystąpienie do walidacji i certyfikacji kwalifikacji rynkowej na podstawie umowy zawartej przez szkołę z Instytucją Certyfikującą. Mimo istniejących podstaw prawnych mechanizm finansowania tego procesu jest nieopłacalny ekonomicznie i nie jest możliwe zawarcie umowy z IC bez zewnętrznego finansowania. W związku z tym istnieje potrzeba zabezpieczenia środków na walidację i certyfikację dla uczniów, którzy w procesie kształcenia zostali przygotowani do potwierdzenia kwalifikacji rynkowej. Szczególnie ma to znaczenie dla kwalifikacji rynkowych niwelujących lokalne luki kompetencyjne (kwalifikacje wynikające z potrzeb opolskich pracodawców) i realnie zwiększających szanse młodych osób na płynne wejście na rynek pracy po zakończeniu edukacji formalnej.	uwaga częściowo uwzględniona Zapisy projektu FEO 2021-2027 uzupełniono o wsparcie coachów i tutorów oraz możliwości uzyskiwania przez uczniów kwalifikacji zawodowych. Niemniej jednak na poziomie regionalnym nie jest możliwe wsparcie szkoły w zakresie szerokiej dostępności do specjalistów zdrowia psychicznego, w tym terapeutów. Wsparcie to będzie przewidziane na poziomie krajowym. Jednakże poprawa dostępu do wsparcia psychologicznego mogłyby być finansowane, gdyż działania te są zgodne z celami EFS+. Ostateczny kształt zapisów zależeć będzie od wyniku negocjacji z KE w tym zakresie.
238.	Powiat Krapkowicki str. 152	Wsparcie systemu transportu publicznego w powiatach z uwzględnieniem dowożenia dzieci i młodzieży	Brak systemowego powiązania transportu publicznego z dowożeniem dzieci i młodzieży do szkół, szczególnie powrotów uczniów do domu w godzinach popołudniowych.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowane w uwadze wsparcie systemu transportu publicznego nie mieści się w ramach celu szczegółowego (f), ani w ramach działań przewidzianych w ramach EFS+.
239.	Politechnika Opolska	Proponuje się zastosowanie skrótu SRWO 2030 zamiast pełnej nazwy.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 153,165			
240.	Czepczyński Family Foundation str. 154	Rozszerzenie zapisu o rozszerzeniu oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o edukację finansową: 1. Wsparcie wychowania przedszkolnego m.in. poprzez: a) tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz zakup doposażenia, b) wydłużenie godzin pracy ośrodków wychowania przedszkolnego, c) rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe poprzez między innymi edukację finansową i transferowalne oraz o zajęcia służące preorientacji zawodowej tj. pobudzające i rozwijające zainteresowania,	Badania oraz doświadczenia naszej Fundacji pokazują, że rozpoczęcie edukacji finansowej przez najmłodsze dzieci pozwala na skuteczne rozwinięcie umiejętności kluczowych potrzebnych w życiu dorosłym oraz na rynku pracy. Edukacja finansowa wspiera także walkę z wykluczeniem finansowym oraz wzmacnia konkurencyjność regionów w wymiarze długoterminowym. Badania prowadzone przez Narodowy Bank Polski wskazują na niską wiedzę o finansach i przedsiębiorczości Polaków. Równocześnie zdecydowana większość respondentów wskazuje, że wiedza ta powinna być przekazywana przez szkoły.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowane w uwadze rozszerzenie wsparcia o edukację finansową nie zostanie uwzględnione z uwagi na zbyt dużą szczegółowość typu wsparcia. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że zapisy w FEO 2021-2027 odnoszące się do rozszerzenia oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe i transferowalne oraz o zajęcia służące preorientacji zawodowej tj. pobudzające i rozwijające zainteresowania nie wykluczają realizacji edukacji finansowej.
241.	Urząd Miasta Opole str. 154	Planowane w FEO typy przedsięwzięć w zakresie wsparcia wychowania przedszkolnego nie obejmują inwestycji w infrastrukturę edukacyjną dla wychowania przedszkolnego oraz zakupu wyposażenia. W planowanych typach przedsięwzięć proponuje się zawarcie zapisów umożliwiających dofinansowanie: budowy oraz przebudowy przedszkoli publicznych, a także szeroko rozumianej infrastruktury edukacyjnej dla wychowania przedszkolnego, w tym wyposażenia.	FEO nie przewiduje wsparcia tego typu przedsięwzięć. Wykonane rozeznanie wskazuje na duże zapotrzebowanie w tym zakresie. Propozycję wsparcia tego typu przedsięwzięć uzasadniają także cele zawarte w uchwalonej przez Sejmik Strategii Opolskie 2030, gdzie wskazuje się na potrzebę „poprawy dostępności do usług żłobkowych i przedszkolnych” (w ramach celu „Rozwinięte i dostępne usługi”). Propozycja wynika również ze wskazanych w tym dokumencie celów polityki przestrzennej gdzie akcentuje się „zwiększenie dostępności do infrastruktury (społecznej i	uwaga częściowo uwzględniona Uwzględniono dodanie zapisów odnośnie dostosowania i doposażenia infrastruktury wychowania przedszkolnego w cs (f) jako działania uzupełniające projektu współfinansowanego ze środków EFS+ (będzie to więc wsparcie wyłącznie w ramach cross-financingu). W związku z powyższym niemożliwa będzie w

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			technicznej)". W dokumencie tym wskazano, że Strategia Opolskie 2030 jest finansowana m.in. z publicznych środków zagranicznych, w tym przede wszystkim pochodzących z funduszy unijnych. Mając na uwadze powyższe wnioskuję się jak w propozycji obok.	tym przypadku np. budowa nowego przedszkola.
242.	Powiat Krapkowicki str. 154	Istniejący zapis należy uzupełnić: Istnieje również potrzeba wsparcia szkoły w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej, szczególnie w związku z izolacją społeczną spowodowaną pandemią COVID; wsparcie zdrowia psychicznego, działania nakierowane na poprawę samopoczucia fizycznego i psychicznego w społecznościach szkolnych (uczniowie, nauczyciele, pracownicy szkoły, rodzice).	Z obserwacji i wywiadów w społecznościach szkolnych wynikają opisane potrzeby wsparcia w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej i zdrowia psychicznego. Z obserwacji i rozmów z uczniami wyłania się szerokie spektrum problemów, tj. brak koncentracji, problemy z podejmowaniem decyzji, apatia, niechęć do podejmowania aktywności, brak motywacji wewnętrznej, problemy z określeniem celów i priorytetów, obawa przed porażką, stany lękowe, agresja, problemy z radzeniem sobie z emocjami, budowanie pozytywnych relacji. Wśród nauczycieli wskazuje się m.in. na występujące problemy z radzeniem sobie z emocjami uczniów, agresją – szczególnie słowną, a także problem wypalenia zawodowego. Rodzice zgłaszają problemy z komunikacją ze swoimi dziećmi, ze zmotywowaniem ich do nauki i innych aktywności.	uwaga częściowo uwzględniona W projekcie FEO 2021-2027 w ramach celu szczegółowego (f) zawarto już zapisy dotyczące wsparcia społecznej roli szkoły w zakresie m.in. profilaktyki zachowań ryzykownych i problemowych, uzależnień, negatywnych skutków izolacji społecznej, promocji zdrowia psychicznego i fizycznego, itd. Niemniej jednak należy pamiętać, że główne działania w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i dorosłych przewidziane są na poziomie krajowym. Ponadto zgodnie ze stanowiskiem KE wzmocnienie społecznej roli szkoły nie jest objęte zakresem EFS+. Jednakże niektóre zadania opisane w ramach tego celu, takie jak poprawa edukacji integrującej czy poprawa dostępu do wsparcia psychologicznego mogłyby być finansowane, gdyż są zgodne z celami EFS+. Ostateczny kształt

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				zapisów zależeć będzie od wyniku negocjacji z KE w tym zakresie.
243.	Czepczyński Family Foundation str. 155	Dodanie do punktu dotyczącego wsparcia wychowania przedszkolnego edukacji włączającej: - indywidualizacja pracy z dziećmi, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych, z uwzględnieniem realizacji różnych form edukacji dla rodziców; eliminowanie barier mentalnych i walka ze stereotypami dotyczącymi dzieci z niepełnosprawnościami, co poprawi jakość i komfort ich edukacji a także przyczyni się do budowania postaw obywatelskich wśród przedszkolaków	Coraz więcej dzieci z niepełnosprawnościami oraz zdiagnozowanymi dysfunkcjami i chorobami uczy się w tradycyjnych szkołach. To wymaga nie tylko dostosowania oferty edukacyjnej i umiejętności oraz wiedzy nauczycieli do ich potrzeb. Istnieje ogromna potrzeba kreowania odpowiednich postaw wśród dzieci w pełni sprawnych, co w przyszłości przełoży się na postawy obywatelskie oraz umiejętność funkcjonowania w zróżnicowanym społeczeństwie. Kluczowa jest walka ze stereotypami oraz uczenie dzieci, że pomimo różnych niepełnosprawności wszyscy jesteśmy tacy sami. Edukacja włączająca to nie tylko wzrost wiedzy i świadomości uczniów, ale także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci z niepełnosprawnościami przez ich rówieśników.	uwaga częściowo uwzględniona Uwaga została uwzględniona w zakresie zapisów odnoszących się do eliminowania barier mentalnych i przeciwdziałania stereotypom dotyczącymi dzieci z niepełnosprawnościami. Niemniej jednak pozostała część uwagi dotycząca poprawy jakości i komfortu edukacji, a także budowania postaw obywatelskich wśród przedszkolaków jest uzasadnieniem i nie ma konieczności wprowadzania zmian zapisów w tym zakresie.
244.	Czepczyński Family Foundation str. 155	Uzupełnienie punktu 2 dotyczącego wsparcia kształcenia ogólnego i zawodowego o edukację finansową: 2. Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego m.in. poprzez: - bezpośrednie wsparcie szkół, uczniów i nauczycieli w ramach kompleksowych programów rozwojowych ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, obejmujące: rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych i finansowych, transferowalnych, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych,	Badania oraz doświadczenia naszej Fundacji pokazują, że rozpoczęcie edukacji finansowej przez najmłodsze dzieci pozwala na skuteczne rozwinięcie umiejętności kluczowych potrzebnych w życiu dorosłym oraz na rynku pracy. Edukacja finansowa wspiera także walkę z wykluczeniem finansowym oraz wzmacnia konkurencyjność regionów w wymiarze długoterminowym. Badania prowadzone przez Narodowy Bank Polski wskazują na niską wiedzę o finansach i przedsiębiorczości Polaków. Równocześnie zdecydowana większość respondentów wskazuje, że wiedza ta powinna być przekazywana przez szkoły.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowane w uwadze rozszerzenie wsparcia o edukację finansową nie zostanie uwzględnione z uwagi na zbyt dużą szczegółowość typu projektu. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że zapisy w FEO 2021-2027 odnoszące się do bezpośredniego wsparcia szkół, uczniów i nauczycieli w ramach kompleksowych programów rozwojowych ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, obejmującego: rozwój kompetencji

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, transferowalnych, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych nie wykluczając realizacji edukacji finansowej.
245.	Czepczyński Family Foundation str. 155	Rozszerzenie punktu 2 dotyczącego wsparcia kształcenia ogólnego i zawodowego o edukację włączającą: - wsparcie szkoły wprowadzeniu edukacji włączającej, w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów, upowszechnienie modelu „Przestrzeń dostępnej szkoły” (zniesienie barier z zakresu dostępności, aby każdy uczeń szkoły podstawowej w mógł uczestniczyć w życiu szkoły bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb), eliminowanie barier mentalnych i walka ze stereotypami dotyczącymi dzieci z niepełnosprawnościami, co poprawi jakość i komfort ich edukacji a także przyczyni się do budowania postaw obywatelskich wśród przedszkolaków	Coraz więcej dzieci z niepełnosprawnościami oraz zdiagnozowanymi dysfunkcjami i chorobami uczy się w tradycyjnych szkołach. To wymaga nie tylko dostosowania oferty edukacyjnej i umiejętności oraz wiedzy nauczycieli do ich potrzeb. Istnieje ogromna potrzeba kreowania odpowiednich postaw wśród dzieci w pełni sprawnych, co w przyszłości przełoży się na postawy obywatelskie oraz umiejętność funkcjonowania w zróżnicowanym społeczeństwie. Kluczowa jest walka ze stereotypami oraz uczenie dzieci, że pomimo różnych niepełnosprawności wszyscy jesteśmy tacy sami. Edukacja włączająca to nie tylko wzrost wiedzy i świadomości uczniów, ale także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci z niepełnosprawnościami przez ich rówieśników.	uwaga częściowo uwzględniona Uwaga została uwzględniona w zakresie zapisów odnoszących się do eliminowania barier mentalnych i przeciwdziałania stereotypom dotyczącymi dzieci z niepełnosprawnościami. Niemniej jednak pozostała część uwagi dotycząca poprawy jakości i komfortu edukacji, a także budowania postaw obywatelskich wśród przedszkolaków jest uzasadnieniem i nie ma konieczności wprowadzania zmian zapisów w tym zakresie.
246.	Urząd Miasta Opole str. 155	W planowanych typach przedsięwzięć proponuje się zmianę jak niżej: - wsparcie szkoły w prowadzeniu edukacji włączającej, w tym zapewnienie odpowiedniego	Dotychczasowy zapis uniemożliwia wsparcie szkół ponadpodstawowych w prowadzeniu edukacji włączającej.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów, upowszechnienie modelu „Przestrzeń dostępnej szkoły” (zniesienie barier z zakresu dostępności, aby każdy uczeń szkoły podstawowej i ponadpodstawowej mógł uczestniczyć w życiu szkoły bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb).		
247.	Urząd Miasta Opole str. 155	W planowanych typach przedsięwzięć proponuje się zmianę jak niżej: 2. Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego m.in. poprzez: - nabywanie i doskonalenie kompetencji oraz kwalifikacji zawodowych uczniów szkół ponadpodstawowych zgodnie z potrzebami rynku pracy.	Dodanie tego zapisu umożliwi np. realizację kursów zawodowych zgodnie z potrzebami pracodawców, a jednocześnie da możliwość nabycia kompetencji/kwalifikacji zawodowych uczniom liceów ogólnokształcących.	uwaga uwzględniona
248.	Urząd Miasta Opole str. 155	Wsparcie kształcenia ogólnego i zawodowego w ramach FEO zaplanowano m.in. poprzez współpracę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe o charakterze strategicznym i praktycznym ...	Wskazany zapis wymaga doprecyzowania i wyjaśnienia.	uwaga uwzględniona
249.	Czepczyński Family Foundation str. 157	Rozszerzenie katalogu działań na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji o usuwanie barier mentalnych wobec osób z niepełnosprawnościami: - eliminowanie barier mentalnych i walka ze stereotypami dotyczącymi dzieci z niepełnosprawnościami, co poprawi jakość i komfort ich edukacji a także przyczyni się do budowania postaw obywatelskich wśród dzieci i młodzieży.	Coraz więcej dzieci z niepełnosprawnościami oraz zdiagnozowanymi dysfunkcjami i chorobami uczy się w tradycyjnych szkołach. To wymaga nie tylko dostosowania oferty edukacyjnej i umiejętności oraz wiedzy nauczycieli do ich potrzeb. Istnieje ogromna potrzeba kreowania odpowiednich postaw wśród dzieci w pełni sprawnych, co w przyszłości przełoży się na postawy obywatelskie oraz umiejętność funkcjonowania w różnicowanym społeczeństwie. Kluczowa jest walka ze stereotypami oraz uczenie	uwaga częściowo uwzględniona Uwaga została uwzględniona w zakresie zapisów odnoszących się do eliminowania barier mentalnych i przeciwdziałania stereotypom dotyczącymi dzieci z niepełnosprawnościami. Niemniej jednak pozostała część uwagi dotycząca poprawy jakości i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			dzieci, że pomimo różnych niepełnosprawności wszyscy jesteśmy tacy sami. Edukacja włączająca to nie tylko wzrost wiedzy i świadomości uczniów, ale także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci z niepełnosprawnościami przez ich rówieśników.	komfortu edukacji, a także budowania postaw obywatelskich wśród przedszkolaków jest uzasadnieniem i nie ma konieczności wprowadzania zmian zapisów w tym zakresie.
250.	Powiat Krapkowicki str. 157	Wsparcie działań w zakresie wspierania potencjału przywódczego uczniów (realizacja programów mentoringowych, konkursy dla przyszłych liderów, powiązanie programów z opolskim biznesem).	Działania mają na celu obalanie nieświadomych uprzedzeń i stereotypów dotyczących roli kobiet w życiu społecznym i gospodarczym czy politycznym, dostrzegalnych zwłaszcza na Śląsku Opolskim.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 widnieje zapis odnoszący się do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, transferowalnych itp. Zaproponowane wsparcie mieści się wśród wymienionych kompetencji. Nie ma potrzeby ani możliwości doprecyzowania dokumentu w tym zakresie.
251.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 158	Pogarszająca się sytuacja gospodarcza w regionie, spowodowana m.in pandemią COVID-19, lub inne negatywne zjawiska zagrażające miejscom pracy w danej firmie, powodują konieczność natychmiastowej odpowiedzi w postaci programów outplacementowych. Wsparcie to będzie miało na celu złagodzenie niepożądanych procesów na rynku pracy, powstrzymanie wzrostu bezrobocia, dostosowanie kwalifikacji pracownika do aktualnych wymogów rynku, a także pozyskanie przez niego nowej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych nowych umiejętności .	Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne to istotne elementy zestawów efektów uczenia się wszystkich kwalifikacji. Uwzględnienie pełnego zapisu – wszystkich trzech elementów, będzie uwzględniało dużo szerszy kontekst zdobywania nowych kwalifikacji, składających się z wiedzy umiejętności i kompetencji społecznych w myśl definicji kwalifikacji: Zgodnie z treścią ustawy o ZSK: „kwalifikacja -zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie z priorytetami KE w obszarze rynku pracy najważniejszą kwestią są kwalifikacje zawodowe i szeroko rozumiane kompetencje, dlatego zapis zmieniono na: "(...) a także pozyskanie przez niego nowych umiejętności i kompetencji".

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			przez uprawniony podmiot certyfikujący;" Podstawa prawna Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji Dz. U. 2016 poz. 64 z późn. Zmianami.	
252.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 159	- zmiana redakcyjna Tekst przed zmianą: - podnoszenia kompetencji, w tym m.in. cyfrowych osób z grup wykluczonych cyfrowo, umożliwiających wdrażanie Upskilling pathways, Tekst po zmianie - podnoszenia kompetencji, w tym m.in. cyfrowych osób z grup wykluczonych cyfrowo, umożliwiających wdrażanie ścieżki (planu) poprawy umiejętności w tym zakresie	Uwaga redakcyjna	uwaga częściowo uwzględniona Zapisy doprecyzowano, przy czym pozostawiono oryginalną nomenklaturę. Zapisy po korekcie odnoszą się do wdrożenia modeli Upskilling Pathways (Ścieżek poprawy umiejętności) dla dorosłych o niskich kwalifikacjach.
253.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 159	Osoby dorosłe uczestniczące z własnej inicjatywy w uczeniu się przez całe życie.	Błąd redakcyjny.	uwaga uwzględniona
254.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 159, 229	Korekty wymaga zdanie: wsparcie szkoły wprowadzeniu edukacji włączającej, w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów.	Błąd pisowni – należy skorygować: w prowadzeniu lub we wprowadzeniu.	uwaga uwzględniona
255.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 159	Korekty wymaga zdanie: Osoby dorosłe uczestniczące z własnej inicjatywy w uczeniu się przez całe życie.	Błąd pisowni – należy skorygować: ...w uczeniu się...	uwaga uwzględniona
256.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu	Osoby dorosłe uczestniczące z własnej inicjatywy w uczeniu się przez całe życie.	Błąd w zapisie	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 159	Powinno być: Osoby dorosłe uczestniczące z własnej inicjatywy w uczeniu się przez całe życie.		
257.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 159	We fragmencie: „Wsparcie edukacji ustawicznej m.in. poprzez realizację: - kształcenia i szkolenia w ramach systemu formalnego lub pozaformalnego, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość) m.in. w zakresie kompetencji kluczowych, kompetencji transferowalnych i wyspecjalizowanych umiejętności twardych, (...)” proszę o dopisanie: „- za pośrednictwem BUR”.	Zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa, na poziomie regionalnym działania z obszaru LLL (usługi rozwojowe dla osób dorosłych, podnoszących kwalifikacje i kompetencje z własnej inicjatywy) będą realizowane wyłącznie przez BUR w systemie popytowym, w ramach podmiotowych systemów finansowania (PSF). Wyjątkiem może być jedynie rozwój kompetencji podstawowych, w tym cyfrowych, realizowany poza systemem BUR-PSF, umożliwiający wdrażanie upskilling pathways.	uwaga uwzględniona
258.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 161	Obecny zapis: „Liczba osób które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” Proponowany zapis: „Liczba osób które uzyskały kwalifikacje i kompetencje po opuszczeniu programu”	Proponuje się wprowadzenie do wskaźnika zapisu ... i kompetencji... zgodnie z planowanymi typami przedsięwzięć celu szczegółowego (g) a także stosowanie podobnych zapisów w obecnym okresie programowania 2014-2021.	uwaga nieuwzględniona Nazwa wskaźnika jest zgodna z LWK 2021-2027 - EFS+. Wskaźnik dot. kompetencji będzie monitorowany na poziomie projektu.
259.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 161	Proszę o uzupełnienie listy o inne wskaźniki, wskazane na WLWK, adekwatne do zaplanowanej interwencji.	Zgodność z WLWK	uwaga częściowo uwzględniona Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.
260.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Sugerujemy podniesienie alokacji, zgodni ze zdiagnozowanymi potrzebami.	W związku z określonymi w programie potrzebami w zakresie wsparcia osób dorosłych w kontekście uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie,	uwaga nieuwzględniona Z uwagi na konieczność zachowania

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 161-163		zaplanowana alokacja wydaje się dość niska, prosimy o rozważenie jej podniesienia.	koncentracji tematycznej Zarząd Województwa Opolskiego jest zobligowany do dokonywania wyborów celów szczegółowych, obszarów i tym samym określa poziom alokacji. Biorąc pod uwagę wysokość alokacji dla FEO 2021-2027 oraz hierarchię potrzeb wynikającą, m.in. z SRWO 2030 na obecnym etapie nie ma możliwości zwiększenia alokacji na cs (g) kosztem innych działań.
261.	Powiat Krapkowicki str. 162	Należy dodać: - powszechnym problemem jest brak motywacji wewnętrznej mieszkańców, chęci podejmowania działań na rzecz własnego rozwoju, apatia i bierność życiowa, oczekiwanie pomocy i wsparcia z zewnątrz bez konieczności podejmowania jakiegokolwiek aktywności. Zapis dot. wsparcia edukacji ustawicznej m.in. poprzez realizację należy uzupełnić o: - zapewnienie wsparcia specjalistów zdrowia psychicznego, coachów, mentorów w zakresie budowania motywacji wewnętrznej, zapobiegania apatii i bierności i niezaradności życiowej, precyzowania celów życiowych i zawodowych	Konieczne jest wsparcie w zakresie budowania motywacji wewnętrznej, precyzowania celów życiowych i walki z niezaradnością i biernością życiową mieszkańców, prowadzącą do wykluczenia społecznego.	uwaga częściowo uwzględniona W projekcie FEO 2021-2027 uwzględniono uwagę dotyczącą problemu braku motywacji wewnętrznej mieszkańców oraz chęci podejmowania działań na rzecz własnego rozwoju, itd. Działania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego będą realizowane w innym celu szczegółowym.
262.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 163	„146 LOWE, czyli Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji - ośrodki aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach defaworyzowanych.” Powinno być: „146 LOWE, czyli Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji -	Błąd w zapisie	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		ośrodki aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach defaworyzowanych.”		
263.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 164	Należałoby obok osób biernych zawodowo oraz osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, dodać osoby wykluczone komunikacyjnie zgodnie z rekomendacjami MFIPR	Osoby dotknięte problemami komunikacyjnymi mają utrudniony dostęp do różnorodnych form wsparcia, które mają na celu rozwinąć, wzmocnić lub nabyć kompetencje społeczne i zawodowe. Zgodnie z rekomendacjami MFIPR, w programach regionalnych można określić, że wsparcie powinno uwzględniać preferencje dla osób zamieszkałych na terenach, gdzie brakuje połączeń transportem publicznym. Jednocześnie nie należy tworzyć odrębnych projektów związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu komunikacyjnemu, a realizować działania w sposób komplementarny.	uwaga nieuwzględniona Ze względu na potencjalną trudność w zdefiniowaniu obszarów wykluczonych komunikacyjnie w FEO wskazano usługi dowozu osób o ograniczonej mobilności. Dzięki temu osoby starsze i z niepełnosprawnościami zostaną objęte wsparciem niezależnie od miejsca zamieszkania. Zwraca się uwagę, że inne osoby i tak nie mogłyby być wspierane w zakresie dowozu.
264.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 164	Słusznie w Projekcie FEO wskazano priorytet koncentracji działań na kobietach. Jednakże należało by objąć w/w działaniami aktywizacyjnymi przede wszystkim całe rodziny.	Zgodnie z rekomendacjami MFIPR należałoby realizować nowe podejście do aktywnej integracji, które wyraża się właśnie w wsparciu całych rodzin, a także społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wzmocnienie jednego członka rodziny (w tym przypadku głównie kobiet) w dużej mierze może się okazać niewystarczające dla długotrwałego efektu właśnie z uwagi na brak zmian w jej najbliższym otoczeniu, które nie będzie motywowało do dalszej zmiany postawy względem zatrudnienia i funkcjonowaniu w społeczności lokalnej.	uwaga uwzględniona
265.	Kampania Przeciw Homofobii	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	osoby LGBT+ nierzadko są również zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na brak /niedostateczną edukację społeczną w tym zakresie;	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 164-170		wysoki wskaźnik ofiar dyskryminacji pośredniej i bezpośredniej oraz bycia ofiarą przemocy w tej grupie / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.
266.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 164-166	Prosimy o wskazanie w opisie i grupie docelowej informacji o realizacji nowego podejścia do aktywnej integracji, polegającego na obejmowaniu wsparciem przede wszystkim całej rodziny, oraz w szczególnych przypadkach pojedynczych osób, a także społeczności lokalnych zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Warto też wskazać, że oprócz metod pracy indywidualnej metod pracy z rodziną, możliwe będzie wykorzystanie metod pracy środowiskowej, adresowanej do całych społeczności. Ponadto, do instrumentów aktywnej integracji – obok aktywnej integracji społecznej, edukacyjnej, zdrowotnej i zawodowej – warto uwzględnić jeszcze dwa instrumenty związane z poprawą warunków mieszkaniowych oraz poprawą kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze. Przy czym ten ostatni instrument powinien być kierowany głównie do dzieci i finansowany jako działanie uzupełniające. Należy też uwzględnić wśród osób wspieranych osoby wykluczone komunikacyjnie.	Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.	uwaga częściowo uwzględniona IZ RPO WO uwzględni zakres ujęty w rekomendacjach w jak najszerszym zakresie. Niemniej jednak w niektórych kwestiach zaplanowano już wcześniej inne rozwiązania np. w odniesieniu do dowozu osób. Mianowicie, ze względu na potencjalną trudność w zdefiniowaniu obszarów wykluczonych komunikacyjnie, w FEO wskazano usługi dowozu osób o ograniczonej mobilności. Dzięki temu osoby starsze i z niepełnosprawnościami zostaną objęte wsparciem niezależnie od miejsca zamieszkania. Zwraca się uwagę, że inne osoby i tak nie mogłyby być wspierane w zakresie dowozu.
267.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 164	Należy pamiętać, że dla rozliczania wsparcia na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w PES będzie możliwe jedynie w oparciu o przekazane do Państwa stawki jednostkowe. Metodyka wyliczenia stawki jednostkowej powinna zostać załączona do	Brak uwzględnienia opracowanej przez IK EFS metodyki będzie skutkowało brakiem możliwości udzielania wsparcia w tym obszarze	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		programu.		
268.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 165-166	Warto uzupełnić możliwe oddziaływanie EFS również o poprawę warunków mieszkaniowych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zgodnie z rekomendacjami MFIPR. Złe warunki mieszkaniowe mogą być bowiem barierą w działaniach aktywizacyjnych. Działania związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu muszą się opierać na szerokim spektrum działań integracyjnych, w szczególności na integracji społecznej, zawodowej, zdrowotnej, a także działania wspierające poprawę warunków mieszkaniowych. Dodatkowo proponujemy rozważyć na ile działania związane ze spędzaniem czasu wolnego, poprawą dostępu do rekreacji i kultury ma być oddzielnym działaniem, a na ile elementem uzupełniającym aktywizację społeczno-zawodową.	Działania w ramach aktywnej integracji powinny być prowadzone bardziej kompleksowo, nie skupiając się na jednym rodzaju działań, a na potrzebach osoby W ramach działań związanych z aktywną integracją należy skierować działania zarówno do indywidualnych osób, do całych rodzin jak i do społeczności lokalnych. W ramach rekomendacji MFIPR, wskazano, że oprócz działań związanych z aktywną integracją społeczną edukacyjną, zdrowotną i zawodową, dodano jeszcze działania związane z poprawą warunków mieszkaniowych oraz poprawą kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze. W taki kompleksowy sposób należało by prowadzić działania związane z aktywną integracją.	uwaga częściowo uwzględniona W cs (h) dodane zostanie: - tworzenie mieszkań wspomaganych/chronionych - zwiększenie dostępu do kultury i rekreacji jako wsparcie uzupełniające. Ze względu na ograniczoną ilość środków nie planuje się działań z zakresu poprawy warunków mieszkaniowych. Odnośnie wsparcia osób wykluczonych komunikacyjnie, ze względu na potencjalną trudność w zdefiniowaniu obszarów wykluczonych komunikacyjnie, w FEO w cs (k) wskazano usługi dowozu osób o ograniczonej mobilności. Dzięki temu osoby starsze i z niepełnosprawnościami zostaną objęte wsparciem niezależnie od miejsca zamieszkania. Zwraca się uwagę, że inne osoby i tak nie mogłyby być wspierane w zakresie dowozu.
269.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 166	Sugeruję dodanie otoczenia podmiotów ekonomii społecznej do grupy docelowej podmioty ekonomii społecznej. Opis grupy brzmiałby podmioty ekonomii społecznej i otoczenie podmiotów ekonomii społecznej ewentualnie można utworzyć dwie grupy	Otoczenie podmiotów ekonomii społecznej nie zostało ujęte w katalogu grup docelowych ujętych w materiale Włączenie społeczne w programach regionalnych (wersja z 21 lipca 2021r.) niemniej zapisy FEO w dotychczasowym kształcie mogą uniemożliwiać tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		docelowe.	(innych niż podmioty ekonomii społecznej), które mogą stanowić odpowiedź na wiele problemów społecznych w regionie. Przykładowo gminy mogą tworzyć spółdzielnie zapewniające reintegrację społeczną i zawodową osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym np. osób zagrożonych wyrokami eksmisyjnymi, długotrwale bezrobotnych. W obecnej perspektywie takie spółdzielnie nie mogą być tworzone ze względu na zapisy RPO WO. Sugeruję przeanalizowanie czy zapis otoczenie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym będzie wystarczający dla umożliwienia tworzenia spółdzielni socjalnych osób prawnych. W przypadku sektora ekonomii społecznej ważne jest również budowanie powiązań tego sektora z sektorem biznesu i nauki (obecne Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020 (...)). Stąd istotne jest objęcie wsparciem otoczenia podmiotów ekonomii społecznej jako grupy docelowej w ramach FEO.	
270.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla subregionu północnego/ PROFES Spółdzielnia Socjalna str. 166	W działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej powinno być uwzględnione, oprócz tworzenia nowych miejsc pracy, wsparcie (w tym finansowe) na rozwój i inwestycje w PS bez tworzenia nowych miejsc pracy, np. dotacje inwestycyjne, granty na rozwój w zakresie marketingu, wsparcie doraźne (zwrotne lub bezzwrotne) jako odpowiedź na nagły kryzys (podobnie jak priorytet 5 w PROO) lub możliwość rozwoju np. na zakup środków obrotowych do wykonania nowego zlecenia. Środki	To odpowiedź na obserwowane przez lata działalności OWES i zgłaszane przez PS braki w systemie wsparcia PES. Żeby efektywnie funkcjonować, PS musi być silne jako podmiot a jego rozwój nie może być ograniczony jedynie do tworzenia nowych miejsc pracy, ale należy uwzględnić jego rozwój rozumiany jako modernizację istniejących miejsc pracy, ulepszenie ogólnego funkcjonowania nie wynikającego bezpośrednio z konkretnego miejsca pracy czy promocji i działań marketingowych. Jest to również odpowiedź na	uwaga nieuwzględniona Konieczność zachowania demarkacji z: 1) Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności, w którym zakłada się dofinansowanie inwestycji umożliwiających zmianę branży lub restrukturyzację, w szczególności służących minimalizowaniu ryzyka

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		te mogą być dystrybuowane np. w ramach wsparcia OWES. Dodatkowo dobrym rozwiązaniem byłoby zaplanowanie odrębnego działania inwestycyjnego skierowanego wyłącznie dla PES (w ślad za działaniem 2.1.4 w ramach RPO WO 2014-2020)	zidentyfikowane i opisane problemy w ramach projektu programu FEO na str. 165: Działania powinny zostać ukierunkowane również na wsparcie istniejących przedsiębiorstw społecznych, które identyfikują szereg barier w funkcjonowaniu. Do najważniejszych należą: niewystarczająca promocja, problemy z płynnością finansową, czy też brak środków na zakup / modernizację infrastruktury. Nie będzie to możliwe bez przeznaczenia dodatkowego wsparcia finansowego na ten cel, równoległe idącego z tworzeniem nowych miejsc pracy. Odnosnie osobnego komponentu inwestycyjnego na wzór 2.1.4 w ramach RPO WO 2014-2020 – był bardzo potrzebny, natomiast wysokość wkładu własnego dyskwalifikowała PES, które oprócz VAT musiały zaangażować środki, których nie najnormalniej nie posiadały i/lub nie posiadały możliwości ich pozyskania w takiej wysokości w ramach kredytów i pożyczek. Pomysł był bardzo dobry, natomiast jest potrzeba bardziej preferencyjnych warunków udzielania takiego wsparcia dla PES, które nie są w stanie konkurować z biznesem tradycyjnym przy pozyskiwaniu takich środków.	likwidacji miejsc pracy. 2) programem krajowym Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, w którym zakłada się finansowanie pożyczek przeznaczonych dla PES w początkowym okresie ich działalności (pożyczka na start) oraz pożyczek umożliwiających rozwój tych podmiotów (pożyczka na rozwój). Zaplanowanie odrębnego działania inwestycyjnego skierowanego wyłącznie dla PES nie jest możliwe - w rozporządzeniu KE dot. EFS+ nie przewiduje się celu szczegółowego dot. wspierania inwestycji dla tych podmiotów.
271.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla subregionu północnego/ PROFES Spółdzielnia Socjalna str. 166	Wsparcie realizacji indywidualnego procesu reintegracji do 36 miesięcy powinno być realizowane w oparciu o bardzo szeroki i otwarty katalog wydatków, które umożliwią osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym korzystanie z oferty kulturalnej, turystycznej i rekreacyjno-sportowej.	Zgodnie z treścią programu FEO (str. 165) wykluczenie społeczne powoduje obniżenie stopy materialnej, a co za tym idzie pogorszenie dostępu do takich aspektów życia, jak: kultura lub rekreacja. Reintegracja również w tym konkretnym aspekcie powinna odbywać się w ramach zatrudnienia w PS, nie tylko w podmiotach reintegracyjnych. Żeby móc prowadzić reintegrację w ramach zatrudnienia w PS i wsparcia w ramach OWES,	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Katalog wsparcia możliwy do realizacji zostanie szczegółowo określony na poziomie SZOP.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			potrzebne są środki na działania w zakresie uczestnictwa osób z grup defaworyzowanych w życiu kulturalnym, społecznym, rekreacyjnym, środki na działania z zakresu profilaktyki zdrowia fizycznego i psychicznego i inne w zależności od potrzeb indywidualnych. Jeśli reintegracja ma być efektywna, powinna być prowadzona szeroko i nie opierać się wyłącznie o pracę z doradcą/reintegratorem, ale tworzenia możliwości uczestnictwa w różnych aspektach życia dotąd niedostępnych.	
272.	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej dla subregionu północnego/ PROFES Spółdzielnia Socjalna str. 166	Główne grupy docelowe powinny zostać poszerzone o osoby prawne chcące rozpocząć działalność w formie PES	Niezbędne przy zakładaniu spółdzielni socjalnej tworzonej przez osoby prawne.	uwaga uwzględniona
273.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 166	W ramach działań wymienionych jako prowadzonych na rzecz minimalizowania wykluczenia społecznego należało by wskazać jeszcze: - zmniejszenie skutków wykluczenia komunikacyjnego - Prowadzenie działań związanych z poprawą warunków mieszkaniowych	Zgodnie z powyższymi uwagami, na podstawie rekomendacji MFIPR, należy wyszczególnić działania, które mają duży wpływ na jakość życia pojedynczych osób jak i społeczności lokalnych. Niewątpliwie warunki mieszkaniowe są jednym z takich elementów.	uwaga częściowo uwzględniona W cs (h) dodane zostanie: - tworzenie mieszkań wspomaganych/chronionych. Ze względu na ograniczoną ilość środków nie planuje się działań z zakresu poprawy warunków mieszkaniowych. Odnosnie wsparcia osób wykluczonych komunikacyjnie w cs (k) wskazano usługi dowozu osób o ograniczonej mobilności.
274.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych	Rekomendujemy poszerzenie grup docelowych o: - Rodziny i społeczności lokalne zagrożone	Poszerzenie katalogu grupy docelowych o rodziny i społeczności lokalne zagrożone ubóstwem, jest spójne	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 166	ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	z w/w uwagami do FEO	
275.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 166	Proponujemy uzupełnić typ przedsięwzięcia 2, tiret 3 w następujący sposób: Działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w tym m.in.: - (...) - wsparcie realizacji indywidualnego procesu reintegracji do 36 miesięcy, w tym w formie finansowej - (...)	-	uwaga uwzględniona
276.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 166	Proponujemy dodać zapis: „Wsparcie realizowane będzie zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej”	Taka deklaracja wynika z Umowy Partnerstwa. Ponadto należy zapewnić spójność działań regionalnych i krajowych.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zapisy FEO 2021-2027 będą wynikały z negocjacji z KE.
277.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 166	Należy uzupełnić grupę docelową o otoczenie sektora ekonomii społecznej.	Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej realizując usługi wsparcia, współpracują również z otoczeniem PES, zwłaszcza z samorządami lokalnymi (w kontekście animowania powstawania PS, których założycielami są JST czy w kontekście zachęcania do współpracy z PES (w ramach zlecania zadań w pożytku publicznym lub w PZP, a w czasie COVID także w ramach tzw. mechanizmu zakupów interwencyjnych).	uwaga uwzględniona
278.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 168-169	Do wskaźników należy dodać wskaźnik „liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych” i określić jego wartość docelową	Wskaźnik „liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych” jest wskaźnikiem ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych. Wartość wskaźnika powinna być zgodna z założeniami KPRES (Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej)	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
279.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 168	Należy uwzględnić również następujące wskaźniki w tabeli: Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie; Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.	Zgodność z WLKW 2021	uwaga częściowo uwzględniona Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.
280.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 169-170	Proponujemy zwiększenie alokacji do około 12 mln euro.	Na gruncie aktualizowanego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, woj. Opolskim zaplanowano utworzenie ponad 600 miejsc pracy. W poprzedniej perspektywie finansowej, dla woj. Opolskiego zaplanowano utworzenie blisko 300 miejsc pracy. W perspektywie finansowej 2014-2020 przeznaczono na te działania 4 mln euro. W obliczu założenia osiągnięcia dwukrotnie większego wskaźnika, pozostawienie alokacji na tym samym poziomie nie pozwoli na utworzenie ponad 600 miejsc pracy, ani też nie zagwarantuje wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej, w których to owe miejsca pracy mają być utworzone.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Z uwagi na konieczność priorytetyzacji obszarów wsparcia Zarząd Województwa Opolskiego jest zobligowany do dokonywania wyborów celów szczegółowych, działań i tym samym określa poziom alokacji. Biorąc pod uwagę powyższe na obecnym etapie nie ma możliwości zwiększenia alokacji na ekonomię społeczną kosztem innych działań.
281.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 169	Należy uwzględnić również następujące wskaźniki w tabeli: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu.	Zgodność z WLKW 2021	uwaga częściowo uwzględniona Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
282.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 170	W ramach działań wymienionych jako prowadzone na rzecz minimalizowania wykluczenia społecznego należałoby wskazać jeszcze: „poprawę warunków mieszkaniowych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym”. Złe warunki mieszkaniowe często stanowią barierą w działaniach aktywizacyjnych. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu powinno opierać się na szerokim spektrum działań integracyjnych, w szczególności na integracji społecznej, zawodowej, zdrowotnej, a także na zintegrowanych działaniach obejmujących zarówno usługi społeczne jak i mieszkaniowe.	Działania w ramach aktywnej integracji powinny być prowadzone kompleksowo, skupiając się przede wszystkim na potrzebach osoby i jej otoczenia, a nie wyłącznie na jednym rodzaju działań. W rekomendacjach MFIPR wskazano, że działaniom, związanym z aktywną integracją społeczną, edukacyjną, zdrowotną i zawodową, powinny też towarzyszyć działania na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych. Ponadto elastyczny katalog zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych jest zgodny z zasadą deinstytucjonalizacji usług.	uwaga nieuwzględniona W związku z ograniczoną alokacją nie ma możliwości dopisania przedsięwzięć związanych z poprawą warunków mieszkaniowych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
283.	Urząd Miejski w Prudniku str. 170	Z uwagi na fakt, iż zaproponowane do realizacji działania w ramach rozdziału "Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie" są niemalże wierną kopią założeń, celów, wspieranych typów przedsięwzięć „Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021–2030” wdrażanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wnioskuję o usunięcie tego działania lub jego takie zrehabilitowanie, by nie dochodziło do dublowania się (wszystkimi niemalże elementami) dwóch programów.	Funkcjonowanie dwóch, niemalże identycznych programów może powodować realne problemy z przejrzystą realizacją przedsięwzięć przez społeczność romską.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z informacją przekazaną przez Opolski Urząd Wojewódzki wsparcie udzielane w ramach "Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021–2030" jest niewystarczające przede wszystkim w kontekście: aktywizacji społeczno - zawodowej, poprawy warunków bytowych, tworzenia nowych świetlic środowiskowych, edukacji dzieci romskiej, ochrony i zachowania tożsamości kulturowej oraz wsparcia potencjału organizacji pozarządowych działających w środowisku romskim. Podobna konkluzja wynika również z raportu

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				końcowego "Ocena wsparcia skierowanego do społeczności romskiej w Polsce z PO WER oraz innych programów realizowanych na rzecz Romów". Na tej podstawie zdecydowano o realizacji kompleksowego projektu na rzecz przedmiotowej grupy docelowej. Demarkacja pomiędzy poszczególnymi źródłami finansowania zostanie zapewniona na późniejszym etapie programowania.
284.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 170	"– inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół kształcenia ogólnego, zawodowego oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne, – wsparcie rozwijania kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną, – wsparcie uczniów szkół ponadpodstawowych w zdobywaniu dodatkowych kwalifikacji rynkowych, zgodnych z ich profilem kształcenia i zapotrzebowaniem pracodawców oraz rynku pracy, pozwalających na poszerzenie portfolio dyplomów i kwalifikacji, – wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt IT oraz ICT wraz ze wsparciem infrastruktury sieci teleinformatycznej i materiały oraz pomoce dydaktyczne,"	Kwalifikacje rynkowe są odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy na specjalistyczne i cząstkowe kwalifikacje w różnych branżach. Dynamiczna sytuacja na rynku pracy zmusza uczniów do rozwijania i ciągłego doskonalenia posiadanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a także zdobywania nowych kwalifikacji, na które istnieje zapotrzebowanie społeczno-gospodarcze. Kwalifikacje rynkowe znajdziemy w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji na portalu www.kwalifikacje.gov.pl	uwaga uwzględniona
285.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni	Należy rozszerzyć grupy docelowe o: - osoby objęte ochroną krajową (pobyt ze względów	Dzięki temu zapisy będą kompletne i będą uwzględniały wszystkie możliwości prawne pobytu	uwaga częściowo uwzględniona Dodano do zapisu osoby objęte

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Socjalnych str. 171	humanitarnych lub pobyt tolerowany) - osoby z kartą pobytu czasowego, stałego, rezydenta długoterminowego UE	obywateli państw trzecich w Polsce i nie wykluczały tych osób ze wsparcia	ochroną krajową. Natomiast pozostałe propozycje grup docelowych mieszczą się w grupie: obywatele państw trzecich i ich rodziny.
286.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 172	Planowane Typy przedsięwzięć, w tym m.in.: (...) - kampanie informacyjne, (...)	Proponuje się wprowadzenie do planowanych typów przedsięwzięć kampanii informacyjnej w celu promowania postaw przyjaznych obywateli państw trzecich na rynku pracy woj. opolskiego i kraju (kampanie świadomościowe) a także promowania dobrych praktyk zatrudniania cudzoziemców i ich pozytywnym wpływie na sytuację społeczno- gospodarczą regionu oraz kampanie skierowane do obywateli państw trzecich.	uwaga uwzględniona
287.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 172	Grupy docelowe (...) - pracodawcy, (...)	Proponuje się wprowadzenie do grupy docelowej pracodawców w celu spójności z zapisami planowanych do realizacji typów przedsięwzięć.	uwaga uwzględniona
288.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 172	Proponujemy w bardziej kompleksowy sposób rozpisać typy wsparcia dla obywateli państw trzecich 1.Integracja zawodowa obywateli państw trzecich i ich rodzin, w szczególności: - ochrona praw tych osób przed dyskryminacją i nieuczciwym traktowaniem przez pracodawców (m.in. poradnictwo prawne) - podnoszenie kwalifikacji i kompetencji, w celu podejmowania pracy lepiej płatnej, stabilnej, o wyższej jakości - aktywizacja zawodowa członków rodzin obywateli państw trzecich 2. Integracja społeczna obywateli państw trzecich i	Dzięki bardziej kompleksowemu rozpisaniu działań możliwe będzie bardziej kompleksowe wsparcie w ramach projektów realizowanych na rzecz społeczności obywateli państw trzecich	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Szczegółowy zakres wsparcia zostanie określony na etapie tworzenia dokumentów wdrożeńowych, jakim jest m.in. SZOP.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		ich rodzin, w tym w szczególności: - nauka języka polskiego - poradnictwo prawne/obywatelskie - wsparcie psychologiczne - wsparcie mieszkaniowe (w tym mieszkania wspomagane lub najem społeczny - w ramach społecznych agencji najmu) - wsparcie funkcjonowania obywateli państw trzecich i ich rodzin w relacji z systemem edukacji, służbą zdrowia i innymi instytucjami publicznymi (m.in. poprzez zapewnienie: tłumaczenia, asystowania w kontaktach z urzędami itp., wymiana informacji), - wsparcie udziału obywateli państw trzecich i ich rodzin w kulturze 3. Usługi społeczne dla obywateli państw trzecich - w szczególności mieszkania wspomagane		
289.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 173	Proponujemy dodać nowy wskaźnik rezultatu w brzmieniu: „Liczba osób, których sytuacja mieszkaniowa uległa poprawie po opuszczeniu programu”	Postulujemy dodanie wskaźnika rezultatu korespondującego z postulatem rozszerzenia w celu (h) katalogu działań o usługi mieszkaniowe dla grup w niekorzystnej sytuacji. Postulat jest zgodny z rekomendacjami MFIPR dotyczącymi form wspierania z aktywnego włączenia społecznego, w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji. Dla zapewnienia wdrażania działań na rzecz przejścia do wsparcia zdeinstytucjonalizowanego i świadczenia różnorodnych usług w społeczności lokalnej na rzecz wsparcia procesów integracji, równości szans i niedyskryminacji usług konieczne jest mierzenie i weryfikowanie przyrostu liczby osób, których sytuacja mieszkaniowa uległa poprawie po	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanego wskaźnika na LWK 2021-2027 - EFS+.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			opuszczeniu programu. Proponowany wskaźnik jest więc potrzebny i uzasadniony w świetle celu szczegółowego (h).	
290.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 176	Proponujemy opisać rodzaje wsparcia dla obywateli państw trzecich w sposób bardziej kompleksowy, uwzględniający poniższy katalog działań: 1. Integracja zawodowa obywateli państw trzecich i ich rodzin, w szczególności: - ochrona praw tych osób przed dyskryminacją i nieuczciwym traktowaniem przez pracodawców (m.in. poradnictwo prawne), - podnoszenie kwalifikacji i kompetencji, w celu podejmowania pracy lepiej płatnej, stabilnej, o wyższej jakości, - aktywizacja zawodowa członków rodzin obywateli państw trzecich. 2. Integracja społeczna obywateli państw trzecich i ich rodzin, w tym w szczególności: - nauka języka polskiego, - poradnictwo prawne/obywatelskie, - wsparcie psychologiczne, - wsparcie mieszkaniowe (w tym mieszkania społeczne), - wsparcie funkcjonowania obywateli państw trzecich i ich rodzin w relacji z systemem edukacji, służbą zdrowia i innymi instytucjami publicznymi (m.in. poprzez zapewnienie tłumaczenia, asysty w kontaktach z urzędami), - wsparcie udziału obywateli państw trzecich i ich rodzin w kulturze 3. Zintegrowane usługi społeczno -mieszkaniowe dla obywateli państw trzecich	Dzięki proponowanemu rozpisaniu działań w celu 2.5.6 (i) FEO 2021-2027 możliwe będzie udzielenie bardziej kompleksowego wsparcia obywatelom państw trzecich, w ramach projektów adresowanych do tej grupy docelowej.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Szczegółowy zakres wsparcia zostanie określony na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowych, jakim jest m.in. SZOP.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
291.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 176	Rekomendujemy rozszerzenie katalogu osób w grupie docelowej o: „- osoby objęte ochroną krajową (pobyt ze względów humanitarnych lub pobyt tolerowany), - osoby z kartą pobytu czasowego, stałego, rezydenta długoterminowego UE”.	Proponowane rozszerzenie katalogu osób w grupie docelowej umożliwi objęcie wsparciem wszystkich uprawnionych osób oraz uwzględni wszystkie możliwości prawne pobytu obywateli państw trzecich w Polsce.	uwaga częściowo uwzględniona Dodano do zapisu osoby objęte ochroną krajową. Natomiast pozostałe propozycje grup docelowych mieszczą się w grupie: obywatele państw trzecich i ich rodziny.
292.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 178	Wsparcie edukacji ustawicznej m.in. poprzez realizację: – kształcenia i szkolenia w ramach systemu formalnego lub pozaformalnego, edukacji formalnej pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, w tym z uwzględnieniem elastycznych rozwiązań (np. kształcenie na odległość) m.in. w zakresie kompetencji kluczowych, kompetencji transferowalnych i wyspecjalizowanych umiejętności twardych, – podnoszenia kompetencji, w tym m.in. cyfrowych osób z grup wykluczonych cyfrowo, umożliwiających wdrażanie Upskilling pathways,	Jest to istotne dopowiedzenie przedstawionej myśli z jednoczesnym wskazaniem różnorodnych ścieżek uczenia się. Propozycja zmiany spójna z ideą LLL, gdzie mowa jest o uczeniu się formalnym, pozaformalnym i nieformalnym.	uwaga uwzględniona
293.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 179	Główne grupy docelowe. Prośba o rozważenie poszerzenia grupy o JST, ich jednostki organizacyjne i stowarzyszenia.	Działania przewidują wsparcie edukacji przedszkolnej i szkolnej (edukacja włączająca).	uwaga nieuwzględniona Przedmiotowe podmioty nie są odbiorcami wsparcia w tym celu szczegółowym. Mogą one potencjalnie być beneficjentami w tym zakresie. Lista beneficjentów zostanie wskazana w SZOP.
294.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu	Należy dodać otoczenie społeczności romskiej	Wsparcie na rzecz integracji społecznej i zawodowej społeczności romskiej musi być realizowane z uwzględnieniem otoczenia tej społeczności a w	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 179		szczegółności szkół do których uczęszczają dzieci (np. przy planowaniu zajęć o charakterze integracyjnym w szkołach), innych jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego takich jak jednostki organizacyjne pomocy społecznej i pup. Ważną rolę w integracji społeczności romskiej mogą odegrać również podmioty ekonomii społecznej (w tym przedsiębiorstwa społeczne, podmioty reintegracyjne itp.). Nie jest możliwa realizacja działań o charakterze integracyjnym bez udziału osób i instytucji z otoczenia społeczności romskiej. Organizacje pozarządowe działające na rzecz społeczności romskiej nie wyczerpują katalogu otoczenia tej społeczności. Otoczenie społeczności romskiej jest grupą kwalifikowalną zgodnie z materiałem Włączenie społeczne w Programach Regionalnych.	
295.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 179	Warto dodać otoczenie społeczności romskiej	Niektóre działania, żeby były skuteczne, mogą wymagać zaangażowania także otoczenia społeczności romskiej.	uwaga uwzględniona
296.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 181	Należy uwzględnić następujące wskaźniki w tabeli: Liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu (osoby) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby) Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (osoby) Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, 6 miesięcy po opuszczeniu programu (osoby)	Zgodność z WLKW 2021	uwaga częściowo uwzględniona Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
297.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn- Koźle str. 183	Prośba o rozważenie treści celu. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.	Rozległość opisu powoduje, że cel jest niejasny.	uwaga nieuwzględniona Nazwa celu szczegółowego wynika z Rozporządzenia EFS+ i nie można zmieniać jego brzmienia.
298.	Powiat Krapkowicki str. 183	W planowanych typach przedsięwzięć wskazano w pkt 2. Działania w zakresie usług społecznych. Jest mowa o mieszkaniach wspomaganych, chronionych. Brak odniesienia się do ośrodków dla samotnych matek z dziećmi doświadczających przemocy w rodzinie.	Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy, zgodnie z zapisami ustawy O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, realizowane są na różnych poziomach: zarówno gminnym, jak i powiatowym i wojewódzkim. Aby to wsparcie było skuteczniejsze oraz zorganizowane na większą skalę, musiałoby docelowo odbywać się przy wsparciu funduszy unijnych. Dlatego tak istotne jest ujęcie zapisów o ww. przedsięwzięciach w dokumencie.	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie z rekomendacjami MFIPR "Włączenie społeczne w programach regionalnych" usługi interwencji kryzysowej i usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie znajdują się w cs (l) a nie w celu (k). Zgodnie z uwagami innych podmiotów w cs (l) rozszerzono wsparcie o ww. zakres.
299.	Kampania Przeciw Homofobii str. 183-191	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	nieodzowna jest pamięć, że z powodu wysokiego współczynnika narażenia na dyskryminację oraz przemoc, do osób wykluczonych, w tym wspomnianych tu dzieci, nierzadko należą osoby nieheteronormatywne; potrzebna jest rzetelna merytorycznie edukacja służby zdrowia w zakresie potrzeb osób nieheteronormatywnych, w tym transpłciowych / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	tym zakresie.
300.	Urząd Gminy Popielów str. 184-185	Powiązane rodzaje działań: W opisie dotyczącym usług społecznych warto uwzględnić również potrzebę realizacji przedsięwzięć wspierających aktywne starzenie się oraz tworzących warunki sprzyjające samodzielnemu, niezależnemu i satysfakcjonującemu życiu osób starszych (np. działania wzmacniające ich aktywność edukacyjną, społeczną i kulturalną).	W przypadku osób starszych – należy również podejmować działania, które pozwolą im jak najdłużej pozostać sprawnymi intelektualnie, społecznie i fizycznie. Być może byłaby możliwość, aby środki unijne wsparty funkcjonowanie Klubów Seniora, które powstają w ramach Programu Senior+. W chwili obecnej Kluby Seniora odgrywają bardzo ważną rolę w środowisku lokalnym.	uwaga nieuwzględniona Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzanie treści zbyt szczegółowych. Tego typu wsparcie nie jest priorytetem KE, dlatego będzie realizowane jako działanie uzupełniające do usług opiekuńczych.
301.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 184	Proponujemy szersze ujęcie CUS jako realizatora usług społecznych, w taki sposób, aby zmienić sformułowanie „W regionie wspierane będzie również tworzenie Centrów Usług Społecznych (CUS) oraz rozwój dostarczanych przez nie usług społecznych” W którego miejsce należało by wprowadzić określenie; „W regionie wspierane będzie również tworzenie i wspieranie rozwoju funkcjonujących Centrów Usług Społecznych (CUS) jako koordynatora usług społecznych realizowanych na rzecz społeczności lokalnych oraz rozwój usług dostarczanych w ramach CUS”	CUS, jak wynika to z rekomendacji MFIPR, mają pełnić kluczową rolę w zakresie koordynacji usług na poziomie lokalnym, jak i rozwoju usług społecznych dopasowanych do potrzeb społeczności lokalnych. Ponad to, zgodnie z założeniem ustawowym, CUS powinien być rozwiązaniem, które ma zapewnić kompleksową obsługę w zakresie dostarczania usług społecznych na rzecz każdego obywatela.	uwaga nieuwzględniona Część działań związanych z funkcjonowaniem CUS-ów np. szkolenia dla pracowników będzie realizowanych na poziomie krajowym.
302.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 184	W treści programu znajduje się informacja, że „W przypadku konieczności wynikającej ze stanu zdrowia możliwe będzie wspieranie opieki długoterminowej i hospicyjnej”. Prosimy o usunięcie ww. zapisu lub dodanie informacji, że planowane wsparcie będzie miało formę zgodną z ideą deinstytucjonalizacji np. w formie krótkotrwałych pobyków mających na celu zapewnienie urlopu	Zwracamy uwagę, że planowane ze środków europejskich działania muszą być zgodne z ideą deinstytucjonalizacji.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wytchnieniowego dla opiekunów.		
303.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 185	W zakresie usług zdrowotnych proponuje się uwzględnić typy projektów o charakterze edukacyjno – informacyjnym, np.: - Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące profilaktyki chorób cywilizacyjnych, w tym edukacja prozdrowotna polegająca na zachęcaniu do skorzystania z badań. - Działania w zakresie promowania zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej mające na celu zapobieganie chorobom cywilizacyjnym lub zmniejszanie ich negatywnych skutków. - Działania edukacyjno-informacyjne z zakresu zdrowego stylu życia i właściwego odżywiania skierowane do dzieci i ich rodziców oraz indywidualne konsultacje dzieci wraz z rodzicami z dietetykiem.	Rozszerzenie typów projektów o możliwość prowadzenia szerokich i zintegrowanych działań edukacyjnych dla wszystkich grup mieszkańców regionu.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Działania informacyjno-edukacyjne mogą być realizowane wyłącznie jako element kompleksowego projektu. Uszczegółowienie typów projektów będzie możliwe na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowych, tj. SZOP/RPZ. Z zastrzeżeniem, że działania związane ze zdrowym stylem życia nie mogą być realizowane na poziomie regionalnym, a działania związane z aktywnością fizyczną są w ogóle wyłączone z finansowania w ramach Polityki Spójności.
304.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 185	W planowanych rodzajach przedsięwzięć w zakresie usług zdrowotnych należałoby dodać: - wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, w tym m.in. form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, mieszkalnictwa wspomaganego, oraz jako element działań przygotowanie, uzyskanie i zmianie kompetencji pracowników placówek w działaniach poza placówkami;	Należy doprecyzować w oparciu o rekomendacje MFiPR.	uwaga uwzględniona
305.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	W ramach celu szczegółowego k) przewidziano m.in. wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia	Zgodnie z ustaleniami z Ministerstwem Zdrowia wsparcie doskonalenia zawodowego kadr medycznych	uwaga częściowo uwzględniona Usunięto zapis dotyczący

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 185	poprzez m.in. system zachęt, podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia). Należy usunąć z programu ten zapis jako oddzielny typ operacji.	w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania ochrony zdrowia może być udzielane w Programach Regionalnych wyłącznie jako element projektu (np. w zakresie profilaktyki, czy deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych). Wsparcie tego rodzaju musi być niezbędne do zrealizowania całości zaplanowanej interwencji (projektu) i nie może obejmować kształcenia specjalizacyjnego kadr medycznych.	kształcenia kadr, natomiast linia demarkacyjna nie wyklucza wsparcia regionalnego w postaci systemu zachęt dla personelu/kadr systemu ochrony zdrowia. Z uwagi na to zapis ten pozostał w programie.
306.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 186	Uzupełnienie planowanych typów przedsięwzięć o usługi żłobkowe: - rozwój usług opiekuńczych dla dzieci do 3 roku życia żłobkowych oraz w formie zinstytucjonalizowanej	Zapewnienie opieki żłobkowej stanowi jeden z najważniejszych aspektów wsparcia kobiet na rynku pracy. Realizacja tych usług zwłaszcza w mniejszych miejscowościach jest możliwa również poprzez formę zinstytucjonalizowaną np. program opiekunek dziecięcych	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa działania mające na celu zwiększenie dostępu do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 realizowane będą na poziomie krajowym.
307.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 186	Doprecyzowanie zapisów planowanych typów przedsięwzięć: - rozwój usług opiekuńczych i społecznych (aktywizacja) nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym starszych i z niepełnosprawnościami) z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji usług.	Oprócz problemów zdrowotnych w grupie osób starszych i z niepełnosprawnościami dostrzegalne są problemy związane z izolacją społeczną i samotnością, stąd konieczność rozwoju usług związanych z aktywizacją społeczną tych grup.	uwaga uwzględniona
308.	Urząd Gminy Popielów str. 186	Planowane typy przedsięwzięć. 2.Działania w zakresie usług społecznych, w tym m.in.: Proponuje się wprowadzić następujący typ działania: - rozwój działań umożliwiających osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu pozostanie w społeczności lokalnej, w tym m.in. działania wspierające ich aktywność edukacyjną, społeczną i kulturalną.	W przypadku osób starszych – należy również podejmować działania, które pozwolą im jak najdłużej pozostać sprawnymi intelektualnie, społecznie i fizycznie. Być może byłaby możliwość, aby środki unijne wsparły funkcjonowanie Klubów Seniora, które powstają w ramach Programu Senior+. W chwili obecnej Kluby Seniora odgrywają bardzo ważną rolę w środowisku lokalnym.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
309.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 186	W planowanych rodzajach przedsięwzięć w zakresie usług społecznych należałoby dodać: - wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych na podstawie indywidualnych planów usamodzielniania z wykorzystaniem mieszkalnictwa wspomagane, usług opiekuńczych, asystentury osobistej, kręgów wsparcia i innych usług specjalistycznych;	Należy doprecyzować w oparciu o rekomendacje MFIPR	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Doprecyzowanie przedmiotowych form wsparcia znajdzie się w SZOP
310.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 186	Należy wykreślić wsparcie dla infrastruktury domów pomocy społecznej z typu operacji: - inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy, mieszkania wspomagane, chronione),	Inwestycje w infrastrukturę instytucjonalną np. DPS, ZOL, ZPO i inną są niezgodne z zasadami deinstytucjonalizacji, „Ogólnoeuropejskimi wytycznymi w zakresie przejścia od opieki instytucjonalnej do usług w społeczności lokalnej” a także ratyfikowaną przez Polskę Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, które wyraźnie mów o prawie do niezależnego życia. Mogą być natomiast prowadzone działania, które otwierają instytucje (placówki całodobowe długoterminowego pobytu) w takie, które świadczą usługi dzienne, środowiskowe, mieszkaniowe. Stąd ewentualnie propozycja zapisu zgodnie z rekomendacjami MFIPR: • wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, w tym m.in form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, mieszkalnictwa wspomagane, oraz jako element działań przygotowanie, uzyskanie i zmianie kompetencji pracowników placówek w działaniach poza placówkami;	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
311.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 186	Należy dodać zdanie: Szczegóły interwencji w ramach celu szczegółowego (k) będą sprecyzowane w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych (Plan Deinstytucjonalizacji), za który odpowiedzialny będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Zapis wynika z rekomendacji MFIPR. W Programie Regionalnym brak zapisu wskazującego, iż szczegóły interwencji będą sprecyzowane w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych (Plan Deinstytucjonalizacji), za który odpowiedzialny będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	uwaga uwzględniona
312.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 186	Należy dodać zapis: • pomoc dla opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, m.in. w zakresie informacji i doradztwa, usług opiekuńczych, usprawnienia w mieszkaniach (adaptowalność), wypożyczalni sprzętu, wsparcia wytchnieniowego;	Wśród planowany działań zupełnie zabrakło działań na rzecz budowy systemu wsparcia rodzin opiekujących się osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (wątek wsparcia opiekunów pojawia się tylko przy osobach z niepełnosprawnościami). Tymczasem ze względu na wyzwania demograficzne kluczowe jest zapewnienie takiego systemu wsparcia również dla rodzin seniorów. Co więcej często to mogą być podobne usługi, świadczone w podobnej formie.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Doprecyzowanie form wsparcia w zakresie pomocy dla opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu znajdzie się w SZOP.
313.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 186	Proponujemy zastąpienie typu działania: Wsparcie na rzecz tworzenia Centrów Usług Społecznych oraz rozwój dostarczanych przez nie usług społecznych następującym zapisem: 10. Tworzenie i rozwijanie Centrów Usług Społecznych jako element działań na rzecz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym, w szczególności poprzez podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry istniejących i nowotworzonych CUS o wymiarze lokalnym i ponad.	Zgodnie z zapisami Rekomendacji MFIPR CUS mogą powstać w trakcie realizacji projektu (w dowolnym jego momencie), a kluczowe jest zapewnienie dostępu do usług.	uwaga częściowo uwzględniona Część z zaproponowanych zmian do typu działania realizowana będzie na poziomie krajowym, dlatego nie została uwzględniona w zapisach FEO 2021-2027.
314.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 186	Z programu należy wykreślić „inwestycje w inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. domy pomocy społecznej (...)).	Jak wyżej - zwracamy uwagę, że planowane ze środków europejskich działania muszą być zgodne z ideą deinstytucjonalizacji. Wsparcie nie może przyczyniać się do wzmacniania potencjału instytucjonalnych form opieki.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
315.	Urząd Gminy Popielów str. 187	Główne grupy docelowe: Proponuje się wprowadzić następującą grupę: - osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym osoby starsze i niepełnosprawne).	Spójność pomiędzy typami działań i grupą docelową.	uwaga uwzględniona
316.	Ministerstwo Zdrowia str. 188	Kwestia poprawy infrastruktury POZ i AOS	Prośba o informację dot. uzupełniającego charakteru wsparcia infrastruktury w tym działaniu (crossfinancing), wobec działań w ramach EFRR z uwagi na zachowanie rozdzielności kompetencji różnych funduszy	uwaga uwzględniona
317.	Ministerstwo Zdrowia str. 188	Kwestia kształcenia kadry medycznej	Zgodnie z linią demarkacyjną przekazaną przez MFIPR w lutym br. kształcenie kadr medycznych zarezerwowane jest dla poziomu krajowego. Szerokie wsparcie kształcenie przeddyplmowego planowane jest w KPO. Dlatego należy monitorować komunikaty MFIPR.	uwaga uwzględniona
318.	Ministerstwo Zdrowia str. 188, 220	„W przypadku konieczności wynikającej ze stanu zdrowia możliwe będzie wspieranie opieki długoterminowej i hospicyjnej. ”	Obecny zapis może sugerować podobieństwo wspomnianych świadczeń, a należy pamiętać, że opieka długoterminowa należy do innego koszyka świadczeń, co opieka hospicyjna i paliatywna. Prośba o preredagowanie, celem osiągnięcia jasnego przekazu	uwaga uwzględniona
319.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 188	Rekomendujemy rozszerzenie instrumentów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu również o (1) usługi mieszkaniowe, obok usług społecznych oraz, zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji, o (2) zintegrowane usługi społeczno-mieszkaniowe dla osób i rodzin wykluczonych, zagrożonych marginalizacją, defaworyzowanych. Ponadto wśród rozwiązań mieszkaniowych adresowanych do grupy docelowej w celu(k) powinny znaleźć się również: (1) mieszkalnictwo	Proponujemy stosowanie pojęcia mieszkalnictwa społecznego wraz ze wskazaniem otwartego katalogu rozwiązań mieszczących się w tym pojęciu. Zważywszy na powstające różnorodne formy wsparcia mieszkaniowego, niespełniające definicji mieszkań wspomaganych i chronionych, warto uwzględnić te działania w FEO21-27. Dopuszczenie jedynie mieszkań wspomaganych i chronionych może ograniczać potencjał wykorzystania Programu dla efektywnego wsparcia beneficjentów. Elastyczny katalog rozwiązań	uwaga częściowo uwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego oraz finansowanie mieszkań

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		społeczne jak również (2) mieszkania adaptowalne, a nie wyłącznie mieszkania wspomagane i chronione. Proponujemy następujące brzmienie zapisów: 1. Aby przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu istotna jest poprawa dostępu do usług społecznych, „usług mieszkaniowych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych”. 2. Dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które nie wymagają usług w zakresie całodobowej opieki, będą realizowane także działania sprzyjające usamodzielnianiu się oraz integracji ze środowiskiem, polegające „przede wszystkim na zwiększaniu dostępności do (1) mieszkalnictwa społecznego rozumianego jako: (i) mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkalnictwo chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu), jak również do (2) mieszkań adaptowalnych”.	mieszkaniowych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych jest zgodny z rekomendacjami MFiPR. Ponadto, proponujemy uzupełnienie wyliczenia usług, które są planowane w nowej perspektywie budżetowej, poprzez uwzględnienie nowego rozwiązania z obszaru mieszkalnictwa i wsparcia społecznego – społecznych agencji najmu (SAN) oraz szerszej formuły – najmu społecznego. Rozwiązania te umożliwiają świadczenie zintegrowanego wsparcia obejmującego wsparcie mieszkaniowe oraz usługi społeczne. SAN zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego w lipcu 2021 roku (ustawa o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego) [2]. Włączenie SAN do wskazanego powyżej celu jest w pełni uzasadnione ponieważ: (i) SAN jest rozwiązaniem odpowiadającym na potrzeby osób ubogich, niezamożnych, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, które mają trudności z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych oraz potrzebują wsparcia w innych obszarach oraz (ii) jest instrumentem świadczenia usług społecznych dla grup o szczególnych potrzebach. Po pierwsze, SAN może oferować zintegrowane wsparcie w obszarze mieszkaniowym, zatrudnienia oraz usług społecznych. Rozwiązanie to umożliwia skuteczną poprawę jakości życia osób korzystających z oferty SAN w różnych obszarach – zarówno mieszkaniowym, jak i społecznym oraz zatrudnienia. SAN działa na podstawie umowy z gminą (może być prowadzony przez organizację pozarządową lub spółkę komunalną) jako pośrednik pomiędzy właścicielami mieszkań dzierżawiącymi mieszkania na rzecz SAN, a najemcami mieszkań wskazanymi przez gminę. Najemcy muszą	adaptowalnych. Zwraca się uwagę, że w cs (k) wsparcie infrastrukturalne realizowane będzie tylko w ograniczonym zakresie (w ramach tzw. cross-financingu). Większe możliwości w tym zakresie daje cs (iii), w którym figuruje typ przedsięwzięć związany z inwestycjami w lokale w ramach najmu socjalnego. W tym typie przedsięwzięć zostanie uwzględniony najem socjalny oferowany przez społeczne agencje najmu.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			spełniać kryteria określone w uchwale rady gminy. Warto zwrócić uwagę, że SAN jest rozwiązaniem elastycznym i szerokim, które może być dedykowane różnym grupom odbiorców – zarówno osobom doświadczającym bezdomności, jak i seniorom, usamodzielniającym się młodym dorosłym, cudzoziemcom, samotnym rodzicom czy innym grupom wymagającym wsparcia w postaci mieszkania i dodatkowych usług. Gmina będzie determinowała w uchwale rady gminy do kogo będzie skierowana oferta SAN. Dodatkowo, na zasadach ogólnych, SAN będzie mógł świadczyć dodatkowe usługi na rzecz najemców. Umożliwi to gminom (często) w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi wielowymiarowe wspieranie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Po drugie, SAN zostały uwzględnione w „Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych. Zatem uwzględnienie SAN w FEO2021-2027 w celu (k) będzie w pełni uzasadnione, szczególnie w kontekście planowanego wsparcia deinstytucjonalizacji w tym zakresie. Narzędzie to wpisuje się w cel związany z zwiększaniem równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp. Proponujemy stosowanie pojęcia mieszkalnictwa społecznego wraz ze wskazaniem	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			otwartego katalogu rozwiązań mieszczących się w tym pojęciu. Zważywszy na powstające różnorodne formy wsparcia mieszkaniowego, niespełniające definicji mieszkań wspomaganych i chronionych, warto uwzględnić te działania w FEO21-27. Dopuszczenie jedynie mieszkań wspomaganych i chronionych może ograniczać potencjał wykorzystania Programu dla efektywnego wsparcia beneficjentów. Elastyczny katalog rozwiązań mieszkaniowych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych jest zgodny z rekomendacjami MFIPR. Ponadto, proponujemy uzupełnienie wyliczenia usług, które są planowane w nowej perspektywie budżetowej, poprzez uwzględnienie nowego rozwiązania z obszaru mieszkalnictwa i wsparcia społecznego – społecznych agencji najmu (SAN) oraz szerszej formuły – najmu społecznego. Rozwiązania te umożliwiają świadczenie zintegrowanego wsparcia obejmującego wsparcie mieszkaniowe oraz usługi społeczne. SAN zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego w lipcu 2021 roku (ustawa o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego). Włączenie SAN do wskazanego powyżej celu jest w pełni uzasadnione ponieważ: (i) SAN jest rozwiązaniem odpowiadającym na potrzeby osób ubogich, niezamożnych, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, które mają trudności z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych oraz potrzebują wsparcia w innych obszarach oraz (ii) jest instrumentem zdeinstytucjonalizowanego świadczenia usług społecznych dla grup o szczególnych potrzebach. Po pierwsze, SAN może oferować zintegrowane wsparcie w obszarze mieszkaniowym, zatrudnienia	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			oraz usług społecznych. Rozwiązanie to umożliwia skuteczną poprawę jakości życia osób korzystających z oferty SAN w różnych obszarach – zarówno mieszkaniowym, jak i społecznym oraz zatrudnienia [3]. SAN działa na podstawie umowy z gminą (może być prowadzony przez organizację pozarządową lub spółkę komunalną) jako pośrednik pomiędzy właścicielami mieszkań dzierżawiącymi mieszkania na rzecz SAN, a najemcami mieszkań wskazanymi przez gminę. Najemcy muszą spełniać kryteria określone w uchwale rady gminy. Warto zwrócić uwagę, że SAN jest rozwiązaniem elastycznym i szerokim, które może być dedykowane różnym grupom odbiorców – zarówno osobom doświadczającym bezdomności, jak i seniorom, usamodzielniającym się młodym dorosłym, cudzoziemcom, samotnym rodzicom czy innym grupom wymagającym wsparcia w postaci mieszkania i dodatkowych usług. Gmina będzie determinowała w uchwale rady gminy do kogo będzie skierowana oferta SAN. Dodatkowo, na zasadach ogólnych, SAN będzie mógł świadczyć dodatkowe usługi na rzecz najemców. Umożliwi to gminom (często) w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi wielowymiarowe wspieranie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Po drugie, SAN zostały uwzględnione w „Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” [4] (KPPUiWS) w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			społecznych. Zatem uwzględnienie SAN w FEO2021-2027 w celu (k) będzie w pełni uzasadnione, szczególnie w kontekście planowanego wsparcia deinstytucjonalizacji w tym zakresie. Narzędzie to wpisuje się w cel związany z zwiększaniem równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej. Postulujemy więc włączenie SAN do katalogu możliwych działań w ramach celu szczegółowego (k). Ponadto warto wymienić mieszkania adaptowalne dzięki którym osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. seniorzy, osoby chore) mogą w większym stopniu we własnym zakresie zaspokajać te potrzeby będąc bardziej niezależnymi. Dzięki temu zakres dodatkowego wsparcia może być mniejszy (mniej godzin, rzadziej), a w niektórych przypadkach takie wsparcie może nie być potrzebne. Dla przykładu, odpowiednie dostosowanie łazienki czy kuchni może umożliwiać samodzielne zadbanie o higienę czy przygotowanie posiłków. Dzięki dostosowaniu mieszkania (w tym również zakupowi środków trwałych) osoby te mogą pozostać w swoim środowisku, w swoim mieszkaniu, a jednocześnie nie ma potrzeby ponoszenia wydatków na usługi dla tych	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			osób lub skala wydatków jest niższa. Takie działania są bardziej efektywne finansowo. W takich wypadkach również inwestycje w mieszkaniach prywatnych będą uzasadnione (warto zastosować odpowiednie środki zapewniające trwałość).	
320.	Ministerstwo Zdrowia str. 189	(..) inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie POZ/AOS w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych świadczonych w tych podmiotach (m.in. w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), -wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia poprzez m.in. system zachęt, podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia)”	Prośba o możliwe podkreślenie uzupełniającego charakteru wsparcia infrastruktury AOS i POZ w tym działaniu. Ponadto wypracowanie standardów dostępności w obszarze AOS zasadniczo ma być realizowane na poziomie krajowym. Prośba o doprecyzowanie, czy chodzi o działania koncepcyjne czy wdrażające	uwaga uwzględniona
321.	Urząd Miasta Opole str. 189	Planowane typy przedsięwzięć: 1. Działania w zakresie usług zdrowotnych, w tym m.in.: -realizacja programów zdrowotnych polityki zdrowotnej dotyczących chorób będących istotnym stanowiących problemem zdrowotnym regionu, -dofinansowanie do leczenia niepłodności metodą in vitro i/lub realizacja programu zdrowotnego polityki zdrowotnej w zakresie leczenia niepłodności metoda in vitro, -realizacja programów zdrowotnych polityki zdrowotnej w zakresie: opieki nad matką i dzieckiem, ochrony zdrowia psychicznego (m.in. rozwój usług w Centrach Zdrowia Psychicznego), -realizacja usług zdrowotnych skierowanych do dzieci w tym z niepełnosprawnościami (m.in.: wczesna diagnoza niepełnosprawności, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, diagnoza chorób i zaburzeń psychicznych	Konieczna zmiana nazewnictwa – gmina realizuje programy polityki zdrowotnej. Określenie „choroby będące istotnym problemem zdrowotnym regionu” jest nieostre. Pozostawienie takiego zapisu eliminuje możliwość realizacji programów niszowych jak np. chorób tarczycy. W katalogu beneficjentów winny znaleźć się spółki prowadzące działalność leczniczą.	uwaga nieuwzględniona Finansowane ze środków unijnych programy zdrowotne realizowane są w formule Regionalnych Programów Zdrowotnych. Zakres programów zostanie określony na późniejszym etapie prac. Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenie dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.. W obecnej perspektywie w katalogu tym znajdowały się m.in.: podmioty posiadające w statucie lub w innym dokumencie (np. w umowie spółki)

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		wieku rozwojowego, rewalidacja), -realizacja programów zdrowotnych polityki zdrowotnej skierowanych do dzieci (m.in.: profilaktyka wad postawy, zapobieganie i leczenie wad rozwojowych u dzieci), -realizacja zdeinstytucjonalizowanych form opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami, w tym rehabilitacja oraz opieka długoterminowa i hospicyjna, -inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie POZ/AOS w celu poprawy ogólnej wydajności usług medycznych świadczonych w tych podmiotach (m.in. w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), -wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia poprzez m.in. system zachęt, podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia), -wdrażanie teleopieki.		stanowiącym podstawę jego funkcjonowania zapisy o prowadzeniu działalności w przedmiotowym zakresie wsparcia.
322.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 189	Rekomendujemy rozszerzenie planowanych rodzajów przedsięwzięć w zakresie usług zdrowotnych o następujące działania: - „wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, w tym m.in form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, mieszkalnictwa społecznego, adaptowalnego oraz jako element działań przygotowanie, uzyskanie i zmiana kompetencji pracowników placówek w działaniach poza placówkami”;	Zgodnie z rekomendacjami MFIPR powinny być prowadzone działania zmierzające do deinstytucjonalizacji usług, w tym również zdrowotnych, i przekształcania placówek np. z takich, które prowadzą całodobowy długoterminowy pobyt, na takie, które świadczą usługi dzienne, środowiskowe, mieszkaniowe. Jednocześnie wymaga to przygotowania personelu aktualnie działających instytucji w kierunku nabywania kompetencji do pracy środowiskowej, poza placówkami.	uwaga częściowo uwzględniona Zgodnie z rekomendacjami MFIPR zapis zmieniony na: Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, w tym m.in.: form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, mieszkalnictwa

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				wspomaganego, oraz jako element działań przygotowanie, uzyskanie i zmiana kompetencji pracowników placówek w działaniach poza placówkami (w zakresie usług zdrowotnych i społecznych).
323.	Urząd Miasta Opole str. 190	Proponuje się zmiany w ramach 2.5.8.1 (k) polegające na rozszerzeniu zapisów w obszarze typów przedsięwzięć możliwych do wsparcia w ramach FEO. Planowane typy przedsięwzięć: ... Działania w zakresie usług społecznych, w tym m.in.: - rozwój usług opiekuńczych nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym starszych i z niepełnosprawnościami) z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji usług, w tym pomoc sąsiedzka - usługa przygotowania i dowozu posiłków (door to door) - usługi pielęgnacyjno-kosmetyczne i inne m.in. kosmetyczne, fryzjerskie, podologiczne , - usługi rehabilitacyjne dla osób starszych w tym niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania - zatrudnienie osób świadczących pomoc w dostępie do usług społecznych osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym starszym i z niepełnosprawnościami)	Do tej pory podstawowym działaniem były usługi opiekuńcze dla uczestników projektu natomiast inne usługi mogły być traktowane jako dodatkowe do nich. Czasem jednak jest tak, że osoby nie potrzebują skorzystać z usług opiekuńczych, ale potrzebują innego wsparcia jak rehabilitacja, podolog, kosmetyczka, fryzjer czy posiłki. Ze względu na stan zdrowia nie są w stanie sami się przemieszczać i skorzystać z tych usług. Mając na uwadze powyższe istotne jest stworzenie takiego katalogu typów przedsięwzięć, aby mieszkańcy mogli korzystać także tylko z dodatkowych usług bez usług opiekuńczych. Ważne byłoby również wsparcie w zakresie usług przygotowania i dowozu posiłków. Zdarzają się również sytuacje, że do pomocy wystarczy pomoc sąsiedzka, która mogłaby rozwinąć się w mieście przy możliwości finansowania z projektu. W przypadku nie wymagania jakiejś specjalistycznej opieki chętny sąsiad za wynagrodzeniem mógłby świadczyć taką usługę. W tym przypadku zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa zawarty będzie kontrakt trójstronny. Jednak w przypadku usług opiekuńczych wnioskujemy o zmianę w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa aby w przypadku realizacji w tym zakresie przez MOPR	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zgodnie z UP jednym z działań przewidzianych do realizacji w cs (k) jest rozwój usług opiekuńczych i wymienione usługi mogłyby stanowić jedynie element kompleksowego projektu, nie ma możliwości finansowania pojedynczych usług. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie określony na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowych, jakimi jest m.in. SZOP.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			nie trzeba było stosować Kontraktów Trójstronnych i Indywidualnych Planów ponieważ w tym przypadku wydawane są decyzje, które jasno określają zakres potrzebnego wsparcia, natomiast osoby niesamodzielne jako uczestnik projektu podpisują deklarację uczestnictwa w projekcie, którą wyrażają chęć skorzystania z usług. W tym przypadku tworzenie Kontraktów Trójstronnych i Indywidualnych Planów stanowi dodatkową i zbędną dokumentację przy realizacji projektu. Bowiem firma realizująca usługi opiekuńcze podpisuje z MOPR umowę, otrzymuje decyzje wydawane przez pracowników określające zakres wsparcia więc do rozliczenia potrzebne będą tylko dzienniki zajęć tworzone przez opiekunki. Kolejną sprawą istotną jest aby była możliwość zatrudnienia osoby świadczącej pomoc w dostępie do usług społecznych (tzw. animator życia).	
324.	Urząd Miasta Opole str. 190-191	2.5.8.1 (k) Główne grupy docelowe -mieszkańcy regionu – w zakresie zapobiegania chorobom będącym istotnym stanowiącym problemem zdrowotny regionu, leczenia niepłodności oraz w zakresie zdrowia psychicznego, -noworodki, dzieci i kobiety – w zakresie opieki nad matką i dzieckiem, -dzieci (w tym z niepełnosprawnościami) – w zakresie m.in.: wczesnego wykrywania wad rozwojowych, rehabilitacji i profilaktyki wad postawy, profilaktyki zdrowia psychicznego, -osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym starsze i z niepełnosprawnościami, -otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,	Konieczna zmiana nazewnictwa – gmina realizuje programy polityki zdrowotnej	uwaga nieuwzględniona Finansowane ze środków unijnych programy zdrowotne realizowane są w formule Regionalnych Programów Zdrowotnych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		-personel / kadry systemu ochrony zdrowia, -personel / kadry systemu pomocy społecznej. Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji Dyskryminacja zarówno bezpośrednia, jak i pośrednia ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację oraz tożsamość seksualną, dotycząca osób uczestniczących w programach zdrowotnych polityki zdrowotnej, w tym dzieci i osób starszych oraz personelu/kadr POZ/AOS może skutkować stresem mniejszościowym, poczuciem alienacji, izolacją społeczną, brakiem akceptacji wśród współpracowników i społeczności oraz brakiem wsparcia społecznego. Konsekwencjami mogą być poczucie osamotnienia, depresja i lęki. (pozostała część bez zmian)		
325.	Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych "Dobra Rodzina" str. 190	W tematyce urzeczywistnienia zasad deinstytucjonalizacji brak danych ilościowych co do dzieci znajdujących się w pieczy instytucjonalnej i rodzinnej oraz liczba dzieci poniżej 10 roku życia, które znajdują się w pieczy instytucjonalnej.	W tematyce urzeczywistnienia zasad deinstytucjonalizacji brak danych ilościowych co do dzieci znajdujących się w pieczy instytucjonalnej i rodzinnej oraz liczba dzieci poniżej 10 roku życia, które znajdują się w pieczy instytucjonalnej wzmacnia dodatkowo konieczność działań na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej na dziećmi. Przebywanie dzieci poniżej 10 roku życia w instytucjonalnych formach pieczy jest niezgodna z obowiązującym prawem.	uwaga częściowo uwzględniona Z uwagi na ograniczoną ilość znaków nie można rozszerzyć opisu interwencji, dane dodano do części strategicznej, tj. tabeli zawierającej uzasadnienie potrzeby wsparcia danej interwencji.
326.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 190	Proponujemy zmianę treści dwóch podpunktów pkt 2, Działania w zakresie usług społecznych, w taki sposób, aby: (1) nie zawężać katalogu rozwiązań mieszkaniowych	Proponujemy stosowanie pojęcia mieszkalnictwa społecznego wraz ze wskazaniem otwartego katalogu rozwiązań mieszczących się w tym pojęciu. Zważywszy na powstające różnorodne formy wsparcia	uwaga częściowo uwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5,

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wyłącznie do mieszkań o charakterze wspomaganych/ chronionych, oraz (2) rozszerzyć katalog instrumentów mieszkaniowych podlegających inwestycjom i wyposażeniu. Proponujemy następującą zmianę treści podpunktów w pkt 2. Działania w zakresie usług społecznych: (1) poprawa dostępu do mieszkań „społecznych rozumianych jako: (i) mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkalnictwo chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu), jak również mieszkań adaptowalnych” dla: osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, (2) inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. dzienne domy pomocy, mieszkania społeczne, mieszkania adaptowalne),	mieszkaniowego, niespełniające definicji mieszkań wspomaganych i chronionych, warto uwzględnić te działania w FEO21-27. Dopuszczenie jedynie mieszkań wspomaganych i chronionych może ograniczać potencjał wykorzystania Programu dla efektywnego wsparcia beneficjentów. Elastyczny katalog rozwiązań mieszkaniowych oraz zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych jest zgodny z rekomendacjami MFiPR. Ponadto, proponujemy uzupełnienie wyliczenia usług, które są planowane w nowej perspektywie budżetowej, poprzez uwzględnienie nowego rozwiązania z obszaru mieszkalnictwa i wsparcia społecznego – społecznych agencji najmu (SAN) oraz szerszej formuły – najmu społecznego. Rozwiązania te umożliwiają świadczenie zintegrowanego wsparcia obejmującego wsparcie mieszkaniowe oraz usługi społeczne. SAN zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego w lipcu 2021 roku (ustawa o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego). Włączenie SAN do wskazanego powyżej celu jest w pełni uzasadnione ponieważ: (i) SAN jest rozwiązaniem odpowiadającym na potrzeby osób ubogich, niezamożnych, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, które mają trudności z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych oraz potrzebują wsparcia w innych obszarach oraz (ii) jest instrumentem zdeinstytucjonalizowanego świadczenia usług społecznych dla grup o szczególnych potrzebach. Po pierwsze, SAN może oferować zintegrowane wsparcie w obszarze mieszkaniowym, zatrudnienia oraz usług społecznych. Rozwiązanie to umożliwia skuteczną poprawę jakości życia osób korzystających z	nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego oraz finansowanie mieszkań adaptowalnych. Zwraca się uwagę, że w cs (k) wsparcie infrastrukturalne realizowane będzie tylko w ograniczonym zakresie (w ramach tzw. cross-financingu). Większe możliwości w tym zakresie daje cs (iii), w którym figuruje typ przedsięwzięć związany z inwestycjami w lokale w ramach najmu socjalnego. W tym typie przedsięwzięć zostanie uwzględniony najem socjalny oferowany przez społeczne agencje najmu. W cs (iii) przewiduje się również inwestycje w inne podmioty świadczące usługi dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w formie zdeinstytucjonalizowanej, w tym np. dzienne domy pobytu i rodzinne domy pomocy.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			oferty SAN w różnych obszarach – zarówno mieszkaniowym, jak i społecznym oraz zatrudnienia . SAN działa na podstawie umowy z gminą (może być prowadzony przez organizację pozarządową lub spółkę komunalną) jako pośrednik pomiędzy właścicielami mieszkań dzierżawiącymi mieszkania na rzecz SAN, a najemcami mieszkań wskazanymi przez gminę. Najemcy muszą spełniać kryteria określone w uchwale rady gminy. Warto zwrócić uwagę, że SAN jest rozwiązaniem elastycznym i szerokim, które może być dedykowane różnym grupom odbiorców – zarówno osobom doświadczającym bezdomności, jak i seniorom, usamodzielniającym się młodym dorosłym, cudzoziemcom, samotnym rodzicom czy innym grupom wymagającym wsparcia w postaci mieszkania i dodatkowych usług. Gmina będzie determinowała w uchwale rady gminy do kogo będzie skierowana oferta SAN. Dodatkowo, na zasadach ogólnych, SAN będzie mógł świadczyć dodatkowe usługi na rzecz najemców. Umożliwi to gminom (często) w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi wielowymiarowe wspieranie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Po drugie, SAN zostały uwzględnione w „Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych. Zatem uwzględnienie SAN w FEO2021-2027 w celu (4k) będzie w pełni uzasadnione,	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			szczególnie w kontekście planowanego wsparcia deinstytucjonalizacji w tym zakresie. Narzędzie to wpisuje się w cel związany z zwiększaniem równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej. Postulujemy więc włączenie SAN do katalogu możliwych działań w ramach celu 4(k). Ponadto warto wymienić mieszkania adaptowalne dzięki którym osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. seniorzy, osoby chore) mogą w większym stopniu we własnym zakresie zaspokajać te potrzeby będąc bardziej niezależnymi. Dzięki temu zakres dodatkowego wsparcia może być mniejszy (mniej godzin, rzadziej), a w niektórych przypadkach takie wsparcie może nie być potrzebne. Dla przykładu, odpowiednie dostosowanie łazienki czy kuchni może umożliwiać samodzielne zadbanie o higienę czy przygotowanie posiłków. Dzięki dostosowaniu mieszkania (w tym również zakupowi środków trwałych) osoby te mogą pozostać w swoim środowisku, w swoim mieszkaniu, a jednocześnie nie ma potrzeby ponoszenia wydatków na usługi dla tych osób lub skala wydatków jest niższa. Takie działania są bardziej efektywne finansowo. W takich wypadkach również inwestycje w mieszkaniach prywatnych będą	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			uzasadnione (warto zastosować odpowiednie środki zapewniające trwałość).	
327.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 190	Postulujemy wykreślenie wsparcia dla infrastruktury domów pomocy społecznej z działań w zakresie usług społecznych (pkt 2 Planowanych typów przedsięwzięć): - inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie obiektów służących opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy, mieszkania wspomagane, chronione). Proponujemy w pkt 2: Działania w zakresie usług społecznych dodanie podpunktu w następującym brzmieniu: - „wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami, w tym m.in form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, mieszkalnictwa wspomagane, oraz jako element działań przygotowanie, uzyskanie i zmiana kompetencji pracowników placówek w działaniach poza placówkami”;	Inwestycje w infrastrukturę instytucjonalną np. DPS, ZOL, ZPO i inną są niezgodne z zasadami deinstytucjonalizacji, „Ogólnoeuropejskimi wytycznymi w zakresie przejścia od opieki instytucjonalnej do usług w społeczności lokalnej” a także ratyfikowaną przez Polskę Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Przywołane dokumenty w sposób jednoznaczny mówią o prawie do niezależnego życia. Zgodnie z rekomendacjami MFIPR mogą być natomiast prowadzone działania, które otwierają instytucje np. z placówek, które prowadzą całodobowy długoterminowy pobyt, na takie, które świadczą usługi dzienne, środowiskowe, mieszkaniowe.	uwaga uwzględniona
328.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 190	Proponujemy zmianę treści zapisu w pkt 2: Działania w zakresie usług społecznych z: 3. Wsparcie na rzecz tworzenia Centrów Usług Społecznych oraz rozwój dostarczanych przez nie usług społecznych na zapis w następującym brzmieniu: „3. Tworzenie i rozwijanie Centrów Usług Społecznych jako element działań na rzecz rozwoju	Zgodnie z zapisami Rekomendacji MFIPR CUS mogą powstać w trakcie realizacji projektu (w dowolnym jego momencie). Zatem zapis o tworzeniu CUS dla mieszkańców powinien być, naszym zdaniem, sformułowany w sposób bardziej jednoznaczny.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		usług społecznych i zdrowotnych w wymiarze lokalnym i Ponadlokalnym”		
329.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 190	Rekomendujemy rozszerzenie grupy docelowej celu (k) o osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością.	Postulujemy uwzględnienie w grupie docelowej osób w kryzysie bezdomności i osób zagrożonych bezdomnością. Jest to grupa wyjątkowo wymagająca dostępu do zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych, jak również usług zdrowotnych.	uwaga nieuwzględniona Wsparcie dla osób w kryzysie bezdomności i osób zagrożonych bezdomnością w całości realizowane będzie w ramach cs (I).
330.	Urząd Miasta Opole str. 192	Działania w zakresie usług społecznych nie powinny być realizowane w formule ZIT jedynie w formie projektów grantowych.	Z informacji przekazanych na prezentacji podczas konferencji wynika, iż w obszarze usług społecznych w formule ZIT planowane jest wsparcie tylko małych grantowych projektów. Zaplanowane wsparcie w tym obszarze nie powinno się ograniczać do małych projektów. Biorąc pod uwagę potrzeby mieszkańców Miasta Opola konieczna jest możliwość realizacji projektów dużych, uwzględniających wsparcie dla wielu partnerów.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzanie treści zbyt szczegółowych. Odpowiednie zapisy zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych.
331.	Urząd Miasta Opole str. 192-193	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej istotnych z punktu widzenia potrzeb stanowiących problem zdrowotnych regionu	Konieczna zmiana nazewnictwa i kierunku działania. Konieczność zmiany wynika z uwagi zgłoszonej w innej części formularza.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE należy dokonać priorytetyzacji działań w obszarze zdrowia, większość działań w obszarze zdrowia realizowana będzie w formule Regionalnych Programów Zdrowotnych i zgodnie z Wytycznymi w obszarze zdrowia powinny dotyczyć chorób, które są istotnym problemem zdrowotnym regionu, z uwagi na to nazwa

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				wskaźnika nie ulegnie zmianie.
332.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 192-193	Należy dodać zdanie: Szczegóły interwencji w ramach celu szczegółowego (I) będą sprecyzowane w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych (Plan Deinstytucjonalizacji), za który odpowiedzialny będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Zapis wynika z rekomendacji MFIPR. W Programie Regionalnym brak zapisu wskazującego, iż szczegóły interwencji będą sprecyzowane w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych (Plan Deinstytucjonalizacji), za który odpowiedzialny będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	uwaga uwzględniona
333.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 192	Uzupełnienie typów działań o rozwój usług interwencji kryzysowej i usług związanych z przeciwdziałaniem przemocy	Zgodnie z rekomendacjami MFIPR.	uwaga uwzględniona
334.	Kampania Przeciw Homofobii str. 192-199	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	we fragmencie dotyczącym wykluczenia społecznego brak informacji na temat braku edukacji, w tym tej w zakresie potrzeb osób LGBT+, w tym wymienionych w nim dzieci; konieczne jest uwzględnienie rodzin nieheteronormatywnych / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.
335.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 192	Sugerujemy używanie sformułowania „osoby w kryzysie bezdomności” zamiast „bezdomni”/”osoby bezdomne”.	Określenie „bezdomni” jest określeniem o wydźwięku pejoratywnym, dehumanizującym, dlatego też sugerujemy używanie określeń o charakterze edukacyjnym (bezdomność w kontekście kryzysu, nie jako najważniejsza cecha danej osoby).	uwaga uwzględniona
336.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Proponujemy dodać nowy wskaźnik produktu w brzmieniu: „Roczna liczba użytkowników nowych lub	Proponujemy dodanie wskaźnika produktu korespondującego z zakładanym rozwojem mieszkalnictwa społecznego. Dla zapewnienia	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanego wskaźnika na

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 193	zmodernizowanych mieszkań społecznych (przez mieszkania społeczne należy rozumieć: (i) mieszkania wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkania chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu.”	wdrażania działań na rzecz przejścia do wsparcia zdeinstytucjonalizowanego i świadczenia usług w społeczności lokalnej konieczne jest mierzenie i weryfikowanie przyrostu liczby użytkowników mieszkań społecznych. Proponowany wskaźnik jest więc potrzebny i uzasadniony w świetle Celu szczegółowego 2.5.8.(k)	LWK 2021-2027 - EFS+.
337.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 193	Proponujemy rozszerzenie zakresu wsparcia określonego w typie działań 1 o dzieci i młodzież przebywającą poza rodziną i poza pieczęą zastępczą tj. w różnego rodzaju placówkach całodobowych typu DPS, ZOL, ZPO, MOW i MOS.	Proponujemy zastosowanie zapisów w Rekomendacji MFIPR. One są bardziej kompleksowe i tworzą szersze możliwości niż zaproponowane obecnie w FEO	uwaga uwzględniona
338.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 193-194	Prosimy o dodanie typu projektu dot. aktywizacji społecznej osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym	Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie <i>Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.</i>	uwaga częściowo uwzględniona W cs (l) na zasadzie demarkacji z cs (h) wspierane będą osoby bezdomne, rodziny i młodzież dysfunkcyjna oraz dzieci w pieczy/młodzież wychodząca z pieczy. W związku z powyższym w cs (l) aktywizacja społeczna została dodana wyłącznie w kontekście niektórych z ww. grup (grup wobec których takie wsparcie znajduje zastosowanie).
339.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 193	Prosimy o wskazanie możliwości wykorzystania również usług środowiskowych skierowanych do osób w kryzysie bezdomności.	Zgodność z rekomendacjami zawartymi w dokumencie <i>Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 21 lipca 2021.</i>	uwaga uwzględniona
340.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Doprecyzowanie zapisu planowanego typu przedsięwzięcia nr 5: Prowadzenie kampanii edukacyjno – i informacyjnych w zakresie	Zapis przedsięwzięcia powinien wskazywać na wsparcie poprzez edukację i informację, nie zaś bezpośrednie wsparcie finansowe np. opłata	uwaga nieuwzględniona W ramach figurującego w FEO

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 194	przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu poprzez wzmacnianie świadomości konieczności oszczędnego korzystania z energii	rachunków	2021-2027 zapisie dot. wzmacniania świadomości będzie można realizować kampanie informacyjne i edukacyjne (zgodnie z priorytetami KE w ramach FEO 2021-2027 nie będzie możliwości otrzymania wsparcia finansowego z przeznaczeniem na opłatę rachunków).
341.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 194	Proponujemy dodać dwa nowe wskaźniki rezultatu w brzmieniu: 1. „Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia o zintegrowane usługi społeczno-mieszkaniowe lub podmioty podniosły jakość oferowanych zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych”, 2. „Pojemność nowych lub zmodernizowanych mieszkań społecznych (przez mieszkania społeczne należy rozumieć: (i) mieszkania wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkania chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu.”	1. Proponujemy dodanie wskaźnika rezultatu mierzącego i weryfikującego przyrost podmiotów, które rozszerzyły lub podniosły jakość usług w obszarze zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych. Jest to istotna dana wskazująca skalę i tempo profesjonalizacji usług społeczno-mieszkaniowych realizowanych zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji. 2. Proponujemy dodanie wskaźnika rezultatu, mierzącego i weryfikującego przyrost liczby mieszkań z usługami (mieszkań społecznych). Dla zapewnienia wdrażania działań na rzecz przejścia do wsparcia zdeinstytucjonalizowanego i świadczenia usług w społeczności lokalnej konieczne jest monitorowanie przyrostu liczby nowych i zmodernizowanych mieszkań społecznych. Proponowane wskaźniki są więc potrzebne i uzasadnione w świetle celu szczegółowego 2.5.8 (k)	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanych wskaźników na LWK 2021-2027 - EFS+.
342.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 194	W zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej wszystkie działania będą realizowane na poziomie krajowym. Szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej, w tym	Zgodność z linią demarkacyjną	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		szkolenia kadr systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym, na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne (jako odrębne projekty szkoleniowe lub jako uzupełnienie projektów z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej). Z poziomu krajowego, w ramach projektów koordynacyjnych oraz projektu parasolowego z zakresu usług społecznych, realizowane będzie natomiast wsparcie doradcze i szkoleniowe m.in. w zakresie budowania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego do organizacji usług. Należy dostosować zapisy do powyższej demarkacji. Analogiczne wsparcie dot. kadr ekonomii społecznej i pomocy społecznej przewidziano też w projektach koordynacyjnych ROPS w FERS.		
343.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 196	Należy uwzględnić następujące wskaźniki w tabeli: Całkowita liczba osób objętych wsparciem, Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie, Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie, Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, Liczba osób bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie. Wskaźnik Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie nie znajduje się na WLWK, więc może zostać usunięty.	Zgodność z WLKW 2021	uwaga częściowo uwzględniona Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.
344.	Ministerstwo Funduszy i	Należy uwzględnić następujące wskaźniki w tabeli:	Zgodność z WLKW 2021	uwaga częściowo uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Polityki Regionalnej str. 196	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu; Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie; Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu. Wskaźnik Liczba wspartych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług nie znajduje się na WLWK, więc może zostać usunięty.		Na liście wskaźników na poziomie programu ujęte zostaną najistotniejsze wskaźniki, które są adekwatne do głównych typów działań. Pozostałe wskaźniki z LWK 2021-2027 monitorowane będą na poziomie SZOP.
345.	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych str. 197	Zwiększyć alokację	Alokacja na cel (l) jest niewspółmierna do alokacji na cel (k), zwłaszcza że będą wspierane w tym celu również osoby w kryzysie bezdomności, które nie zostały w ogóle ujęte w celu k	uwaga nieuwzględniona Z uwagi na konieczność priorytetyzacji obszarów wsparcia Zarząd Województwa Opolskiego jest zobligowany do dokonywania wyborów celów szczegółowych, działań i tym samym określa poziom alokacji. Alokacja na cs (k) została zaplanowana na wyższym poziomie z uwagi na obszerny zakres tematyczny, obejmujący zarówno usługi społeczne, jak i zdrowotne. Biorąc pod uwagę powyższe na obecnym etapie nie ma możliwości zwiększenia alokacji na cs (l) kosztem innych działań.
346.	Urząd Miasta Opole str. 198	Proponuje się zmiany w ramach 2.5.9.1 (l) polegające na rozszerzeniu zapisów w obszarze typów przedsięwzięć możliwych do wsparcia w ramach FEO. Planowane typy przedsięwzięć:	Asystenci rodziny zgłaszają, że brakuje im narzędzi i metod do pracy z rodzinami przeżywającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze dlatego istotne byłoby umożliwić im pogłębianie i zdobywanie nowej wiedzy w tym zakresie.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzanie treści zbyt szczegółowych.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		1.Działania w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, w tym m.in.: - wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze, w tym szkolenia dla asystentów rodziny z zakresu metod i narzędzi do pracy, - wsparcie pieczy zastępczej, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji poprzez tworzenie jej rodzinnych form, w tym remont/przebudowa budynków/nieruchomości na tworzenie rodzinnych domów dziecka. Wnioskujemy również o możliwość kupna nieruchomości w ramach kosztów kwalifikowalnych na tworzenie rodzinnych domów dziecka.	Czy nowe projekty będą mogły uwzględniać działania tylko dla tych rodzin czy nadal w połączeniu z działaniami dla rodzin zastępczych w jednym projekcie? W Opolu istnieje duża potrzeba utworzenia rodzinnych domów dziecka, w którym byłyby umieszczane dzieci do 3 r.ż. Przydatna w projekcie byłaby możliwość doposażenia go lub remontu budynku otrzymanego z zasobów miasta – wyremontowanie i doposażenie. Istotną kwestią pozostaje również kwestia zakupu nieruchomości na ten cel.	Inwestycje infrastrukturalne w obszarze usług społecznych realizowane będą w cs (iii) OP 5 EFRR z zastrzeżeniem, że zakup nieruchomości w ramach środków EFRR będzie kwalifikowalny zgodnie z zasadami ujętymi w Wytycznych do kwalifikowalności na lata 2021-2027.
347.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 198	Proponujemy rozszerzenie zakresu wsparcia określonego w pkt 1 planowanych typów przedsięwzięć o: dzieci i młodzież przebywającą poza rodziną i poza pieczę zastępczą tj. w różnego rodzaju placówkach całodobowych typu DPS, ZOL, ZPO, MOW i MOS.	Proponujemy zastosowanie zapisów ujętych w Rekomendacji MFIPR. Są one bardziej kompleksowe i tworzą szersze niż zaproponowane obecnie w FEO 2021-2027 możliwości wsparcia młodzieży zagrożonej m.in. bezdomnością, opuszczającej zarówno pieczę zastępczą jak i inne placówki funkcjonujące poza pieczę zastępczą.	uwaga uwzględniona
348.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 198	Proponujemy rozszerzenie katalogu działań w w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w pkt. 1 planowanych typów przedsięwzięć o podpunkt w brzmieniu: „znaczące zwiększenie zasobu mieszkań społecznych, w tym w szczególności mieszkań wspomaganych i chronionych dla usamodzielniającej się młodzieży,”	Należy dążyć do sytuacji, w której każda osoba opuszczająca pieczę zastępczą lub inne placówki (np. MOW), będzie mogła od razu zamieszkać w mieszkaniu wspomagany lub chroniony, korzystając z intensywnego treningu samodzielności i adekwatnego wsparcia. Jest to skuteczny sposób zapewnienia możliwości integracji społecznej, dokończenia edukacji lub podjęcia pracy i rzeczywistego usamodzielnienia młodej osoby dorosłej. Jest to również skuteczne narzędzie przeciwdziałania popadaniu takich osób w	uwaga nieuwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego. Zwraca się uwagę, że w cs (I) wspierana będzie poprawa dostępu

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			kryzys bezdomności.	do mieszkań o charakterze wspomaganych/chronionych dla osób opuszczających pieczę zastępczą. Większe możliwości w tym zakresie daje cs (iii), w którym figuruje typ przedsięwzięcia związany z inwestycjami w mieszkania chronione/wspomagane dla młodzieży opuszczającej rodzinę zastępczą, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady dla nieletnich.
349.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 198	Rekomendujemy rozszerzenie katalogu form wsparcia mieszkaniowego dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością również o inne rozwiązania niż wyłącznie mieszkania wspomagane/chronione i program Housing First, i w związku z tym proponujemy zmianę treści w pkt 3 w planowanych typach przedsięwzięć na zapis w brzmieniu: 3.Działania na rzecz osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i/lub innych osób doświadczających wykluczenia społecznego, (np. osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych), w tym m.in.: terapia uzależnień, streetworking, praca socjalna, usługi zdrowotne, "modernizacja i tworzenie nowych mieszkań społecznych", program Najpierw Mieszkanie.	Wsparcie osób doświadczających bezdomności w ramach celu szczegółowego 2.5.9 (I) ma być oparte na rozwiązaniach mieszkaniowych, które są skuteczniejsze w wychodzeniu z kryzysu bezdomności. Postulujemy zatem rozszerzenie planowanych działań również o inne formy wsparcia mieszkaniowego niż mieszkania wspomagane, chronione czy metoda Housing First, takie jak mieszkania w najmie społecznym (w tym SAN). Dzięki temu możliwe będzie prowadzenie działań adresowanych do różnych osób doświadczających bezdomności i stworzenie odpowiedniego systemu odpowiadającego na zróżnicowane potrzeby i sytuację tych osób. Zwracamy uwagę, że w KPPUiWS w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej” wskazano m.in. następujące działania: „rozwój i wspieranie różnych form mieszkalnictwa jako	uwaga nieuwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego. Zwraca się uwagę, że w cs (I) wsparcie infrastrukturalne realizowane będzie tylko w ograniczonym zakresie (w ramach tzw. cross-financingu). Większe możliwości w tym zakresie daje cs (iii), w którym figuruje typ przedsięwzięć związany z inwestycjami w lokale w ramach najmu socjalnego, w tym

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			narzędzi dedykowanych rozwiązywaniu kryzysu bezdomności”, „opracowanie i wdrożenie rozwiązań mieszkaniowych dla osób zagrożonych bezdomnością oraz wychodzących z kryzysu bezdomności, wymagających wsparcia” (m.in. poprzez „rozwój usług mieszkalnictwa powiązanych ze wsparciem dla osób zagrożonych bezdomnością i osób bezdomnych o szczególnych potrzebach, zwłaszcza spowodowanych stanem zdrowia lub wiekiem”) i jako osobny punkt „Rozwój programów przeciwdziałania bezdomności opartych na modelu „Najpierw mieszkanie” („Housing First”)”. W tym działaniu uwzględniono też najem społeczny oraz społeczne agencje najmu (SAN), co potwierdza przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych adresowanych do osób doświadczających bezdomności.	przeznaczone dla osób bezdomnych.
350.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 199	Zapis celu szczegółowego Zapis przed zmianą: (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez w zakresie wspierania odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online Zapis po zmianie: (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury niezbędnej do kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	Uwaga redakcyjna	uwaga nieuwzględniona Nazwa celu szczegółowego wynika z Rozporządzenia EFS+ i nie można zmieniać jego brzmienia.
351.	Urząd Gminy Popielów	Proponuje się uwzględnić w zakresie wsparcia: -	Biorąc pod uwagę stan infrastruktury edukacyjnej w	uwaga do rozważenia na dalszym

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 199-203	edukację przedszkolną oraz szkoły podstawowe kształcenia ogólnego.	województwie opolskim, również przedszkola, jak i szkoły podstawowe potrzebują w tym zakresie wsparcia. Również na tym wczesnym etapie edukacyjnym placówki potrzebują nowoczesnej infrastruktury. Należy mieć chociażby na uwadze, że szkoły podstawowe ze względu na zmiany w systemie oświaty – na powrót muszą zostać wyposażone w nowoczesne laboratoria (fizyczne, biologiczne, chemiczne). Ponadto w opisie terytoriów objętych wsparciem wskazano, że w szczególności uwzględnione zostaną obszary wiejskie, a tam przede wszystkim są usytuowane przedszkola i szkoły podstawowe. Powyższe ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży mieszkającej w województwie opolskim.	etapie prac W ramach cs (ii) odnośnie infrastruktury edukacyjnej co do zasady przewidziano wsparcie infrastruktury szkół ponadpodstawowych, placówek kształcenia zawodowego oraz ustawicznego (są to priorytety zidentyfikowane na poziomie regionalnym). Wsparcie infrastruktury placówek kształcenia ogólnego, w tym szkół podstawowych będzie możliwe w cs (f) w ramach limitów objętych cross-financingiem. Jednocześnie zgodnie ze stanowiskiem KE wsparcie z EFRR może być udzielone jedynie na działania oparte na właściwej ocenie potrzeb/odwzorowaniu infrastruktury. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
352.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 200	Należy dokonać korekty w treści zdania: „wsparcie osób przebywających w pieczy zastępczej oraz osób będących w kryzysie bezdomności w przypadku wystąpienia jakichkolwiek przejawów niedyskryminacji” Treść zapisu powinna brzmieć: „wsparcie osób przebywających w pieczy zastępczej oraz osób będących w kryzysie bezdomności w	Oczywista omyłka pisarska	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		przypadku wystąpienia jakichkolwiek przejawów dyskryminacji”		
353.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 201	1. Proponujemy dodać nowy wskaźnik, w brzmieniu: „Liczba osób bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych „zintegrowanymi działaniami obejmującymi usługi mieszkaniowe i usługi społeczne”. 2. Postulujemy dodać nowy wskaźnik produktu, w brzmieniu: „Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych mieszkań społecznych (przez mieszkania społeczne należy rozumieć: (i) mieszkania wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkania chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu.”	1. Proponujemy dodanie wskaźnika produktu, aby możliwa była weryfikacja stopnia zaspokojenia priorytetowych potrzeb osób bezdomnych i wykluczonych mieszkaniowo tzn. zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych połączonych z usługami społecznymi. Tym bardziej, że w treści punktu 2.5.9.1 (I) Interwencje w ramach funduszy Powiązane rodzaje działań osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością zostały wymienione jako te doświadczające jednej z najbardziej skrajnych i brutalnych form wykluczenia społecznego. Tym ważniejsze jest zatem, aby móc zweryfikować czy osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością uzyskały w programie niezbędne i uzasadnione wsparcie w postaci kompleksowych, zintegrowanych usług społeczno- mieszkaniowych. Wskaźnik w zaproponowanym brzmieniu będzie również weryfikował stopień realizacji zasady deinstytucjonalizacji usług. 2. Proponujemy dodanie wskaźnika produktu korespondującego z zakładanym rozwojem mieszkalnictwa społecznego. Dla zapewnienia wdrażania działań na rzecz przejścia do wsparcia zdeinstytucjonalizowanego i świadczenia usług w społeczności lokalnej konieczne jest mierzenie i weryfikowanie przyrostu liczby użytkowników mieszkań społecznych. Proponowany wskaźnik jest więc potrzebny i uzasadniony w świetle Celu szczegółowego 2.1.9.(I)	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanych wskaźników na LWK 2021-2027 - EFS+.
354.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska	Uzupełnienie planowanych typów przedsięwzięć o inwestycje dla szkół podstawowych w zakresie	Jednym z zasadniczych problemów dotyczących infrastruktury szkół podstawowych pozostaje dostęp	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 202	laboratoriów i specjalistycznych pomocy dydaktycznych do nauki przedmiotów matematyczno – przyrodniczych	do specjalistycznych pomocy dydaktycznych pomocnych do nauki przedmiotów matematyczno – przyrodniczych, problem ten pogłębił się w wyniku reformy systemu oświaty, w związku z tym konieczne jest wsparcie nie tylko dla szkół prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne.	W ramach cs (ii) zaplanowanego w EFRR dotyczącego infrastruktury edukacyjnej nie planuje się wsparcia szkół podstawowych. Zgodnie ze stanowiskiem KE wsparcie infrastruktury edukacyjnej kształcenia ogólnego, w tym szkół podstawowych możliwe będzie wyłącznie w kontekście edukacji włączającej. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie uzależniony będzie od wyników negocjacji z KE. Niemniej jednak w ramach cs (f) przewidziano m.in. doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek oświatowych kształcenia ogólnego w sprzęt i materiały niezbędne dla zapewnienia efektywnego procesu nauczania oraz inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół kształcenia ogólnego.
355.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 202	Doprecyzowanie zapisu planowanego typu przedsięwzięcia nr 3: inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół oraz centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne	Zapis niejednoznacznie wskazuje dla jakiego typu szkół skierowane będzie wsparcie. Zgodnie z uwagą powyżej wsparcie w bazę edukacyjną, zwłaszcza zapewnienie specjalistycznych pomocy dydaktycznych i laboratoriów powinien być skierowany również do szkół podstawowych.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac W ramach cs (ii) zaplanowanego w EFRR dotyczącego infrastruktury edukacyjnej nie planuje się wsparcia szkół podstawowych. Zgodnie ze stanowiskiem KE wsparcie infrastruktury edukacyjnej kształcenia ogólnego, w tym szkół

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				podstawowych możliwe będzie wyłącznie w kontekście edukacji włączającej. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie uzależniony będzie od wyników negocjacji z KE. Jak wynika z opisu niniejszego celu szczegółowego finansowane będą inwestycje w infrastrukturę szkół ponadpodstawowych oraz placówek kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego. Niemniej jednak w ramach cs (f) przewidziano m.in. doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek oświatowych kształcenia ogólnego w sprzęt i materiały niezbędne dla zapewnienia efektywnego procesu nauczania oraz inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową szkół kształcenia ogólnego.
356.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 202	1. Proponujemy dodać nowy wskaźnik rezultatu, w brzmieniu: „Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia o zintegrowane usługi społeczno-mieszkaniowe lub podmioty podniosły jakość oferowanych zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych”. 2. Proponujemy dodać nowy wskaźnik rezultatu, w brzmieniu: „Pojemność nowych lub zmodernizowanych mieszkań społecznych (przez mieszkania społeczne	1. Proponujemy dodanie wskaźnika rezultatu mierzącego i weryfikującego przyrost podmiotów, które rozszerzyły lub podniosły jakość usług w obszarze zintegrowanych usług społeczno-mieszkaniowych. Jest to istotna dana wskazująca skalę i tempo profesjonalizacji usług społeczno-mieszkaniowych realizowanych zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji. 2. Proponujemy dodanie wskaźnika rezultatu, mierzącego i weryfikującego przyrost liczby mieszkań z usługami (mieszkań społecznych). Dla zapewnienia	uwaga nieuwzględniona Brak proponowanych wskaźników na LWK 2021-2027 - EFS+.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		należy rozumieć: (i) mieszkania wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkania chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu.”	wdrażania działań na rzecz przejścia do wsparcia zdeinstytucjonalizowanego i świadczenia usług w społeczności lokalnej konieczne jest monitorowanie przyrostu liczby nowych i zmodernizowanych mieszkań społecznych. Proponowany wskaźnik jest więc potrzebny i uzasadniony w świetle Celu szczegółowego 2.1.9.(I)	
357.	Powiat Krapkowicki str. 202	Wsparcie szkół poprzez zatrudnienie dietetyków i specjalistów zdrowego żywienia.	Powszechnym jest wskazywany przez pediatrów problem otyłości wśród dzieci. Wynika to m.in. z braku oferty zbilansowanych posiłków w szkolnych stołówkach. Dostrzega się konieczność wdrażania nawyków zdrowego żywienia nie tylko przez rodziców w domach ale również w szkołach pod okiem specjalistów.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowany w uwadze zakres dotyczy wsparcia zdrowego stylu życia, który, w kontekście istniejących wyzwań w zakresie edukacji i umiejętności, nie jest priorytetem KE i nie powinien być finansowany z EFS+.
358.	Powiat Krapkowicki str. 202	Wskazane jest uzupełnienie zapisów o inwestycje służące poprawie przyszłolnej infrastruktury sportowej, przeznaczonej na potrzeby realizacji zajęć wychowania fizycznego	Przestrzeń, w jakich są wykonywane formy aktywności fizycznej w czasie lekcji WF-u, powinna zapewniać komfort, wysoką jakość elementów wyposażenia i maksymalne bezpieczeństwo. Infrastruktura sportowa powinna rozwijać zainteresowania uczniów i uatrakcyjnić zajęcia. Kształtowanie nawyków aktywnego spędzania wolnego czasu winno się odbywać już od najmłodszych lat dziecka. Wspieranie sportu dzieci i młodzieży powinno być zadaniem kluczowym poprzez umożliwienie im wszelkich form jego uprawiania.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE inwestycje w infrastrukturę sportową i rekreacyjną nie są priorytetami w Polityce Spójności 2021-2027.
359.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 203	Postulujemy zwiększenie alokacji środków w celu (I)	Alokacja na cel (I) jest naszym zdaniem niewspółmiernie niska w stosunku do alokacji na cel (k), szczególnie przy założeniu, że to głównie w celu (I) będą realizowane działania adresowane do osób	uwaga nieuwzględniona Z uwagi na konieczność priorytetyzacji obszarów wsparcia Zarząd Województwa Opolskiego

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			bezdomnych i wykluczonych mieszkaniowo, grup docelowych, które nie zostały ujęte w celu (k).	jest zobligowany do dokonywania wyborów celów szczegółowych, działań i tym samym określa poziom alokacji. Alokacja na cs (k) została zaplanowana na wyższym poziomie z uwagi na obszerny zakres tematyczny, obejmujący zarówno usługi społeczne, jak i zdrowotne. Biorąc pod uwagę powyższe na obecnym etapie nie ma możliwości zwiększenia alokacji na cs (l) kosztem innych działań.
360.	Politechnika Opolska str. 204	Proponuje się zmianę wskaźnika rezultatu w Tabeli nr 3 na : Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek edukacyjnych	Pojęcie: Placówki oświatowe jest pojęciem węższym niż edukacyjne. W związku z tym, że w opisie celu szczegółowego mowa jest o wzmocnieniu infrastruktury edukacyjnej w regionie zaproponowane pojęcie jest bardziej adekwatne.	uwaga nieuwzględniona Nazwa wskaźnika powinna być zgodna z LWK 2021-2027 EFRR.
361.	Kampania Przeciw Homofobii str. 206-214	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	zapewnienie równości szans powinno obejmować również ofiary dyskryminacji, a tym bardziej przestępstw, w tym z nienawiści, do tych ostatnich należą m.in. osoby, również dzieci, nieheteronormatywne / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.
362.	Urząd Miasta Opole str. 207	Proponujemy rozszerzenie wsparcia również na działania w zakresie inwestycji w infrastrukturę przedszkoli wraz z zaplanowaniem odpowiedniej wysokości alokacji.	Zgodnie z zapisami projektu FEO nie planuje się wsparcia infrastruktury przedszkoli. Z uwagi na znaczne potrzeby samorządów w tym zakresie proponujemy rozszerzyć obszar wsparcia i zwiększyć	uwaga częściowo uwzględniona W ramach cs (ii) zaplanowanego w EFRR dotyczącego infrastruktury edukacyjnej nie planuje się

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		W planowanych typach przedsięwzięć proponuje się zawarcie zapisów umożliwiających dofinansowanie: budowy oraz przebudowy przedszkoli publicznych, a także szeroko rozumianej infrastruktury edukacyjnej dla wychowania przedszkolnego, w tym wyposażenia.	alokacje na cel szczegółowy (ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez w zakresie wspierania odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online. Propozycję wsparcia tego typu przedsięwzięć uzasadniają także cele zawarte w uchwalonej przez Sejmik Strategii Opolskie 2030, gdzie wskazuje się na potrzebę „poprawy dostępności do usług żłobkowych i przedszkolnych” (w ramach celu „Rozwinięte i dostępne usługi”). Propozycja wynika również ze wskazanych w tym dokumencie celów polityki przestrzennej gdzie akcentuje się „zwiększenie dostępności do infrastruktury (społecznej i technicznej)”.	wsparcia ośrodków wychowania przedszkolnego. Jak wynika z opisu niniejszego celu szczegółowego finansowane będą inwestycje w infrastrukturę szkół ponadpodstawowych oraz placówek kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego. Zgodnie ze stanowiskiem KE wsparcie z EFRR może być udzielone jedynie na działania oparte na właściwej ocenie potrzeb/odwzorowaniu infrastruktury, zwłaszcza z uwagi na fakt, że infrastruktura edukacyjna jest od wielu lat wspierana ze środków publicznych, w tym ze środków UE. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie uzależniony będzie od wyników negocjacji z KE. Niemniej jednak w ramach cs (f) uwzględniono propozycję dodania zapisów odnośnie dostosowania i doposażenia infrastruktury wychowania przedszkolnego.
363.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 208	Korekty wymaga zdanie: - dostosowanie infrastruktury placówek całodobowych o charakterze długoterminowym do realizacji nowych usług o charakterze dziennym i środowiskowy	Błąd pisowni – należy skorygować: (...) środowiskowym,	uwaga uwzględniona
364.	Gmina Kędzierzyn Koźle/	Dodanie do głównej grupy docelowej sąsiadów osób	Integracja społeczna, pomoc sąsiedzka, pierwszy	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 209	zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	kontakt. Przygotowanie do kontaktu z nowymi lokatorami np. budownictwa „socjalnego”. Sąsiedzkie usługi opiekuńcze to rozwiązanie, dzięki któremu osoby niesamodzielne mogą korzystać z pomocy świadczonej przez osoby blisko zamieszkujące. Takie osoby również potrzebują kompleksowego wsparcia, są często jedynym i pierwszym łącznikiem z instytucją.	Sąsiedzi osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym mieszczą się we wskazanej w FEO 2021-2027 grupie docelowej: Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
365.	Urząd Miasta Opole str. 209	Proponujemy zwiększenie alokacji na infrastrukturę edukacyjną, w szczególności na infrastrukturę kształcenia ogólnego i podstawowego	Zgodnie z zapisami projektu FEO na infrastrukturę na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego zostaną przeznaczone środki w wysokości 1,8 mln Euro. Z uwagi na potrzeby szkół, jak również fakt iż w perspektywie 2014-2020 nie było możliwości realizacji takich inwestycji, planowana kwota wsparcia jest znacznie niewystarczająca do potrzeb w regionie.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zaleceniami KE, priorytetami inwestycji EFRR w edukacji są obszary: edukacji przedszkolnej, szkolnictwa zawodowego oraz edukacji włączającej (dostępność).
366.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 210	"– wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia poprzez m.in. system zachęt, podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia),"	Należy rozróżnić kwalifikacje i kompetencje zgodnie z: - treścią Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji Dz. U. 2016 poz. 64 z późn. zmianami - ROZPORZĄDZENIEM PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) z dn. 30.5.2018 r. kwalifikacja – zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący;". Propozycja zapisu wymaga w przypadku zdobywania kwalifikacji wykreślenia zapisu „(kursy, szkolenia)”, ponieważ nie każdy kurs, czy szkolenie kończy jasno określony	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			proces walidacji i certyfikacji zgodnie z zapisami Ustawy o ZSK.	
367.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 211	Proponujemy wymienienie wśród alternatywnych dla opieki świadczonej w domach pomocy społecznej również możliwości rozwijania zintegrowanych usług opartych o mieszkalnictwo społeczne, mieszkania adaptowalne jak również tworzenie samodzielnych mieszkań, opartych o zamieszkiwanie niespokrewnionych osób w podobnej sytuacji życiowej, zdrowotnej takich jak np. domy wielopokoleniowe.	Inicjatywy tego typu sprzyjają deinstytucjonalizacji, wzmacniają usługi mieszkalnictwa społecznego dostosowanego do spersonalizowanych potrzeb ich mieszkańców, sprzyjają pracy środowiskowej, zogniskowaniu pomocy medycznej i asystenckiej jak również tworzeniu więzi społecznych w grupach defaworyzowanych. Proponowane rozwiązania są zgodne z Rekomendacjami MFIPR do Programów Regionalnych. Postulujemy dodanie wskaźnika produktu korespondujących z zakładanym rozwojem mieszkalnictwa społecznego. Dla zapewnienia wdrażania działań na rzecz przejścia do wsparcia zdeinstytucjonalizowanego i świadczenia usług w społeczności lokalnej konieczne jest mierzenie i weryfikowanie przyrostu liczby użytkowników mieszkań społecznych. Proponowany wskaźnik jest więc potrzebny i uzasadniony w świetle Celu szczegółowego (iii)	uwaga nieuwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego, dodania mieszkań adaptowalnych i domów wielopokoleniowych. Odnosnie proponowanego wskaźnika nie ma możliwości jego dodania - wskaźnik nie został uwzględniony na LWK 2021-2027 - EFRR.
368.	Urząd Miasta Opole str. 213	2.5.10.1 (iii) FEO wskazuje na planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: - inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podmiotów świadczących usługi społeczne dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (dienne domy pomocy społecznej, dzienne domy pobytu, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione i wspomagane). Należy uwzględnić również domy pomocy społecznej, które również świadczą usługi społeczne.	Zmiana zapisów przyczyni się do osiągnięcia celów założonych w FEO. Inwestycje te konieczne są również w domach pomocy społecznej.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji wskazaną przez KE domy pomocy społecznej są wyłączone z finansowania.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
369.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 213	Proponujemy uzupełnienie celu szczegółowego (iii) o działania na rzecz zwiększenia inwestycji w mieszkania społeczne dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą lub inne placówki (np. MOW) i w związku z tym proponujemy: (1) dodanie akapitu na str. 213 w poniższym brzmieniu: „Zostaną podjęte działania dla znaczącego zwiększenia zasobu mieszkań społecznych, w tym w szczególności mieszkań wspomaganych i chronionych dla usamodzielniającej się młodzieży, aby osoby mogły skorzystać z tej formy wsparcia od razu po opuszczeniu pieczy zastępczej lub innych placówek”, oraz (2) rozszerzenie katalogu działań w planowanych typach przedsięwzięć (str.214) o: inwestycje w mieszkania „społeczne, w tym w szczególności w (i) mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane) oraz (ii) mieszkalnictwo chronione” dla młodzieży opuszczającej rodzinę zastępczą, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady dla nieletnich,	Należy dążyć do sytuacji, w której każda osoba opuszczająca pieczę zastępczą lub inne placówki (np. MOW), będzie mogła od razu zamieszkać w mieszkaniu społecznym, w tym w szczególności (i)wspomagany lub (ii) chronionym, korzystając z intensywnego treningu samodzielności i adekwatnego wsparcia. Jest to skuteczny sposób zapewnienia możliwości integracji społecznej, dokończenia edukacji lub podjęcia pracy i rzeczywistego usamodzielnienia młodej osoby dorosłej. Jest to również skuteczne narzędzie przeciwdziałania popadaniu takich osób w kryzys bezdomności.	uwaga nieuwzględniona W cs (iii) wskazano inwestycje w mieszkania chronione/wspomagane dla młodzieży opuszczającej rodzinę zastępczą, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady dla nieletnich. W związku z ograniczoną alokacją nie ma możliwości dodania innych propozycji w zakresie mieszkalnictwa społecznego.
370.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 213	Rekomendujemy rozszerzenie katalogu form wsparcia mieszkaniowego dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością również o inne rozwiązania niż wyłącznie metoda Housing First, i w związku z tym proponujemy, aby treść poniższego akapitu: „Zgodnie z wynikami międzynarodowego projektu HOME-EU, w których wzięt udział m.in. Uniwersytet Opolski: programy Housing First (Najpierw mieszkanie) są bardziej skuteczne w skracaniu czasu pobytu w bezdomności, niż	Wsparcie osób doświadczających bezdomności w ramach celu szczegółowego 2.5.10 EFRR (iii) ma być oparte na rozwiązaniach mieszkaniowych, które są skuteczniejsze w wychodzeniu z kryzysu bezdomności. Bardzo cenne i niewątpliwie słuszne jest uwzględnienie w ramach celu rozwiązań z zakresu metody Najpierw Mieszkanie. Niemniej jednak wskazujemy, że jest to metoda dla określonej grupy osób doświadczających bezdomności – przebywających długotrwale w przestrzeni publicznej, często zmagających się również z innymi problemami	uwaga częściowo uwzględniona W cs (iii) wskazano inwestycje w przekształcenie ośrodków wsparcia osób w kryzysie bezdomności oraz innych osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w zasób mieszkaniowy oraz inwestycje w lokale w ramach najmu społecznego. W tym celu dodane zostaną mieszkania

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		tradycyjne usługi „schodkowe” . Przyczyniają się one również do zmniejszenia objawów psychicznych u osób bezdomnych oraz zwiększenia ich integracji społecznej. Mając na uwadze powyższe, a także postulat Europejskiego filaru praw socjalnych zapewnienia osobom potrzebującym dostępu do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej dobrej jakości, zakłada się realizację tego rodzaju inwestycji w ramach cs (iii)” poprzedzić zapisem w brzmieniu: „Planuje się znaczącą rozbudowę systemu wsparcia osób doświadczających bezdomności, poprzez zwiększenie zasobów mieszkalnictwa społecznego łączącego usługi mieszkaniowe z usługami społecznymi takie jak: (i) mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane), (ii) mieszkalnictwo chronione, (iii) inne formy mieszkań z usługami oraz (iv) mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym oferowane przez społeczne agencje najmu W ramach zapewnienia dostępu do mieszkań dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością zgodnych z wytycznymi deinstytucjonalizacji są planowane prace modernizacyjne oraz tworzenie nowych mieszkań społecznych. Ponadto planuje się wdrażanie innowacji społecznej w zakresie działań podejmowanych w celu wychodzenia z bezdomności, która oparta jest na idei Najpierw Mieszkanie.”	(w tym problemami zdrowia psychicznego). Postulujemy zatem rozszerzenie planowanych działań również o inne formy wsparcia mieszkaniowego – mieszkania wspomagane, mieszkania chronione czy mieszkania w najmie społecznym (w tym SAN). Dzięki temu możliwe będzie prowadzenie działań adresowanych do różnych osób doświadczających bezdomności i stworzenie odpowiedniego systemu odpowiadającego na zróżnicowane potrzeby i sytuację tych osób. Zwracamy uwagę, że w KPPUiWS w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej” wskazano m.in. następujące działania: „rozwój i wspieranie różnych form mieszkalnictwa jako narzędzi dedykowanych rozwiązywaniu kryzysu bezdomności”, „opracowanie i wdrożenie rozwiązań mieszkaniowych dla osób zagrożonych bezdomnością oraz wychodzących z kryzysu bezdomności, wymagających wsparcia” (m.in. poprzez „rozwój usług mieszkalnictwa powiązanych ze wsparciem dla osób zagrożonych bezdomnością i osób bezdomnych o szczególnych potrzebach, zwłaszcza spowodowanych stanem zdrowia lub wiekiem”) i jako osobny punkt „Rozwój programów przeciwdziałania bezdomności opartych na modelu „Najpierw mieszkanie” („Housing First”)”. W tym działaniu uwzględniono też najem społeczny oraz społeczne agencje najmu (SAN), co potwierdza przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych adresowanych do osób doświadczających bezdomności.	wspomagane/chronione dla szerszej grupy docelowej, w tym dla osób będących w kryzysie bezdomności. W związku z ograniczoną alokacją nie ma możliwości dodania innych propozycji w zakresie mieszkalnictwa społecznego.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
371.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 214	Proponujemy zmianę treści podpunktu w Planowane typy przedsięwzięć dotyczącego inwestycji w lokale socjalne. Proponujemy zapis w brzmieniu: - inwestycje w „mieszkalnictwo społeczne” przeznaczone zwłaszcza dla rodzin w kryzysie (objętych interwencją kryzysową), ofiar przemocy (w tym dyskryminacji ze względu na orientację seksualną) oraz osób ze społeczności romskiej,	Lokale socjalne z zasobów mieszkaniowych gminy są istotnym narzędziem polityki mieszkaniowej, ale nie służą realizacji celów polityki społecznej (co do zasady nie świadczy się w takich mieszkaniach usług społecznych). Natomiast mieszkalnictwo społeczne, a w szczególności społeczne agencje najmu (nowe rozwiązanie w polskim systemie prawnym) mogą być wykorzystane w taki sposób – modelowo społeczna agencja najmu (SAN) powinna świadczyć zintegrowane wsparcie obejmujące wsparcie mieszkaniowe oraz dodatkowe usługi społeczne, a ustawowe SAN mogą świadczyć usługi na rzecz najemców na zasadach ogólnych. W takim kontekście SAN zostały uwzględnione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, w Priorytecie 2 „Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu” w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych.	uwaga częściowo uwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego. W typie przedsięwzięć związanym z inwestycjami w lokale w ramach najmu socjalnego zostanie natomiast uwzględniona rola społecznych agencji najmu.
372.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 214	Proponujemy zmianę treści podpunktu dotyczącego inwestycji w mieszkalnictwo socjalne (Planowane działania na rzecz zwalczania wszelkich form dyskryminacji oraz promowania równości szans). Proponujemy zapis w brzmieniu: - inwestycje w mieszkalnictwo „społeczne” przeznaczone zwłaszcza dla rodzin w kryzysie (objętych interwencją kryzysową), ofiar przemocy (w tym dyskryminacji ze względu na orientację seksualną) oraz osób ze społeczności romskiej,	Lokale socjalne z zasobów mieszkaniowych gminy są istotnym narzędziem polityki mieszkaniowej, ale nie służą realizacji celów polityki społecznej (co do zasady nie świadczy się w takich mieszkaniach usług społecznych). Natomiast mieszkalnictwo społeczne, a w szczególności społeczne agencje najmu (nowe rozwiązanie w polskim systemie prawnym) mogą być wykorzystane w taki sposób – modelowo społeczna agencja najmu (SAN) powinna świadczyć zintegrowane wsparcie obejmujące wsparcie mieszkaniowe oraz dodatkowe usługi społeczne, a ustawowe SAN mogą	uwaga częściowo uwzględniona Ze względu na ograniczone środki z zakresu wsparcia infrastrukturalnego w ramach OP 5, nie planuje się rozszerzenia katalogu form wsparcia z zakresu szeroko rozumianego mieszkalnictwa społecznego. W typie przedsięwzięć związanym z inwestycjami w lokale w ramach

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			świadczyć usługi na rzecz najemców na zasadach ogólnych. W takim kontekście SAN zostały uwzględnione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, w Priorytecie 2 „Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu” w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych.	najmu socjalnego zostanie natomiast uwzględniona rola społecznych agencji najmu.
373.	Powiat Krapkowicki str. 215	Potrzeba przeprowadzania badań epidemiologicznych oceniających występowanie ran przewlekłych, a następnie stworzenie i przeprowadzenie kampanii społecznej skierowanej do pacjentów, lekarzy, pielęgniarek i pozostałego personelu medycznego uświadamiającego istnienie problemu i sposobów jego rozwiązania. W konsekwencji stworzenie kompleksowej opieki medycznej w tym zakresie	Brak systemowych działań, popartych szerokimi badaniami, dotyczących występowania ran przewlekłych, a także świadomości o istnieniu problemu i opieki medycznej w tej dziedzinie.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE należy dokonać priorytetyzacji działań w obszarze zdrowia, szeroko pojęta profilaktyka powinna dotyczyć chorób, które są istotnym problemem zdrowotnym regionu. Ponadto w ramach cs (v) realizowane muszą być inwestycje komplementarne z cs (d) oraz (k).
374.	Kampania Przeciw Homofobii str. 215-222	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	konieczność opieki psychologiczno-psychiatrycznej powinna obejmować również osoby wykluczone, do których nierzadko niestety należą m.in. osoby nieheteronormatywne, szczególnie w warunkach pandemii i związanych z nią restrykcji / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
375.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 215	Proponujemy zmianę treści wskaźnika produktu z: „Pojemność nowych lub zmodernizowanych mieszkań socjalnych” na zapis o treści: „Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali „społecznych”	Lokale socjalne z zasobów mieszkaniowych gminy są istotnym narzędziem polityki mieszkaniowej, ale nie służą realizacji celów polityki społecznej (co do zasady nie świadczy się w takich mieszkaniach usług społecznych). Natomiast mieszkalnictwo społeczne, a w szczególności społeczne agencje najmu (nowe rozwiązanie w polskim systemie prawnym) mogą być wykorzystane w taki sposób – modelowo społeczna agencja najmu (SAN) powinna świadczyć zintegrowane wsparcie obejmujące wsparcie mieszkaniowe oraz dodatkowe usługi społeczne, a ustawowe SAN mogą świadczyć usługi na rzecz najemców na zasadach ogólnych. W takim kontekście SAN zostały uwzględnione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, w Priorytecie 2 „Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu” w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych.	uwaga nieuwzględniona Nazwa wskaźnika powinna być zgodna z LWK 2021-2027 EFRR.
376.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 217	Proponujemy zmianę treści wskaźnika rezultatu z: „Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych” na zapis o treści: „Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali „społecznych”	Lokale socjalne z zasobów mieszkaniowych gminy są istotnym narzędziem polityki mieszkaniowej, ale nie służą realizacji celów polityki społecznej (co do zasady nie świadczy się w takich mieszkaniach usług społecznych). Natomiast mieszkalnictwo społeczne, a w szczególności społeczne agencje najmu (nowe rozwiązanie w polskim systemie prawnym) mogą być wykorzystane w taki sposób – modelowo społeczna agencja najmu (SAN) powinna świadczyć zintegrowane wsparcie obejmujące wsparcie mieszkaniowe oraz dodatkowe usługi społeczne, a ustawowe SAN mogą	uwaga nieuwzględniona Nazwa wskaźnika powinna być zgodna z LWK 2021-2027 EFRR.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			świadczyć usługi na rzecz najemców na zasadach ogólnych. W takim kontekście SAN zostały uwzględnione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, w Priorytecie 2 „Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu” w działaniu 2.2 „Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej”. Potwierdza to przydatność i celowość wykorzystania SAN dla deinstytucjonalizacji usług społecznych.	
377.	Uniwersytet Opolski str. 218	Fragment „2. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność leczenia chorób będących istotnym problemem regionu, w tym nowotworów oraz niepłodności.” należy zmienić dodając choroby sercowo-naczyniowe na: „2. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność leczenia chorób będących istotnym problemem regionu, w tym nowotworów, chorób sercowo-naczyniowych oraz niepłodności.	Choroby sercowo-naczyniowe są jedną z najczęstszych przyczyną przedwczesnych zgonów i niepełnosprawności oraz wykluczenia społecznego jak również absencji w pracy.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac W ramach cs (v) realizowane będą inwestycje komplementarne z cs (d) oraz (k). Szczegółowy zakres wsparcia zostanie opracowany na etapie tworzenia dokumentów wdrożeniowych, jakim jest m.in. SZOP.
378.	Urząd Miasta Opole str. 218	Proponujemy zwiększenie alokacji na infrastrukturę społeczną.	Zgodnie z zapisami projektu FEO na infrastrukturę społeczną zostaną przeznaczone środki w wysokości 17 mln Euro. Obszar ten wymaga ogromnych nakładów finansowych aby poprawić jakość świadczonych usług społecznych w regionie. Tak duża skala potrzeb może po części wynikać także z faktu iż dotychczas nie było możliwe wsparcie w tym zakresie z programu regionalnego. Od wielu lat system zdrowia oraz pomocy społecznej jest niedofinansowany. Istniejąca infrastruktura wymaga nakładów inwestycyjnych celem	uwaga nieuwzględniona Osie priorytetowe FEO 2021-2027 są objęte minimalnymi limitami koncentracji tematycznych, które wymuszają alokowanie określonych, minimalnych kwot, stąd nie ma możliwości zwiększenia alokacji na dany cel szczegółowy.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			dostosowania budynków do obowiązujących standardów, w tym standardów dostępności. Stąd zasadnym jest zwiększenie poziomu finansowania zadań inwestycyjnych. Środki europejskie stanowią w tym kontekście istotną szansę rozwojową. Alokacja na OP5 EFRR jest niewystarczająca w stosunku do istniejących potrzeb.	
379.	Urząd Miasta Opole str. 190-194	2.5.11.1 (v) W ramach planowanych typów przedsięwzięć proponuje się zmianę jak niżej. „wspierające rozwój systemu opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji. ”	Zapis deinstytucjonalizacji wyklucza wsparcie opieki długoterminowej świadczonej w domach pomocy społecznej.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami UP oraz stanowiskiem KE w obszarze opieki długoterminowej wsparcie może być kierowane na działania zgodne z ideą deinstytucjonalizacji. Nie będzie możliwości wspierania placówek świadczących opiekę instytucjonalną np. domy pomocy społecznej.
380.	Urząd Miasta Opole str. 223	2.5.11.1 (v) Proponuje się zmianę zgodnie z treścią uzasadnienia obok: Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie podnoszące wydajność leczenia chorób będących istotnym problemem regionu , w tym nowotworów oraz niepłodności.	Kolejny raz określenie będących istotnym problemem regionu – wyklucza inwestycje w infrastrukturę leczenia chorób, m.in. rzadkich	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE należy dokonać priorytetyzacji działań w obszarze zdrowia, szeroko pojęta profilaktyka powinna dotyczyć chorób, które są istotnym problemem zdrowotnym regionu. Ponadto w ramach cs (v) realizowane muszą być inwestycje komplementarne z cs (d) oraz (k).
381.	Powiat Krapkowicki str. 223, 224	W ramach projektu pozakonkursowego EBO będą wspierane inicjatywy z zakresu: - edukacji, - włączenia społecznego,	Analogicznie do zapisów perspektywy finansowej 2014-2020 przyjmuje się, że będzie realizowany Europejski Budżet Obywatelski (EBO), w trybie pozakonkursowym.	uwaga nieuwzględniona Proponowany zakres nie mieści się w celach szczegółowych w ramach których realizowany będzie EBO tj.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		- usług społecznych i zdrowotnych. Proponuje się rozszerzenie tych obszarów o ekologię i bezpieczeństwo.	Rozszerzenie istniejącego zakresu wspieranych inicjatyw będzie stanowiło pełną odpowiedź na potrzeby mieszkańców, w zgodzie z wyzwaniami rozwojowymi.	- cs (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych (...) - cs (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich (...) - cs (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji - cs (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej (...) - cs (l) Wspieranie integracji

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci
382.	Kampania Przeciw Homofobii str. 223-228	-	-	uwaga nieuwzględniona Brak uwagi.
383.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 223-224	Zakres projektu pozakonkursowego pn. Europejski Budżet Obywatelski (możliwość realizacji w 5 celach szczegółowych) oraz formuła realizacji (otwarty konkurs ofert) może tworzyć ryzyko powielania działań z projektami realizowanymi w FERS w obszarze innowacyjnych działań społecznych. Zgodnie z umową partnerstwa, w tym linią demarkacyjną, innowacyjne działania społeczne są możliwe do realizacji tylko z poziomu krajowego. W związku z tym, zasadne jest wprowadzenie mechanizmu zapobiegającego ryzyku powielania się projektu z działaniami w FERS, np. otwarty konkurs ofert mógłby dotyczyć zadań o charakterze wdrożeniowym, a nie koncepcyjnym, polegającym na opracowaniu i testowaniu innowacyjnego rozwiązania.	Zgodność z umową partnerstwa, w tym linią demarkacyjną między poziomem regionalnym i krajowym	uwaga uwzględniona
384.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 227-228	Prosimy o przyporządkowanie kwot do konkretnych celów szczegółowych, aby umożliwić prześledzenie kwot przyporządkowanych do poszczególnych celów szczegółowych	-	uwaga uwzględniona
385.	Fundacja Habitat for Humanity Poland	Proponujemy rozszerzenie o usługi mieszkaniowe katalogu inicjatyw wspieranych w ramach projektu pozakonkursowego EBO, i w związku z tym	Usługi mieszkaniowe i zintegrowane usługi społeczno-mieszkaniowe wynikają wprost z horyzontalnej zasady deintytucjonalizacji oraz rekomendacji MFIPR. W	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 wskazano, że w ramach EBO realizowane będą cs

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 229	rekomendujemy następującą treść zapisu: W ramach projektu pozakonkursowego EBO będą wspierane inicjatywy z zakresu: - edukacji, - włączenia społecznego, - usług społecznych, „mieszkaniowych” i zdrowotnych.	rekomendacjach MFIPR wskazano, że usługi mieszkaniowe są niezbędnym instrumentem w przeciwdziałaniu różnym formom wykluczenia społecznego, marginalizacji i dyskryminacji osób i grup, szczególnie osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, seniorów, samotnych rodziców, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających przemocy i usamodzielniającej się młodzieży. W związku z tym, naszym zdaniem, nie powinno zabraknąć inicjatyw mieszkaniowych w katalogu tych wspieranych z EBO.	(k) oraz (l). W ramach tych celów planuje się realizację usług społecznych gdzie wspierane będą mieszkania o charakterze wspomaganym/chronionym. Przedmiotowy wydatek potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
386.	Fundacja Habitat for Humanity Poland str. 230	Proponujemy rozszerzenie o usługi mieszkaniowe katalogu planowanych działań z zakresu adaptacyjności pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców [...], i w związku z tym rekomendujemy następującą treść zapisu: - działania z zakresu adaptacyjności pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmiany zachodzących na rynku pracy, edukacji, włączenia społecznego, integracji obywateli państw trzecich i społeczności zmarginalizowanych, usług społecznych, „mieszkaniowych” i zdrowotnych, w tym dla osób doświadczających dyskryminacji,	Usługi mieszkaniowe i zintegrowane usługi społeczno-mieszkaniowe wynikają wprost z horyzontalnej zasady deintytucjonalizacji oraz rekomendacji MFIPR. W rekomendacjach MFIPR wskazano, że usługi mieszkaniowe są niezbędnym instrumentem w przeciwdziałaniu różnym formom wykluczenia społecznego, marginalizacji i dyskryminacji osób i grup, szczególnie osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, seniorów, samotnych rodziców, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających przemocy i usamodzielniającej się młodzieży.	uwaga nieuwzględniona Proponowany zakres nie wpisuje się w obszar adaptacyjności pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców.
387.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 232-242	Podobne ryzyko powielania się z innowacyjnymi działaniami społecznym wspieranymi w FERS może wystąpić w projektach grantowych polegających na wspieraniu inicjatyw oddolnych o charakterze prospołecznym, prozdrowotnym lub edukacyjnym. W związku z tym, zasadne jest wprowadzenie mechanizmu zapobiegającego ryzyku powielania się projektu z działaniami w Celu 4 w FERS, np. inicjatywy oddolne mogłyby dotyczyć działań o	Zgodność z umową partnerstwa, w tym linią demarkacyjną między poziomem regionalnym i krajowym	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		charakterze wdrożeniowym, a nie koncepcyjnym, polegającym na opracowaniu i testowaniu innowacyjnego rozwiązania.		
388.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 150-153	Uzupełnienie planowanych typów przedsięwzięć w zakresie wsparcia psychologicznego - doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego, w tym psychologicznego - bezpośrednie wsparcie szkół, uczniów i nauczycieli w ramach kompleksowych programów rozwojowych ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, obejmujące: rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, transferowalnych, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych, w tym wsparcia psychologicznego – pedagogicznego - wsparcie społecznej roli szkoły w zakresie m.in. profilaktyki zachowań ryzykownych i problemowych, uzależnień, przemocy w rodzinie, negatywnych skutków izolacji społecznej, promocji zdrowia psychicznego i fizycznego, wsparcia psychologicznego uczniów i nauczycieli oraz w zakresie innych aspektów rozwoju, np. edukacji kulturowej, ekologicznej, zdrowotnej, seksualnej, - doskonalenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli kształcenia ogólnego oraz nauczycieli zawodu, w tym we współpracy z uczelniami, przedsiębiorcami i pracodawcami oraz objęcie wsparciem psychologicznym i coachingem.	Wsparcie psychologiczne dzieci i młodzieży powinno być istotnym elementem w procesie edukacji i funkcjonowania w życiu społecznym. W ostatnim czasie, zwłaszcza w kontekście epidemii COVID 19 i jej skutków np. izolacja wzrasta konieczność budowania kompleksowego wsparcia w tym zakresie. Również zauważalny jest odpływ nauczycieli z zawodu spowodowany brakiem wsparcia psychologicznego, motywacji i coachingu pomocnego w wykonywaniu zawodu nauczyciela.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Uwaga została uwzględniona w zakresie wsparcia coacha. Niemniej jednak wsparcie psychologiczno-pedagogiczne zgodnie z Linią Demarkacyjną realizowane będzie co do zasady na poziomie krajowym. Jednocześnie w ramach cs (d) zaplanowana jest realizacja działań w obszarze zdrowia psychicznego osób aktywnych zawodowo. Zgodnie ze stanowiskiem KE wzmocnienie społecznej roli szkoły nie jest objęte zakresem EFS+. Jednakże niektóre zadania, takie jak poprawa edukacji integrującej czy poprawa dostępu do wsparcia psychologicznego mogłyby być finansowane, gdyż są zgodne z celami EFS+. Ostateczny kształt zapisów zależeć będzie od wyniku negocjacji z KE w tym zakresie.
389.	Urząd Miasta Opole str. -	Brak uwzględnienia w programie w CP4 celu szczegółowego (vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym,	Obszar kultury i turystyki znacznie ucierpiał w wyniku pandemii covid-19 dlatego wymaga komplementarnego podejścia. Wzmacnianie roli	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE właściwym celem polityki do

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Proszę o jego uwzględnienie w FEO wraz z wydzielaniem alokacji.	kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych jest niezwykle istotne. Instytucje kultury zgłaszają istotne zapotrzebowanie na wsparcie we wskazanym celu, m.in. w obszarze rozwoju infrastruktury (budowa, przebudowa, modernizacja, remont), zakupu sprzętu i wyposażenia, poprawy dostępności obiektów, w tym zwiększania dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.	realizacji wsparcia kultury i turystyki na poziomie regionalnym jest CP5.
390.	Urząd Miasta Opole str. -	Proponujemy stworzenie działań skierowanych do pracowników jednostek samorządów terytorialnych umożliwiających im podnoszenie kwalifikacji i kompetencji.	W SOR wskazano, że jednym z elementów efektywnego wykorzystania środków UE jest wspieranie potencjału beneficjentów w zakresie planowania i realizacji strategicznych przedsięwzięć rozwojowych wpływających na wzrost społeczno-gospodarczy oraz zatrudnienie. Z punktu widzenia prawidłowej realizacji projektów bardzo istotne jest skierowanie wsparcia na rozwój kadr JST. W obecnych zapisach projektu FEO nie odnajdujemy takiego wsparcia. Biorąc pod uwagę że w nowym Programie alokacja na PT jest mniejsza niż w RPO WO 2014-2020 środki w ramach PT mogą być niewystarczające na takie wsparcie. Wskazane jest wyodrębnienie alokacji poza PT wyłącznie dla tej grupy docelowej. Indywidualne podejście w FEO zastosowano przykładowo w odniesieniu do kadr rynku pracy, kadr szkół i placówek systemu oświaty, kadr ekonomii społecznej, kadr pomocy społecznej, kadr ochrony zdrowia czy pracowników firm. Potrzebne jest kompleksowe wsparcie samorządów w przygotowaniu i realizacji dobrych projektów.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowany zakres wsparcia nie wpisuje się w cele szczegółowe KE. Natomiast wszystkie osoby dorosłe będą mogły podwyższać swoje kwalifikacje i kompetencje w ramach kształcenia ustawicznego.
391.	Urząd Miasta Opole	FEO nie przewiduje dofinansowania do opieki	W dokumencie brak zapisów odnoszących się do	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. -	żłobkowej, rozwoju infrastruktury żłobkowej, a także działań w obszarze powrotu na rynek pracy bezpośrednio po urlopie macierzyńskim. Proponuje się uwzględnić w FEO zapisy wskazujące na potrzebę wsparcia tego obszaru.	wskazanego obszaru. Wykonane na poziomie UMWO (np. na potrzeby strategii regionalnej) diagnozy wskazują na potrzebę wsparcia tego obszaru ze środków zewnętrznych. W perspektywie 2014-2020 wsparcie w tym zakresie było podejmowane w ramach działania 7.6. Obecnie nie ma możliwości realizacji tego typu wsparcia w regionalnym programie na lata 2021-2027. Powstała w ten sposób luka będzie miała negatywne konsekwencje zarówno dla dzieci w wieku do lat 3 jak również przełoży w przyszłości się na rynek pracy.	Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa działania mające na celu zwiększenie dostępu do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 realizowane będą na poziomie krajowym.
2.6 EUROPA BLIŻEJ MIESZKAŃCÓW OPOLSKIEGO				
392.	Powiat Krapkowicki str. 229	Proponuje się dopisanie do istniejących zapisów powiatów, jako jednostek samorządu terytorialnego właściwych do inicjowania, realizacji i współrealizacji inicjatyw. W związku z powyższym proponuje się zmianę zapisu dotyczącego wykazu przedsięwzięć na: - małe inwestycje realizowane przez gminy i powiaty we współpracy i w uzgodnieniu z przedstawicielami lokalnych społeczności (np. radami dzielnic) i na rzecz tych społeczności, o charakterze m.in. prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym – przedsięwzięcia o charakterze oddolnych inicjatyw (projekty grantowe).	IZ podjęła decyzję o realizacji inicjatywy pn. Europejska Inicjatywa Miejska (EIM). W ramach EIM realizowane będą małe inwestycje na rzecz lokalnego środowiska przez gminy, w uzgodnieniu i we współpracy z przedstawicielami lokalnych społeczności (np. radami dzielnic) lub przez organizacje pozarządowe, w oparciu o diagnozę potrzeb danej społeczności. Zaangażowanie na tym etapie projektu samorządów lokalnych oraz innych podmiotów działających na rzecz lokalnych społeczności pozwoli na łączenie oddolnych i ogólnych celów. Jednocześnie realizacja projektów o natężeniu silnie partycypacyjnym wpłynie na zwiększenie zaangażowania obywateli. Proponuje się dopisanie powiatów, które posiadając długoletnie doświadczenie we współpracy z sektorem NGO oraz z mieszkańcami, znają potrzeby lokalne i posiadają potencjał tworzenia lub współtworzenia wartościowych inicjatyw.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zapisami FEO 2021-2027 inicjatywa EIM realizowana będzie przez gminy i organizacje pozarządowe. Wynika to z oddolnego charakteru tego wsparcia. Ww. podmioty mają największe doświadczenie i wiedzę dotyczącą potrzeb mieszkańców. Stąd będą odgrywać decydującą rolę w wyborze katalogu zadań realizowanych w ramach projektu.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
393.	Kampania Przeciw Homofobii str. 229-238	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	konieczność uwzględnienia dziedzictwa kulturowego także osób nieheteronormatywnych, chociażby w ramach włączenia społecznego / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.
394.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 231	Usunięcie zapisu o zakazie tworzenia dużych uszczelnionych powierzchni.	Takie ograniczenie zablokuje możliwość rewitalizacji, przywrócenia i tworzenia zbiorników wodnych, retencyjnych, np. w zabytkowych parkach, które z założenia powinny być szczelne.	uwaga nieuwzględniona Programowanie i wdrażanie perspektywy finansowej 2021-2027 musi być zgodne z Europejskim Zielonym Ładem - wszelkie zabetonowywania powierzchni m.in. w centrach miast będzie zabronione. Zapis zostanie doszczegółowiony zgodnie z podejściem KE tj.: <i>"W projektach rewitalizacji należy szczególnie zadbać o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmian klimatu, należy dążyć również do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni</i>

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				<i>uszczelnionych".</i>
395.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn- Koźle str. 231	Zastąpienie zapisu o „lokalnych strategiach rewitalizacji” zapisem gminne programy rewitalizacji.	Zachowanie spójnej terminologii.	uwaga uwzględniona
396.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn- Koźle str. 231	Uzupełnienie listy planowanych typów przedsięwzięć o działania o charakterze nieinwestycyjnym.	Zgodnie z definicją rewitalizacja to działania kompleksowe i zintegrowane. Zatem działania o charakterze inwestycyjnym powinny być połączone (uzupełnione) z odpowiednimi programami społecznymi, w tym współfinansowanymi z EFS+. Program powinien umożliwiać realizację projektów kompleksowych. Dlatego proponuje się umożliwienie elastycznego sposobu finansowania rewitalizacji, polegającego na dofinansowaniu w ramach projektu z udziałem środków z EFRR komplementarnych działań wchodzących w zakres EFS+ i odwrotnie.	uwaga nieuwzględniona Planowane działania w zakresie rewitalizacji zakładają realizację kompleksowych projektów inwestycyjnych, w ramach których możliwa będzie - jako uzupełniająca część projektu - realizacja działań nieinwestycyjnych. Nie wyklucza się zastosowania mechanizmu cross-financingu, przy czym szczegółowe warunki/zasady realizacji działań doszczegółowione zostaną na poziomie dokumentów wdrożeniowych.
397.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 232 i 242	Doprecyzowanie i uzupełnienie zapisów w zakresie głównych grup docelowych: Podmioty prowadzone lub nadzorowane przez administrację samorządową z terenu województwa opolskiego	Zapis „podmioty prowadzone lub nadzorowane na poziomie regionalnym” wskazują, że wsparcie dedykowane jest podmiotom, dla którym organem założycielskim jest Województwo Opolskie, co automatycznie wyklucza podmioty, dla których organem założycielskim jest gmina i powiat. Konieczne jest zatem doprecyzowanie zapisów, które jednoznacznie wskażą na konkretne grupy docelowe. Mając na uwadze potrzeby w zakresie kultury i turystyki konieczne jest zaprogramowanie wsparcia dla podmiotów nie tylko wspieranych i nadzorowanych	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			przez Zarząd Województwa Opolskiego.	
398.	Powiat Krapkowicki str. 232	Konieczne jest uzupełnienie zestawienia „planowanych typów przedsięwzięć” o inwestycje w wodne szlaki turystyczne.	Funkcja turystyczna Odry powinna odgrywać coraz ważniejszą rolę w propagowaniu dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju różnych form turystyki i rekreacji na rzece, a także nad rzeką, w powiązaniu ze szlakami lądowymi, pieszymi i rowerowymi. Sąsiedztwo Góry Św. Anny, obszarów leśnych i zabytków powoduje, że przeprawa promowa przez Odrę w Zdziszowicach stanowi atrakcję turystyczną dla pielgrzymów oraz osób odwiedzających ten rejon województwa, cechujący się szczególną wartością sakralną i dziedzictwem zw. z Powstaniem Śląskim.	uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy są spójne z projektem UP. Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE. Ze względu na równoległe prowadzone prace nad dokumentami, ewentualne zmiany będą możliwe do wprowadzenia na późniejszym etapie prac. W związku, z powyższym o ile przedmiotowe działania będą wpisywać się w działania dot. turystycznych szlaków rodzajowych (np. kajakowych, rowerowych) to istnieje taka możliwość. Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (i)/(ii), w typie przedsięwzięć dot. turystycznych szlaków rodzajowych.
399.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach Wydział Ochrony Lasu str. 232	Rozszerzyć potencjalnych beneficjentów wsparcia o jednostki PGL LP.	Jednostki PGL LP posiadają na swoim terenie szereg obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wymagających renowacji i wsparcia o znaczeniu istotnym dla całego regionu Opolszczyzny.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenia

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
400.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. 232 i 242	Uwaga redakcyjna Rekomenduję podanie definicji lub trybu uzgadniania kontraktu programowego	W celu upraszczania zapisów dokumentu programowych i ich upowszechniania opinii publicznej konieczne jest przybliżanie zasad uzgadniania dostępności do funduszy przez zainteresowane podmioty.	uwaga uwzględniona
401.	Urząd Miasta Opole str. 236-237	Proponujemy rozszerzenie wsparcia w obszarze obiektów dziedzictwa kulturowego o renowację zabytkowych cmentarzy.	Istnieje potrzeba dofinansowania renowacji zabytkowych cmentarzy stanowiących obiekty dziedzictwa kulturowego. Zabytkowe cmentarze stanowią obiekty dziedzictwa kulturowego ważne z punktu widzenia regionu.	uwaga nieuwzględniona Zaproponowane w uwadze rozszerzenie wsparcia nie zostanie uwzględnione z uwagi na zbyt dużą szczegółowość typu wsparcia. W związku, z powyższym o ile przedmiotowe działania będą wpisywać się w działania dot. dziedzictwa kulturowego to istnieje taka możliwość. Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (i)/(ii), w typie przedsięwzięć dot. dziedzictwa kulturowego.
402.	Urząd Miasta Opole str. 236	2.6.1.1(i) Inwestycje w ramach funduszy W ramach planowanych typów przedsięwzięć proponuje się następującą zmianę: -rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej (m.in. szkoły artystyczne, uczelnie artystyczne, teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury, muzea), w tym wspieranie zaplecza dla utrzymania niematerialnego dziedzictwa kulturowego znajdującego się na krajowej liście niematerialnego dziedzictwa	Proponowane zapisy przyczynią się do osiągnięcia założonych w FEO celów. Wykonane rozeznanie potwierdza potrzebę realizacji tego typu działań.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzenie treści zbyt szczegółowych. Ponadto zwraca się uwagę, że wsparcie szkół artystycznych nie jest priorytetem KE. Wsparcie w ramach FEO 2021-2027 uwarunkowane więc będzie ostatecznymi uzgodnieniami

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		kulturowego oraz rzemiosła i dawnych zawodów, a także modernizacja już istniejącej infrastruktury, w tym wymiana sprzętu, zakup licencji oraz drobne prace remontowo-budowlane (bez konieczności uzyskiwania pozwoleń na budowę).		negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE.
403.	Urząd Miasta Opole str. 237	Czy alokacja przeznaczona na działania dotyczące kultury i turystyki w całości będzie przeznaczona na projekty uwzględnione w kontrakcie programowym?	Uwarunkowania przygotowania projektów wymagają doprecyzowania w FEO zapisów w przedmiotowym zakresie.	uwaga częściowo uwzględniona Warunkiem realizacji projektów w obszarze kultury i turystyki nie będą uzgadnianie w ramach Kontraktu Programowego. Zapisy dot. grup docelowych zostaną odpowiednio zmodyfikowane.
404.	Urząd Miasta Opole str. 237	Proponuje się zmianę na: małe inwestycje realizowane przez organizacje pozarządowe na rzecz lokalnych społeczności w oparciu o diagnozę ich potrzeb, o charakterze m.in. sportowym, prospołecznym, prozdrowotnym, kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym – przedsięwzięcia o charakterze oddolnych inicjatyw (projekty grantowe).	Sport jest obszarem pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, powinien być więc wymieniony	uwaga nieuwzględniona Działania w obszarze sportu nie będą realizowane w ramach FEO 2021-2027. Kwestia ta nie jest priorytetem KE.
405.	Kampania Przeciw Homofobii str. 239-248	konieczne jest wzięcie pod uwagę potrzeb osób LGBT+	konieczność uwzględnienia dziedzictwa kulturowego także osób nieheteronormatywnych, chociażby w ramach włączenia społecznego; istotne, iż statystycznie częściej skutki dyskryminacji i przemocy wobec osób LGBT+ są częstsze i trudniejsze do przezwyciężenia, z powodu właśnie warunków środowiskowych, niż w większych miastach / niniejsze postulaty powinny być ujęte wprost, nie tylko w podrozdziale dotyczącym równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą. Nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie zapisów w tym zakresie.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
406.	Urząd Miasta Brzeg str. 242	Pojęcie kontraktu programowego	Proszę o informację czym jest kontrakt programowy, w jaki sposób będzie tworzony czy i jak będzie konsultowany z JST ?	uwaga częściowo uwzględniona Definicja Kontraktu Programowego zostanie doprecyzowana w ostatecznej wersji FEO 2021-2027. Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju nie nakłada obowiązku opiniowania zapisów Kontraktu Programowego z jednostkami samorządu terytorialnego.
407.	Urząd Miasta Opole str. -	Prosimy o uwzględnienie w FEO działań (typów) związanych z rozwojem infrastruktury sportowej i rekreacyjnej wraz z wydzielaniem alokacji (budowa, przebudowa, remont infrastruktury sportowej i rekreacyjnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zagospodarowaniem terenu oraz wyposażeniem).	Obszar sportu i rekreacji jest istotnym obszarem polityk publicznych realizowanych z różnych poziomów zarządzania. FEO nie zawiera zapisów adekwatnych do istniejących w regionie i mieście potrzeb oraz możliwości.	uwaga nieuwzględniona Zgodnie ze stanowiskiem KE inwestycje w infrastrukturę sportową i rekreacyjną nie są priorytetami w Polityce Spójności 2021-2027.
408.	Urząd Miasta Opole str. -	Wnioskujemy o ujęcie w FEO możliwości realizacji, dofinansowania działań w obszarze: - tworzenia i rozwijania systemów bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego, w tym rozwoju monitoringu miejskiego	FEO przewiduje m.in. zadania w obszarze cyberbezpieczeństwa, bezpieczeństwa ruchu w transporcie publicznym, czy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych w kontekście obszarów rewitalizacji. Brakuje szerszego zapisu umożliwiającego realizację zadań w zakresie tworzenia i rozwijania systemów bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego, w tym rozwoju monitoringu miejskiego (zwłaszcza w miastach). Propozycję wsparcia tego typu przedsięwzięć uzasadniają m.in. potrzeby lokalne, a także cele polityki przestrzennej zawarte w uchwalonej przez Sejmik Strategii Opolskie 2030, gdzie wskazuje się na potrzebę „wprowadzania rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo publiczne”. W dokumencie tym	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			wskazano, że Strategia Opolskie 2030 jest finansowana m.in. z publicznych środków zagranicznych, w tym przede wszystkim pochodzących z funduszy unijnych. Mając na uwadze powyższe wnioskuję się jak w propozycji obok	
409.	Urząd Miasta Opole str. -	W planowanych typach przedsięwzięć proponuje się dodać: inwestycje w zakresie budowy/przebudowy targowisk na cele związane ze sprzedażą lub promocją lokalnych produktów.	Wspieranie miejsc sprzyjających rozwojowi handlu, w tym rodzimymi produktami, wspieranie rodzimych producentów żywności, a także tworzenie oferty z lokalnych, wysokiej jakości produktów jest coraz większą potrzebą, zwłaszcza w gminach miejskich. Inwestycje w tworzenie/ ulepszanie i rozwijanie tego typu miejsc w tego typu ośrodkach wymagają wsparcia ze środków FEO.	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 możliwa będzie fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, mająca na celu realizację kompleksowych, zintegrowanych działań na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (rewitalizacja obszarów miejskich). W związku, z powyższym o ile przedmiotowe działania będą wpisywać się w działania rewitalizacyjne to istnieje taka możliwość. Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (i)/(ii), w typie przedsięwzięć dot. rewitalizacji.
410.	Urząd Miasta Opole str. -	Proponujemy uwzględnienie w FEO możliwości dofinansowania inwestycji w obszarze budowy, przebudowy, remontu, modernizacji placów	Wykonane na poziomie lokalnym rozeznanie wskazuje na duże potrzeby finansowania tego typu przedsięwzięć.	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 możliwa będzie fizyczna regeneracja i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		miejskich, w tym przydworcowych.		bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, mająca na celu realizację kompleksowych, zintegrowanych działań na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (rewitalizacja obszarów miejskich), Zaproponowane w uwadze rozszerzenie wsparcia nie zostanie uwzględnione z uwagi na zbytnią szczegółowość typu wsparcia. W związku, z powyższym o ile przedmiotowe działania będą wpisywać się w działania rewitalizacyjne to istnieje taka możliwość. Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (i)/(ii), w typie przedsięwzięć dot. rewitalizacji.
2.A CEL SZCZEGÓŁOWY DOTYCZĄCY PRZECIWDZIAŁANIA DEPRYWACJI MATERIALNEJ (PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ – EFRR i EFS+)				
411.	Gmina Kędzierzyn Koźle/ Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle str. 249	2.A CEL SZCZEGÓŁOWY DOTYCZĄCY PRZECIWDZIAŁANIA DEPRYWACJI MATERIALNEJ – w zakresie Pomocy Technicznej – EFRR i EFS+ postuluje się uzupełnienie zapisów programu oraz wydzielenie środków na zapewnienie zasobów ludzkich oraz warunków dla sprawnego działania Subregionów w	FEO przewiduje szereg działań, które z założenia wdrażane będą przez tzw. subregiony. Jednostki te działają w różnej formie organizacyjnej, głównie przy zaangażowaniu pracowników JST będącej liderem danego projektu. Powoduje to zbytne obciążenie organizacyjne i finansowe urzędów wpływając	uwaga nieuwzględniona Przewidziane jest wsparcie w postaci (Cel 2 w obydwu osiach dot. PT): Wzmocnienie potencjału IZ i IP. W cel ten wpisano wsparcie przewidziane dla beneficjentów i

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		zakresie przygotowania, wdrażania, monitorowania i kontroli projektów realizowanych w ramach FEO 2021-2027, a także wzmocnienie potencjału tych jednostek.	niekorzystnie na realizację projektów indywidualnych. Dlatego należy wydzielić niezbędne środki w ramach PT dla subregionów, celem zagwarantowania właściwego zaplecza kadrowego, finansowego i administracyjnego.	partnerów (w tym koszty organizacji posiedzeń sieci, grup, komitetów i innych ciał angażujących partnerów, służących ocenie i wyborowi projektów w ramach FEO 2021-2027, finansowanie ekspertyz, a także szkoleń i innych form przygotowania członków tych ciał do efektywnego wypełniania zadań). Wsparcie to będzie obejmować wszelkiego rodzaju szkolenia, konsultacje, spotkania grup roboczych, również dla partnerów, w tym przedstawicieli Subregionów. Nie przewiduje się wydzielenia PT dla Subregionów.
412.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 254	„(...)i innych form przygotowania członków tych ciał”	Uwaga dot. języka: Proponuje się zmianę określenia „ciała” w dobre prostego języka na formę np. na podmiotów/ instytucji/ stron/jednostek...	uwaga nieuwzględniona Określenie „ciała” – jak wynika z doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych – jest najbardziej uniwersalnym określeniem, obejmującym wszystkie rodzaje ciał wspierających, umiejscowionych w strukturze wdrażania funduszy. Dla przykładu – komitet monitorujący nie jest ani podmiotem, ani jednostką, ani stroną, ani tym bardziej instytucją w systemie wdrażania funduszy. Tym samym „ciała” jest

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				odpowiednikiem angielskiego określenia „bodies”, powszechnie stosowanym przez instytucje UE jako ogólne określenie dopasowane do wszystkich okoliczności.
413.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 284, 288	Strona 284 - szkolenia oraz inne formy podnoszenia zdobywania kwalifikacji przez pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027, ... Strona 288 - Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.: – wynagrodzenia pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027, – szkolenia oraz inne formy podnoszenia zdobywania kwalifikacji przez pracowników, zaangażowanych we wdrażanie FEO 2021-2027,	Zmiana słowa w niniejszym podpunkcie pozwoli na doprecyzowanie i szerszą perspektywę dla pracownika. Słowo „zdobywania, uzyskiwania, rozszerzania - byłoby lepszym określeniem. "Podnoszenie kwalifikacji" zmusza mgr ekonomii do zrobienia doktoratu, a zdobycie kwalifikacji, to np. ukończenie studiów podyplomowych np.: z zarządzania projektami lub PRINCE2 - uzyskaniem nowych komplementarnych kwalifikacji.	uwaga uwzględniona
ROZDZIAŁ III. PLAN FINANSOWY				
-	-	-	-	-
ROZDZIAŁ IV. WARUNKI PODSTAWOWE				
414.	Politechnika Opolska str. 273	Proponuje się zastosowanie skrótu ZWO zamiast pełniej nazwy Zarząd Województwa Opolskiego.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga uwzględniona
415.	Politechnika Opolska str. 275	Brak rozwinięcia w Najważniejszych skrótach - skrótu JBR.	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi skrótami	uwaga nieuwzględniona Skrót JBR zamieniono na obecnie funkcjonujące określenie tj. organizacje badawcze.
416.	Politechnika Opolska	Proponuje się zastosowanie skrótu ZWO zamiast	Spójność dokumentu - zgodność z Najważniejszymi	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 279	pełniej nazwy Zarząd Województwa Opolskiego.	skrótami	
ROZDZIAŁ V. INSTYTUCJE PROGRAMU				
417.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 307	„201 LOWE, czyli Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji - ośrodki aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach defaworyzowanych.” Powinno być: „201 LOWE, czyli Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji - ośrodki aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnej na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie, w szczególności na obszarach defaworyzowanych.”	Błąd w zapisie	uwaga uwzględniona
418.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str. 297-303	Tabela 2: ZAKRES EFS+ CP4 C CS (a), (d), (f), (g), (h), (i), (j), (l)	Po przyjęciu po IZ FEO na lata 2021-2027 propozycji wskazanych w przedmiotowej tabeli, koniecznym jest aktualizacja i ujednolicenie zapisów dot. zakresu typów przedsięwzięć w tabeli 2.	uwaga uwzględniona
419.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 327	"– wsparcie służące podniesieniu uzyskiwaniu kwalifikacji i kompetencji osób pracujących, w tym posiadających niestabilną pozycję na rynku pracy, odchodzących z rolnictwa oraz ubogich pracujących, – podnoszenie zdobywania kwalifikacji kadr rynku pracy wynikające z potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy."	Zmiana słowa w niniejszym podpunkcie pozwoli na doprecyzowanie i szerszą perspektywę dla pracownika. Słowo „zdobywania, uzyskiwania, rozszerzania - byłoby lepszym określeniem. "Podnoszenie kwalifikacji" zmusza mgr ekonomii do zrobienia doktoratu, a zdobycie kwalifikacji, to np. ukończenie studiów podyplomowych np.: z zarządzania projektami lub PRINCE2 - uzyskaniem nowych komplementarnych kwalifikacji.	uwaga uwzględniona
420.	Instytut Badań Edukacyjnych, Regionalne Centrum ds. Zintegrowanego Systemu	Strona 328: - doskonalenie kompetencji i zdobywanie kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego. Strona 329: – doskonalenie kompetencji i zdobywanie	Trudno mówić o „doskonaleniu kwalifikacji”. Kwalifikacje można: zdobywać, uzyskiwać, rozszerzać. Dodanie słowa „zdobywanie” pozwoli na łatwiejsze	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Kwalifikacji i wspierania LLL w Opolu str. 328, 329	kwalifikacji nauczycieli kształcenia ogólnego oraz nauczycieli zawodu, w tym we współpracy z uczelniami, przedsiębiorcami i pracodawcami,	zrozumienie zapisu.	
ROZDZIAŁ VI. PARTNERSTWO				
421.	Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych "Dobra Rodzina" str. 306	Proszę dopisać naszą organizację pozarządową zrzeszającą i wspierającą rodziny zastępcze, i wychowujące się w nich dzieci. Wypracowaliśmy rozwiązania dotyczące wspierania i pozyskiwania rodzin zastępczych w ramach zrealizowanego przez nas projektu pn. Partnerstwo na rzecz rodzicielstwa zastępczego w województwie opolskim. Doświadczenia nasze mogą posłużyć za wzór skutecznych działań w tym zakresie. Projekt ten był realizowany we współpracy z Instytutem Nauk Pedagogicznych UO i Starostwa w Kędzierzynie - Koźlu. Zaangażowaliśmy naukowców, praktyków i rodziny zastępcze z wieloletnim doświadczeniem. Ponadto realizujemy nowatorskie szkolenia motywacyjne dla nastolatków z pieczy. Wykorzystujemy Metodę Bieguna pana Marka Kamińskiego w projekcie pn. Lifeplan Academy. Cyklicznie organizujemy konferencje naukowe, szkolenia, festyny, imprezy sportowe, wypoczynek letni i zimowy dla rodzin zastępczych.	Jesteśmy partnerem społecznym. Mówimy głosem rodziców zastępczych. Wykorzystujemy nasze wieloletnie doświadczenie w bezpośredniej pracy z dziećmi. Stanowimy wyraz Społeczeństwa Obywatelskiego. W poczuciu wielkiej odpowiedzialności realizujemy bezpośrednio dobro dziecka powierzonego nam decyzją sądu, które ma prawo do wychowania w rodzinie w sytuacji gdy jego biologiczni rodzice nie mogą lub nie potrafią zabezpieczyć jego podstawowych potrzeb.	uwaga nieuwzględniona Rozdział Partnerstwo zostanie uzupełniony na późniejszym etapie prac. Co do zasady ta część FEO 2021-2027 nie będzie wskazywała na konkretne przykłady partnerstw.
ROZDZIAŁ VII. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ				
-	-	-	-	-

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
ROZDZIAŁ VIII. STOSOWANIE KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH, PŁATNOŚCI RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIE NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI				
422.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. 309	Należy załączyć do Programu metodyki opracowane w oparciu o art. 94 CPR. Dodatkowo zaznaczono checkbox dotyczący stosowania art. 95 tj. finansowania niepowiązanego z kosztami. Z Programu nie wynika, w jakim obszarze to finansowanie będzie zastosowane, a załącznik nie został załączony do Programu.	W przypadku finansowania niepowiązanego z kosztami należy pamiętać, że zgodnie z obowiązującą procedurą wymagana jest tu opinia IK UP (EFS lub EFRR w zależności od obszaru, dla którego stosowana będzie ta forma rozliczenia)	uwaga uwzględniona
UWAGI OGÓLNE				
423.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str.36, 40, 41, 57, 111, 171, 177, 208	W całym dokumencie brak konsekwencji w stosowaniu przypisów – są stosowane skróty zarówno łacińskie (op. cit.), jak i polskie (tamże).	Zgodnie z zasadami pisowni należy przyjąć jednolitą formę stosowanych skrótów w przypisach w całym dokumencie	uwaga uwzględniona
424.	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu str.56, 64, 74, 75, 84, 89, 97, 102, 110, 116, 124, 130, 139, 238	Należy poprawić nazwę tabeli: Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS	Błąd pisowni: uzupełniające obszary.	uwaga uwzględniona
425.	Kampania Przeciw Homofobii str. 51-52; 60; 67;72-73; 80;86-87; 93;99-100; 106;113; 120; 127;134; 143-144;152-153;159-160;166-167;172-173;179-180;186-187;194-195;	konieczne jest stosowanie inkluzywnego języka przy traktowaniu o osobach LGBT+	nieprawidłowe określenie odmienna orientacja seksualna należy zastąpić np. sformułowaniem orientacja nieheteroseksualna; wskazania wprost wymagają osoby transpłciowe - często niestety najbardziej narażone na dyskryminację pośrednią i bezpośrednią; nie tyle sama tolerancja, co pełna akceptacja powinna być celem - aby bycie LGBT+ w ogóle nie różnicowało grup społecznych, było neutralną cechą, jak np. obecnie leworęczność czy	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	202;209-210;218-219;224-225; 33;242-243		kolor oczu	
426.	Biuro Poselskie Janusza Kowalskiego str. 51-52	"- usunięcie zapisu „sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”, - zmiana zapisu z „włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych” na „włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych dających rękojmię pracy opartej na kryteriach fachowości, obiektywizmu, uczciwości i niedyskryminacji”	Zgodnie z założeniami w ramach celu szczegółowego Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii projekty skierowane będą do organizacji badawczych oraz przedsiębiorstw zamierzających inwestować w zwiększenie potencjału badawczego, rozwój innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii. Warunkiem koniecznym jest aby wybór projektów opierał się na kryteriach technicznych, obiektywnych i weryfikowalnych metodami naukowymi, w oparciu o wiedzę fachową osób oceniających. Badania naukowe, technologie, innowacje nie są możliwe do oceny pod kątem orientacji seksualnej – ta przypisana jest bowiem osobom. Ewentualne ograniczenie realizacji projektów lub wdrożenia ich efektów do grupy osób wyznających określoną ideologię lub identyfikujących się z określoną orientacją seksualną, samo w sobie stanowi jaskrawy przykład dyskryminacji. Zapis o „strefach wolnych od LGBT” odwołuje się do całkowicie nieprawdziwej tezy publicystycznej jakoby tego rodzaju miejsca istniały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wskutek przyjęcia założenia, że gminy, które przyjęły uchwały błędnie odbierane jako dyskryminujące osoby określające się jako LGBTIQ+ będą wykluczone z dofinansowania, prowadzić będzie do jawnej dyskryminacji – przykładowo przedsiębiorstwo należące do osoby homoseksualnej nie otrzyma dofinansowania tylko z powodu lokalizacji na terenie wyżej opisanej gminy. Brak jakichkolwiek informacji o stwierdzonych	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			przypadkach dyskryminacji osób określających się jako LGBTQ+, które ew. uzasadniałyby zwalczanie ich dyskryminacji. Brak jakiegokolwiek odwołania się do badań naukowych, analiz, dokumentów, które wskazywałyby na występowanie dyskryminacji osób określających się jako LGBTQ+ w obszarze badań, innowacji, zaawansowanych technologii i uzasadniały podjęcie stosownych przeciwdziałań. Brak informacji o przypadkach występowania przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTQ+ w województwie opolskim, w obszarze w obszarze badań, innowacji, zaawansowanych technologii. Nie dokonano analizy sytuacji, która uzasadniałaby podejmowanie działań w tym zakresie, nie przedstawiono także diagnozy odwołującej się do obiektywnie występujących problemów w tym zakresie a tym samym nie uzasadniono potrzeby przeciwdziałania przestępstwom, mowie nienawiści, przemocy i szkodliwym praktykom, w tym wobec osób LGBTQ+. Członkowie Komitetu Monitorującego powinni wykazywać się kryteriami uczciwości, fachowości i posiadania doświadczenia zawodowego w danym obszarze, posiadać szereg kompetencji, m.in. zdolności analityczne, samodzielność, kreatywność, umiejętność korzystania ze źródeł wiedzy. Przyjęcie jako preferencyjnego kryterium członkostwa w KM subiektywnej orientacji seksualnej i przynależności do mniejszości etnicznej jest jawnie sprzeczne z przepisami UE dot. przeciwdziałania dyskryminacji, uniemożliwia bowiem udział w pracach KM osobom o określonym doświadczeniu zawodowym i wiedzy	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			fachowej a nie przynależącym do żadnej z w/w mniejszości.	
427.	Biuro Poselskie Janusza Kowalskiego str. 60, 67, 73, 80,87, 93, 100, 106, 113, 120, 127, 134, 144, 153, 160, 167, 173, 179-180, 187, 195, 202, 210, 218-219, 225, 233, 242-243,	"- usunięcie zapisu „sformułowanie kryteriów wyboru projektów wskazujących na odmowę dofinansowania dla beneficjentów, którzy dopuścili się dyskryminacji, np. gmin przyjmujących uchwały o „strefach wolnych od LGBT”, - zmiana zapisu z „włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych działających na rzecz osób LGBTIQ+ oraz reprezentantów mniejszości, w tym etnicznych” na „włączenie do Komitetu Monitorującego członków organizacji pozarządowych dających rękojmię pracy opartej na kryteriach fachowości, obiektywizmu, uczciwości i niedyskryminacji”	Zgodnie z założeniami FEO2021-2027 projekty skierowane będą do organizacji, instytucji, przedsiębiorstw oraz osób o konkretnym statusie społecznym (uczniowie, osoby bezrobotne, osoby zagrożone wykluczeniem społecznymi, in.) Warunkiem koniecznym jest aby wybór projektów opierał się na kryteriach technicznych, obiektywnych i weryfikowalnych metodami naukowymi, w oparciu o wiedzę fachową osób oceniających a przede wszystkim z uwzględnieniem realnych problemów społecznych, znajdujących uzasadnienie w świetle rzetelnych badań, analiz, dokumentów, itp. W programie brak jest informacji o szczególnie trudnej sytuacji osób określających się jako LGBTIQ+ w dostępie do edukacji, pracy, usług społecznych i zdrowotnych, cyfrowych, dostępu do wiedzy transportu, działań proekologicznych i in. Ewentualne ograniczenie realizacji projektów lub wdrożenia ich efektów do grupy osób wyznających określoną ideologię lub identyfikujących się z określoną orientacją seksualną, samo w sobie stanowi jaskrawy przykład dyskryminacji. Zapis o „strefach wolnych od LGBT” odwołuje się do całkowicie nieprawdziwej tezy publicystycznej jakoby tego rodzaju miejsca istniały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wskutek przyjęcia założenia, że gminy, które przyjęły uchwały błędnie odbierane jako dyskryminujące osoby określające się jako LGBTIQ+ będą wykluczone z dofinansowania, prowadzić będzie do jawnej dyskryminacji – przykładowo osoba homoseksualna, która będzie chciała uzyskać wsparcie na szkolenie lub	uwaga nieuwzględniona Zapisy FEO 2021-2027 uwzględniają horyzontalną zasadę KE dotyczącą równości szans i niedyskryminacji, w tym ze względu na orientację czy tożsamość seksualną. Stanowisko wyrażone w Programie jest zgodne z ww. zasadą.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			założenie firmy nie otrzyma go tylko z powodu lokalizacji na terenie wyżej opisanej gminy. Brak jakichkolwiek informacji o stwierdzonych przypadkach dyskryminacji osób określających się jako LGBTIQ+, które ew. uzasadniałyby zwalczanie ich dyskryminacji. Brak jakiegokolwiek odwołania się do badań naukowych, analiz, dokumentów, które wskazywałyby na występowanie dyskryminacji osób określających się jako LGBTIQ+ w obszarach , do których odwołują się cele szczegółowe, i które uzasadniałyby podjęcie stosownych przeciwdziałań. Brak informacji o przypadkach występowania przestępstw, mowy nienawiści, przemocy i szkodliwych praktyk, w tym wobec osób LGBTIQ+ w województwie opolskim, w obszarach , do których odwołują się cele szczegółowe. Nie dokonano analizy sytuacji, która uzasadniałaby podejmowanie działań w tym zakresie, nie przedstawiono także diagnozy odwołującej się do obiektywnie występujących problemów w tym zakresie a tym samym nie uzasadniono potrzeby przeciwdziałania przestępstwom, mowie nienawiści, przemocy i szkodliwym praktykom, w tym wobec osób LGBTIQ+. Członkowie Komitetu Monitorującego powinni wykazywać się kryteriami uczciwości, fachowości i posiadania doświadczenia zawodowego w danym obszarze, posiadać szereg kompetencji, m.in. zdolności analityczne, samodzielność, kreatywność, umiejętność korzystania ze źródeł wiedzy, które były zresztą wskazane jako kryteria wyboru członków KM RPO WO 2014-2020. Przyjęcie jako preferencyjnego kryterium członkostwa w KM subiektywnej orientacji seksualnej i przynależności do mniejszości etnicznej jest jawnie sprzeczne z przepisami UE dot.	

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			przeciwdziałania dyskryminacji, uniemożliwia bowiem udział w pracach KM osobom o określonym doświadczeniu zawodowym i wiedzy fachowej a nie przynależącym do żadnej z w/w mniejszości.	
428.	Ogólnopolski Konwent Agencji Pracy str. 229	W ramach EBO (lecz także szeroko, wszelkich innych programów i inicjatyw w ramach FEO 2021-2027) dopuścić należy do udziału w otwartym konkursie ofert organizacje pracodawców. Organizacje pracodawców powinny mieć możliwość składania propozycji zadań do realizacji, a także uczestnictwa w ww. konkursach. Projekt FEO 2021-2027 nie powinien uniemożliwiać organizacjom pracodawców brania udziału w konkursach i przetargach, w szczególności dotyczących aktywizacji społeczno-zawodowej.	Zgodnie z art. 3 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 1057, ze zm.), organizacje pracodawców nie mogą uzyskać statusu organizacji pożytku publicznego. W związku z powyższym, ww. organizacje wykluczone są ze wszystkich konkursów i przetargów, w których projekt ogranicza katalog organizacji, mogących brać w nim udział tylko do podmiotów, wykonujących działalność pożytku publicznego. Tymczasem, w przypadku projektów w określonych obszarach, związanych zwłaszcza z aktywizacją społeczno-zawodową czy legalizacją zatrudnienia, organizacje pracodawców mają większe kompetencje, wiedzę oraz doświadczenie niż organizacje pożytku publicznego. Organizacje pracodawców na co dzień zrzeszają pracodawców, w związku z czym znają ich potrzeby i są w stanie w odpowiednim stopniu pokierować procesem aktywizacji zawodowej, w celu ukształtowania pracowników realnie poszukiwanych na rynku. Organizacje pracodawców mają doświadczenie w aktywizacji osób bezrobotnych oraz w legalizacji zatrudnienia obcokrajowców. Wiedza i doświadczenie organizacji pracodawców umożliwiają pełne osiągnięcie celów projektów i inicjatyw organizowanych w ramach Funduszy Europejskich dla Opolskiego na lata 2021-2027.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenie dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
429.	Urząd Miasta Brzeg	Uwaga nie odnosi się wprost do zapisów FUE dla	Zgodnie z danymi z prezentacji przedstawionej na	uwaga nieuwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 229	Opolskiego, ale dotyczy wielkości środków dla Subregionów w tym obszarze, które moim zdaniem są zbyt niskie.	konferencji inaugurującej konsultacje FUE dla Opolskiego w obszarze dziedzictwo kulturowe i kultura, rozwój turystyki- na Subregiony i Aglomerację przewidziana jest kwota 6,8 mln euro. Wnoszę o zwiększenie alokacji środków w tym obszarze ze względu na duże zapotrzebowanie JST.	Instytucja Zarządzająca zobowiązana jest do zachowania określonego poziomu koncentracji tematycznej, stąd wynikają poziomy alokacji wskazanej na poszczególne obszary. Alokacja na Subregiony będzie z kolei odzwierciedleniem algorytmu zastosowanego przy jej podziale.
430.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. -	Oprócz orientacyjnego podziału zasobów programu (UE) według rodzajów interwencji zasadne wydaje się podanie również orientacyjnego podziału środków programowanych wyodrębnionych na obszary subregionów, w tym dla obszaru Aglomeracji Opolskiej.	W celu zaplanowania projektów zintegrowanych i dokonania ich identyfikacji w projekcie Strategii Rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku konieczne jest ujęcie pomysłów w konkretne ramy finansowe, zatem określenie wysokości środków finansowych jest zasadne i pomocne w programowaniu rozwoju. Warto zwrócić uwagę, że Subregion Aglomeracja Opolska określany jest mianem bieguna wzrostu województwa opolskiego. Jako obszar funkcjonalny miasta wojewódzkiego Opola posiada istotne związki funkcjonalne ze swoim otoczeniem i jednocześnie wyraźnie oddziałuje na cały region. Aglomeracja Opolska charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością w zakresie rynku pracy oraz handlu, a także zaspokajania popytu mieszkańców regionu w zakresie usług, aspektów życia kulturalnego oraz sportu i rekreacji. Obszar ten dominuje na tle innych subregionów w zakresie wskaźników demograficznych i gospodarczych. W kolejnych latach konieczne jest utrzymanie wysokiej dynamiki rozwoju Aglomeracji Opolskiej, jako głównego subregionu w województwie opolskim. Wyzwanie to wiąże się z koniecznością dopasowania interwencji regionalnej do potrzeb wzmocnienia tego obszaru w zakresie jego	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z wzorem programu określonym w drodze rozporządzenia PE 2021/1060 brak jest konieczności wskazywania środków alokowanych na poszczególne Subregiony. Dodatkowo wprowadzenie w Programie zapisów o przypisaniu alokacji dla poszczególnych Subregionów, w tym Aglomeracji Opolskiej, w późniejszym okresie wdrażania Programu może rodzić problemy z wykorzystaniem środków w przypadku konieczności np. ich przesunięcia wedle zgłaszanych potrzeb.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			funkcji metropolitalnych i regionotwórczych. Jednym z najistotniejszych narzędzi do utrzymania tego kierunku będą zapewne środki Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego na lata 2021 – 2027. W związku z tym w procesie planowania podziale środków warto wykorzystać algorytmy uwzględniające potencjał rozwojowy Subregionu Aglomeracja Opolska, a w szczególności potencjał demograficzny oraz gospodarczy, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w również programie.	
431.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. -	Proponuje się ujednolicenie podejścia do tej części dokumentu (w kwestii formalnej). Aktualnie w części dokumentu stosuje się zapis „nie dotyczy”, w części „Wsparciem zostanie objęty cały obszar województwa opolskiego”. W domyśle, znaczenie tych sformułowań jest takie samo, jednak warto dokonać ujednolicenia.	Zachowanie spójności dokumentu	uwaga uwzględniona
432.	Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska str. -	Wyjaśnienia wymaga czy główne grupy docelowe to grupy korzystające z efektów realizowanych projektów czy to potencjalni wnioskodawcy/ beneficjenci	Zachowanie czytelności i jednoznaczności dokumentu	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenie dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
433.	Urząd Miasta Opole str. -	W projekcie dokumentu zabrakło informacji dotyczących strategicznych uwarunkowań zewnętrznych przygotowania FEO. W szczególności niewystarczająca jest ilość informacji o	Dla czytelności zapisów dokumentu proponuje się dodanie informacji w przedmiotowym zakresie. Przykładowo: FEO nie przewiduje dofinansowania do opieki żłobkowej, czy rozwoju infrastruktury	uwaga nieuwzględniona Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzanie treści zbyt

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		uwarunkowaniach wynikających z aktualnie obowiązującej linii demarkacyjnej, czy informacji dotyczącej szczegółów koncentracji tematycznej.	żłobkowej. Nie jest jednak wykluczone, że takie wsparcie wnioskodawcy otrzymać będą mogli z innych źródeł.	szczegółowych. Program FEO 2021-2027 został opracowany zgodnie ze wzorem wskazanym w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (...).
434.	Urząd Miasta Opole str. -	Proszę o informację czy w ramach programu FEO dopuszcza się realizację projektów uzupełniających podejmowanych równolegle z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych.	W projekcie programu FEO brakuje zapisów umożliwiających realizację projektów uzupełniających podejmowanych równolegle z innego funduszu lub do już zrealizowanych ze środków krajowych lub własnych. W związku z wdrażanymi przez rząd programami wsparcia dla JST np. Rządowym Funduszem Inwestycji Lokalnych, Polskim Ładem, istotne jest czy będzie w przyszłości możliwość ubiegania się w ramach programu FEO o dofinansowanie tej części inwestycji na którą JST nie otrzymał wsparcia ze środków rządowych.	uwaga nieuwzględniona Charakter dokumentu nie pozwala na wprowadzanie treści zbyt szczegółowych. Jednocześnie kwestia podwójnego finansowania i komplementarność będzie badana na etapie oceny wniosków podczas prowadzonych naborów.
435.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej str. -	Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 w każdym programie „sposób odniesienia się w do zasady równości szans kobiet i mężczyzn powinien wynikać z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej przygotowanej na potrzeby programu, z uwzględnieniem sytuacji kobiet i mężczyzn w obszarach, które będą podlegać wsparciu z danego funduszu. W treści programu powinien znaleźć się opis sposobu wdrażania równości szans kobiet i mężczyzn na każdym etapie jego realizacji”.	Tym samym rekomendowane jest w ramach diagnozy Programu wzięcie pod uwagę sytuacji kobiet i mężczyzn w różnych obszarach wsparcia Programu.	uwaga uwzględniona
UWAGI ZGŁOSZONE PO TERMINIE KONSULTACJI				
436.	SP ZOZ Szpital Specjalistyczny MSWiA w	Wprowadzenie zapisu o konieczności kontynuowania pionierskiego na skalę świata i	-	uwaga do rozważenia na dalszym

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	Głucholazach im. św. Jana Pawła II str. 20	powstałego w województwie opolskim Programu Rehabilitacji Pocovidowej		etapie prac W perspektywie 2021-2027 realizowana będzie skonsolidowana rehabilitacja (poudarowa, pozawałowa i pocovidowa) a więc połączenie wszystkich realizowanych do tej pory typów rehabilitacji. W programie nie można zawęzić wsparcia do jednego RPZ-u, natomiast można to uwzględnić przy uszczegóławianiu wsparcia, tj. na etapie tworzenia SZOP.
437.	SP ZOZ Szpital Specjalistyczny MSWiA w Głucholazach im. św. Jana Pawła II str. 25	Wprowadzenie zapisu o utworzeniu ogrodu sensorycznego dla pacjentów przebywających w szpitalu w MSWiA w Głucholazach i objętych programem rehabilitacji pocovidowej.	Badania dowiodły, że kontakt pacjentów z naturą pozwala na szybszą rehabilitację i dojście do zdrowia. Szpital MSWiA w Głucholazach dysponuje terenem do utworzenia ogrodu sensorycznego, w którym pacjenci będą mogli nie tylko przebywać, usprawniając tym samym czynności wentylacyjne płuc, lecz także brać udział w warsztatach i samemu opiekować się roślinami. Co pozwoli im na szybszy powrót do zdrowia i sprawności. Powstanie ogrodu przyczyni się także do poprawy klimatu.	uwaga częściowo uwzględniona W ramach Programu FEO 2021-2027 figuruje typ projektu: Tworzenie centrów różnorodności biologicznej (...), który dodatkowo zostanie doprecyzowany. Przedmiotowa inwestycja potencjalnie zawiera się w tym zakresie. W FEO 2021-2027 nie jest zasadne tak duże uszczegółowienie.
438.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 86	W ramach celu szczegółowego „(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju” w ramach planowanych typów przedsięwzięć (str. 86) proponujemy w drugim tiret dotyczącym projektów z zakresu energetyki rozproszonej dodać spółdzielnie energetyczne.	MRiRW postuluje wsparcie spółdzielni energetycznych na poziomie regionalnym.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
439.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 86	W dziale 2.2.2, cel szczegółowy (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju, na stronie 86 wśród planowanych przedsięwzięć warto rozważyć możliwość uwzględnienia przedsięwzięć dotyczących energii geotermalnej.	Zaletą jest stosunkowo równomierna podaż energii, mało zależna od bieżących warunków pogodowych	uwaga uwzględniona
440.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 93	w dziale 2..2.3. Cel szczegółowy (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, na stronie 93, w pierwszym akapicie, w drugiej bulencie proponuje się po wyrażeniu „małej retencji” dodać wyrażenie „w tym modernizacji/odbudowy urządzeń hydrotechnicznych w celu zwiększenia retencji korytowej oraz gruntowo-głębowej”.	Ważnym jest budowa potencjału retencyjnego obszarów już posiadających urządzenia hydrotechniczne poprzez ich odbudowę lub modernizację. Przyczyniać się to będzie do odbudowy zdegradowanych ekosystemów, w szczególności wodnolotnych, w tym torfowisk oraz zwiększenia retencji wodnej jak również sprzyjać to będzie stabilizacji produkcji rolnej. Działania te ograniczać będą również emisję CO2 z gruntów organicznych przyczyniając się do realizacji celów transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.	uwaga uwzględniona
441.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 93	W celu szczegółowym 2(iv) - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego – przewidziano działania informacyjno-edukacyjne i edukacyjne. Wśród wskazanych typów beneficjentów proponujemy dodać: jednostki doradztwa rolniczego.	Potrzeba uwzględnienia wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, które są jednostkami sektora finansów publicznych działającymi na obszarze poszczególnych województw, jednak posiadają status państwowej jednostki organizacyjnej posiadające osobowość prawną.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenie dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
442.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Proponuje się dodanie działań służących wyposażeniu w pojemniki na kompost w	Realizacja zaproponowanych działań będzie służyć upowszechnianiu rozwiązań gospodarki o obiegu	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figurują zapisy

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. 104	gospodarstwach domowych oraz w stołówkach, szkołach i urzędach na obszarach wiejskich, w tym rolnych, i szkolenia z metod kompostowania Ponadto sugeruje się wprowadzenie zachęt dla przedsiębiorców do wprowadzania produktów bez opakowań.	zamkniętym i biogospodarki na obszarach wiejskich.	dotyczące wspierania procesu kompostowania odpadów. Działania te zostały ujęte w typie przedsięwzięć: <i>projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi (np. systemy selektywnego zbierania odpadów, PSZOK, ZZO, instalacje do przetwarzania odpadów, projekty w zakresie recyklingu, kompostowania i/lub sortowania.</i> Dalsze uszczegółowienie zapisów nie jest zasadne na tym etapie.
443.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 111	W celu szczegółowym 2(vii) - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia – przewidziano wsparcie ośrodków oraz centrów ochrony różnorodności biologicznej. Wśród wskazanych typów beneficjentów proponujemy dodać: „jednostki doradztwa rolniczego”.	Potrzeba uwzględnienia wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, które są jednostkami sektora finansów publicznych działającymi na obszarze poszczególnych województw, jednak posiadają status państwowej jednostki organizacyjnej posiadające osobowość prawną.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wzór Programu określony w rozporządzeniu ogólnym KE nie wskazuje konieczności określenia typów beneficjentów, a ograniczony limit znaków nie pozwala na wprowadzenia dodatkowych treści. Beneficjenci zostaną wskazani w SZOP.
444.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 112	W dziale 2.2.6 Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, na stronie 112, w planowanym typie przedsięwzięć, w pierwszej bulecie proponuje się po wyrażeniu „zagrożonych gatunków,” dodać ”w tym w szczególności torfowisk	W planowanym okresie dużymi wyzwaniami będą ograniczanie emisji CO ₂ , właściwe gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona bioróżnorodności. Torfowiska i obszary wodno-błotne mają duży potencjał gromadzenia znacznych ilości wody zapobiegając jej szybkiemu odpływowi w okresach nadmiernych opadów oraz są jej rezerwuarem w okresach suszy. Torfowiska i gleby organiczne są	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Charakter dokumentu nie pozwala na tak szczegółowe zapisu, ewentualne dodatkowe zapis mogą zostać uwzględnione na późniejszym etapie programowania, w tym w

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		i środowisk wodnobotnych”.	magazynem węgla, który przy ich przesuszeniu jest w znacznych ilościach uwalniany do atmosfery. Z tego względu ważna jest ich ochrona i przywracanie do właściwego stanu.	szczegółności w ramach kryteriów wyboru projektów.
445.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 183	Postuluje się umożliwienie wsparcia w zakresie tworzenia gospodarstw opiekuńczych	Gospodarstwa opiekuńcze rozumiane są jako gospodarstwa rolne, w których świadczone są usługi w zakresie opieki dziennej, integracji społecznej, poprawiające funkcjonowanie jednostek w rodzinie i społeczności. Gospodarstwa opiekuńcze wpisują się w proces deinstytucjonalizacji pomocy społecznej, polegający na przejściu od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w lokalnej społeczności, a także w proces dywersyfikacji dochodów rolniczych. Potencjał gospodarstw rolnych i kapitału ludzkiego wykorzystywany jest w tym przypadku do realizacji funkcji społeczno-opiekuńczych.	uwaga nieuwzględniona Co do zasady gospodarstwa opiekuńcze będą wspierane w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Nie wyklucza to jednak, aby w uzasadnionych przypadkach takie podmioty były wspierane w FEO 2021-2027 w ramach np. opieki wytchnieniowej, która zostanie wskazana na poziomie SZOP.
446.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 229	Proponuje się uzupełnienie zakresu interwencji przewidziane w celu 5(i) o budowę ciągów pieszo-rowerowych na terenach wiejskich.	Inwestycje w tym zakresie będą miały wymiar wielofunkcyjny, w tym poprawa bezpieczeństwa drogowego, zwiększając ofertę miejskich obszarów funkcjonalnych w zakresie wypoczynku i turystyki.	uwaga nieuwzględniona Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (i) oraz cs (ii) w typie przedsięwzięć dot. inwestycji w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne (...) lub turystyczne szlaki rodzajowe (np. kajakowe, rowerowe) (...). Ponadto w ramach CP 3 realizowane będzie wdrażanie innowacyjnych rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo ruchu (w tym zwiększających bezpieczeństwo

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				niezmotoryzowanych niechronionych uczestników ruchu) i zmniejszających emisję zanieczyszczeń z pojazdów, m.in. poprzez automatyzację procesów sterowania i kontroli ruchu w ramach wszystkich rodzajów transportu oraz rozwój infrastruktury dla niechronionych użytkowników dróg poprzez m.in. rozbudowę sieci połączeń i ciągów pieszo-rowerowych zlokalizowanych wzdłuż dróg.
447.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. 229	Postuluje się dodanie działań na rzecz „zielonej” rewitalizacji sołectw (zakładanie kwietników, tworzenie form ochrony przyrody i ścieżek dydaktyczno-edukacyjnych).	Inwestycje w tym zakresie będą służyły rewitalizacji sołectw w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennofunkcyjnym.	uwaga nieuwzględniona Przedmiotowe działania są potencjalnie możliwe do realizacji w cs (iv), w typie przedsięwzięć dot. zielonej infrastruktury w ramach Europejskiej Inicjatywy Sołeckiej. Ważne jest przy tym, aby inwestycje w taką infrastrukturę były ukierunkowane na wspieranie odporności na zmiany klimatyczne oraz łagodzenie ich skutków.
448.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. -	Ujęcie w OP 1 Innowacyjne i konkurencyjne Opolskie - zielonej i cyfrowej transformacji w MŚP przetwórstwa rolno-spożywczego (infrastruktura B+R przedsiębiorstw), promocji eksportu artykułów rolno-spożywczych, wsparcia powstawania MSP na obszarach wiejskich oraz wsparcia potencjału B+R+I z	Proponuje się włączenie do programu wsparcia dla inwestycji z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego po 2020 r. komplementarnego względem innych programów pomocowych.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		obszaru rolnictwa 4.0. i realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu na obszarach wiejskich;		
449.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. -	Objęcia wsparciem w ramach OP 2 Zielone Opolskie - modernizacji infrastruktury budynków jednorodzinnych i gospodarczych (w gospodarstwach rolnych) pod kątem oszczędności energii i redukcji ubóstwa energetycznego, edukacji nt. strat i marnowania żywności oraz modernizacji sieci elektroenergetycznych na obszarach wiejskich (w tym przesyłu i dystrybucji), odbioru i utylizacji materiałów impregnowanych kreozotem oraz materiałów z azbestem;	Proponuje się włączenie do programu wsparcia dla inwestycji z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego po 2020 r. komplementarnego względem innych programów pomocowych.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Wsparcie w ramach Programu FEO 2021-2027 uwarunkowane będzie ostatecznymi uzgodnieniami negocjacji zapisów Programu oraz UP z KE. Ze względu na równoległe prowadzone prace nad dokumentami, ewentualne zmiany będą możliwe do wprowadzenia na późniejszym etapie prac.
450.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. -	Włączenia do zakresu wsparcia w ramach Europejskiej Inicjatywy Sołeckiej dla klimatu – inwestycji w zakresie melioracji planowanych na terenach sołectw we współpracy z Lokalnymi Partnerstwami Wodnymi, zbierania wody opadowej z powierzchni zasklepionych i dachów;	Proponuje się włączenie do programu wsparcia dla inwestycji z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego po 2020 r. komplementarnego względem innych programów pomocowych.	uwaga nieuwzględniona Inwestycje w zakresie melioracji mieszczą się w typie przedsięwzięć: Projekty z zakresu małej retencji (...). Należy tylko mieć na uwadze, że zgodnie z polityką KE wsparcie melioracji może być finansowane pod warunkiem, iż służy poprawie bilansu wodnego w zlewni (opóźnieniu spływu wód powierzchniowych). Wsparcie będzie realizowane w formie grantów - w tym przypadku nie ma możliwości zawiązywania partnerstw.
451.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Umożliwienia wsparcia w OP 3 Niskoemisyjne Opolskie przedsięwzięć z zakresu infrastruktury węzłów przesiadkowych i niskoemisyjnego	Proponuje się włączenie do programu wsparcia dla inwestycji z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego po 2020 r.	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
	str. -	transportu na obszarach wiejskich wchodzących w skład miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) oraz budowy lub rozbudowy ciągów pieszo-rowerowych na obszarach wiejskich (Opolskie na rowery do centrów usług i miejsc pracy)	komplementarnego względem innych programów pomocowych.	
452.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. -	Rozszerzenie dotychczasowej definicji przyjętej w RPO w zakresie aktywizacji zawodowej i zaliczenie do potencjalnych beneficjentów OP 5 Opolskie silnie społecznie również osób ubezpieczonych w KRUS, w tym również posiadających więcej niż 2 ha UR.	Proponuje się włączenie do programu wsparcia dla inwestycji z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego po 2020 r. komplementarnego względem innych programów pomocowych.	uwaga nieuwzględniona W FEO 2021-2027 figurują tylko osoby odchodzące z rolnictwa i ich rodziny. W dokumencie nie zawężono grupy docelowej do osób posiadających więcej niż 2 ha UR.
453.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi str. -	Dodanie do OP 5 Opolskie silnie społecznie dedykowanego instrumentu kompleksowego wsparcia dla społeczności z obszarów PPGR.	Proponuje się włączenie do programu wsparcia dla inwestycji z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego po 2020 r. komplementarnego względem innych programów pomocowych.	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 wspierane będą osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Na tym etapie nie jest zasadne dalsze doprecyzowanie. Co do zasady przedmiotowa grupa docelowa wpisuje się w definicję osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
454.	POLREGIO Sp. z o.o. str. 117-124	Poprawić jakości powietrza oraz podnieść wskaźnik przewozów pasażerskich transportem publicznym. Na liniach bez sieci trakcyjnej zainwestować w zakup hybrydowych pojazdów o większej pojemności miejsc. Na liniach z trakcją elektryczną inwestować w nowy ekologiczny tabor z napędem elektrycznym. Eliminacja starej technologii. Inwestycje w transport kolejowy wymagają wiedzy i doświadczenia pracowników administracji samorządowej w zakresie wymogów jakie powinien spełniać system przemieszczania aglomeracji miejskiej jak i	Wyeksploatowany, zmodernizowany stary tabor elektryczny oraz mało pojemne autobusy szynowe z silnikiem spalinowym starej generacji przyczynią się do spadku trendu przemieszczania się mieszkańców województwa opolskiego pociągami. Inwestycje w nowoczesny niskoemisyjny tabor będą podnosiły znaczenie gospodarcze i kulturowe regionu. Nowe wymagania mieszkańców związane z komfortem przemieszczania się dotyczą jakości i czasu przejazdu. Stary, awaryjny i zniszczony tabor osiągający niskie prędkości nie pozwala na eliminację przemieszczania	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 nie planuje się inwestycji związanych z infrastrukturą kolejową.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
		pozamiejskiej. Inwestowanie jedynie w tabor autobusowy, który nie jest przystosowany do przewożenia rowerów wyklucza mieszkańców dojeżdżających transportem publicznym (osoby pracujące i uczące się) z regionu oraz miejscowości oddalonych od miasta wojewódzkiego z korzystania z własnych rowerów na trasie dom-praca/szkoła-dom.	się mieszkańców samochodami osobowymi, które są szeroko dostępne i przestały być dobrem luksusowym. W pociągach pasażerowie z aglomeracji miejskiej jak i pozamiejskiej będą mogli przewozić własne rowery w wagonach przystosowanych do tego celu.	
455.	POLREGIO Sp. z o.o. str. 125-130	Wspieranie inwestycji drogowych wskazanych w Planie Transportowym Województwa Opolskiego związanych jedynie z rozwojem trendu przemieszczania się mieszkańców rowerem promując zdrowy tryb życia, wyklucza poprawę jakości podróżowania mieszkańców którzy z różnych przyczyn nie mogą korzystać z rowerów i ścieżek rowerowych. Są to osoby o ograniczonej mobilności osoby starsze oraz osoby wymagające szczególnego traktowania, przemieszczające się z regionów pociągami, którym należy zapewnić bezpieczne i przyjazne warunki życia. Inwestycja w rozwiązania ułatwiające dostęp do korzystania z transportu kolejowego. Zakup nowoczesnych, ekologicznych pojazdów przystosowanych do przewożenia osób o ograniczonej mobilności, osób starszych oraz osób wymagających szczególnego traktowania (matki z wózkami).	Pociągami przemieszczają się osoby na wózkach, osoby na specjalistycznych wózkach elektrycznych przystosowanych dla osób z niepełnosprawnościami ruchu, osoby starsze z balkonikami czy kulami, matki z dziećmi w wózkach. Należy inwestować w pojazdy z platformami umożliwiającymi skorzystanie z przejazdów pociągami, w sposób łatwy i szybki tak aby lokowanie podróżnych nie powodowało opóźnień w kursowaniu pociągów. Inwestycja w nowoczesny ekologiczny tabor przystosowany zarówno do przewożenia rowerów jak i osób o ograniczonej mobilności poruszających się na wózkach lub korzystających z innych pomocy przy poruszaniu się, pozwoli połączyć dwa rozwijające się trendy w kulturze: podróży z wykorzystaniem własnej energii oraz podróż ze wspomaganiem energii elektrycznej czy hybrydowej, dbałość o ekologię. Wprowadzenie zrównoważonej mobilności wymaga inwestycji w rozwiązania IT pozwalające na wprowadzenie biletu zintegrowanego. Synchronizację systemów sprzedażowych kolei, komunikacji miejskiej oraz prywatnych przewoźników tak aby przemieszczanie się w systemie multimodalnym koleją, autobusem i przesiadką na rower miejski dawała użytkownikowi możliwość płacenia za wszystko	uwaga nieuwzględniona W ramach FEO 2021-2027 nie planuje się inwestycji związanych z infrastrukturą kolejową.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
			jednym nośnikiem. Wprowadzenia biletomatów w pociągach, promowanie samodyscypliny podróżnych oraz kultury podróży transportem zbiorowym z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań i technologii. Zaniechanie działań popularyzujących transport publiczny kolejowy, koszty, budowy dróg i obwodnic - bez zachowania równowagi w zakresie podziału zadań i środków skutecznie przyczyni się do marginalizacji znaczenia Opolszczyzny jako regionu ekologicznego. Przesadne skierowanie środków finansowych na plany szeroko pojęte drogowe wręcz zachęcają mieszkańców do wyboru indywidualnego środka transportu jakim zazwyczaj są nie ekologiczne samochody osobowe. Dziś prowadzimy wiele projektów w walce ze smogiem. Wymiana pieców, instalacje fotowoltaiczne itp. zaniechanie środków i działań w popularyzację trendu eko jakim jest transport publiczny kolejowy a podnoszenie znaczenia przesadnej ilości kilometrów dróg asfaltowych niesie za sobą ryzyko wejścia Opolszczyzny w regiony znacznego zacofania ekologicznego.	
456.	Powiat Prudnicki str. 17	Należy uzupełnić o zapisy mówiące o potrzebie tworzenia sektora tzw. „srebrnej gospodarki” oraz wzmocnieniu wsparcia dla tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;	-	uwaga częściowo uwzględniona W Strategii zostanie uwypuklona kwestia tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami po ostatecznym potwierdzeniu, że wsparcie tej grupy będzie realizowane na poziomie regionalnym. Zapisy dotyczące "Srebrnej gospodarki", ze względu na złożoność problematyki, która dotyczy wielu obszarów

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				wskazanych w FEO 2021-2027, ze uwagi na ograniczoną liczbę znaków, nie zostaną dodane.
457.	Powiat Prudnicki str. 18	Wspomnieć o potrzebie kształcenia ustawicznego;	-	uwaga uwzględniona
458.	Powiat Prudnicki str. 25	Do zapisu „konieczność przygotowania się uczelni... dodać oraz szkół ponadpodstawowych do szeroko rozumianego...”;	-	uwaga nieuwzględniona Zakres interwencji w CP1 nie obejmuje inwestycji w edukację ponadpodstawową. Wsparcie edukacji dopuszcza się w zakresie CP4.
459.	Powiat Prudnicki str. 33	Uzasadnienie: brak mocniejszego podkreślenia zbyt małej ilości oddziałów geriatrycznych, ZOLówi co za tym idzie miejsc (generalnie w całym dokumencie dużo się mówi o POZ i AOS, a mało o szpitalach, a one u nas są ciągle niedoinwestowane i źle opłacane, w przeciwieństwie do POZ);	-	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z podejściem KE i zapisami UP należy prowadzić działania zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji. Co do zasady nie będzie możliwości wspierania placówek świadczących opiekę instytucjonalną. Ostateczna forma wsparcia w ramach Programu FEO 2021-2027 uwarunkowana będzie jednak uzgodnieniami zapisów z KE.
460.	Powiat Prudnicki str. 43	Nic nie wspomina się o potrzebie inwestycji w infrastrukturę Domów Pomocy Społecznej (kolejne środki regionalne przejdą „bokiem”?!), która dzisiaj jest często mocno przestarzała;	-	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji wskazaną przez KE domy pomocy społecznej są wyłączone z finansowania.
461.	Powiat Prudnicki str. 151	Wsparcie szkoły przez (dodać) wprowadzenie edukacji włączającej...,aby każdy uczeń szkoły podstawowej i ponadpodstawowej....	-	uwaga uwzględniona

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
462.	Powiat Prudnicki str. 166	Brak informacji czy wsparcie dla zakładów aktywizacji zawodowej (i np. W TZ) będzie dotyczyć też infrastruktury? (a chyba powinno);	-	uwaga nieuwzględniona W ramach cs (iii) odnośnie wsparcia EFRR zaplanowano inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społeczno-zawodowej, w tym m.in. warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej.
463.	Powiat Prudnicki str. 172	Literówka: „kryzysu”;	-	uwaga uwzględniona
464.	Powiat Prudnicki str. 185	Brak jednoznacznego zapisu o wsparciu infrastruktury szpitalnej, w tym ZOLów, oddziałów geriatrycznych itd! Jest tylko POZ/AOS!!!!	-	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z podejściem KE, co do zasady, w programach regionalnych mają być wspierane niższe szczeble opieki zdrowotnej i deinstytucjonalizacja usług. Dodatkowo wsparcie dla szpitali przewidziane jest w programach krajowych. Ostateczny kształt zapisów w zakresie finansowania szpitali i ZOL-i zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
465.	Powiat Prudnicki str. 215	Traktowanie priorytetowo POZ i AOS w tak „starzejącym się” Regionie jest nie do końca zasadne! To znacząco nie odciąży szpitali. Postuluje się dodać zapis o konieczności interwencji na oddziałach szpitalnych, ZOL-ach etc.;	-	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z podejściem KE, co do zasady, w programach regionalnych mają być wspierane niższe szczeble opieki zdrowotnej i deinstytucjonalizacja usług. Dodatkowo wsparcie dla szpitali

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
				przewidziane jest w programach krajowych. Ostateczny kształt zapisów w zakresie finansowania szpitali i ZOL-i zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
466.	Powiat Prudnicki str. 218	Dodać wyraźnie zapis o wsparciu tworzenia i modernizacji dotychczasowych Zakładów Opiekuńczo Leczniczych (potrzeba powstania nowych! NFZ deklaruje pełną kontraktację) i wsparciu tworzenia oddziałów geriatrycznych;	-	uwaga nieuwzględniona Zgodnie z podejściem KE, co do zasady, w programach regionalnych mają być wspierane niższe szczeble opieki zdrowotnej i deinstytucjonalizacja usług. Dodatkowo wsparcie dla szpitali przewidziane jest w programach krajowych. Ostateczny kształt zapisów w zakresie finansowania szpitali i ZOL-i zależny będzie od wyników negocjacji z KE.
467.	Powiat Kędzierzyńsko-Kozielski Str.	Postuluje się o przeznaczenie konkretnych środków finansowych z perspektywy 2021-2027 na wsparcie stacjonarnej szpitalnej opieki zdrowotnej skierowanej na rozbudowę jej infrastruktury jak i poprawy wyposażenia.	W obliczu depopulacji i starzenia się społeczeństwa województwa, poprawa dostępności do publicznej służby zdrowia nie może odbywać się priorytetowo tylko w zakresie podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, a siatka szpitali poddana wyłącznie restrukturyzacji. Niestacjonarna opieka zdrowotna jest ważna, ale to właśnie nowoczesna diagnostyka i specjalistyczne leczenie w placówkach szpitalnych coraz częściej wskazywane jest globalnie jako najbardziej potrzebne społeczeństwu. Zawsze większą wartością pośród pacjentów cieszyć się będzie skierowane na kompleksowe badanie w szpitalu niż doraźne leczenie w kilku miejscach.	uwaga do rozważenia na dalszym etapie prac Zgodnie z podejściem KE, co do zasady, w programach regionalnych mają być wspierane niższe szczeble opieki zdrowotnej. Wsparcie dla szpitali przewidziane jest bowiem w programach krajowych. Ostateczny kształt zapisów w tym zakresie zależny będzie od wyników negocjacji z KE.

NR UWAGI	PODMIOT ZGŁASZAJĄCY	PROPOZYCJA ZMIAN/ZGŁASZANA UWAGA	UZASADNIENIE	STATUS UWAGI
1	2	3	4	5
UWAGI ZGŁOSZONE W TERMINIE KONSULTACJI NIE DOTYCZĄCE PROGRAMU FEO 2021-2027				
468.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 110	Brak zapisów o potencjalnym negatywnym wpływie inwestycji dotyczących dróg wodnych	Priorytet znajduje się w priorytetach : „Zielone Opolskie”, „Lepiej połączone Opolskie”, „Europa bliżej mieszkańców opolskiego”. Inwestycja może mieć znaczący negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze.	uwaga nieuwzględniona Uwaga odnosi się do zapisów Prognozy oddziaływania na środowisko (...) a nie projektu FEO 2021-2027.
469.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 113	W stosunku do dróg zapis o braku dokładnych danych dotyczących inwestycji w rozwój infrastruktury drogowej jest prawidłowy, zmiany dotyczące min. przebudowy Odry są znane	Dokument powinien obejmować wszystkie znane i dostępne informacje mogącą wpłynąć potencjalnie na środowisko	uwaga nieuwzględniona Uwaga odnosi się do zapisów Prognozy oddziaływania na środowisko (...) a nie projektu FEO 2021-2027
470.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 154	Zwiększenie zapotrzebowania na surowce skalne nie jest efektem krótkoterminowym	Trudno uznać efekt zwiększonego zapotrzebowania na surowce budowlane jako efekt krótko terminowy. Powierzchnia Ziemi, pozostaje zmieniona trwale. Zwiększenie popytu może być krótkotrwałe, efekty nie są krótkotrwałe	uwaga nieuwzględniona Uwaga odnosi się do zapisów Prognozy oddziaływania na środowisko (...) a nie projektu FEO 2021-2027
471.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Strzelce Opolskie str. 181	Wskazane działania nie rekompensują negatywnych skutków realizowanych zamierzeń	Utworzenie nowych miejsc rozrodu w postaci budek lęgowych i platform gniazdowych nie spowoduje, że gatunki zamieszkujące zlikwidowane siedliska nie znikną z danego terenu zapis o stosowaniu adekwatnych do zniszczenia działań kompensacyjnych w środowisku.	uwaga nieuwzględniona Uwaga odnosi się do zapisów Prognozy oddziaływania na środowisko (...) a nie projektu FEO 2021-2027

ZAŁĄCZNIK 2

Lista osób zaangażowanych w przygotowanie Sprawozdania z konsultacji społecznych projektu FEO 2021-2027

Zarząd Województwa Opolskiego

1.	Andrzej Buła	Marszałek Województwa Opolskiego
2.	Zuzanna Donath-Kasiura	Wicemarszałek Województwa Opolskiego
3.	Zbigniew Kubalańca	Wicemarszałek Województwa Opolskiego
4.	Szymon Ogłaza	Członek Zarządu Województwa Opolskiego
5.	Antoni Konopka	Członek Zarządu Województwa Opolskiego

Departament Funduszy Europejskich

6.	Karina Bedrunka	Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego
7.	Jacek Partyka	Z-ca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego
8.	Małgorzata Kapała	Z-ca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego
9.	Danuta Olender	Z-ca Dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego
10.	Anna Halicka	Kierownik Referatu Zarządzania i Programowania
11.	Anna Boryczko	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
12.	Grzegorz Janka	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
13.	Monika Langner	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
14.	Aneta Nowobilska	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
15.	Joanna Piłat	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
16.	Joanna Pośpiech	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
17.	Justyna Sobera	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
18.	Anna Szczygieł	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
19.	Justyna Wilisowska	pracownik Referatu Zarządzania i Programowania
20.	Kamila Zaczek	Kierownik Referatu Zarządzania Finansowego
21.	Justyna Brach	pracownik Referatu Zarządzania Finansowego
22.	Magdalena Kościółek	pracownik Referatu Zarządzania Finansowego
23.	Michał Mehlich	Kierownik Referatu Monitorowania
24.	Anna Rapacz	pracownik Referatu Monitorowania
25.	Justyna Szoprún	pracownik Referatu Monitorowania
26.	Małgorzata Pęczak-Zacharko	pracownik Referatu Pomocy Technicznej